

فیہی مافیہی

(نہوی تیدایہ کہ تیدایہ)

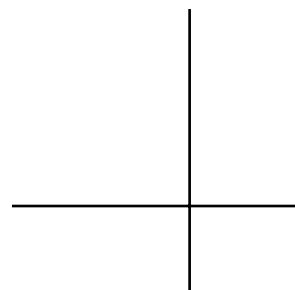
مہولانا
جہ لالہ دین محہمہد
رؤمی بہ لخی - مہولہوی

(ن. 1273-1207)

وہرگیہ
عملی نانہ وازادہ

کوردستان - ہولیر

۲۰۰۶

ناوی کتیب: فیہی مافیہی

- نووسەر: مهولهوی
- وهرگتیب: عهلی نانهوازاده
- نهخشهسازی ناوهه: گۆران جهمال رواندزی
- بهرگ: سهیوان
- سههپهershتی چاپ: ههیمن نهجات
- چاپ: چاپی یهکهه م ۲۰۰۶
- ژمارهه سپاردن: ۳۲۵
- تیراژ: ۵۰۰
- نرخ: ۲۵۰۰
- چاپخانه: چاپخانهی وهزارهتی پهروهرده

زنجیرهه کتیب - ۳۶ - (۱۳۹)

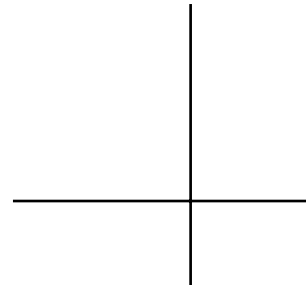
ناونیشان

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی موکریانی

پۆستی نهلکترۆنی: asokareem@maktoob.com

ژماهی تهلهفۆن: ۲۲۶۰۳۱۱

www.mukiryani.com

« کی که وانی مه ولانای پیده کیشری؟ »

که وانی ئەو ئاسمانه کانیش پتیا ننا کیشری. « (شه مس)

پیشکەشه به:

مه ولانا و هه تاوه که ی

وه رکیر

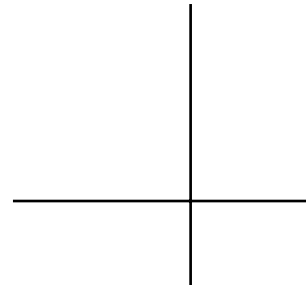
خه لکیکم دیت ترساو و په ریشان. چوومه پیش.

ده بانترساندم و وریایان ده کردمه وه « ئامان! ئەژدیها یه ک ده رکه وتوه که عالم ده کاته بابۆله یه ک. »

هیچ باکم نه بوو. چوومه پیشتر. ده رگایه کم دیت ئاسن، به رینایی و درتژیایی له قسه نایه، گاله دراو، قفلتکیان له سه ری داوه پینسه د مه ن.

کوتیان « لێره یه ئەو ئەژدیها جهوت سه ره. ئامان - به لای ئەو ده رگایه دا مه رۆ! »

غیرهت و پیاوه تییم بزوت، لیمدا و قفلتم شکاند. وه ژوور که وتم. کرمیکم دیت. پیم له سه ر دانا. پیم ریشخاند و بانم کرده وه و کوشتم. (مه قالاتی شه مس)

خۆشه و بستی ده ریا به که

و

من

قومیکم پیدراوه!

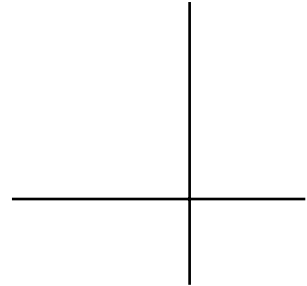
من به ته نها

جامیکی چووک

- به قه د دلم -

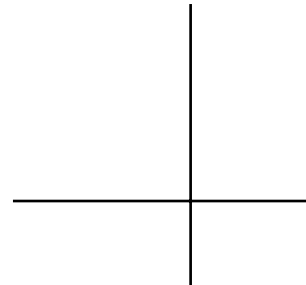
پیدراوه!

ستۆکهۆلم - ۲۰۰۲

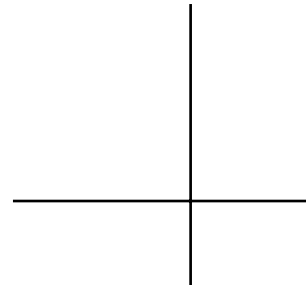

پیرست

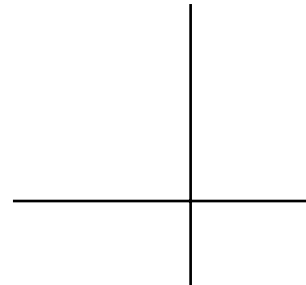
- پیشہ کی ۹
- ۱۱ بۆ تۆ پیویسته جاریکی دی گهران به دەوری عالم دا! .....
- ۱۲ قسه بیانوویه! .....
- ۱۶ ئەسل مەبەستە! .....
- ۱۸ من له شیعر بیزارم! .....
- ۲۱ ئیبلیس ئەگەر هەیه، ئەمەیه! .....
- ۲۳ ئەم لەشه خاپێنەرێکی مەزنە! .....
- ۲۵ خۆ به کەم زانین، حەزی دنیا یە! .....
- ۲۷ عالم به وینە ی کتوہ! .....
- ۳۰ عالم ئاوینە یە! .....
- ۳۲ مروّف: نیوہ فریشتە ی نیوہ حیوان! .....
- ۳۵ دەبی هەتاو بی هەتا ترسی جیا ییت نەمی نی! .....
- ۴۲ غیرەت وە لا بنی! .....
- ۴۵ دە مروّف دا ئەشق و ئیش و دلۆ یست و دلخواریک هە یە .....
- ۵۳ کە دەستە لاتیش ت هە یە خۆ ت پی بیدەستە لات بی! .....
- ۵۷ شە و درێژە بۆ راز دەربیرین! .....
- ۵۹ هەردەم له غەیبە وە زللە یە کمان ویدە کە وئ! .....
- ۶۱ هەرکەس لای حاجە تی خۆ یە تی! .....
- ۶۲ ئاشقم به مە ولانا! .....

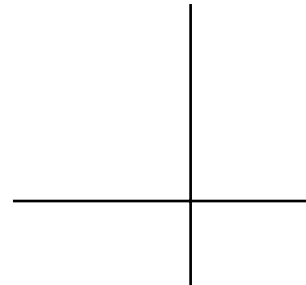
- ٦٣ ..... لېره شتېكم فەرامۆش كړدوه!
- ٦٦ ..... هەمووكەست خۆش بوئ!
- ٦٩ ..... نامە بۆ كى بنووسم!
- ٧١ ..... ئەقل تەلاق بدە!
- ٧٧ ..... هەركەس خۆشەويست بى باشە نەك بە پېچەوانە!
- ٨٠ ..... روخسار فەرعى ئەشقه!
- ٨١ ..... هەتا نەيدۆزىيەوه، لىناگە پى!
- ٨٦ ..... تەركى خزمەت دژى مەحەبەت نىه!
- ٨٩ ..... مەحەبەت لە تەرازوو دا ناگونجى!
- ٩٢ ..... تۆ وىنەى خۆتى!
- ٩٤ ..... هيوأ بەرمەدە!
- ٩٨ ..... ئەقلى كولل موحتاج نىه
- ١٠١ ..... شەپرى يەكەم دەگەلّ خۆ بكە!
- ١٠٦ ..... ئەقل ئەوويە هەميشە بىقەرارو نائارام بى!
- ١٠٨ ..... ئاوينە بى نەقشە!
- ١١٥ ..... وغەواسى گەرەكە هەتا گەوهەر دەرکەوى
- ١١٨ ..... لەش وەك مریەمە ...!
- ١٢١ ..... هۆى ئاوەدانى غەفلەتە!
- ١٢٥ ..... حەوسەد پەردەيه لە تارىكى ...!
- ١٢٦ ..... حەفتا و دوو ميللەت لە شەرن!
- ١٣٠ ..... هەموو ئەم دونيايه يەك مألە!
- ١٣٢ ..... لە هەر ئەنبارەى مشتىك!
- ١٣٤ ..... كلّ و كۆلەكەى دونيا غەفلەتە!

- ۱۳۶ ..... بناغەي عالم غەفلەتە!
- ۱۳۹ ..... قسە لە قەدەر مروّفەوہ دى!
- ۱۴۳ ..... ئەھلى دۆزەخ لە دۆزەخ خۆشترن
- ۱۴۴ ..... هو اللطيف!
- ۱۴۶ ..... ئيمان باشتەرە لە نوپژ!
- ۱۴۸ ..... ھەرکەس ئەم بينايە بۆ مەبەستىك پىكدىنى
- ۱۵۰ ..... ئيمە ئاوينەين!
- ۱۵۳ ..... كافر و ئيماندار سوبحانەبۇيرن
- ۱۵۵ ..... ريگاي ھەق گەلىك بەسام و بەستەلەكەي
- ۱۵۹ ..... خەلات و دار كەي يەكن؟
- ۱۶۲ ..... چاكە و خراپە يەكن!
- ۱۶۵ ..... سەر ئەوھيە سړىكى تيدا بى!
- ۱۶۹ ..... وە سەر ئاو كەوتنى كاسە بە حوكمى كاسە نيە
- ۱۷۲ ..... مروّف داخوازي خو نواندنه!
- ۱۷۳ ..... لاي ھەق چ پىويستە دەست و پى
- ۱۷۶ ..... ريگاكان جوړاوجوړن
- ۱۸۱ ..... دوستايەتى دەبىتە ھۆي دوويى!
- ۱۸۴ ..... يەك راستى چاكتەرە لە ھەزار شك!
- ۱۹۲ ..... لاي ئەو دوو «انا» ناگونجى!
- ۱۹۳ ..... دزىك داخوازي داروغيە!
- ۱۹۶ ..... شوكر مژىنى مەمكى نىعمەتە
- ۱۹۸ ..... عىلمەكان ھەموو نەقشن
- ۲۰۲ ..... رەزاگرانى مار نا، گرانى گەنج بيينه

- ۲۰۳ . . . . . له فقير واباشتره پرسيار نهكهن
- ۲۰۴ . . . . . چاكه تهركي خراپهيه!
- ۲۰۶ . . . . . ئەم خهلكه دهلین: شه مسی ته وریزمان دیت
- ۲۰۸ . . . . . قسه كانی ئیمه نه قده!
- ۲۱۲ . . . . . قسه كورت بی و پر بی!
- ۲۱۴ . . . . . هه رچی ده لیم نمونهیه!
- ۲۱۶ . . . . . قسه بکه تا بتناسنه وه!
- ۲۱۹ . . . . . فهرهنگۆك
- ۲۲۲ . . . . . ناونا مه

پيشه‌کي

فیه‌ما فیه - یا مه‌قالاتی مه‌ولانا یا «الاسرار الجالیه» - گرده‌کۆیه‌که له قسه‌کانی مه‌ولانا له نیو کۆری دۆستان و مریده‌کانی دا که له کاتی جیاجیا کوتوو یه‌تی. سولتان وه‌له‌دی کوری و یه‌کێک له مریده‌کانی حازری کۆر، قسه‌کانی مه‌ولانا یان نووسیوه‌ته‌وه و له دوا یی نیشانی مه‌ولانا یان داوه‌هتا چاویکی پیدابخشینی و ئە‌گه‌ر پڤویست بی ده‌ستیکیان تیوه‌ردا. ئە‌و یادداشتانه له شوینیک پارێزران و دوا یی مه‌رگی به ده‌ست یه‌کێک له مریده‌کان و به شکیکی زۆره‌وه له لایه‌ن کوره‌که‌یه‌وه - سولتان وه‌له‌د - نووسراوه‌ته‌وه و بلاو بو‌ته‌وه.

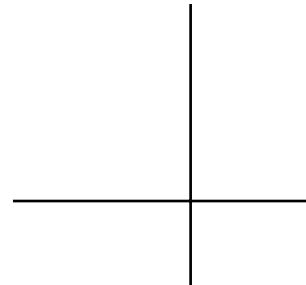
xxx

مه‌ولانا جه‌لاله‌ددین مه‌حه‌مه‌دی به‌لخی یا رۆمی مه‌شه‌هور به مه‌وله‌وی ده‌گه‌ل باوکی - سولتانه‌لعوله‌ما - که یه‌کێک له شیخه‌گه‌وره‌کانی سه‌رده‌می خو‌ی و یه‌که له سو‌فی به‌ناوبانگه‌کانی به‌لخ بوو - له سالی ۱۲۲۰ی زایینی چوو قۆنیه. ده‌ سال دوا یی، له ته‌مه‌نی بیست و چوار سالی به دوا یی مه‌رگی باوکی دا، بوو به جیگر و خه‌ریکی ده‌رس و وه‌عز بوو و هه‌تا په‌یدا بوونی شه‌مس، که‌سیک بوو هاوتای باوک و پله و پایه‌یه‌کی به‌رزی هه‌بوو و کۆمه‌لێک مرید و یار و گیانباز ده‌وره‌یان دا‌بوو.

شه‌مسی ته‌ورێز، ده‌رویشیکی زمانتیژی، تژی له خودا و به‌تال له مال و سه‌روه‌ت و بیمنه‌ت له خه‌لک و ده‌وله‌ت، - که هه‌میشه‌ لبادی ره‌شی ده‌به‌رد ده‌کرد، - وه‌که هه‌وریکی ره‌ش و تاری به‌ برووسک و ته‌رزه‌ داها‌ت و هه‌موو به‌ر و به‌ره‌مه‌کانی ده‌رختی زانیاری مه‌ولانای هه‌لوهراند و به‌ سه‌ری دا گرماند « قسه‌ی خو‌ت کوا؟ ئە‌و زانست و قسه‌ و هه‌دیسانه‌ی تو قسه‌ی خه‌لکن، من گوویه‌کانم توند ده‌گرم، نامه‌وی ببیسم، هی تو کوا؟ »

مه‌وله‌وی که هه‌تا ئە‌وسه‌رده‌مه‌ خه‌لک به‌ په‌یکه‌ره‌ی بینیا‌زی و قوتبی راز و نیازیان داده‌نا، به‌ داوینی ئە‌م ده‌رویشه‌ ره‌ش و رووته‌وه نووسا و شه‌قی له ته‌خت و به‌خت دا و ده‌رس و مه‌درسه‌ی وه‌لانا و چه‌ند مانگ چوونه‌ خه‌لووه‌وه و ده‌رگایان له سه‌ر یار و نه‌یار به‌ست.

ئە‌و که‌ش و هه‌وا نوویه، ئە‌و تین و تاوه‌ی شه‌مس، مه‌وله‌وی له‌و به‌ره‌ ده‌سکرده‌نه بینیا‌ز کرد و خو‌ی پشکووت و خو‌ی وه‌ به‌ر هات، به‌ریکی وا که زه‌مه‌ته

سەرلکه‌کانی دره‌ختی ئەدەب جاریکی دیکه قورسایى ئاویزەى شیرینی وەها بەرھەمێک بە خۆیانەوہ ببیننەوہ.

شەمس، ھەتاوی بەھار بوو، چەند ماوہیەک ماوہ، مەولانای وەبەر خست و خۆی تۆراو لە ئاسۆی غوربەت ئاوا بوو. رویشت و کەس نەیدیتەوہ.

کەسێک خەبەری بۆ مەولانا ھێنا « مەولانا شەمسەددینم دیت! »

مەولانا ھەموو جلۆبەرگی بەری پێبەخشی.

بە مەولانایان کوت « درۆ دەکا و وا نیہ، بۆ ئەوئەندە زۆرت پێبەخشی؟ »

کوتی « ئەوئەندەم لەبەر درۆکەى داہە. ئەگەر راست با گیانم دەداہە. »

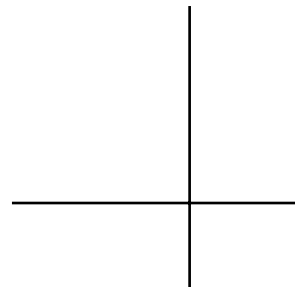
xxx

بۆ وەرگیرانی ئەم کارە سێ چاپی فیه‌مافیە لەبەر یەک نراوہ و نەزەری سەرەکی لە سەر کاری **جعفر مدرس صادقی** بوہ کە بۆ ساغ کردنەوہ و ریکوئیتیک کردنی زەحمەتێکی زۆری کیشاوە. ھەرۆتر لە پەناشەوہ کەلکم لە پەراویژ و شی کردنەوہی ئەو بەرێزانە وەرگرتوہ.

۱- مقالات مولانا (فیه‌مافیە)، ویرایش جعفر مدرس صادقی، چاپ دوم، نشر مرکز، ۱۳۷۴

۲- فیه‌مافیە، حسین حیدرخانی، انتشارات سنایی، تهران ۱۳۷۵

۳- فیه‌مافیە، زینب یزدانی، انتشارات عطار، چاپ اول ۱۳۷۸

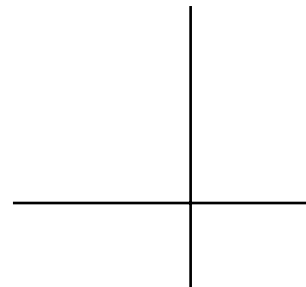
بۆ تۆ پېئويسته جاريكى دى گهران به دهورى عالم دا!

پهيتاپهيتا بيستنى گوئى، كارى بينين دهكا و حوكمى بينينى ههيه. بهم چيشنه كه له دايك و باوكى خوت زاي. به تۆ دهلئين كه لهوان زاوى. تۆ به چاو نهتينيوه كه لهوان زاوى. بهلام بهم زۆر كوتنه لىت دهبيتته راستى - كه ئهگهر بلئين « تۆ لهوان نهزاوى » به گوئت دانهچى. ههر ئهوجۆرهش كه بهغدا و مهككته له خهلك زۆر بيستوه، پهيتاپهيتا، كه ههن. ئهگهر بلئين كه « نيه » و سوئند بخۆن، باوهر ناكهسى. كهوايه زانيمان گوئى ئهگهر پهيتاپهيتا بيستى، حوكمى ديتنى ههيه.

ههر ئهوجۆرهى كه له روالهتى پهيتاپهيتاى قسهوه حوكمى ديتن دهن، واش ههيه كه قسهى كهسيك حوكمى پهيتاپهيتاى ههبي كه ئهوهك نيه، سهدههزاره. كهوايه قسهيهكى ئهوه، سهدههزار قسهيه و ئههت پى سهيره؟ ئهمه پادشايهكى روالهتتويه كه حوكمى سهدههزارى ههيه، ههرچهند يهكه. ئهگهر سهدههزار بلئين ناگونجى و كه ئهوه بيللى دهگونجى. كهوايه چونكه له روالهت دا ئهمه ههيه، له عالمى رووكان دا به شيويهكى لهوهش شياوتر ههيه.

سههرراى ئهمه كه ههموو عالم گهراوى، چونكه بۆ ئهوه نهگهراى، بۆ تۆ پېئويسته جاريكى دى گهران به دهورى عالم دا. ئهوه سوپ و سهيره بۆ ئهوه نهبوو - بۆ سىر و پياز بوو*. چونكه بۆ ئهوه نهگهراى، بۆ غهزهزيك بوو. ئهوه غهزهزه ببوو به حىجابى تۆ، نهدههتشت ئهوه ببينى. ههر ئهوجۆرهى كه له بازار ئهگهر به راستى له كهسيك بگهري، هىچكس نابينى و ئهگهر ببينى، خهلك وهك خيال دهبينى. يا ده كتيديك دا له مهسهلهيهك دهگهري. چونكه گوئى و چاو و هوش له مهسهله پر بوون، پهركان ههلهدهيهوه و هىچ نابينى. كهوايه تۆ نيهت و مهبهستىكى غهبرى ئههت ههبو، له ههر كوئى گهراى، [وهها] له مهبهسته پر بووى، كه ئههت نهديوه.

* سىر و افى الارض ثم انظر و اكيف كان عاقبه المكذبين. سوروى ئهنعام ئايه ۱۱.

قسه بیانوویه!

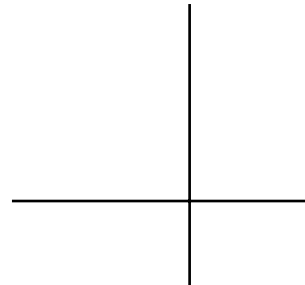
یه کیک دهیگوت که « مه ولانا قسه نافهرموئی! »

گوتم ناخر، خه یالی من ئەو که سهی بۆ لای من هینا. خو ئەم خه یالە ی من قسهی دهگه ل نه کرد که چۆنی یا چلۆنی. بی هیچ قسه یه ک، خه یال ئەوی بۆ ئیره کیشا. ئەگه هه قیقه تی من ئەو به بی قسه رابکیشی و بۆ شوینیکی دیکه ی ببا، بۆ سهیره؟

قسه سیبه ری هه قیقه ت و فه ری هه قیقه ته. که سیبه ر رابکیشا، هه قیقه ت به شیوه یه کی له وه شیاو تر رایده کیشی. قسه بیانوویه. به شیکی شیاو، مرۆف بۆ لای مرۆف راده کیشی، نه ک قسه. ئەگه سه ده زار موعجیزه و گف ت و که رامت بی نی، مادام ئەو نه بی یان ئەو وه لیبه ئەو به شه شیاو هی تیدا نه بی، فایده ی نه. ئەو به شه یه که ئەو ده هه ژینی و بیقه راری ده کا. ده کاره با دا ئەگه ئەو به شه شیاو هی تیدا نه بی، کا قه ت بۆ لای کاره با ناچی. ئەو جنسیه ته ده نیوان ئەوان دا شاراوویه، نابیند ری. خه یالی شتی ک مرۆف ده گه ل ئەو شته ده با - خه یالی باغ ده تباته باغ و خه یالی دوکان بۆ دوکان. به لام له خه یالانه دا دوو رووی شاراوویه. نابینی که ده چیه فلان جیگا، په شیمان ده بیه وه و ده لئی « پیمو بوو خیر ده بی، که نه شبوو » که وایه ئەم خه یالانه چادر ن و ده چادر دا که سیک خۆی شار دۆته وه. هه رکاتی ک خه یالانه کان له نیه رابن و راستییه کان ده رکه ون به بی چادری خه یال، قه یامه ته. له وی که حال وه هایه، په شیمانی نامینی: هه ر راستییه ک تۆ راده کیشی، شتی کی دیکه جگه له و نیه، هه ر ئەو راستییه که تۆی بۆ لای خۆی راکیشا.

له راستی دا، راکیشه ر یه کی که، به لام زۆر ده نوینی. نابینی که مرۆف ئاره زوی سه د شت ده کا جو راو چۆر؟ ده لئی « سه نگه سیرم ده وی، بۆ رانیم ده وی، هه لوام ده وی، قلیه م ده وی، میوه م ده وی، خورمام ده وی. » ئەمانه به ژمار دیاری ده کا و ده ری ده بری. به لام له به ره ت دا یه کی که: به ره ت برسیا یه تییه و ئەو یه کی که. نابینی که له شتی ک تی ر بوو، ده لئی « هیچم له مانه پیویست ناکا! » که وایه ده رکه وت که ده و سه د نه بوو، به لکه یه ک بوو.

ئەم ژماری خه لکه فتنه ن - که ده لئین ئەمه یه ک و ئەوان سه د. یانی به وه لی ده لئین « یه ک » و به خه لکی کی زۆر « سه د » و « هه زار » ده لئین. ئەمه فتنه یه کی گه وره یه. ئەم

روانگه و ئەم بیره که وههای بیر کردهوه - ئەوان به زۆر ببینی و ئەو به یهک، -
فتنهیهکی گهورهیه. کام سهده؟ کام په‌نجا؟ کام شه‌ست؟ قه‌ومیکی بی دەست و بی پا
و بی هۆش و بی گیان، وهک ته‌له‌سم و جیوه ده‌جوولینه‌وه. نووکه، ئەوان به شه‌ست
یا سهده یا هه‌زار ده‌رده‌بریی و ئەمه به یهک. ده‌لئی که ئەوان هیچن و ئەم هه‌زار و
سه‌دهه‌زار و هه‌زاران هه‌زار.

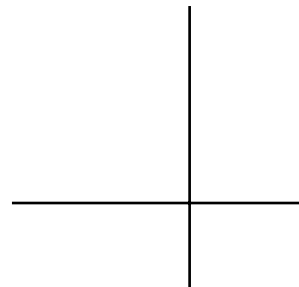
پادشایهک سه‌دکوته نانیکی دابوو به بی ئەنوایهک. له‌شکر سه‌رکۆنه‌یان لیده‌دا.
پادشا به دلی خۆی ده‌گوت « رۆژیک دابی که پیتان نیشان بدهم هه‌تا بزنانن بۆج
ده‌مکرد. »

که بوو به رۆژی شه‌ر. هه‌موو رایانکردبوو و ئەو ته‌نیا ده‌یوه‌شاند. کوتی « ئیستا
- له‌به‌ر ئەم مه‌سه‌له‌هه‌ته! »

مرۆف ده‌بی روانگهی خۆی بی‌به‌ری له‌ غه‌ره‌ز بکا و یاریک بدۆزیته‌وه ده‌ دین دا.
دین، یارناسی - یه. به‌لام کاتیک ته‌مه‌ن ده‌گه‌ل بیته‌میزان تیپه‌ر بکا، روانگهی ئەویش
کز ده‌بی، ناتوانی یاری دین بناسیته‌وه. تو ئەم له‌شه‌ت گه‌وره کرد که ته‌میزی تیدا
نیه. ته‌میز سه‌فه‌تیکه‌ شاراو ده‌ مرۆف دا. نابینی که شیتیش له‌ش و ده‌ست و پپی
هه‌یه، به‌لام ته‌میزی نیه - ده‌ست بۆ هه‌ر پیساییه‌ک ده‌با و ده‌یگرئ و ده‌یخوا. ئەگه‌ر
ته‌میز ده‌م له‌شه‌ دا هه‌با، پیسایی هه‌لنه‌ده‌گرته‌وه. که‌وايه زانیمان، ته‌میز مانایه‌کی
ناسکه که ده‌ تو دایه و تو شه‌و و رۆژ خه‌ریکی پیگه‌یانندی ئەو بی ته‌میزه‌ بووی.

بیانوو دیننه‌وه که « ئەو به‌مه‌ قایمه، » ئاخ‌ر، ئەمه‌ش به‌و قایمه. چلۆنه که به
ته‌واوه‌تی خه‌ریکی تیمار کردنی ئەمه‌ی و ئەوت به‌ ته‌واوه‌تی وه‌لاناوه؟ ده‌لئی که ئەم
به‌وه‌ قایمه و ئەو به‌مه‌ قایم نیه. ئەو شو‌قه له‌ ده‌لاقه‌ی چاو و گوئی و غه‌یره‌وه دیته
ده‌ر. ئەگه‌ر ئەم ده‌لاقانه نه‌بن، له‌ ده‌لاقه‌ی دیکه‌وه خۆ ده‌نوینئ. ده‌لئی که چرایه‌کت
هیناوه‌ته به‌ر هه‌تاو که « هه‌تاو به‌م چرایه‌ ده‌بینم » حاشا! ئەگه‌ر چراش نه‌هینی،
هه‌تاو خۆی هه‌ر ده‌رده‌خا. چ هه‌وجی به‌ چرایه!

هیوا له‌ خه‌لک نابی ببه‌رن. هیوا سه‌ر ریگه‌ی هیمنایه‌تییه. ئەگه‌ر ریگه‌ نابری،
لانیکه‌م، سه‌ری ریگه‌ بپاریزه! مه‌لئ که « خراپه‌ی زۆرم کرد. » تو راستیی له‌به‌ر چاو
بگه‌ر، هیچ خواریه‌ک نامینیته‌وه. راستیی هه‌روه‌ک وه‌کازی مووسایه، ئەو

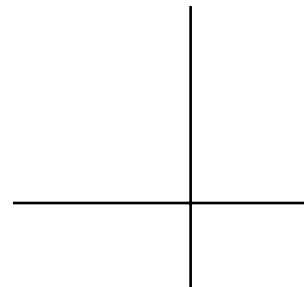
خواربانەش ھەر وەك سەحەرەكانن. كە راستی بی، ھەموویان دەخوا. ئەگەر خراپەت
كردو، بە خۆت كردو. جەفای تۆ كوا بەو دەگا؟ كە راست بییەو، ئەو بە تەواوەتی
نامینی. ھاوار، هیوا - مەبەر!

ھەلسوكەوت دەگەل پادشاكان لەبەر ئەمە جیی مەترسی نیە كە سەر بچئ - كە
سەریكە بۆ چوون دەبی، چ ئەمڕۆ، چ سبەی. بەلام لەم بابەتەو جیی مەترسییە،
كاتیك ئەوان دەریكەون، نەفسیان ھیزی گرتو و بوونە ئەژدبھا، ئەم كەسە كە
دەگەلیان قسەی دەكرد و ئیدعای دۆستایەتی دەكرد و مالی ئەوانی وەردەگرت،
بیشك دەبی كە بە مەیلی ئەوانیش قسە بكا و رای خراپی ئەوانیش لەبەر دل راگرتن
قەبوول بكا و نەتوانئ دژ بیژئ. لەم بابەتەو جیی مەترسییە. چونكە بۆ دین زیانی
ھەیە. كە لای ئەوان ئاوەدان بكەییەو لای دیکە كە ئەسلە لە تۆ بیگانە دەبی.

ئەوھندی كە تۆ روو دەولا بكەیی، لەم لایە كە مەعشوقە، روو لە تۆ وەردەگیرئ و
ئەوھند كە تۆ دەگەل ئەھلی دونیا تەبا بی، ئەو لە تۆ توورە دەبی. ئەوھش كە تۆ بۆ
لای ئەو دەچی بەم مانایە: كە بۆ ئەولایە چووی، لە ئاكام ئەو بە سەر تۆ دا زال
دەبی.

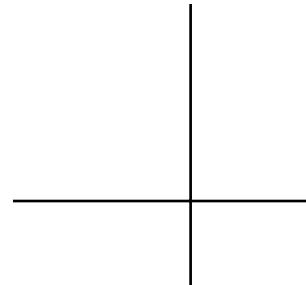
حەیفە بگەییە دەریا و لە دەریا بە لوپچێك یا گۆزەھێك رازی بی. ئاخر، لە دەریا
گەوھەر و سەدھەزار شتی بایەخدار دەردەكێشن. لە دەریا ئاوەكێشان چ ریزیکی
ھەیە و زانایان چ شانازییەکی پتوودەكەن و چیان كردو؟ نە مەگەر عالەم كەفیکە.
ئەم دەریای ئاوە، زانستی ئەولیاكانە. گەوھەر - خۆی، لە كویتیە؟ عالەم كەفیکە پر لە
خاشاكە بەلام لە خولانەوھە ئەو و شەپۆلەكان و بە پپی ھەلگەرانە دەریا و
جوولانەوھە شەپۆلەكان، ئەو كەفە دەگورئ. ئەو باش نیە، بەلكە باشیی دەو دا
ئەمانەتە و لە جیگەییەکی دیکەوھییە. قەلبی زیركفتە! یانی ئەم دونیایە كە كەفە، قەلب
و بیقەدر و بیقیمەتە، ئیمە زیركفتان كردو.

مرۆف ئوستورلابی ھەقە، بەلام ئەستیرەناسیكی گەرەكە كە لە ئوستورلاب
بزانی. تەرەفرۆش یا بەققال ھەرچەند ئوستورلابیان ھەیە بەلام چ فایدەییەکی
لیوھردەگرن و بەو ئوستورلابە چ دەزانن لە ئەحوالی فەلەك و خولی ئەو و بورجەكان
و شوین داخستنی ئەو و گۆرانی وەرزەكان؟ كەواپە ئوستورلاب لە ھەق ئەستیرەناس

دا به كه لكه . هه ر ئه و جو ره ی كه ئه م ئو ستور لابه مسه ئاو ینه ی فه له كه ، و جو و دی
مرؤ فیش ئو ستور لابی هه قه . ئه گه ر هه قته عالا ئه و ی شاره زا و زانا و ناسیا و ی خو ی
كرد بی ، له ئه ستور لابی و جو و دی خو ی دا ، شو قی هه ق و جه مآلی بیها و تآی ئه و ،
په یتا په یتا و دهم به دهم ده بینى و قه ت ئه و جه مآله له م ئاو ینه یه به تآل نابى .

هه ق به نده ی وای هه ن كه خو یان به حیكه مته و زانسته و كه رامه ت داده پو شن ،
هه رچه ند خه لك ئه و چاوه یان نیه كه ئه وان ببینن ، به لام له به ر راده ی غه یره ت خو
داده پو شن .

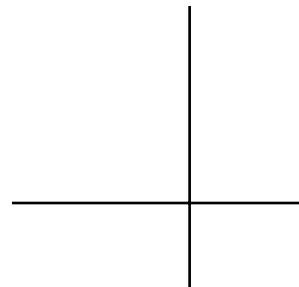
ئەسل مەبەستە!

قسە بۆ ئەو كەسەيە كە پيويستى بە قسە ھەبى تا تىبگا . بەلام ئەوھى كە بى قسە تىبگا ، دەگەل ئەو چ پيويستە قسە كردن؟ ئاخر، ئاسمانەكان و زەوييەكان ھەموو قسەن لاي ئەو كەسەي كە تىدەگا و لە قسە گورراوھ . كەوايە ، لاي ئەو كەسە كە دەنگىكى كز دەبيسى ، قاوھقاو و بانگ چ پيويستە؟

شاعىرىكى عەرەبويژ ھاتە لاي پادشايەك و ئەو پادشايە تورك بوو ، فارسىشى نەدەزاني . شاعىر شىعەرىكى زۆر رەوانى بە عەرەبى پىھەلكوتبوو و ھىنابووى . كاتىك پادشا لە سەر تەخت دانىشتبوو و ئەھلى ديوان گشتى ئامادە ، ئەمىرەكان و ھەزىرەكان ، ھەھا كە داہە ، شاعىر لە سەر پى ھەستا و شىعەرى دەست پىكرد . پادشا لەو شوپنەھى كە پەسن بوو ، سەرى رادەھشانە و لەو شوپنەھى كە جىگەي سەرسورامان بوو ، زەق دەبووھ و لەو شوپنەھى كە جىگەي تەربىيەت و خۆ بە كەم زانين بوو ، لوتفى دەكرد . ئەھلى ديوان ھەيران مانەوھ كە « پادشاي ئىمە وشەيەكى بە عەرەبى نەدەزاني . ھەھا سەر راوھشاندىكى بەجى لە كۆر دا ، چلۆن لەو پەيدا بوو؟ مەگەر عەرەبى زانىي و چەند سال لە ئىمەي شارديتەوھ و ئەگەر ئىمە بە زمانى عەرەبى بى ئەدەبىمان كەردى ، ھاوار بە ھالمان! »

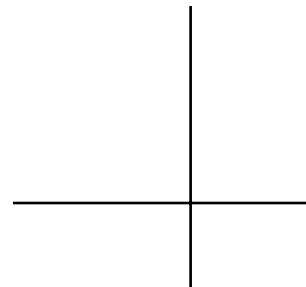
ئەو غولامىكى ھەبوو شاز . ئەھلى ديوان كۆ بوونەوھ و ئەسپ و يەستەر و مالىان داہە و پتر لەوھشيان وھ ئەستۆگرت كە « ئىمە لەم ھالە ئاگادار بكەوھ كە پادشا عەرەبى دەزاني يا نازاني و ئەگەر نازاني ، لە شوپنى خۆي چۆن سەرى رادەھشانە؟ كەرامات بوو؟ ئىلھام بوو؟ »

ھەتا رۆژىك ، غولام لە راو ھەلى دەست كەوت و پادشاي دلخۆش بينى . دواي ئەوھ كە نيچىرىكى زۆرى گرتبوو ، لىپىرسى . پادشا پىكەنى . كوتى « ھەللا من عەرەبى نازانم ، بەلام ئەوھى كە سەرم راوھشانە ، يانى دەمزانى كە مەبەستى لەو شىعەرە چىھە و سەرم راوھشانە و پەسنم كەرد كە ديارە مەبەستى ئەو لەو شىعەرە چىھە . »

که‌وايه دهرکهوت که ئەسلّ مەبەستە . ئەو شیعەرە فەرعی مەبەستە - که ئەگەر ئەو مەبەستە نەبا، ئەو شیعەرە نەدەکوت . که‌وايه ئەگەر له مەبەست بروانن، دوویی نامینێ . دوویی له فەرع دایه . ئەسلّ یه‌که . هەر ئەوجۆرە، شیخه‌کان که ئەگەر به روالهت جۆراوجۆرن و به حال و کرده‌وه و کردار و قسه‌کان جیاوازن . به‌لام له مەبەست دا یه‌ک شته و ئەویش داواي هه‌قه . وه‌ها که بایه‌ک که به مال دا ده‌گه‌پێ . سووچی مافووره هه‌لده‌داته‌وه، لهرز و ته‌کانیک ده‌ به‌ره‌کان ده‌خا، تۆز و خۆل به‌رز ده‌کاته‌وه، ئاوی هه‌وز چین چین ده‌کا، داره‌کان و لقه‌کان و گه‌لاکان وه سه‌ما ده‌خا، چا ده‌کووژینیته‌وه، ئاورگی دامرکاو ده‌بووژینیته‌وه و گری لی به‌رز ده‌کاته‌وه: ئەو هه‌موو حالێ جۆراوجۆر و جیاواز ده‌رده‌خا، به‌لام له مەبەست و ره‌گه‌ز و راستی دا یه‌ک شته، چونکه جوولانه‌وهی هه‌موویان له یه‌ک باوه‌یه .

من له شاعر بيزارم!

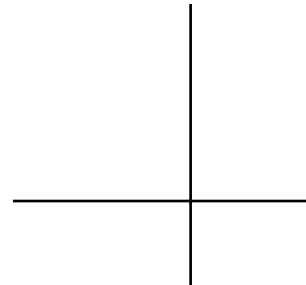
من خوويه کم ههيه که ناخوازم هيچ دايک له من بيشي. نهوهی که جهماعه تیک له سهماع دا خو له من ددهن و ههنديک له ياران بهريان دهگرن، من نهوهم پيخوش نيه و سه دجار کوتومه له بهر من به کهس هيچ مه لاین - من بهو رازيم. ناخر، من نهوهنده ئاشقم که نه يارانهی دینه لای من، له بهر نهوه که مه لوول نهبن، شيعریک ده لیم ههتا پيوهی بخافلین. دهن من له کوئی، شاعر له کوئی؟ وه لالا که من له شاعر بيزارم و لای من له مه خرابتر شتيک نيه. هر نهو جوړه ی که که سيک دست ده ورگی چه یوان دهنی و دهيشواته وه، بو ئيشتيای میوان، چونکه میوان ئيشتيای له گپه يه، لیم پيوست کرا. ناخر مروف دهروانی که خه لک له فلان شار چ شمه کيکیان دهوی و چ شمه کيک دهگرن. نهویش دهیکری و دهیفرؤشیتته وه - نهگه ر بنژيلترین کالاش بی.

من گه لیکم خویندوه له زانسته کان و گه لیکم زحمهت کيشاوه - که زانایان و لیکو لهران و زیره کان و وردبینان بینه لای من ههتا شتی گرانبايي و غه ریب و وردیان پيشکesh بکه م. ههفته عالا، خوئی وای خواستوه، نهوه موو زانسته ی لیره کو کرده وه و نهوه زحمه تانه ی بو دانا که من خه ریکی نه م کاره بم. چم پیده کری؟ له ولاتی ئیمه و له قهومی ئیمه دا، له شاعیری نهنگتر کاریک نه بوه. ئیمه نهگه ر لهو ولاته ماباینه وه، به پی میلی نهوان ده ژیاين و نهوه مان ده کرد که نهوان ده یانه ویست - وهک دهرس کوتنه وه و نووسینی کتیب و فیر کردن و وه عز کوتن و خو پاریزی و خو نواندن به کاری رواله تیی. *

نه میر په روانه به منی گوت که نه سل عمه له.

گوتم کوا نه هلی عمه له و داواکاری عمه له، ههتا عمه لیان نیشان بدهم؟ هه ر ئیستا تو داواکاری قسه ی - گویت هه ل خستوه ههتا شتيک بیسی و نهگه ر نه لیم، مه لوول ده بی. داواکاری عمه له به، ههتا نیشانی بدهم!

ئیمه له عالم دا، داواکاری پی او یکن که عمه لی نیشان بدهین، که مشتته ری عمه مان نيه، مشتته ری قسه ده دوزینه وه، خه ریکی قسه یین. وه تو عمه له چوزانی،

چونکه عامل نی؟ به عه‌مه‌له‌ده‌مه‌له‌ده‌ناسریتته‌وه و به عیلم عیلم فام ده‌کری و به رواله‌ت رواله‌ت، به مانا مانا. چونکه له‌م ریگه‌یه‌دا ری‌بوار نیه و چۆله. ئە‌گەر ئی‌مه به‌ری‌وه‌ین و له‌ عه‌مه‌له‌داین، چۆن ده‌توانین ببینین؟ ئاخر، ئە‌م عه‌مه‌له‌نوێژ و رۆژوو نیه و ئە‌مانه‌ رواله‌تی عه‌مه‌لن، عه‌مه‌له‌مانایه‌ده‌ده‌روون دا. ئاخر، له‌سه‌رده‌می ئا‌ده‌م هه‌تا سه‌رده‌می مسته‌فا، نوێژ و رۆژوو به‌م چه‌شنه‌نه‌بوه و عه‌مه‌له‌هه‌بوه. که‌وايه ئە‌مه‌ رواله‌تی عه‌مه‌له‌. عه‌مه‌له‌مانایه‌ده‌ مرو‌ف دا. هه‌ر ئە‌وجۆره‌ی که‌ ده‌لێی « ده‌رمان عه‌مه‌له‌ی کرد » له‌وێ رواله‌تی عه‌مه‌له‌نیه، ئی‌للا مانایه‌ده‌و دا و هه‌ر ئە‌وجۆره‌ی که‌ ده‌لێن ئە‌و پیاوه‌ له‌ فلانه‌ شار « عامل - ه » شتیک به‌ رواله‌ت نابینن: ئە‌و کارانه‌ی که‌ هی ئە‌وه، به‌ هۆی ئە‌و « عامل - هوه » ده‌یلێن.

که‌وايه ئە‌م عه‌مه‌له‌ غه‌یری ئە‌مه‌یه‌ که‌ ئە‌م خه‌لکه‌ تیگه‌یشتوون. ئە‌وان پتیا‌نوايه که‌ عه‌مه‌له‌ ئە‌م رواله‌ته‌یه. ئە‌گەر مو‌نا‌ف‌ق رواله‌تی عه‌مه‌له‌ به‌ جی‌ یێنی، هیچ قازانجی بۆی هه‌یه؟ چونکه‌ ده‌و دا مانای راستیی و ئیمان نیه.

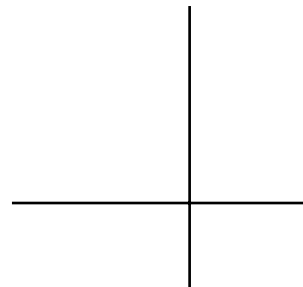
ئە‌س‌لی شته‌کان هه‌مووی گه‌فت و قسه‌یه. تو‌ خو‌ت خه‌به‌رت له‌ گه‌فت و قسه‌ نیه - به‌ سووکی ده‌بینی. گه‌فت به‌ری دره‌ختی عه‌مه‌له‌ - که‌ قسه‌ له‌ عه‌مه‌له‌ ده‌زێ. هه‌فته‌ع‌الا دونیای به‌ قسه‌ خو‌لقاند - که‌ گو‌تی « کن فیکون ». ئیمان ده‌ دل‌ دایه: ئە‌گەر به‌ قسه‌ نه‌یلێی، سوودی نیه. نوێژ که‌ فی‌عه‌له، ئە‌گەر قورئان نه‌خوینیه‌وه، دروست نیه و له‌م زه‌مانه‌ دا که‌ ده‌لێی « قسه‌ جیی به‌قا نیه؟ » رهدی ئە‌م قسه‌ ده‌که‌یه‌وه دیسان به‌ قسه‌. چۆن قسه‌ جیی به‌قا نیه؟ چۆن له‌ تو‌ بی‌سی‌ن که‌ قسه‌ جیی به‌قا نیه؟ ئاخر، ئە‌مه‌ به‌ قسه‌ ده‌رده‌بری!

یه‌کیک پرسیا‌ری کرد ئە‌گەر ئی‌مه‌ خیر بکه‌ین و چاکه‌ی بکه‌ین، ئە‌گەر هیوامان به‌ خودا هه‌بێ و چاوه‌روانی خیر و پاداش بین، ئایا ئە‌مه‌ زیانمان پێده‌گه‌یه‌نی یان نا؟

فه‌رمووی ئە‌ی وه‌للا؟ هیوات ده‌بێ هه‌بێ و ئیمان هه‌ر ئە‌و ترس و هیوايه‌یه.

یه‌کیک له‌ منی پرسی که‌ ئە‌م هیوايه‌ خو‌ی خو‌شه. ئە‌م ترسه‌ چیه؟

کوتم تو‌ ترسیکم نیشان بده‌ بێ هیوا، یا هیوايه‌کم نیشان بده‌ بێ ترس! چونکه‌ له‌ یه‌ک جیا نین و بێ یه‌کتر نین. چۆن ده‌پرسی، بۆ وینه‌ یه‌کیک گه‌نمی داچاندوه، هه‌لبه‌ت گه‌نم شین ده‌بێ و سه‌ره‌رای ئە‌وه‌ش، ده‌ترسی که‌ نه‌کا به‌رگر و به‌لایه‌ک په‌یدا بێ. که‌وايه‌ ده‌رکه‌وت هیوا به‌بێ ترس نیه و قه‌ت نابێ به‌ می‌شکت دابی ترس بێ

هيووا يا هيوواي بي ترس. جا ئيستا، نهگه هيوادار بي و چاوهرواني پاداش و بهخشين، بهبي شك لهو كاره دا گهرمتر و شيلگيرتر دهبي. نهو چاوهروانييه بالي نهوه. ههرچي بال بههيزتر، فريني پتر. نهگه هيوابراو بي، تنبهل دهبي و خير و بهندهبي ليدهرناكهوي. ههر نهوجورهي كه نهخوش دهرماني تال دهخوا و له ده چيزي شيرين خو دهپاريزي. نهگه هيوواي سلامهتي نهبي، كهي تاقهتي نهمه ديني؟

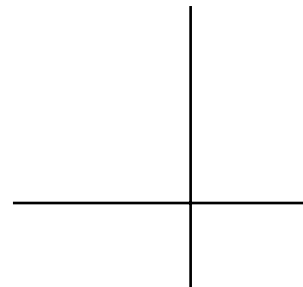
مروف برينييه له حهيوانهتي و نوتق. ههر نهوجورهي كه حهيوانهتي ههميشه تيدايه و لي جيا نيه، نوتقيش ههروايه و ههميشه تيدايه. نهگه به روالهت قسه نهكا، ده دهررون دا قسه دهكا. ههميشه ناتقه. به وينهي لافاوه كه قوري تيكه ل كراوه. نهو ناوه روونه نوتقي نهوه و نهو قوره حهيوانهتي نهوه. بهلام قور دهو دا سهپندراوه. نابيني نهو قور و قالبانه رويشتن و رزان، بهلام نوتق و حهكايهتي نهوان و زانستي نهوان ماوهنهتهوه، له چاك و خراب؟

خاوهني دل، كوله. كه نهوت بيني، گشتت بينيوه. خولقينه راني عالم ههموو نهندامهكاني نهون و نهو كوله. نهگه نهوت بيني كه كوله، بي شك ههموو عالمت بينيوه و ههركس كه دواي نهو بيني، دووپات بوونهويه. و قسهي نهوان له قسه دا كوله: كه قسهي نهوانت بيست، ههر قسهيهك لهمه به دوا بيبيسي، دووپات بوونهويه.

* مهولهوي له ديواني شه مسيش دا ئيشاره بهمه دهكا:

شعر چه باشد بر من، تا كه از آن لاف زخم هست مرا فن دگر، غير فنون شعرا

شعر چو ابريست سيبه، من پس آن پرده چومه ابر سيبه را تو مخوان، ماه منور به سما

ئىبليس ئەگەر ھەيە، ئەمەيە!

رەزاگرانىك ھات، لە سەرھوھى گەورەيەك دانىشت. *

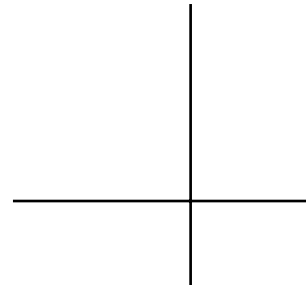
فەرمووى كە « بۆ ئەوان چ تۆفيريك دەكا: سەر يا ژير، چران! »

چرا ئەگەر بەرزايى بخوازي، بۆ خۆى ناخوازي - مەبەستى ئەو قازانجى خەلكە، ھەتا ئەوان لە شۆقەكەى ھەز وەرگرن. دەنا، چرا لە ھەركوئى بى، ژير يا سەر، ئەو چرايە، ھەتاويكى ئەبەدى.

ئەوان ئەگەر پلە و بەرزايى دونيا دەخوازن، مەبەستيان ئەوھيە كە خەلك چاويان نىە بەرزايى ئەوان ببينن. ئەوان دەيانەويى بە داوى دونيا ئەھلى دونيا راو بكەن، ھەتا رايان دە بەرزايى ديكە بكەويى و دە داوى ئاخەرت كەون. وەھا كە مستەفا، مەككە و شارەكانى لەبەر ئەو نەدەگرت كە موحتاجى ئەو بى، بۆ ئەو دەيگرت ھەتا ژيان بە ھەموان ببەخشي و رووناكيان كەرەم بكا. [ئەمە دەستىكە كە خووى بە خەشينيەو گرتو، خووى نەگرتو كە وەر بگري!]**

ئەوان خەلك ھەلدەفرىويين ھەتا خەلاتيان بكەن، نە بۆ ئەوھى كە شتيك لەوان وەر بگرن. كەسيك كە داو بنيتەوھ و بالندە بە مەكر دە داو بخا و بيانخوا و بيانفرۆشى، بەوھ دەلین مەكر. بەلام ئەگەر پادشايەك داو بنيتەوھ ھەتا بازيكى بەستەزمانى بيبايى كە خەبەرى لە گەوھەرى خۆى نىە، بگري و دەستەمۆى سەر دەستى خۆى بكا، ھەتا پيگا و پيبيگەيەنى و راى بينى، بەمە نالين مەكر. ھەرچەند روالەتى مەكرە. ئەمە بە عەينى راستى، خەلات و بەخشين، مردوو زيندوو كردنەوھ، بەرد كردنە لەعل و ئاوى پشتى مردووى پياو - كردنە مرؤف، دادەنيان. ھەرۆھتر، ئەگەر باز ئەو زانستەى ھەبا كە بۆچ دەگرتري، موحتاجى دانە نەدەبوو. بە گيان و دل لە داو دەگەرا و بۆ سەر دەستى پادشا دەفري.

خەلك روالەتى قسەكەى ئەوان لەبەر چاو دەگرن و دەلین « ئيمە قسەى وامان زۆر بيستوھ - توئ لە سەر توئ. دەروونى ئيمە لەم چەشنە قسانە پرە. » كافران دەيانگوت كە « دلەكانى ئيمە كەلووى ئەم چەشنە قسانەيە و لەمە پرين. » ھەقتەعالا وەلامى ئەوان دەداتەوھ كە « حاشا كە لەمە پر بن! پر لە وەسواس و خەيالن، پر لە

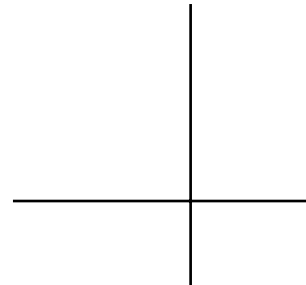
شرک و شک، پر له له عننه تن.»

بریا به تال بان لهم و پرتانه! ئادی، ئەگەر قابیل بان که ئەمەشیان قەبوول کردبا، قابیلیش نین. هەفتەعەلا مۆزی بە گوێی ئەوانەوه ناوه، بە چاو و دلی ئەوانەوه. هەتا چاو بە چەشنیکی دیکە ببینی، یوسف بە گورگ ببینی، و گوێ بە لەونیکی دیکە ببیسی، حیکمەت بە هەتله و ورتنه دابنی و دل بە چەشنیکی دیکە - که بۆتە مەکوێ وەسواس و خەیاڵ. هەروەک زستان، لە شکل و خەیاڵ، توێ توێ کەوتوه، ئاخراو لە سەهۆل و سەرما.

کاتیک هەفتەعەلا، ئادەمی لە ئاو و گل ساز کرد و قالبەکەیی دارشت و چەند ماوهیک لە سەر زهوی مابۆوه، ئیبلیس داهاات و چوه نیو قالبی ئەوهوه و هەموو رهگهکانی گهرا و تەماشای کرد و ئەو رهگ و دەماره پر له خوین و خلتەیی دیت، گوئی «تەح، ئەو ئیبلیسەیی که من له بناغەیی عەرش دیتبووم که پەیدا دەبی، سەیره ئەگەر ئەمە نهبی. ئەو ئیبلیسە ئەگەر هەیه، ئەمەیه.»

* رهزاگران (ثقیل) مەبەستی له شیخ شەرەفەددینی هەروی - یه که له زانایانی قونیه و هاوچەرخي مەولهوی - یه و له کۆرتیک دا دی و له سەرەوهی حیسامەددینی چەلهبی دادەنیشی.

** هذا کف معود بان يعطی ماهو معود بان یاخذ

ئەم لەشە خاپنەریکی مەزنە!

سەراجەددین گوتی که « مەسەلەیه کم کۆت، دەروونم وە ژان کەوت! »

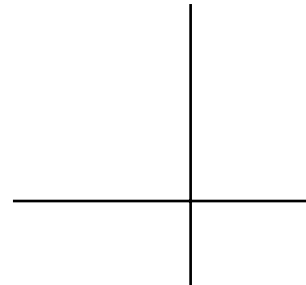
فەرمووی: ئەو وەکیلیکە که ناھێلێ دەریبیری. ھەرچەند که وەکیل بە چاو نابینی، بەلام چونکە مەیل و ھەست و ژان دەبینی، دەزانی که وەکیلیک ھەیە.

بۆ وینە وە نیو ئاویک دەکەوێ. نەرمایی گولەکان و گیایەکان پێدەگا. که بۆ لایەکەھی دیکە دەچی، دپکت تێدەچەقی. دەرکەوت که ئەولا دپکستانە و ناخۆشیی و رەنجە و ئەملا گولستان و راحەتە - ھەرچەند که ھەردووکیان نابینی. بەمە دەلێن ویژدانیک، [که] لە بینراو ئاشکراترە، بۆ وینە برسایەتی و تینوایەتی و غەزەب و شادیی، گشتی نادیارن، بەلام لە بینراو ئاشکراترن. چونکە ئەگەر چاو ھەلێنی، ھەستپێکراو نابینی، بەلام دوور کردنەوھی برسایەتی لە خو، بە هیچ فیل و تەلەکەیکە ناتوانی. و ھەروەتر، گەرمیی دە چیشتی گەرم دا و ساردیی و شیرینی و تالیی دە تەعام دا، ناپەیدان، بەلام لە ھەستپێکراو ئاشکراترن.

ئاخر، تۆ چۆن سەیری ئەم لەشە دەکەیی؟ تۆ چ پێوھندییەکت پێوھی ھەیە؟ تۆ قایم بۆ ئەوی، ھەمیشە بۆ ئەمەیی. ئەگەر شەو، خەمی لەشت نیە و ئەگەر رۆژە، خەریکی کاری، قەت دەگەڵ لەش نی. ئیستا، بۆ دەلەرزنی لە سەر ئەم لەشە؟ که سەعاتیک دەگەڵ ئەو نی، لە جیگەھی دیکەیی. تۆ لە کۆی و لەش لە کۆی؟ تۆ لە بیابانیک و من لە بیابانیک دیکە.*

ئەم لەشە خاپنەریکی مەزنە. پێیوایە که ئەو بمری، ئەویش دەمری. ھەیهات! تۆ چ پێوھندییەکت بەم لەشەو ھەیە؟ ئەو چاوبەندیکی مەزنە. سیحربازەکانی فیرعەون، ھەر زەرپریەک تێگەیشتن، لەشی خۆیان بەخت کرد، خۆیان دیت که قایم بۆ ئەم لەشە و لەش ھیچ پێوھندییەکی بە ئەوانەو نیە. و ھەروەتر، ئیبراھیم و ئیسماعیل و نەبیەکان و ولایەکان، کاتیک تێگەیشتن، لە لەش و بوون و نەبوونی ئەو رزگار بوون.

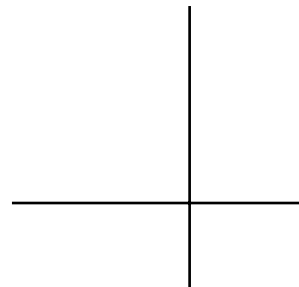
حەججەج بەنگی خواردبوو و سەری بە دەرگاوە نابوو، ھاواری دەکرد که « دەرگا مەبزیون بلا سەرم نەکەوێ! »

پښوابوو که سه‌ری له له‌شی جیایه و به هۆی ده‌رگاوه قایمه.

حالی ئیمه و خه‌لکیش هه‌روایه: پښیانوایه که پښوه‌ندیان به له‌شه‌وه هه‌یه یان قایم به له‌شن.

* انت فی واد و انا فی واد

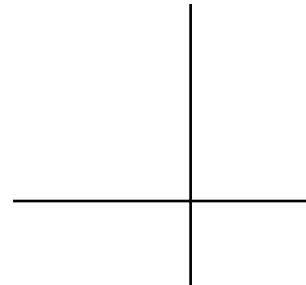

خوبه که مزانین حەزی دونیایه!

فەرمووی: لوتفەکانی ئیوه و هەولەکانی ئیوه و ئەو تەربییەتانی که دەیکەن، حازر و غایب، من ئەگەر له شوکر و کێنۆش و داوای لیبوردن کۆتایی دەکەم، به روالهت له بهر خۆ به زۆر زانین نیه یا له بهر وه پشت گوێ دان یا نازانم هەقی نیعمەت پێدراو که دهبی چ پاداشیکی بدری، به قسه و به کردار. به لام برۆای پاکی ئیوه زانیوه که ئیوه خالیس بو خودا دهیکەن. منیش به خودای دەسپێرم هەتا ولامی ئەویش هەر خۆی بیداتهوه، چونکه بۆ ئەوت کردوه - چونکه ئەگەر من خەریکی ولام دانەوه بم، به زمان ریزت بگرم و پیتته لبلیم، وهها دهبی که هەندیک لهو پاداشانەسی که هەق دهبی بیدا پیتدهگا و هەندیک سزا. چونکه ئەم خۆیه که مزانینانە و ولام دانەوه و پیتته لکوتنانه حەزی دونیان. چونکه له دنیا دا رهنجت کیشاوه، وهک بهخشینی مال و بهخشینی پله، واباشتره که عەوه زه کهشی ئەو به تهواوهتی هەر هەق بیداتهوه. له بهر ئەمه، ولام نادهمه وه. دهربرینی ئەوه که ولام دانەوه حەزی دونیایه. چونکه مال ناخۆن - مه بهست له غهیرهیه و مه بهست له عهینه نیه. به مال، ئەسپ و کهنیز و غولام دهکرن و پله و پایهیان دهوی، ههتا په سنیان بکهن و پیتانه لبلین. که وایه دنیا خۆی ئەمهیه که ئەو گهوره و ریزدار بی - په سنی ئەو بکهن و پیتته لبلین.

شیخ نه ساجی بوخاری پیاویکی گهوره بوو خاوه ندل. زانایان و گهوره پیاوان دهاتنه لای بۆ زیارهت، له سه ره چۆک داده نیشتن. شیخ ئومی بوو. دهیان هویست له زمانی ئەوه وه ئەفسیری قورئان و هه دیسه کان ببیسن. دهیگوت « عه ره بی نازانم » ئەوان ته رجومه سی ئایه ته که بیان دهگوت، ئەو ته فسیر و لیکدان هوی دهست پیتده کرد و دهیگوت که مسته فا له فلان پله دابوو که ئەم ئایه ته سی گوت و چلۆنایه تی ئەو پله یه وه هایه و به رزیی ئەم پله و پایه و ریگاکانی ئەو و عرووجی ئەوی به دریزه باس ده کرد. رۆژیک، عه له ویه کی ناسیاوی قازی له خزمهت ئەو دا پیتته لکوت و دهیگوت « قازی وا ده دنیا دا نیه. به رتیل وهر ناگرئ، بی مهیل و بی خوڤ، خالیس و موخلیس، له بهر هەق، ده نیو خه لک دا داوهری دهکا. » گوتی « ئەمه که ده لئی به رتیل وهر ناگرئ، له بنه رهت درۆیه. تو پیاویکی عه له ویه له به ره سی مسته فا، پیتته لده لئی و په سنی ده که ی که به رتیل وهر ناگرئ. ئەمه به رتیل نیه؟ له مه باستر چ به رتیلک هه یه که رووده روو باسی ئەو ده که ی؟ »

شیخه لاسلام [ی ترمذی] دهیگوت « سهید بورهانه ددین قسهی پرکاکلی باش دهکا. چونکه کتیبی مهشایخ و ئه سرار و مهقاله کانی ئهوان دهخوینتته وه. »

یه کیک گوتی « ئاخر، تۆش دهیخوینتته وه. چۆنه قسهی وا ناکهی؟ »

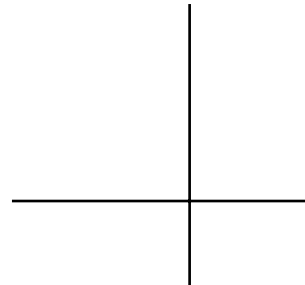
گوتی « ئه و دهر د و تیکۆشان و عمه لیکه هیه. »

گوتی « ئه ی بۆ ئه وه نالیی و باسی لیوه ناکه ی و له خویندنه وه دهوپی. ئه سل

ئه وه یه. ئیمه ش هه روا ده لێن. تۆش ئه مه بلی! »

ئه وان دهر دی دونیای دیکه یان نه بوو. ته واو، دلان به م دونیایه وه بوو.

هه ندیک بۆ نان خوار دن هاتوون و هه ندیک بۆ ته ماشای نان - ده یانه وئ که ئه م قسه یه فیتر بن و بیفرۆشنه وه. ئه م قسه یه ههروهک یار و بووکه. که نیزیکی جوان که بۆ فرۆشتنه وه بیکری، چ خۆشه ویستییه کی ده ده یه ی و چ دلکی پیده سپیری؟ چونکه له زه تی ئه و تاجر ه له فرۆشتنه وه دایه. ئه و له پیاوه تی که وتوه، که نیز بۆ فرۆشتنه وه ده کری. ئه و ئه و پیاوه تییه ی نیه که که نیز بۆ خۆی بکری. ژنانیله یه ک ئه گه ر شمشیریکی شازی هیندی ده ست که وئ، ئه و بۆ فرۆشتنه وه ده کری، یا که وانیکی پالنه وانیه ده ست که وئ، ئه ویشی بۆ فرۆشتنه وه ده وئ. چونکه ئه و، ئه و باسکه ی نیه که که وانیه پبیکیشیتته وه. ئه و که وانیه بۆ ژیه ده وئ و ئه و توانایی ژیه نیه: ئه و باخی ئه وه و کاتیک بیفرۆشیتته وه ئه و ژنانیله یه، پاره که ی ده دا به سوراوسپیاو و وه سمه. چی دیکه ی پیده کری؟ که ئه و بفرۆشیتته وه باشتتر له و چی پیده کری.

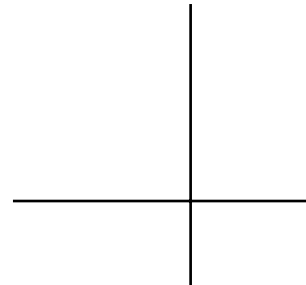

عالم به وینهی کیوه!

جهوهه ر خادمی سولتان پرسپاری کرد که « ده ژیان دا کهسیک پینج جار تهلقین ددهن. [دیسان] تیناگا و ناچیتته میشکیهوه، دواي مه رگ پرسپاری چی لیده کهن؟ - که دواي مه رگ، ولّامی پرسپاره کانیسی فه راموش کردوه. »

کوتم: نهوهی که فیر بوه چون فه راموشی دهکا، به لّام بی شک ساف دهبی ههتا شیایوی نهو پرسپاره فیرنه کراوانه بی.

نهم ساته که تو وشه کانی من - لهو دهمهوه ههتا ئیستا - ده بیسی، هه ندیکی قه بوول ده کهی که وینه کهیت بیستون و قه بوولت کردون. هه ندیکیان نیوه قه بوول ده کهی و له سهر هه ندیک دهوستی و باسی له سهر ده کهی. نهم رهد و قه بوول و باسی دهروونی تو کهس ده بیسی؟ لهوئی ئامراژیک نیه. هه رچهند گویت هه یه. له دهروونهوه دهنگیک ناگاته گویت. نه گهر دهروون بپشکنی، هیچ ویزه ریک نادوزیهوه. نهو هاتنهی تو بو زیارهت عهینی پرسپاره بی زار و زمان - که « ریگایه کمان پینوین و نهوهی نواندووتانه رووناکتری بکهن! » و نهم دانیشتنی ئیمه دهگه ل نیوه، خاموش یا به قسه، ولّامی نهو پرسپاره نهینیهانی نیوه یه. که لیرهوه بچیوه خزمه تی پادشا، ههر نهو پرسپاره یه دهگه ل پادشا و نهو ولّامه. وه پادشا بی زمان، هه موو روژ، پرسپاری له بهنده کانه که « چلون دهوستن و چلون دهخون و چلون دهروانن؟ » نه گهر کهسیک ده دهروون دا نه زهریکی خرابی هه بی، بیشک ولّامه کهشی خراب دی و ناتوانی ولّامی راست بداته وه. وه ها که کهسیک لاله پته بی، هه رچهند بیهوی قسهی دروست بکا، ناتوانی. زیرینگر که زیر له بهرد دها، پرسپاره و ولّام: زیر ولّام دداته وه که نه مه - خهوشم یا بیخهوشم. برسپاریه تی پرسپاره له سروشت که « له خانی لهش دا که مایه سی هه یه - خستم بدیهه، گلم بدیهه! » خواردن ولّامه که « بگره! » نه خوارن ولّامه که « هیشتا هه وچیم پی نیه، نهو چینه یه هیشتا ویشک نه بوته وه، ناکری چینهی له سهر دانین! » ته بیب دی، نه بزیه دهگری، نهوه پرسپاره. لیدانی ره گه کان ولّامه. چاو له قاروره کردن پرسپاره و ولّامه بی قسه کردن. دهنک ده زهوی نان، پرسپاره که « من فلان میوه م گهره که! » درخت رسکان، ولّامه، بی قسهی زمان. چونکه ولّام بی وشه یه، پرسپاری بی وشه شی گهره که. یا

ئەوھكە دەنكەكە رزابوو، درەخت نارسكى. ئەوئيش پرسىيار و ولامە. نەرسكانى
درەخت تەركى ولامە، بەلام بى شك ولامە.

ھەر ھەرھەكەتتەكە مەرؤف دەيكا، پرسىيارە و ھەرچى كە بوى دىتە پئيش، لە غەم
و شادىي، ولامە. ئەگەر ولامى خۆش ببىسى، دەبى كە شوكر بكا و شوكرئيش ئەوھىيە
كە ھاوجنسى ئەو پرسىيارە بكا كە لەو پرسىيارە ئەو ولامەي دەست كەوت. ئەگەر
ولامى ناخۆشى بىست، تۆبەي بكا دەستبەجى و ئىدى لەم چەشنە پرسىيارانە
نەكاتەوھ. تىنەگەئيشتن كە ولام بە پئى پرسىيارى ئەوانەوھىيە و ولامى پرسىيارى خۆيان
دەبىنن، دەيانگوت « ئەم ولامە ناحەزە، شىاوى ئەو پرسىيارە نيە. » و نەياندەزانى كە
دووكلە لە ئىزنەگەوھەلدەستى، نەك لە ئاگر. ئىزنەگ ھەرچى وئشكتر، دووكەلەكەي
كەمتر. گولستانىكت بە باغەوانىك سپارد، ئەگەر بوى ناخۆشى لىبى بوختان لە
باغەوان بەدە، نەك لە گولستان. »

گوتى « دايكت بۆ كوشت؟ »

گوتى « شتىكم دىت، شىاو نەبوو. »

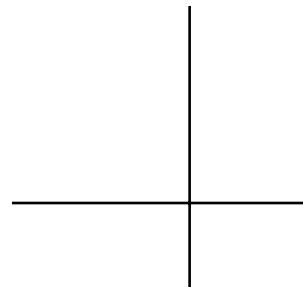
گوتى « دەبا بىگانەكەت كوشتبا! »

گوتى « ھەر رۆژ يەككە بكوژم؟ ئەوم كوشت و لە كوشتنى خەلك رزگاريم
ھات. »

نووكە، ھەرچى دىتە پئيش، نەفسى خۆت ئەدەب بكە، ھەتا ھەر رۆژ شەپ دەگەل
يەككە نەكەي.

ئەگەر دەلئىن « كل من عندالله* » دەلئىن بى شك. توورە بوون لە نەفسى خۆ و
عالەمىك رزگار كردنىش من عندالله. وھا كە يەككە لە سەر درەختى ھەلۆئىنى
مىوھى دەوھراند و دەخوارد. خاوەنى باغ پرسىيارى لىكرد، كوتى « لە خودا
ناترسى؟ »

گوتى « بۆ بترسم؟ درەخت ھى خودا و من بەندەي خودا. دەخوا بەندەي خودا
لە مالى خودا. »

گوتی « بوهسته ههتا ولامت دهمهوه! »

پهتی هینا و ئهوی لهم درهخته بهستهوه و لئیدهدا ههتا ولام دهرکهوی.

هاواری کرد که « له خودا ناترسی؟ »

گوتی « بۆ بترسم - که تو بهندهی خودای و ئهमे داری خودا . داری خودا دهکوتم

له بهندهی خودا . »

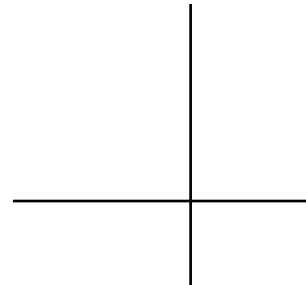
ئاکام ئهमेیه که عالهم به وینهی کیوه . ههرچی بلیی، له خیر و شهی، له کیو

ههمان دهبیسیهوه . ئهگهر پیتوایی که « من باشم گوت، کیو ناحهزی ولام داوه، »

مهحاله که بولبول هاواری کیو بکا، دهنگی قهله کیو بگه پیتهوه یا دهنگی مروّف یا

زهپهی کهر . کهوایه دُنیا به، وهک کهر زهپاندووته!

* سوورهی النساء ئایهی ۷۸

عالم ئاوينهيه - وينهه خوتى تيدا دهيينى!

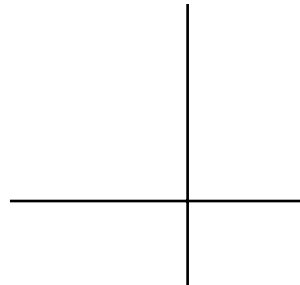
گوتى كه « ئيمه خه تاكارين! »

فهرمووى: كه سىك كه ئەم بيره بكا و به گز خوى دابى كه « ناخ - چمه و بوچ واده كه م؟ » ئەمه هوى دوستايه تى و عينايه ته. چونكه به گز دوست داده چى، نهك بىگانه. نووكه، ئەم به گز داچوونەش جوراوجوره: بو ئەو كه سهى كه ئيشى پيدەگا و ههستى پيدەكا، هوى مهحه ببهت و عينايه ته. به لام ئەگەر به گزى دابچى و ئەو نهيه شينى ئەمه هوى خوشه ويستى نيه. وهها كه فه رشيك به دار دهكوتن ههتا تۆز لى جيا بىته وه، زانايان بهمه نالين به گز داچوون. به لام ئەگەر مندالى خوى و خوشه ويستى خوى بكوئى، به گز داچوون بهمه ده لىن و هوى خوشه ويستى له وهها شوئىك دهردهكه وئى. كه وايه مادام ده خوت دا دهرد و په شيمانىيهك دهيينى، هوى سهرنج و دوستايه تى ههقه. ئەگەر ده براى خوت دا عهيب دهيينى، ئەو عهيبه ده تۆ دايه كه دهو دا دهيينى. عالم ههروهك ئاوينهيه: وينهه خوتى تيدا دهيينى. ئەو عهيبه له خوت جيا كه وه! چونكه ئەوهى كه لهو دهرهنجى، له خوت دهرهنجى.

دهگيرنه وه فيليكيان هينا سهر كانى ئاو بخواته وه. خوى ده ئاو دا دهديت و دهسله ميه وه. ئەو پئىوابوو له هى ديكه دهسله ميه ته وه. نهيد زانى كه له خوى دهسله ميه ته وه.

هه موو كرده وهيه كى خراب - له زولم و قين و ئيره يى و تهماح و ببه زه يى و خو پى زور بوون - چونكه ده تۆ دايه، نارهنجى، كه ئەوان ده كه سىكى ديكه دا دهيينى دهسله ميه وه و دهرهنجى. كه وايه بزانه له خوت دهرهنجى و دهسله ميه وه.

مرؤف له گوليبى و كوانى خوى هيلنجى نايه. دهستى بريندار ده چيشت دهنى و به ئەنگوستى خوى دهيليسيه ته وه و دللى پى تيكه ل نايه. كاتيك ده كه سىكى ديكه دا كوانىكى چووك يا نيوه برينيك ببينى، ئەو چيشته به گهرووى دا ناچيته خوار و دللى نايبا. ههروهها كرده وه وهك گوليبى و كوانه: چونكه دهو دايه، لى نارهنجى و له هى ديكه دا كه هه نديك ببينى، دهرهنجى و بيزار ده بى. هه ر ئەوجوره يى كه تۆ لهو دهسله ميه وه، ئيزن بده ئەويش له تۆ بسله ميه ته وه و برهنجى. رهنجانى تۆ عوزرى

ئەو، چونكە رهنجى تۆ لە دىتتى ئەو و ئەوئىش ھەر ئەو دەبىنى.

ئىماندار ئاوينەى ئىماندارە! ئەيانكوتوھ كافر ئاوينەى كافرە؛ چونكە لەبەر ئەو نىيە كە كافر ئاوينەى نىيە، ئىللا ئەوئىيە لە ئاوينەى خۆى خەبەرى نىيە.

پادشاىيەك، دلتەنگ، لە دەم جۆبارىك دانىشتبوو. ئەمربەرەكان و وەزىرەكان لەو ترساو و ھەراسان و [ئەو] بە ھىچ لەونىك رووى نەدەكراوھ. وىشكەرنىكى ھەبوو زۆر نزيك. ئەمربەرەكان وھ ئەستۆيان گرت كە « ئەگەر پادشا وھ پىكەنن بختى، ئەو ھىندەت دەدەينى! »

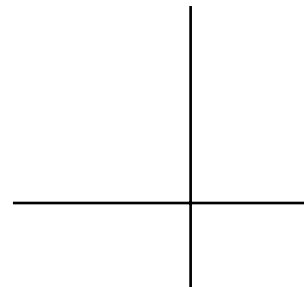
وىشكەرن چوھ لای پادشا و ھەرچى ھەولى دا، پادشا چاوى لىنەكرد و سەرى ھەلنەھىنا كە ئەو ئەدایەك دەربىنى و پادشاى وھ پىكەنن بختا: چاوى لە جۆبار دەكرد و سەرى ھەلنەدینا.

وىشكەرن بە پادشاى گوت كە « چ دە ئاوى جۆ دا دەبىنى؟ »

گوتى « قورمساغىك دەبىنم. »

وىشكەرن ولامى داوھ كە « ئەى پادشاى عالەم، بەندەش كوئىر نىم! »

نووكە وھایە: ئەگەر تۆ دەو دا شتىك دەبىنى و دەرنجى، ئاخىر ئەوئىش كوئىر نىيە - ھەر ئەوئى دەبىنى كە تۆ دەبىنى.

مرؤف: نیوه فریشتهی نیوه حیوان!

[ئەمیر] نایب گوتی که « پێشتر، کافرەکان بوتیان دەپەرسە و کێنۆشیان بۆ دەبرد. ئێمە لەم سەردەمەش دا هەر ئەوێ دەکەینەوێ. ئەوێ که دەچین و کێنۆش بۆ مەغول دەبەین و خزمەتیان دەکەین و خۆمان پێ موسڵمانە و چەند بوتی دیکەمان دە دەروون دایە وەک تەماح و هەوێس و قین و ئێرەیی و ئێمە گوێراپەڵی ئەمانەین. کەواپە ئێمەش، بە روالەت و بە دەروون، هەر ئەو کارە دەکەین و خۆشمان پێ موسڵمانە. »

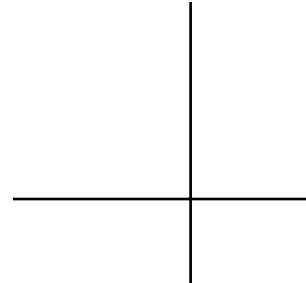
مەولانا فەرمووی: بەلام لێرە شتیکی دیکە هەیە. چون ئەوەتان بە مێشک دادی که ئەمە خراپە و پەسەند نیە؟ بێشک دیدە دلی ئێو شتیکی بێهاوتا و بێوێنە و گەورە دیوێ که ئەو [شتە] ئەوانە ناخەز و کریت دەکا. ئاوی سوێر بۆ کەسێک سوێرە که ئاوی شیرینی خواردبێتەو [ئەشیا بە دژی خۆیان دەناسرێنەو].* کەواپە هەقتەعالا نووری ئیمانی دە دلی ئێوێ ناوێ که ئەم کارانەتان پێ ناخەزە؟ ئاخر، لە ئاست جوانیی دا ئەمە ناخەز دەنوێنێ، دەنا خەلکی دیکە که ئەم دەردەیان نیە، لەوێ که هەن شادن و دەلێن « خۆی، هەروابوێ! »

هەقتەعالا ئەوەتان دەداتی که ویستی ئێوێ، هیممەتی ئێوێ ئەگەر هەبێ، دەبێتە ئەوێ که ویستووتانە. [مەل بە بالەکانی دەفری و ئیماندار بە هیممەتی]*

خەلک سی تاقمەن:

مەلایکەن - که ئەوان ئەقلی کوللن. تاعەت و بەندایەتی و زیکر بۆ ئەوان زەوادە و چێشتە و پێخۆرە و حەیاتە. هەر وەک ماسی نیو ئاوی: ژبانی ئاوی و جی و نوینی، ئاوی. ئەو لە سەر ئەوان ئەرکیکی دانەناو، چونکە لە شەهوەت بێبەرییە و پاکە. کەواپە چ منەتیک هەیە ئەگەر هەوێسباز نەبێ یا ئارەزووی هەوا و نەفسی نەبێ؟ چونکە لەمانە پاکە و ئەو هیچ هەولێکی بۆ نادا و ئەگەر تاعەت بکا، بە حیسابی تاعەتی دانانین، چونکە زاتی وەهایە و بی ئەو ناتوانی بێ.

تاقمیکی دیکە، گیاندارەکانن - که ئەوان شەهوەتی کوللن. ئەقلی بەرگریان نیە.

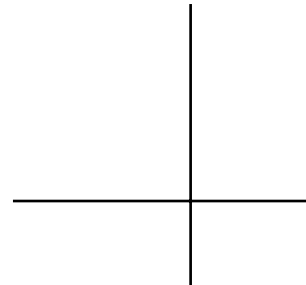

ئەوان هیچ ئەركىكىيان له سەر نيه.

ماوه مروۆقى بهستهزمان - كه برىتييه له ئەقل و شههوت: نيوهى فرىشتهيه و نيوهى حەيوان. نيوهى ماره و نيوهى ماسى. ماسى بهرهو ئاوى دەبا و مار بهرهو خاك. هەميشه له كيشه و شهري دايه. جا ئىستا، هەندىك مروۆف ئەوهند ئەقلىيان رهچاو كرد كه به تهواوهتى بوونه فرىشته و نوورى كولل - ئەوانيش ئەنبيا و ئەوليان. له خوۆف و هيووا رزگاريان بوو. هەندىك شههوت به سەر ئەقلىيان دا زال بوو ههتا به تهواوهتى حوكمى حەيوانيان وه خوۆگرت. هەندىك له شهري و كيشه دا مانهوه و ئەوانيش ئەم تايهيهه كه ده دهروونيان دا رهنج و ژان و هاوار و حەسرەتتىك پىكدى و له ژيانى خوۆيان رازى نين. ئەوانه ئيماندارهكانن. ئەوليا چاوهروانى ئەوانن كه ئيمانداران بگهيههنهوه مهنزلى خوۆيان و وهك خوۆيانيان لىبكهن و شهيتانيش چاوهروانه كه ئەوان بو ئەسفهلهسافهلين، بهرهو خوۆيان بكيشى.

ئيمه ئەميرمان بو دونيا و تهربيهت و عيلم و عەمههه خوۆش ناوى. خەلكى ديكه له بهر ئەمه خوۆشيان دهوى - كه رووى ئەمير نابين، پشتى ئەمير دهبين. ئەمير ههروهك ئاوينهيه و ئەم سفهتانهى ههروهك دورى تاكانه و زير به پشت ئاوينهويه. ئەوانهى كه گيرۆدهى زير و گهوههرن، چاويان له پشت ئاوينهيه و ئەوانهى كه گيرۆدهى ئاوينه، چاويان له زير و دور نيه، هەميشه روويان ده ئاوينهيه و ئاوينهيان له بهر ئاوينهيهتى خوۆش دهوى. چونكه ده ئاوينه دا رووى جوان دهبين، له ئاوينه مهلوول نابن. بهلام ئەوهى كه رووى ناحهز و عهيبدارى ههيه، ده ئاوينه دا ناحهزىتى دهبينى، زوو ئاوينه وهردهگيرى و داخوازي ئەو گهوههرانه دهبى. جا ئىستا ئەگەر له پشت ئاوينه هزار چهشنه نهقش ساز بكن و گهوههرى پيوه بنين، رووى ئاوينه چ زيانىكى پيدهگا؟

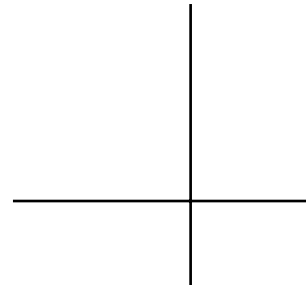
نووكه، ههفتهعالا حەيوانيهت و مروۆفاهيهتى لىكداوه ههتا ههردووك دهركهون - چونكه مانا ليدانهوهى شتىك بى دژى ئەو [شته] ناگونجى و ههفتهعالا، دژى نهبوو. كهوايه ئەم عالهمهى خوۆقاند كه له تاريكييه، ههتا نوورهكهى دهركهوى. ههروهتر، ئەنبيا و ئەولياى دهريتهوه و ئەوان نوينگهى نوور و ههقن، ههتا دۆست و دوژمن دهركهون و خوۆى له بيانى شازتر بى - كه ئەو مانايه له رووى ماناوه دژ نين، ئىللا له روالهت دا نهبى: هەر ئەو جوهرى كه له ئاست ئادهم، ئىبليس. له ئاست مووسا، فيرعهون. له ئاست ئىبراهيم، نهروود و له ئاست مستهفا، ئەبووجههل... كهوايه به

هۆی ئهولیاوه، خودا دژی دهردهکهوئ - هههچهند له مانا دا دژی نیه. ئهوهند که
دوژمنایهتی و دژایهتییان دهکرد، کاریان وه برهه دهکهوت و بهناوبانگتر دهبوون.
کهلیک کهس ههه که هههقههعالا ئهوان به نیعمهت و مال و زێ و میرایهتی عهزاب
دهدا به لام گیانیان لهمه رادهکا.

* و بضدها تتبین الاشیاء

** الطیر یطیر بجناحیه و المؤمن یطیر بهمهته

دهبې ههتاو بی ههتا ترسی جیاییت نه مینئ!

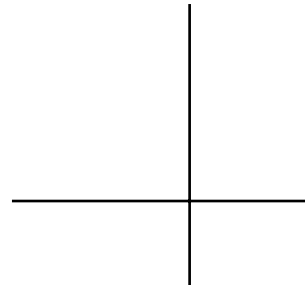
مهولانا فهرمووی « ناره زووی دیدارمان ههیه. به لام چونکه ده زانین که ئیوه به بهر ژه وهندیی خه لکه وه خه ریکن، زه حمهت دوور راده گرین!

[ئه میر] گوتی: ئه مه له سهر ئیمه واجب بوو به خزمهت بگهین. ترسمان رینیشیت و له مه بهدوا، به خزمهت ده گهین! «

فهرمووی که « فهر قیک نیه: هه موو یه کن. ئیوه ئه لو تفته تان ههیه که هه موو یه ک بن. ده گه ل زه حمه ته کان چونی؟ به لام چونکه ده زانین ئه وه ئیوه ن که ئیمر و خه ریکی خیرات و چاکه ن، به ناچار روومان ده ئیوه کرد.

ئه م ساعه ته له مه ده دوا این که نه گهر پیاویک خیزانی هه بی و ئه ویدی نه بیی، له و ده برن و دهیده ن به م. ئه هلی روالهت ده لئین که « له خیزاندار ده بری و دهیده ی به بی خیزان؟ « که بروانی، ئه و بو خوی له راستی دا خیزانداره. ههر ئه و جوړه ی که ئه هلی دایک که جه وه هری هه بی بو بهر ژه وهندیی نه یینی له که سیکی باتل بدا بو تهریبه تا و سهر و لووت و ده می بشکینئ، هه موو ده لئین که ئه م مه زلوومه و ئه و زالم. به لام به لیکدانه وه، مه زلووم ئه و که سه یه که وه شان دوویه تی. زالم ئه و که سه یه که مه سلهت ناکا. ئه و لیدان ویکه وتوو و سهر شکاوه زالمه و وه شینهر بی شک، مه زلوومه. چونکه ئه مه خاوه ن جه وه هره و فه و تاوی هه قه، کرده وه ی ئه و کرده وه ی هه قه. به خودا نالین زالم. ههر ئه و جوړه ی که مسته فا ده ی کوشت و خوینی ده رشت و تالانی ده کرد، زالم ئه وان بوون و ئه و مه زلووم. بو وینه مه غریبه ک که له مه غریب نیشه جییه. مه شرقیبه ک هاته مه غریب. غریب ئه و مه غریبه یه. به لام ئه مه چ غه ریبه که که له مه شرقه وه هاتوه؟ چونکه هه موو عالم یه ک ماله. له م ماله بو ئه و ماله چوو، یا له م سووچه وه بو ئه و سووچ. ئاخر، مه گهر ههر ده و ماله دانیه؟ به لام ئه و مه غریبه یه که جه وه هری هه یه، له ده ره وه ی ماله وه هاتوه. ههر ئه و جوړه ی که مسته فا تیکشکا مه زلووم بوو، که تیکشکاندیش مه زلووم بوو. چونکه له ههر دوو حال دا، هه ق به ده ست ئه وه وه بوو. مه زلووم ئه و که سه یه که هه ق به و بی.

مسته فا دلئ به ئه سیره کان سووتا. هه قته عالا بو خاتری پیغه مبه ر وهی نارد که

« بلی بهوان: لهم حاله دا که ئیوه له کوټ و زنجیر دان، ئەگەر نیهتی خیر بکهن، ههفته‌عالا ئیوه رزگار دهکا و ئەوهی له کیستان داوه، دهتانداتهوه و دوو هیندهی ئەو و لی خوټ بوون و بههشت له ناخرهت دا. »

دوو گهنج: یهکیان ئەوهی که له کیستان داوه و یهکیان گهنجی ناخرهت.

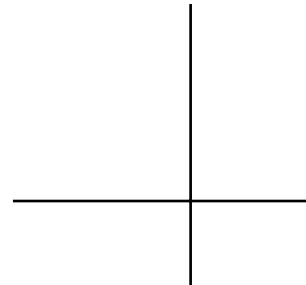
پرسیاری کرد که « ئەگەر بهنده عه‌مه‌لی خیریکه‌م؟ ئەو توفیق و خیره له عه‌مه‌له‌وه سهر هه‌لده‌دا یا خه‌لاتی هه‌قه؟ »

فه‌رمووی که « خه‌لاتی هه‌قه و توفیقی هه‌قه، به‌لام هه‌فته‌عالا له به‌ر لوتفی زۆر، هه‌ردووک به‌بندهی ده‌به‌خشی. ده‌فه‌رمووی که: هه‌ردووک هی تویه. »

گوټی: چونکه خودا ئەو لوتفه‌ی هه‌یه، که‌وایه هه‌رکه‌س داوای هه‌قیقی بکا، ده‌بیینیته‌وه.

فه‌رمووی: به‌لی به‌لام بی‌سالار نابی، وه‌ها که قه‌ومی مووسا چونکه گوټ‌پرایه‌لی مووسا بوون، ده‌ریاکان ریگه‌یان لینه‌رکه‌وت و تۆزیان له ده‌ریا هه‌لده‌ستاند و به‌سلامه‌ت تیده‌په‌رین. به‌لام که دژایه‌تیان ده‌ست پیکرد، له‌فلانه بیابان چه‌ند سال مانه‌وه. سالار ئەوده‌مه له هه‌ولێ چاک کردنی ئەوان داده‌بی که سالار بۆی ده‌رکه‌وی که ئەوان له‌بندی ئەو دان و گوټ‌پرایه‌ل و فه‌رمانبه‌ری ئەون. بۆ وینه ئەگەر چه‌ند سپایه‌ک له‌خزمه‌تی میریک دا گوټ‌پرایه‌ل و فه‌رمانبه‌ر بن، ئەویش ئەقل و بی‌ری خوټی بۆ کاری ئەوان وه‌کار ده‌خا و هه‌ولێ چاک کردنی ئەوان ده‌دا، به‌لام که گوټ‌پرایه‌ل نه‌بن، که‌ی بۆ ساز کردنی حالی ئەوان ئەقلی خوټی خه‌سار ده‌کا؟

ئەقل ده‌له‌شی مرۆف دا هه‌روه‌ک میریکه. مادام ره‌عیه‌ته‌کانی له‌ش گوټ‌پرایه‌لی ئەو بن، هه‌موو کاره‌کان چاک ریک ده‌که‌ون، به‌لام که گوټ‌پرایه‌ل نه‌بن، هه‌موو تووشی خراپه‌دین. نابینی کاتیک که‌سیک دی مه‌ست، له‌م ده‌ست و پی و زمان و ره‌عیه‌ته‌کانی گیان چ خراپه‌یه‌ک سهر هه‌لده‌دا؟ رۆژی دوایی دواي ئەغیاری، ده‌لی «ناخ، چم کرد و بۆ وه‌شاندم و بۆچ جوینم دا؟» که‌وایه کاتیک کاره‌کان چاک ده‌چنه پیش که له‌و گونده دا سالاریک هه‌بی و ئەوان گوټ‌پرایه‌لی بن. نووکه، ئەقل کاتیک له‌فکری چاک کردنی ئەو ره‌عیه‌تانه دا ده‌بی که گوټ‌پرایه‌لی ئەو بن. بۆ وینه کاتیک ئەقل بی‌ری کرده‌وه که «برۆم» وه‌ختایه‌ک ده‌روا که پی له ژیر فه‌رمانی ئەو دا بی، ده‌نا ئەم بی‌ره ناکاته‌وه.

نووکه، هر ئهوجورهی که ئهقل ده نيو هست و لهش دا ميره، ئهم گيانانهی دیکه که خه لکن، ئهوان ويگرا به ئهقل و زانست و روانگه و بوجوونی خويانهوه، له چاو ئه و هلييه، به تهواوهتی لهشن و ئهقل ئهوه ده نيوان ئهوان دا. نووکه، خه لک که لهشن - ئهگهر گوپرايه لي ئهقل نه بن، حالي ئهوانيش به پريشانیی و په شيمانیی تیدهپه ری. به لام ئهگهر گوپرايه لي بن، وهايان ليبي که هه چي ئه و بيكا، گوپرايه ليی بکه ن و له ئه قلی خويان نه پرسن، چونکه له وانه يه به ئه قلی خويان تيينه گهن. ده بي که گوپرايه ليی ئه و بکه ن. هر ئهوجورهی که مندالیک لای جلدروويه ک به شاگرد داده نین، ده بي گوپرايه ليی وهستای بي: ئهگهر پينه ی دايه که بيدرویی، پينه ی بدرویی و ئهگهر ته قه ل، ته قه لي لي دا و ئهگهر ده يه وي فیتره جل دروون بي، ده بي دهسته لاتی خوی به تهواوهتی بهر بدا و مه حکوومی دهستی وهستا بي.

هيوامان هه يه له هه قته عالا حاله تیک پیکينيی که عينا يه تی ئه وه - که سه رووتر له سه دهه زار هه ول و کو ششه. کاتيک عينا يه تی ئه و بگاتی، کاری سه دهه زار هه ول دهکا و پتر. تیکوشان باشه و قازانجی زوره، به لام له ئاست عينا يه تی چه؟

پرسی که « عينا يه تی هه ول پیکينيی؟ »

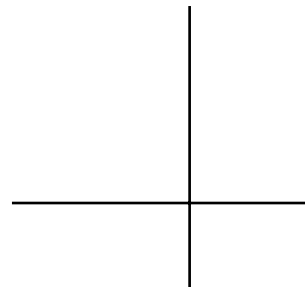
گو تی: بو پیکينا هينيی؟ که عينا يه تی بي، هه و ليش دي. عيسا چ هه ول يکی دا که ده لانکه دا گو تی « انی عبدالله* »؟ يه حيا هيشتا ده زگی دايکی دابوو که باسی ئه وي ده کرد.

گو تی: بو مه حه ممه د بي هه ول بوو؟

گو تی: ئه وه فه زلی هه قه و خه لاتیکی مه حزن، دهنه بو هاوړيکاني دیکه که نزیکي ئه و بوون و ايان لينه هات؟ له پيشدا فه زله و دوايه هه ول. فه زل ههروهک ئاورينگه. ئه و ئاورينگه فه زل و خه لاتی هه قه، به لام که لۆکه ت وه بهرنا ئه و ئاورينگه پهروه ده ده که ی و په ره گری ده که ی. له پيشدا خه لاته و ئاخو فه زل و جه زايه. مرؤف، سه ره تا، چووک و زه عيفه، هر ئهوجورهی که له بهرد و ئاسن پريشکيک بيه ريته سه ره په رۆی سووتاو. له پيشدا زه عيفه، به لام کاتيک ئه و ئاگره کزه پهروه ده بکه ن، ده بيته عاله ميک و جه هانيک ده سووتيني و ئه و ئاگره چووکه گه وره و مه زن ده بي.

گو تيان به مه ولانا « ئه مير نيوه ی گه ليک خو ش ده وي! »

فه رمووی که « نه هاننی من به قه را دو ستايه تيبه و نه گو تني من. ئه وه ی که به سه ر زارم دا دي، ده ريده برم. ئه گهر خودا بيه وي، ئه وه نده قسه که مه ده کاته قازانج و

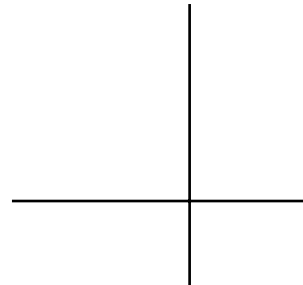

ده دهرروونی سینهی ئیوهی داوی، ههتا گهلیک که لک بدا و ئهگهر نهیهوی، سهدهزار قسهی گوتراو هیچی ده دل دا قهرار ناگرن - تیدهپهین و فهراموش دهکرین. ههروهک ئاورینگیک که بکهویته سهه پهرووی سووتاو: ئهگهر ههق بیهوی، ئهه پریشکه دهگری و پههگر دهبی و ئهگهر نهیهوی، سهه ئاورینگ دهپهپهته سهه ئهه پهرو سووتاوه و هیچ کاری لیناکا. »

ئهم قسانه سپای ههقن، قهلاکان به دهستووری ههق دهکهنهوه و دهیگرن. ئهگهر به چهند ههزار سوار بفهرموی که « برۆن، روو دهه قهلایه کهن، بهلام مهیگرن » وهها بکهن و ئهگهر به سواریک بفهرموی که « ئهه قهلایه بگهر » ههه ئهه تاکه سواره دهروازه دهکاتهوه و دهیگری. میثسولهیهکی له سهه نههروود دانا و فهوتاندی. ئهگهر ههفتهعالا بهههکت بدا، دانگیک کاری ههزار دینار دهکا و پتریش، و ئهگهر بهههکت له ههزار دینار بیری، کاری دانگیک ناکا. ههروهتر ئهگهر پشیلهی له سهه دانی ئهه بفهوتینی و ئهگهر شیری له سهه دانی، شیر لهه بترسین یان بینه گویدریژی ئهه. ههه ئههجوهری که ههندیک له دهرویشهکان سواری شیر دهبن. ههه ئههجوهری که ئاگر له سهه ئیبراهیم سارد بووه - بی نازار و بوو به شیناوهرد و گوول و گولجار - چونکه دهستووری ههقی له سهه نههوه که بسووتینی. به گشتی، چونکه ئهوان تیگهیشتن که ئهوانه گشتی له ههقهوهیه، لای ئهوان گشت بوو به یهک شت.

هیوادارین که ئیوهش ئهم قسانه له دهروونی خوتان دا ببیسن - که قازانج ئهوهیه. ئهگهر ههزار دزی دههوهیی بین، ناتوانن دههگا بکهنهوه، ههتا له ئهندهروونهوه دزیک یارمهتیمان نههه و له ئهندهروونهوه نههکاتهوه. ههزار قسه له دههوه بکه! ههتا له ئهندهروون دا راویژکاریک نهبی، کهلکی نهه. ههه ئههجوهری که درهختیک ههتا تهرایبی ده ریشهکهی دا نههابی، ئهگهر ههزار لافاوی ئاوی تیگری، کهلکی نهه. له پیشدا تهرایبی ده ریشه دا پیویسته، ههتا ئاوتوانی یارمهتیدهری بی. ئهگهر نوور هههوه عالم داگری، ههتا چاوتووری نهبی، قهت ئهه نووره نابینی. نووکه، ئهسل ئهه توانایییه که ده نهفس دا ههیه. نهفس شتیکی دیکهیه و رووح شتیکی دی. نابینی که نهفس له خهه دا بو کوئی دهچی؟ رووح ده لهش دایه، بهلام نهفس دههگری و دهبیته شتیکی دیکه.

بو وینه ئاوینهیهکی چووکت به دهستهوه گرتوه. ئهگهر ده ئاوینه دا باش بنوینی،

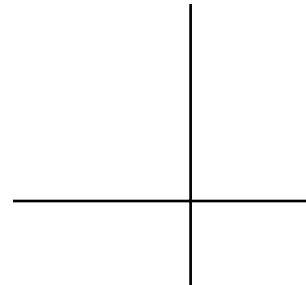

گهوره بنوینئی، چووک بنوینئی، هر ئه وهیه. به قسه مه حاله تی بگهن. به قسه هر
ئه وهنده ده کړی که تاسه یه که دهو بخا که « له دهره وهی ئه وه که ئیمه دهیلین،
عالمه میک هه یه: بلا داوای بکهین! »

ئه م دنیا و خو شیه کانی نه سیبی حه یوانه تی مرؤفه. ته وای ئه وانه هیزی
حه یوانی ئه و دهیکا و ئه وهی ئه سله - که مرؤفه - له بهر خو شیه کانی حه یوانی له
که م بوونه وه دایه. که وایه مرؤف دوو شته: ئه وهی که له م دنیا یه دا هیزی حه یوانی
ئه وه، که ئه مه مهیل و ئاره زووکانن. به لام ئه وهی که گرده گوی ئه و و ئه سل و خو راکی
ئه وه، عیلم و حکمهت و دیداری هه قه. ئه وهی که ده مرؤف دا حه یوانه تی ئه وه له
هه ق رادهکا و مرؤفایه تییه که ی له دنیا رادهکا.

دوو کهس ده م له شه دا له شه پرن - هه تا به خت روو له کامه یان بکا و کامه ی
خوش بوئی. له مه دا شک نیه که ئه م عالمه به فرانباره بۆ چه ماد. بۆ ده لئین چه ماد؟
چونکه هه موو به ستوویانه - ئه م به رد و کپو و جله که ده به رت کردوه، هه موویان
به ستوویانه. ئه گهر به فرانبار نیه، عالمه بۆ به ستوویه تی؟ مانای عالمه به ریا لوه،
وه بهر چا و نایه. به لام به هوی کار تیکردن ده زانین که با و سه رمایه که هه یه. ئه م
عالمه وهک مانگی به فرانباره که هه موو به ستوویانه. چ به فرانباریک؟ به فرانباری
عه قل، نهک به فرانباری هه ست. کاتیک هه وای خودایی دابی، کپوهکان ده توینه وه،
عالمه، ده بیته ئاو - هر وهک چوون کاتیک گهرمای ته مووز دادی، هه موو
به سته له کهکان ده توینه وه. روژی قیامه تیش، که ئه و هه وایه دابی، هه موو ده توینه وه.

هه قته عالای ئه م وشانه بکاته له شکر ی ئیمه له ده وری ئپوه، هه تا به ری دوژمنی
پتیکری، هه تا بیته هوی زال بوون به سه ر دوژمنه کان دا. دوژمنی وا هه یه دوژمنی
ده روون. ئاخر، دوژمنی دهره وه هیچ نین. چن ئه وان؟ نابینی چه ند هه زار کافر
ئه سیری یه ک کافرن که پادشای ئه وانه و ئه و کافره ش ئه سیری بیر؟ که وایه زانیمان
که کار بیر دهیکا. چونکه به بیریک ی لاواری شیواو، چه ند هه زار خه لک و عالمه
ئه سیرن. له و شوینه ی که بیر بپن بی پروانه که چ شکو و مه زنا یه تییه کی هه یه و
چوون به سه ر دوژمنه کان دا زال ده بی و چه ا عالمه دا گپ دهکا! که به ئاشکرا ده بین
سه ده زار روخساری له راده به دهر و سپای بی برانه وه - سارا له سه ر سارا -
ئه سیری که سیکن و ئه و که سه ئه سیری بیریک ی چووک، که وایه گشتیان ئه سیری
یه ک بیرن. جا تو بروانه که بیر ی مه زنی بیبنی پیروزی به رز چوون ده بی! که وایه
زانیمان کار بیر دهیکا، روخساره کان هه موو ئامرازن و له ژیر فه رمانی ئه و دان و

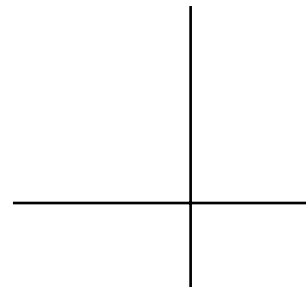

بئىر مەحتەل كەوتوون و جەمادىن. كەوايە ئەوھى كە روو بېينى، ئەوئىش جەمادە و رىئى نەبىردۆتە ماناۋە و مندال و نابالغە - ھەرچەند بە روخسار پىر و سەد سالاھىيە.

كەوايە كار بىرەكان دەيكەن كە بەبئى نىۋىژىي لەش خەرىكن. ھەر ئەۋجۆرەي كە ئەقلى كارا بئى ھىچ ئامرازىك چەرخ دەگەرئىنى. ئاخىر، دەلئىن كە موحتاجى ئامراز نىيە چونكە قايم بە غەيرە. قايم بە غەيرىش نامىنئىتەۋە. چونكە ئەم جەۋھەرە [يا قايم بە زاتە] ۋەك نافەي مىسكە و ئەم عالەم و خۆشىيەكانى ۋەك بۆنى مىسك. ئەم بۆنە نامىنئىتەۋە، چونكە قايم بە غەيرە. ھەر كەسپىك لەم بۆنە مىسكى داۋا كرد نەك بۆنەكەي و بە بۆنەكەي رازى نەبوو، باشە. بەلام ئەوھى كە بە بۆنەكە رەزاي دا، ئەوھ خراپە، چونكە دەستى لە شتىك داۋە كە لە سەر دەستى نامىنئىتەۋە. چونكە بۆن سەفەتى مىسكە. ئەوھند كە مىسك رووى لەم عالەمەيە، پىئىدەگا. كە حىجابى بە سەر دا بكىشەرى و روو دە عالەمى دىكە بكا، ئەۋانەي كە زىندوو بە بۆن بوون، دەمرن. چونكە بۆن خزمەتكارى مىسكە، چوھ ئەو شوئىنەي كە مىسك خۆ دەردەخا. كەوايە بەختەۋەر ئەو كەسەيە كە لە بۆنەۋە بەو بگا و ۋەك ۋى لىبى. دواي ئەوھ، ئەو فەنا نابى و ۋەك زاتى مىسك دەمىنئىتەۋە و ھوكمى مىسك دەگرئى. دواي ئەوھ، ئەو دەگەيەتتە عالەمى بۆن و عالەم زىندوو بەو دەبن. ئەو جگە لە ناۋىك چى دىكە نىيە. ۋەھا كە ئەسپىك يا ھىۋانىك لە خويچار دا بىئىتە خوي. ئەو جگە لە ناۋى ئەسپ ھىچى بۆ نەماۋە - ھەر ئەو دەريا خوييەيە لە كار و كرودەۋە دا. ئەو ناۋە چ زىانىكى پىدەگەيەنئى؟ لە خوييەتى دەرى ناكەن و ئەگەر ئەو كانگاي خوييە ناۋىكى دىكەي لىبىنى، لە خوييەتى دەرناكەۋى.

كەوايە مرؤف لەو خوشى و لوتفانە كە تىشك و وئىنەي ھەقىقەتە دەبئى تىپەپرى و بەۋەندە رازى نەبئى. ھەرچەند ئەۋەندەش لە لوتفى ھەقەۋەيە و تىشكى جەمالى ئەۋە، بەلام نامىنئەۋە - بۆ ھەق دەمىنئىتەۋە، بۆ خەلك نامىنئىتەۋە. ھەرۋەك تىشكى ھەتاۋ كە لە مالان دەدا، سەررەاي ئەۋە كە تىشكى ھەتاۋە و شوقة، بەلام خزمەتكارى ھەتاۋە: كە ھەتاۋ ئاۋا بئى، رووناكى نامىنى. كەوايە دەبئى ھەتاۋ بى ھەتا ترسى جىبايىت تىدا نەمىنى.

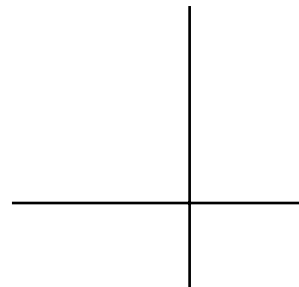
شانس ھەيە و شارەزايى. ھەندىك پىدراون و بەختيان ھەيە، بەلام شارەزاييان نىيە و ھەندىك شارەزاييان ھەيە، بەلام شانسيان نىيە. بەلام كە ئەم دوانە پىكەۋەبن، سەير رىك دەكەۋى، ۋەھا كەسپىك بىۋىنە دەبئى. ۋەك ئەۋە: بۆ وئىنە كەبىرايەك رى دەبىرى، بەلام نازانى كە كە ئەمە رىيە يا لارىيە كە دەبىرى، بەو ھىۋايە قووقەي

که له بابیک یا نیشانی ئاوه دانیه ک دهرکه وئ. ئه مه له کوئ و ئه وه له کوئ که ریگا
دهزانی و دهر ووا و موحتاجی نیشان و عه لامه تیک نیه؟ کار ئه و دهیکا! که وایه
شاره زایی له سهرووی هه موو شتیکه.

* سوورهی مریم نایهی ۲۰

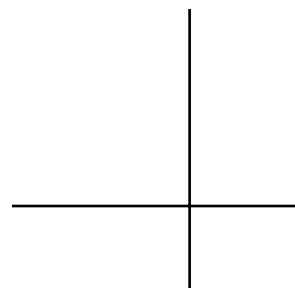
غیرت وەلا بنی!

شەو و رۆژ خەریکی کیشەیی و داخواری چاک کردنی ئەخلاقیی ژنی و پیساییی ژن بە خۆت پاک دەکەیتەوه. خۆت دەو دا پاک کەیتەوه باشترە هەتا ئەو دە خۆت دا پاک بکەیتەوه! خۆت بەو پاک بکەوه! بۆ لای ئەو بچۆ و ئەوهی کە ئەو بیلی بە جیی بگەیتەوه، هەرچەند ئەم قسەیه لای تۆ مەحالی بی: غیرت وەلا بنی! - سەرەرای ئەوه کە کردەوهیهکی پیاوانهیه - کە بەم کردەوه باشە، گەلیک کردەوهی خراپ دە تۆ دا سەر هەلەدەن.

بۆ ئەم مانایە، پیغەمبەر فەرمووی « لا رهبانية فی الاسلام! » - کە رەبەنەکان ئیشیان ریگای خەلوه و لە کێو مانهوه و ژن نهخواستن و تهرکی دونیا، بوو. خودا ئاهەریتیهکی باریک و شاراووهی بە پیغەمبەر نواند و ئەو چیه؟ ژن خواستن! هەتا جەوری ژنان بکیشی و مەحالی کانی ئەوان بیسی و لیی توورە بی و خۆی پاک بکاتەوه. جەوری کەس کیشان و تاقەتی مەحالی هینان، وەهایە کە پیساییی خۆت لەوان هەلەدەسووی. خولقی تۆ لەبەر سیبووری باش دەبی و خولقی ئەوان خراپ لەبەر تیراخوورین و تەعەدا. جا کە ئەوەت زانی، خۆت پاک کەوه! ئەوان هەرودک پەرۆ دابنی کە چلکی خۆت بەوان پاک دەکەیتەوه و پاک دەبیتەوه! ئەگەر بە نەفسی خۆشت ناویری، بە ئەقلەوه وەهای دانی کە « وەهای دادەنیم کە ماره کردنیک دە ئارا دا نەبوه، دۆستیکە خەراباتی هەرکاتیک کە هەوهس بە سەرم دا زال بوو، دەچمە لای ئەو. » بەم چەشنە پیاووتی و ئیرەیی و غیرت لە خۆت دوور کەوه، هەتا ئەودەمی کە جیا لەو بەلینە، لەزەتی تیکۆشان و تەحەمول رووت تیبکا و لە مەحالاتی ئەوان حالی جوړاوجوړت لیدەرکەوی. دواي ئەوه، بی ئەم بەلینە، تۆ دەبیتە موریدی تەحەمول و تیکۆشان و حەیف خواستن - چونکە بە ئاشکرا سوودی خۆتی تیدا دەبینی.

دەگێرنەوه کە پیغەمبەر دەگەل ئەسحابەکانی لە خەزا گەرابوونەوه. فەرمووی کە « تەپل لیدەن کە: ئیمشەو لەبەر دەروازەیی شار دەخەوین و سبەیی وەرژوور دەکەوین. »

گویتیان « یا رەسوولەللا، لەبەر چ بەرژەوهندییەک؟ »

گوتی « بهشکه م ژنه کانتان دهگه ل پیاوی بیگانه بینن و دهرده دار بن و فیتنه ساز بی. »

یه کیک له ئەسحابه کان گوئی نه دایه. دهرچوو. ژنی خوئی دهگه ل بیگانه بینی.

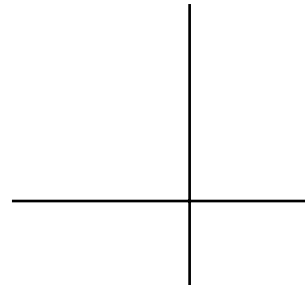
نووکه، ریگای پیغهمبهر ئەمیه که « دهبی رهنج بکیشی بو دور کردنه وهی غیرهت و پیاوهتی و رهنجی نهفهقه و داوینی ژن و سهدهزار رهنجی بیحه د بچیژی، ههتا عالمی مهحه ممه دبی روو دهرخا. » ریبازی عیسا: خهبات و خهلوته و خو له ههوهس پاراستنه. ریبازی مهحه ممه د جهور کیشان و خهمی ژن و خهمی خه لکه.

که ناتوانی به ریبازی مهحه ممه د دا برۆی، کهوایه ریبازی عیسا بگره، ههتا به تهواوهتی بیبهش نهبی! ئەگه سهفایه کی هیه که سهه زله دهخۆی و بهر و بهرهمی ئەو دهبینی یان بروات به غهیب هیه، چونکه فهرموویانه و خه بهریان داوه که وهها شتیکی هیه، « سهبر دهگرم ههتا سهردهمایه ک ئەو بهرهمه ی که خه بهریان لیداوه، بگاته منیش » دواي ئەوه دهبینی - چونکه دلت لهوه ناوه - که « من لهو رهنجانه هه رچهند ئیستا بهریکم دهست نه که توه، له ناکام بهو گهنجانه دهگه م » و به گهنج دهگهی و پتر له وهش که تو هیوا و ته ماحت پییهه بوو.

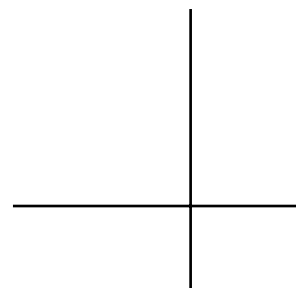
ئهم قسه یه ئەگه ئیستا کارت تینه کا، دواي ماوه یه ک که پوخته تر بووی، گه لیکت کار تیده کا.

ژن چیه؟ عالم چیه؟ بلایی و نه لئی، ئەو هه ره هه مانه و کاری خوئی وه لا نانی - و به کوتنیش کاری تینا کا و خرابتری ده کا. بو وینه نانیک بینه، وه بن هه نگلتی بده و له خه لکی مهنع که و بلایی که « هه لبهت ئەوه ناده مه کهس. چۆن دهیده م؟ - ته نانهت نیشانیسی ناده م. » سه ره رای ئەوه که له بهر دهرگا کان که وتوه و سه گیش نایخۆن له بهر زۆریی و هه رزانیی نان، به لام که مه نعت دانا، هه موو مه یلی ده کهن و به شوین ئەو نانه وهن و دینه سه لا و تکا که « هه لبهت ئەو نانه ی که مه نعی ده که ی و ده یشاریه وه ده مانه و ئی بیبین. » به تایبهت که ئەو نانه سالیکی وه بن باغه لتی بده ی و موبالغه و دا کوکی بکه ی له سه ره نه دان و نیشان نه دان، مه یلیان بو ئەو نانه له هه د تیده په ری - که الانسان حریص علی ما منع.

هه رچهند که ئەمر به ژن بکه ی که « خو ت بشاره وه » ئەو مه یلی خو نواندنی پتر

دهبى و خه لک له خو شاردنه وهى نه و مهيلي پتريان دهکه ويته سهر. که وايه تو
دانشتووى و دوومهيل له دوو لا زياد دهکهى و لات وايه که ئيسلاح دهکهى؟ نه وه
خوى عهينى فه ساده. نه گهر نه و گه وهه ريکى هه بى که نه يه وي کارى خراب بکا،
مه نعى بکهى و نه کهى، نه و به پيى ته بعى باشى خوى و زاتى پاکی خوى ده روا.
رزگار به و خه م مه خو! نه گهر به پيچه وانهى نه وه بى، ديسان هه روا به پيى شيوازي
خوى ده روا. مه نى جگه له زياد کردنى مهيل چى ديکه ناکا.

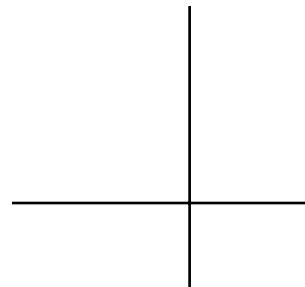
ده مرؤف دا ئەشق و ئيش و دلويست و دلخوازيهك ههيه!

ده مرؤف دا ئەشق و ئيش و خوتخوته و دلويست و دلخوازيهك ههيه كه ئەگەر سهدهزار عالم ببيتته ملكى ناحهسيتهوه و ئارام ناگرئ. ئەم خهلكه به ورد بوونهوه له ههر پيشه و سهنعت و مهنسهب و زانستی ئەستیرهناسى و پزشكى و غهيره خهريك دهبن و هيچ ئارام ناگرن، چونكه ئەوهى كه مهبهسته، دست نهكهوتوه. ئاخىر، به مهعشوووق دهلئىن « دلارام » يانى دل بهو ئارام دهگرئ - كهوايه به غهير چون ئارام دهگرئ؟ تهواوى ئەم خووشى و مهبهستانه وهك پهيزهن. پلهكانى پهيزه شوپنى نيشتهجى بوون و مانهوه نبن، بو تپهريين. خوژگه بهوهى كه زووتر وه خهبهر بى و ئاگادار بى، ههتا ريگاي دريژى لى كورتنر بيتتهوه و له سههر ئەو پلانهى پهيزه عومرى خوئى زايه نهكا.

پرسیاری کرد كه « مهغوول مالى ئيمه دهستين و ئەوانيش جار و بار مالمان پیدهبهخشن، حوكمى ئەوه چون دهبى؟ »

فهرموى « ههرجى مهغوول بيستينى، وههايه كه كهوتبيتتهوه قهبز و خهزينهى ههقهوه. وهها كه: له دهريا گۆزهيهك يا كووپهيهك پر كهى و ههليبنجى. ئەوه دهبيتته ملكى تو. ههتا ده نيو گۆزه و كووپه دايه، كهس ههقى نيه دهستى به سهه داگرئ. ههركهس لهو كووپهيه بهرى بهبى ئيزنى تو، دهسدريژكه ره. بهلام كه ده دهريا بكرتتهوه له ههموو كهس ههلال دهبى و له ملكى تو دهچپته دهه. كهوايه مالى ئيمه لهوان ههرامه و مالى ئەوان له ئيمه ههلاله. »

مستهفا ههولى ليك كووه بوونى دهه - كه ليك كووبوونهوهى رووحهكان شوپنى كهوره و گران دادهخا. له تاكيى و تهنيابى دا ئەمه دهست ناكهوي. رازى ئەوه كه مزگهوتيان ساز كردوه: ههتا خهلكى گههرك لهوي كو بنهوه و رحمهت و فايده زيدهتر بى. مالهكانى جياواز بو تهفريق و داپوشيني عيبه - فايدهى ئەو ئەمهيه.

مزگهوتی جامیعیان داناوه ههتا خه لکی شار لهوئی بن و کهعبهیان واجب کردوه ههتا زۆریه ی خه لکی عالم، له شارهکان و ولاتهکان، لهوئی کۆ بنهوه.

گوتی: مهغول ده پیتشدا که هاتنه ئەم ولاته، روت و قوت بوون. یهکسمیان گا بوو و چهکیان چپویی. ئیستا، دهوله‌مه‌ند و تیر بوون و ئەسپی عه‌ره‌بی هه‌ره‌باش و چهکی هه‌ره‌چاک لای ئەوانه.

فه‌رمووی: ئەو‌ده‌م که دلشکاو و لاواز بوون و هی‌زیکیان نه‌بوو، خودا یارمه‌تی دان و نیازی پیکه‌تینان. ئیستا که وه‌ها ده‌وله‌مه‌ند و هی‌زدار بوون، هه‌فته‌ع‌الا به‌ کزیی خه‌لک ده‌یانفه‌وتینی هه‌تا بزائن که ئەوه عینایه‌تی هه‌ق و یارمه‌تی هه‌ق بوو که ئەوان عاله‌میان گرت، نه‌ به‌ زۆر و به‌ هی‌ز.

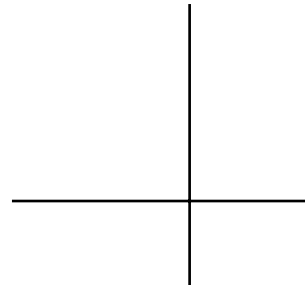
ئەوان سه‌ره‌تا له‌ سارایه‌ک بوون دوور له‌ خه‌لک، بی‌ ئەنوا و هه‌ژار و روت و ئاتاج. جگه‌ له‌ هه‌ندیکیان که بۆ ته‌ج‌اره‌ت ده‌هاتنه‌ ولاتی خارهمشا و شتیکیان ده‌کری و ده‌فرۆشت، که‌رباسیان ده‌کری بۆ داپۆشینی له‌شی خۆیان. خارهمشا به‌ری ده‌گرتن و ده‌یفه‌رموو که تاجره‌کانی ئەوان بکوژن و هه‌سته‌ی لیده‌ستاندن و نه‌یده‌هیتشت بازرگانه‌کان بچنه‌ وئ. ته‌ته‌ره‌کان هاواریان بۆ پادشای خۆیان برد که «تید‌اچووین!» پادشای ئەوان ده‌ رۆژ مۆله‌تی خواست و رۆیشت و له‌ بنه‌بانی ئەشکه‌وت ده‌ رۆژ رۆژوی گرت و لال‌اوه‌ و پاراوه‌.

له‌ هه‌فته‌ع‌الاوه‌ خه‌به‌ر هات که «پاران‌ه‌وی تۆم قه‌بوول کرد ده‌رکه‌وه!» بۆ هه‌رکوی که بچی سه‌ر ده‌که‌وی!»

ئەوه‌ بوو که ده‌رکه‌وتن، به‌ ئەمری هه‌ق سه‌ر که‌وتن و عاله‌میان داگرت.

گوتی: ته‌ته‌ره‌کانیش بریایان به‌ چه‌شر هه‌یه‌ و ده‌لین یه‌رغوویه‌ک ده‌بی و ویست و پرسیار و حیسابیک ده‌بی.

فه‌رمووی که: درۆ ده‌که‌ن. ده‌یان‌ه‌وی که خۆ ده‌گه‌ل موسلمان‌ه‌کان شه‌ریک بکه‌ن که یانی «ئیمه‌ش ده‌زانین و بریوامان پییه‌.»
له‌ وشتریان پرسی که «له‌ کوپوه‌ دیی؟»

گوئی « له حه مام »

گوئیان که « له چۆکته وه دیاره! »

نووکه ئەگەر ئەوان برۆیان به حه شره، کوا نیشان و علامه تی ئەو؟

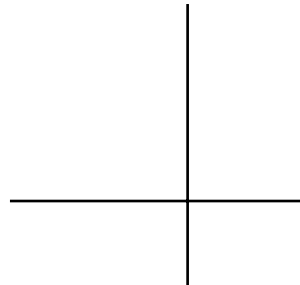
ئەو گوناھ و زوالم و خراپه یه ههروهک سههۆل و بهفرن، توئی له سهه توئی کۆ بوونه وه. کاتیک ههتاوی توئی و په شیمانیه و خه بهری دونیای دیکه و ترسی خودا ده رکه وئی، ئەو به فرانه ی گوناھ هه موو ده توینه وه - هه روا که به فر و سههۆل ده توینیته وه، ئەگەر به فر و سههۆل یک بلێ که « من هه تاوم دیوه و هه تاوی ته مووز له منی داوه » و ئەو به رقه رار به فر و سههۆله، هیچ ئاقلێک ئەمه باوه ر ناکا. مه حاله که هه تاوی ته مووز تیشک باویتی و به فر و سههۆل نه توینیته وه.

هه قته عالا هه رچهند وه عده ی داوه که جهزای چاکه و خراپه له قیامهت دا ده بی، به لام هاووینه که ی دهم به دم و سات به سات دهگا. کاتیک مرۆف شادیه کی ده دل ده که وئی، جهزای ئەوه یه که که سیکێ شاد کردوه و ئەگەر غه مین بی، که سیکێ غه مین کردوه. ئەمه دیاریی عاله می دیکه یه و نوینه ری رۆژی جهزایه، هه تا به م که مه ئەو زۆره فام بکا - ههروهک له ئەنباریک گهنم، مشتیک گهنم بنوینی.

مسته فا سه ره رای ئەو هه موو گه وه یی و مه زنا یه تییه، شه ویک دهستی وه ژان کهوت. وه حی هات که « له بهر ژانی دهستی عه بیاسه » - که ئەسیریان کردوه و دهگه ل ئەسیره کانی دیکه، دهستیان به ستوون.

سه ره رای ئەوه که به ستنی دهستی ئەو به ئەمری هه ق بوو، دیسان جهزا گه یشت، هه تا تیبه گی که ئەم گرفت و تاریکایی و ناخۆشی یانه که به سهه تو دا دی، له بهر ئازار و تاوانیکه که کردووته، هه رچهند تو به وردیی له بیرت نین که چی و چیت کردوه، به لام له جهزا وه تیبه گی که کاری خراپت زۆر کردوه و لیت روون نیه که ئەوه خراپه - یا له بهر غه فلّهت، یا له بهر جههل، یا له بهر هاونشینیه بی دینیک که گونا هه کانت بو هاسان ده کاته وه که ئەو به گوناھ دانانیه. سهیری جهزا بکه هه تا بزانی چه ندهت فه رعانه هه یه و چه نده گرفت! بی شک گرفت جهزای گونا هه و فه رعانه پاداشی تاعهت.

ئاخر، مسته فا له بهر ئەوه که ئەنگوستیله ی ده ئەنگوستی دا دهگه راند، عیتاب هات که « تو مان بو بیکاری و یاری نه خو لقا ندوه! »

لیرهوه قیاس بکه که رۆژی تو به گوناھ تیدهپه پری یا به تاعهت!

مووسای به خه لک خه ریک کرد. هه رچهند به ئه مری هه ق بوو و به ته واوه تی خه ریکی هه ق بوو، به لام خه ریکی خه لکی کرد بو به رژه وهندی و خزری به ته واوه تی خه ریکی خۆی کرد. مسته فای سه رتا به ته واوه تی خه ریکی خۆی کرد، دوا ی ئه وه ئه مری کرد که « خه لک بانگه واز بکه و نه سیحه تیان بکه و چاکیان بکه! »

مسته فا وه هاوار و ناله کهوت که « ناخ، یاره ب، چ گوناھ یکم کردوه؟ بوچ من له حه زهت دهرده که ی؟ من خه لکم ناوی! »

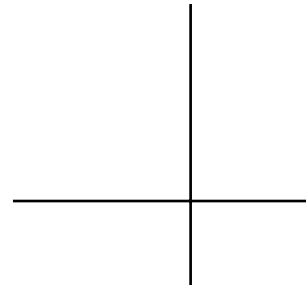
هه قته عالا گوتی « ئه ی مه حه ممهد، هه یچ غه م مه خو - که ناھیلّم خه ریکی خه لک بی! سه ره رای ئه وه که خه ریکی، ده گه ل منی و سه ره موویه که له وه ی که ئه م ساته ده گه ل منی، که ده گه ل خه لک خه ریک بی، هه یچ له وه له تو که م نابیته وه. هه ر کاریک که بکه ی، عه ینی وه سلّ ده بی. »

پرسیاری کرد « حوکمه کانی ئه زه لی و ئه وه ی هه قته عالا دیاری کردوه، هه یچ ده گۆردری؟ »

فه رمووی « هه قته عالا ئه وه ی که حوکمی کردوه له ئه زه ل که خراپه خراپه ی به دواوه ده بی و چاکه چاکه، ئه و حوکمه قهت ناگۆردری، چونکه هه قته عالا حه کیمه. کی ده لی که « تو خراپه ی بکه هه تا چاکهت ده ست که وی؟ » قهت که سیک گه نم داده چینی، جو هه لگریته وه یا جو ی داده چینی، گه نم هه لگریته وه؟ ئه وه مومکین نیه و هه موو ئه ولیا و ئه نبیا وه هایان گوتوه که « جه زای چاکه چاکه یه و جه زای خراپه خراپه. » له حوکمی ئه زه لی ئه مهت ده وی که کوتم و لیکم داوه، قهت ناگۆردری - مه عازه لّلا. ئه گه ر ده ته وی که جه زای چاکه و خراپه زیاده تر بی و بگۆردری، یانی ئه وه ند که چاکه ی پتر بکه ی و چاکه کان پتر بن و ئه وه ند زو لم پتر بکه ی خراپه کان پتر بن، ئه وه ده گۆردری، به لام ئه سلّی حوکم ناگۆردری. »

فزوولیک پرسیاری کرد که « ئیمه ده بینین که چاره ره شیک به خته وه ر ده بی و به خته وه ریک چاره ره ش ده بی. »

فه رمووی « ناخر، ئه و چاره ره شه چاکه ی کرد یا به چاکه بیری کردوه که به خته وه ر بوو و ئه و به خته وه ره ی که چاره ره ش بوو، خراپه ی کرد یا به خراپه بیری کردوه که چاره ره ش بوو. هه رئه و جو ره ی که ئیبلیس کاتیک له هه ق ئاده م دا گازنده ی

کرد که منت له ئاگر و ئهوت له خاک خولقاندوه! *سه ره پرای ئهوه که ئوستادی مه لهک بوو، بوو به مه لعوونی ئه بهد و دهرکراوی دهرگا. ئیمهش هر ئه وهی ده لئینه وه که جهزای چاکه چاکهیه و جهزای خراپه خراپهیه. «

پرسیاری کرد که «یه کیک نه زری کرد که: روژیک روژووی بگرم! ئه گهر بیشکینی، که فاره ته یا نا؟»

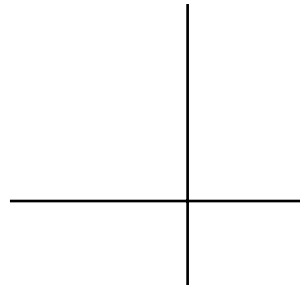
فهرمووی که «له مه زه بهی شافه عی دا به قه ولێک، که فاره ته، چونکه ئه وه نه زره به سویند داده نی و هر کهس سویند بشکینی لئی ده بیته که فاره ت. به لام لای ئه بوو حه نیفه، نه زر به مانای سویند نیه، که وایه که فاره ت نیه.

که سیک که ریکی ون کرد بوو. سی روژ به روژو بوو، به نیه تی ئه وه که که ره که ی ببینیته وه. دوا ی سی روژ که ره که ی به توپیوی دیته وه. دلی ئیشا و به دلئیشاوی سهری به ره و ئاسمان به رز کردوه و گو تی که «ئه گهر له بری ئه و سی روژوویه که گهر تم، شه شه کانی ره مه زان نه خو م، پیاو نه یم، ده ته وی قازانجم لیوه رگری؟»

یه کیک پرساری کرد که «مانای: «التحیات» چیه و «صلوات» و «طیبات»؟»

فهرمووی «یانی ئه م، په رستن و خزمه ت و به نده یی و چاوه دیریانه له ده ستمان نایه و به وانمان رزگاریی نابی. که وایه وه راست گه را که طیبات و صلوات و تحیات هی خودایه - هی ئیمه نیه. هه موو هی ئه وه و ملکی ئه وه. هه ره ئه و جو ره ی که وه رزی به هار، خه لک کشتوکال ده که ن و وه ده شت ده که ون و سه فه ر ده که ن و خانوو به ره ساز ده که ن. ئه وانه هه موو به خشین و خه لاتی به هاره دنا ئه وان هه ر ئه و جو ره ی که بوون، حه بسی مال و ئه شکه وته کان ده بوون. که وایه له راستی دا، ئه م کشت و گه شت و نیعمه ته هه موو له به هاره وه یه و وه لی نیعمه ت ئه وه. خه لک نه زه ریان له هۆ و ئه سبابه و کاره کان له ئه سبابه وه ده زانن، به لام لای ئه ولیا دهر که وتوه که ئه سباب په رده یه ک پتر نیه، هه تا هۆکار نه بینن و نه زانن. هه ر ئه و جو ره ی که که سیک له پشت په رده وه قسه ده کا، واده زانن که په رده قسه ده کا و نازانن که په رده کارا نیه و حیجابه، کاتیک ئه و له په رده بیته دهر، دهر ده که وی که په رده بیانوو بوه. «

ئه ولیای هه ق، له دهره وه ی ئه سباب، کاری وایان دیوه که جیبه جی بوه و وه دی هاتوه: هه ر ئه و جو ره ی که وشتر له کتو هاته دهر و وه کازی مووسا بوو به ئه ژدیها و له به ردی خارا دوا زده کانی هه لقو لی و هه ر ئه و جو ره ی که مسته فا مانگی بی هیج

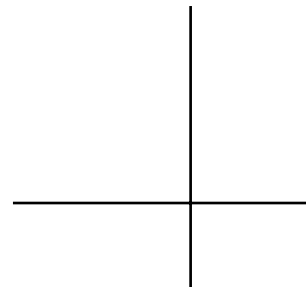
که رهسه‌یه‌ک، به ئیشاره، شهق کرد و هر نه‌وجوره‌ی که ئاده‌م بی دایک و باوک خوّلقا و عیسا بی باوک و بو ئیبراهیم له ناگر، گول و گولزار رسکا. چونکه ئهمه‌یان دیت، زانیان که ئه‌سباب بیانویه، کارساز که سیکی دیکه‌یه. ئه‌سباب جگه له روپوشیک نیه هه‌تا عه‌وام پتوه‌ی خهریک بن.

هه‌فته‌عالا وه‌عه‌دی به زه‌که‌ریا دا که « مندالیکت ده‌ده‌می. »

ئه‌و هاواری کرد که « من پیرم و ژن پیر و ئه‌سبابی شه‌هوه‌ت زه‌عیفه و ژن گه‌شته‌وته قوناغیک که ئیمکانی مندال و زگپر بوون نیه. یاره‌ب، له وه‌ها ژنیک مندال چۆن ده‌بی؟ »

ولام هاته‌وه که « ئامان، ئه‌ی زه‌که‌ریا، سه‌ر و بنت لیگوراوه! سه‌د جار کاره‌کانی ده‌روه‌ی ئه‌سبابم پی نیشان داوی، له بیرت چۆته‌وه؟ من ده‌توانم هر ئیستا، له‌به‌ر چاوی تو، سه‌ده‌زار مندال له تو ساز بکه‌م، بی ژن و زگپیری. ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ئیشاره‌یه‌ک بکه‌م خه‌لکیک له‌عالم دا په‌یدا بن ته‌واو بالغ و زانا. مه‌گه‌ر من تو‌م بی دایک و بی باوک له‌عالمی رووحه‌کان، ساز نه‌کرد و لوتف و عینایه‌تی من بو تو‌به‌ر له‌وه‌ی که بخولقی نه‌بوو؟ ئه‌وه بو له‌بیر ده‌که‌ی؟ »

ئه‌حوالی ئه‌نبیا و ئه‌ولیا و خه‌لک و چاک و خراب وه‌ک ئه‌وه‌یه که غولام له کافرستانه‌وه بو ولاتی موسلمانان دین و ده‌یانفرۆشن. هه‌ندیکیان پینج ساله‌ دین و هه‌ندیک ده‌ ساله و هه‌ندیک پازده‌ ساله. ئه‌و منداله‌ی که هینابییان، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که زور ده‌ نیو موسلمانان دا په‌روه‌رده ده‌بی و پیر ده‌بی، ئه‌حوالی ئه‌و ولاته‌ی - که زیده‌که‌یه‌تی - به‌ته‌واوه‌تی فه‌رامۆش ده‌کا و هیچ وه‌ بی‌ری نایه‌ته‌وه. ئه‌گه‌ر هه‌ندیک گه‌وره‌تر بی، هه‌ندیکی وه‌ بیر دیته‌وه و ئه‌گه‌ر زور گه‌وره‌ بی، پتری له‌بیره. هه‌روه‌تر، رووحه‌کان له‌و عالمه‌ دا که لای حه‌زه‌تی هه‌ق بوون و خورا‌ک و قه‌وه‌تی ئه‌وان که‌لامی هه‌ق بوو - بی‌دنگ و قسه. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که هه‌ندیکیان به‌ مندالی هیناوه، کاتیک ئه‌و که‌لامه‌ بی‌یسن، ئه‌و ئه‌حواله‌یان وه‌ بیر نایه‌ته‌وه و خویان له‌و که‌لامه‌ بی‌گانه‌ ده‌بین و له‌و تا‌قمه‌ رووگیراوانه‌ن که له‌ کوفر و تاریکی دا نو‌قم بوون. هه‌ندیکی که‌میکیان وه‌ بیر دیته‌وه و مه‌یل و هه‌وا‌ی ئه‌ولا تی‌یان دا سه‌ر هه‌لده‌دا و ئه‌وان ئیماندارانن. هه‌ندیکی کاتیک ئه‌و که‌لامه‌ ده‌بیسن، ئه‌و حاله‌ته‌ی که کۆن هه‌یانبوو په‌یدا ده‌بیته‌وه و حیجابه‌کان به‌ته‌واوه‌تی لا ده‌درین و خویان تی‌که‌ل ده‌که‌نه‌وه - ئه‌وان ئه‌نبیا و ئه‌ولیان.

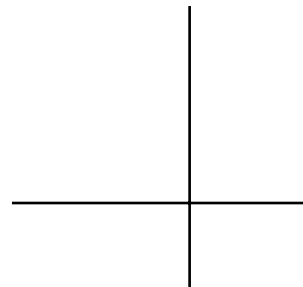
ياران وهسيهت دهكهم كه كاتيک بووکی مانا له دهروون دا رووی ده ئیوه کرد و رازهکان دهرکهوتن، ئامان و ئامان به ئهغيارهکانی مهلین و باسی مهکهن و ئهم قسهی ئیمه كه دهبيسن، به هر كهسیکی مهلین! نهگه تۆ گراویی و مهعشووکیکت دست كهوئ و له ماله تۆ دا خوئی بشاريتهوه كه « من به كهس نیشان مهده من هی تۆم! » ئاخۆ رهوايه و دهشی كه ئه له بازار بگيړی و به هر كهس بلایی كه « وهره ئهم جوانه بيينه »؟ ئه و مهعشووقه هرگيز نهوهی پيخوش دهبی؟ لیت تووره دهبی و لیت دهتۆری.

ههفتهعالا ئهوم قسانهی لهوان حهرام کرده. هر نهوجۆرهی كه نههلی دۆزهخ هاوار له نههلی بهههشت دهكهن كه « ئاخ، كوا كه رهم و بهزهیی ئیوه؟ لهو خهلات و دیاریانهی كه ههفتهعالا پيیداون، به سهدهقه و خييرات شتيكمان بۆ ههلهپژن و بهشمان بدن چ دهبی؟ - كه ئیمه لهم ئاگره دا دهسووتین و دهتوینهوه. لهو میوانه یا لهو ئاوه روونانهی بهههشت زهرپهیهك به گیانی ئیمهی داكهن، چ دهبی؟ »

بهههشتیهكان ولام دهدهنهوه كه « خودا نهوهی له ئیوه حهرام کرده. تۆوی ئه و نیعمهتانهی له داری دونیا دا ههبوون. چونكه لهوئ نهتانکیلا و داتانهچاند و نهویش ئیمان و راستیی و کردهوهی چاك بوو - لیتره چ دهروونهوه؟ نهگه ئیمه به كه رهم بتاندهینی، قورگتان دهسووتین و له گهرووتان ناچپته خوار و نهگه له کیسهی بنین، کیسه دهپۆ و دهپۆی. »

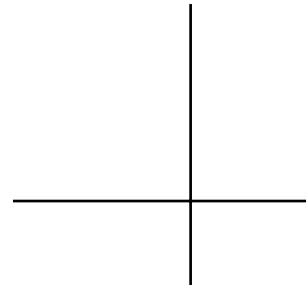
تاقمیک موناقد و نهغيار هاتنه لای حهزهرتی مستهفا. رازهکانیان لیک دهداوه و پهسنی مستهفایان دهکرد. پیغهمبهر به رهمز به نهسحابهکانی گوت كه « خمره آنیتکم! » یانی زارکی گۆزه و قاپ و مهنجهل و گۆزهله و کووپهکان داپوشن و بگرن - چونكه نهوانه جانهوهریکن چهپهل و ژاردار، نهكا ده گۆزه بکهون و ئیوه نهزانن و لهو گۆزه ئاو بخۆنهوه، زیانی بۆ ئیوه ههیه. بهم جۆره، بهوانی فهرموو كه له نهغيار حیکمهت بشارنهوه و زار و زمان لای نهغيار بهستن - كه نهوان مشکن، لایقی نهو حیکمهت و نیعمهته نین.

فهرمووی « نهوه كه نهمیر له لای ئیمه رویشته، هرچهند له قسهی ئیمه به

وردی تینه دهگه‌یشت، به‌لام سه‌ر زاره‌کی زانی که ئیمه ئه‌و بۆ هه‌ق بانگه‌واز ده‌که‌ین. ئه‌و نیاز و سه‌ر راوه‌شاندن و خو‌شه‌ویستی و ئه‌شقی ئه‌و له‌بری فام داده‌نین. ئاخر، ئه‌و لادییه‌ی که دیته‌ شار، بانگی نوێژی گوی لیده‌بی، هه‌رچه‌ند مانای بانگی نوێژ به‌ وردی نازانی، به‌لام له‌ مه‌به‌ست ده‌گا. »

* خلقتنی من نار و خلقته من طین. سوره‌ی اعراف ئایه‌ی ۱۲.

که دسته لاتیشته ههیه خوت پی بیدهسته لات بی!

[پهروانه] گوتی که « شهو و روژ دل و گیانم له خزمهت دایه و له بهر سهرقالیی و کاروباری مه غوول ناتوانم به خزمهت بگه م! »

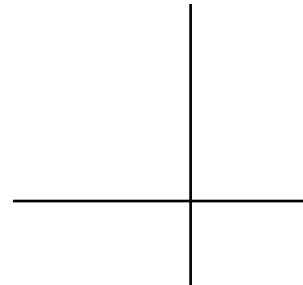
[مهولانا] فهرمووی که « ئه و کارانهش کاری ههفن، چونکه هوی ئه من و ئه مانی موسلمانه تییه. خوتان به مال و به لهش بهخت کردوه، ههتا دلی ئه وان به جی بینن، ههتا چهند موسلمانیک ده گهل من خه ریکی تاعهت بن. که وایه ئه مهش کاری خیره و چونکه ههفته عالا تاسه ی و هه کاریکی خیری ده دل ناوی و تاسه ی زور، هوی عینایه ته و ئه گهر له م تاسه یه دا که مایه سییه ک هه بی، هوی بی عینایه تییه - چونکه ههفته عالا نایه وی که و هه خیریکی گه وره به هوی ئه وه وه سه ر بگری هه تا موسته هه قی ئه و سه و اب و پله و پایه به رزه نه بی. ههروهکی هه مام که گه رمه. ئه و گه رمییه له که ره سه ی تونخانه وه یه - ههروهک پووش و ئیزینگ و شیاکه و غه ییره. ههفته عالا که ره سه یه ک ده دوزیته وه که هه رچهند به روالهت خراپ و کریتته، به لام له هه ق ئه و دا عینایه ته. چونکه هه مامه که ی گه رم دادی و قازانجه که ی به خه لک ده گا.

له م بهینه دا دۆستان هاتن.

داوای لیبور دنی کرد که « ئه گه ر من له به رتان هه لئه ستم و قسه نه که م و حال تان نه پرسم، ئه مه ریزه. چونکه ریزی هه ر شتیک شیاوی ئه و کاته یه. له نویت دا نا کر ی حالی باوک و کور پرسی و کرنوشیش به ری. سه رنج نه دان به دۆستان و خزمان له نویت دا عینی سه رنجه و عینی دل را گرتن. چونکه به هوی ئه وان وه خوی له تاعهت و نوقم بوون جیا ناکاته وه و تیکنایه ی. که وایه ئه وان شیاوی عه زاب و تووره بی ناین. که وایه عینی سه رنج و دل را گرتنه، چونکه خوی پاراست له شتیک که دوا رۆزی ئه وانی تیدا به سته یه. »

پرسیاری کرد که « له نویت نزیکتر، ریگایه ک به ره وه هه ق هه یه؟ »

فهرمووی « دیسان نویت! به لام نویت ته نیا ئه و روخساره ی نیه، ئه مه قابلی نویتزه.

چونکه ئەو نوێژە، یەكەمییه و ئاخرییه و هەر شتێك یەكەم و ئاخری هەبێ، ئەو قالبه. چونكه تهكبير سه‌ره‌تای نوێژه و سلۆ، ئاخری نوێژ. هه‌روه‌تر، شه‌هادته‌ ئه‌وه نیه كه هه‌ر ته‌نیا به‌ زمان ده‌یلێن، چونكه ئه‌ویش یه‌كه‌مه‌ و ئاخره‌ و هه‌ر شتێك كه به‌ قسه‌ و ده‌نگ ده‌رب‌دری، یه‌كه‌م و ئاخری ده‌بی. ئەو رواله‌ت و قالبه. گیانی ئەو بیه‌اوت‌ا و بینه‌هایه‌ته‌ و ئەو، یه‌كه‌م و ئاخر نابێ. كه‌وايه‌ زانیمان، گیانی نوێژه ته‌نیا ئەو روخساره‌ نیه، به‌لكه‌ نوقم بوون و بیه‌وشییه‌ - كه‌ ئەم هه‌موو روخسارانه‌ له‌ پشت ده‌رگا ده‌میننه‌وه‌ و له‌وێ ناگونجێن. جبه‌ریلیش كه‌ مانای مه‌حزه‌، ئەویش ناگونجی.»

ده‌گێڕنه‌وه‌ له‌ مه‌ولانا سوڵتانه‌لعوله‌ما كه‌ رۆژێك ئه‌سحاب ئه‌ویان نوومی خۆ بینی. وه‌ختی نوێژ داها‌ت. هه‌ندێك له‌ موریده‌كان هه‌رایان له‌ مه‌ولانا كرد كه «وه‌ختی نوێژه!» مه‌ولانا گوێی له‌ قسه‌ی وان نه‌گرت. ئەوان هه‌ستان و خه‌ریکی نوێژ بوون. دوو مرید وه‌ك شیخیان كرد و نوێژیان دانه‌به‌ست. یه‌ك له‌ موریده‌كان كه‌ خه‌ریکی نوێژ بوو به‌ ناوی خواجه‌، به‌ چاوی سه‌ر لییان عه‌یان كرد كه‌ ته‌واوی ئەو ئه‌سحابانه‌ی كه‌ خه‌ریکی نوێژن، ده‌گه‌ڵ پێش‌نوێژ، پشتیان له‌ قیبله‌ بوه‌ و ئەو دوو مریده‌ی كه‌ وه‌ك شیخ جوولابوونه‌وه‌، روویان له‌ قیبله‌ بوه‌. چونكه‌ شیخ كه‌ له‌ ئیمه‌ و من تیپه‌ری و ئەو - ایه‌تی ئەو فه‌نا بوو و نه‌ما و له‌ نووری هه‌ق دا فه‌وتا. [بمرن، به‌ر له‌وه‌ی كه‌ بمرن!]* نووكه‌ ئەو بۆته‌ نووری هه‌ق و هه‌ر كه‌س پشت له‌ نووری هه‌ق بكا و روو له‌ دیوار بنی، بێشك پشتی له‌ قیبله‌ كردوه‌ - چونكه‌ ئەو گیانی قیبله‌ بوه‌.

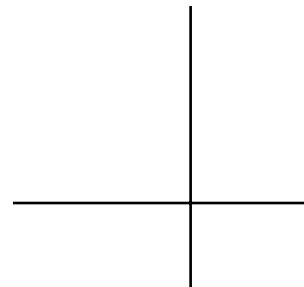
مسته‌فا به‌ گژ دۆستێك داها‌ت كه‌ «تۆم بانگ كرد، بۆ نه‌هاتی؟»

گو‌تی «خه‌ریکی نوێژ بووم.»

گو‌تی «ئاخر، نه‌ ئەوه‌ كه‌ من بانگم كردی؟»

گو‌تی «من بێده‌سته‌لاتم.»

فه‌رمووی كه‌ «زۆر باشه‌ ئەگه‌ر هه‌موو كات و ده‌مێك، بێده‌سته‌لات بی - كه‌ ده‌سته‌لاتیشت هه‌یه‌، خۆت بێده‌سته‌لات ببینه‌، هه‌ر ئەوجۆره‌ی كه‌ له‌ داماوێی دا ده‌یبینی. چونكه‌ له‌ سه‌رووی ده‌سته‌لاتی تۆ، ده‌سته‌لاتێك هه‌یه‌ و ده‌سته‌لاتداریکی هه‌ق، له‌ هه‌موو حاڵێك دا.»

تۆ دوو کوت نی - جاریک دهسته لاتدار و جاریک بیدهسته لات. چاو له هیزی ئەو بکه و ههمیشه خۆت پی بیدهسته لات بی، بی دستوی و داماو و بی ئەنوا.

نەک هەر مروؤف زهعیف! بەلکه شییر و پلینگ و نەههنگهکانیش ههموویان بیچارەن و لەبەری دەلهرزەن، زهوی و ئاسمانەکان ههموو بیچارە و لە ژیر دەسته لاتنی حوکمی ئەو دان. ئەو پادشایهکی مەزنە. نووری ئەو وەک نووری مانگ و هەتاو نیە کە بە هۆی ئەوانەوه شتیک بمینیتەوه. کاتیک نووری ئەو بی پەردە روو دەریخا، نە ئاسمان دەمینیتەوه و نە زهوی، نە هەتاو و نە مانگ. جگە لەو شایه کەس نامینیتەوه.

پادشایهک بە دەرویشیکی کوت کە « ئەودەمە ی کە لە دەرگای هەق نزیک دەبییهوه، یادم بکه! »

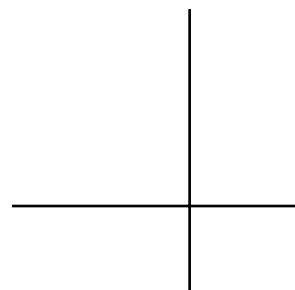
گوتی « کاتیک من بگەمە ئەو حەزرەتە و شۆقی هەتاوی جەمالی لە من بدا، من خۆم لە بیر نامینێ، چۆن یادی تۆ بگەم؟ »

بەلام کاتیک هەقتەعالا بەندەیهکی هەلبژارد و نوومی خۆی کرد، هەرکەس کە داوینی بگری و حاجەتی لیبخوای، بی ئەوهی کە ئەو گەوریه لای هەق یادی بکا و دەریبری، هەق بەجیی دینی.

دەگێرنەوه کە: پادشایهک بوو بەندەیهکی خاس و زۆر نزیکی هەبوو. کاتیک بەندە تەمای سەردانی پادشای گرت، ئەهلی حاجەت حەکایەت و نامە ی خۆیان دایه کە «بیده بە پادشا!»

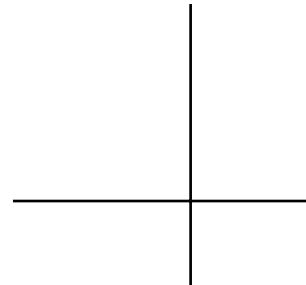
ئەو دە هەگبە ی نا. کاتیک بە خزمەت پادشا گەیشت، تاقەتی جەمالی نەهیتا و لەبەر پادشا بیهۆش کەوت. پادشا دەستی دە بەرۆک و هەگبە ی ئەو گێرا بە شیوهیهکی ئاشقانە کە « ئەم بەندە بیهۆشە ی من، نوومی جەمالی من، چی پییه؟ » نامەکانی دیتەوه و حاجەتی گشتیانی لە پشت نووسی و دیسان دە هەگبە ی ناوه. تەواوی کارەکان بی ئەوهی کە ئەو دەریبری، جیبەجیی کرد. وەها کە یهکیکیانی نەبوارد، بگرە داوای ئەوانی دووهیندە و پتر لەوهی کە داویان کردبوو، پیگەیانند.

بەندەکانی دیکە کە هۆشیان هەبوو و توانیان حەکایەتی ئەهلی حاجەت بە

هه زهتي شا رابگهيه نن و نيشاني بدهن، له سهه كار و له سهه حاجهت به هه لکهوت
يه کينک چي به جي کرا و به ناکام گهيشهت.

* موتو اقبل ان تموتوا

شهو دريژه بو راز دهر برين!

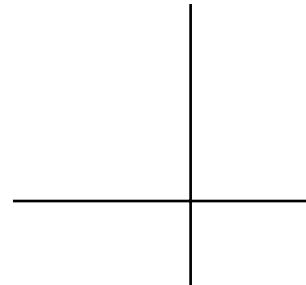
شهو دريژه بو راز دهر برين و حاجهت خواستن - بي په شيويي خه لک و بي زحمه تي دوستان و دوژمنان. خه لوه تيک و نه هوه نييه ک پيکها توه و ههفته عالا پرده ي دا کيشاوه هه تا ئا کاره کان له ريا به دوور و مه حفووز بن و خاليس بن بو خوداي ته عالا. له شهوي تاريک دا، پياوي رياکار، له موخليس دهر ده که وي. رياکار رسوا ده بي له شهو دا. هه موو شته کان به شهو داپوشراون و به روژ رسوا ده بن که چي پياوي رياکار به شهو رسوا ده بي. ده لي « چونکه کهس نايي ني، بو کيي بکه م؟ »

بيده لين که « که سيک ده بي ني، به لام تو که سيک ني هه تا که سيک بي ني! »

نهو که سه ده بي ني که هه موو که سه کان له قه بزه ي دسته لاتي نهو دان و له ليقه و مان دا بانگي ده کن و له کاتي ددان ئيشه و گوئ ئيشه و چاوي شه و بوختان و خو ف و ئا زاوه دا، هه موو به نه يني نهو بانگ ده کن و له سه ر نه م باوه رهن که ده بي سي و حاجه تي نهوان پيکدي ني و له بنه وه و به شاراو ه يي سه ده قه ي ده دن بو دوور کردنه وه ي به لا و شه فاي نه خو شي و باوه ريان هه يه که نهو دان و سه ده قه يه قه يو ل ده کا.

که شه فا و سه سانه وه ي پيدان، نهو باوه ريه له ياد ده کن و خه يالات روويان تي ده کاته وه. ده لين « خودايا، به راستي نهوه چ حاله تيک بوو که ئيمه له دل وه تو مان بانگ ده کرد له کونجی زيندان دا - به هزار قل هو الله به بي رهنج - حاجه تت پيکهي نا؟ » نوو که ئيمه له دهره وه ي زيندان، هه روا ئاتاجين که ده زيندان دا بووين هه تا ئيمه له م زينداني عاله مي تاريک دهر يکيشي و بمان به يه عاله مي پيغه مبه ران که نوورانيه. نوو که، بوچي ئيمه هه مان خلاسي مان له دهره وه ي زيندان و له دهره وه ي دهره، نيه؟ هزار خه يال دادئ که عه جايب - فايده ي هه يه يان نا؟ و نه م خه يال هزار سستي و خه فته پيکدي ني. نهو باوه ريه خه يال سووتينه ره کوا؟

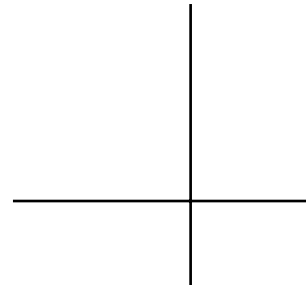
خودا و لام ده داته وه که « نهوه ي که گوتمان: نه فسي حه يواني ئيوه دوژمني ئيوه و منه. هه ميشه نه م دوژمنه تان ده زينداني هه ول دا هه يه - چونکه نهو ده زيندان دايه و تووشي رهنج و به لايه، خلاس ده بي و هيژ ده گري! »

هزار جارت به تاقی کردوتهوه که له ئیشی ددان و له دهرد و له خوڤ، خلاسیت هاتوه. بۆ بووی به دیلی راحهتی لهش و خهریکی تیمار کردن بووی؟ سه‌رینچاوه له یاد مه‌که‌ن و هه‌میشه نه‌فس بيمراد بکه‌ن هه‌تا به مرادی ئه‌به‌دی بگه‌ن و له زیندانی تاریکی رزگار بن!

[شه‌و دريژه، به خه‌و کورتی مه‌که‌وه. رۆژ نوورانیه به گونا‌هه‌کانت پیس و تاری مه‌که‌ه!]*

* چه‌زه‌تی مه‌هه‌مه‌د: اللیل طویل فلا تقصره بمنامک و النهار مزی فلا تکره باثامک.

مه بهست لهو دانیشتنه، دانیشتنه به کاری دین. هرچند که رادهکا، به لام چونکه
بو کاری دین رادهکا، نهو دانیشتنه. و هرچند که دانیشتنه، چونکه بو دنیا
دانیشتنه، نهو رادهکا.

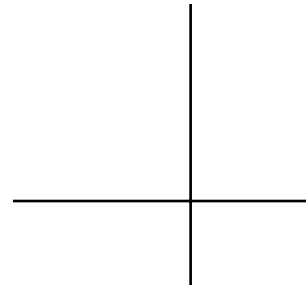
هرکس که ده غمی هه بی، غمی دین هه لیگری، هه قته عالا نهو نویه به بی
هه ولی نهو وه راست ده گپری. وهها که نه بییا له بهندی ناو و نان دا نه بوون، له
بهندی ره زاخوایی ههق دا بوون، نان نهوان ده ستیان خست و ناو نهوان. هرکس
که رهزای ههق بخوایی، لهم دنیا یه و لهو دنیا ده گه ل پیغه مبه ره کانه. نهک هر
نه، به لکه ده گه ل ههق هاوده مه. نه گهر ههق هاوده می نهو نه با، ده دلی دا مهیلی
ههقی نه ده بوو. هرگیز بوئی گول به بی گول نابی، هرگیز بوئی میسک به بی میسک
نابی.

نهم قسه یه کوئی نیه و نه گهر کوئی هه بی، هر وهک قسه ی دیکه نابی. شه و
تاریکی نهم عالمه تپه پری و نووری نهم قسه یه هر ده م پتر ده رده که وی. وهها که
شهوی عومری نه بییا تپه پری و نووری هه دیسیان تپه پری و نه پراوه و نابریته وه.
به مه جنوونیان گوت چند سهیره که له یلات خویش ده وی؟ - چونکه هر دووک
مندال بوون و له یه که مه کته ب دا بوون.

مه جنوون گوتی « نهم خه لکه گه و جن. پیاو هه یه که مهیلی ژنیکی باشی نه بی؟
ژنیش هر وه تر. به لکه نه شق نه وه یه که خو راک و مه زه یه کی لهو ده ست که وی - هر
نه و جو ره ی که دیداری دایک و باوک و برا و خویشی مندال و خویشی شه هوهت و
له زه تی جو ر او جو ر لهو ده با. »

مه جنوون بو ناشقان بوو به وینه - هر نه و جو ره که له نه حو دا، زهید و عومرو.

دنیا و نیعمه ته کانی نهو، هر وهک نه مه یه که که سیک ده خه و دا شتیکی خوارد.
که وایه حاجه تی دنیا یی هر وهک نه وه یه که که سیک له خه و دا شتیکی خواست و
دایانی. له ناکام که وه ناگا هاتنه وه یه، له وه ی که له خه و دا خواری چ سوودیک
نابینی. که وایه، له خه و دا، شتیکی خواستوه و پیا نداوه.

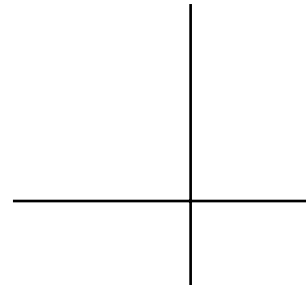

هەر کەس لای حاجەتی خۆیەتی!

مەلووم دەبێ بزانی هەر کەس لە هەر کۆپێک کە هەیه، لە پەنا حاجەتی خۆیەتی بی هیچ جیاپێهەک و هەر حیوانێک لە پەنا حاجەتی خۆیەتی هەمیشە و ئەو حاجەتە پەتی ئەوه - کە دەیکێشێ و بۆ ئەملا و ئەولای دەبا، هەر وەک هەوسار. هەر وەتر مەحاله کە کەسێک خۆی ببەستێتەوه چونکە ئەو خوازپاری رزگاریی لە پەتە. وه مەحاله کە خوازپاری رزگاریی خوازپاری پەت بێ. کەوايه، ناچار کەسێکی دیکە ئەوی بەستۆتەوه. بۆ وێنە ئەو خوازپاری سلامەتییه، کەوايه خۆی نەخۆش نەکردوه، چونکە مەحاله کە هەم خوازپاری نەخۆشی بێ و هەم خوازپاری سلامەتی. بەلام چونکە لای حاجەتی خۆیەتی، لە لای حاجەتدەری خۆی دەبێ. وه چونکە هاوڕێی هەوساری خۆی بێ، هاوڕێی هەوسارکێشی خۆی دەبێ. ئیلا چونکە ئەو نەزەری لە هەوسارە - لەبەر ئەو بێرێز و بێقەدرە. ئەگەر نەزەری لە هەوسارکێش با، لە هەوسار رزگاریی دەهات، هەوساری ئەو هەوسارکێشی ئەو دەبوو. چونکە هەوساری ئەویان لەبەر ئەوه داناوه کە ئەو بێ هەوسار، بە شوێن هەوسارکێش دا ناروا و نەزەری ئەو لە هەوسارکێش نیه. ناچار: « هەوساری دە مل دەکەین و رایدەکێشین، بێ مەیلی خۆی، چونکە ئەو بێ هەوسار، بە دوامان دا نایه. »

هەقتهعالا لە فەزلی خۆی لاوەتی دەدا بە پیرەکان کە منداڵ خەبەریان لێی نیه. چونکە لاوەتی لەبەر ئەوه تازەیی پێکدێنێ و دەبیزوینێ و وه پێکەنینی دەخا و مەیلی یاری کردنی دەدات چونکە دنیا بە نوێ دەبینێ، مەلوول نابێ لە دنیا. کاتیک ئەم پیرەش دنیا نوێ ببینێ، هەر ئەوجۆره مەیلی یاری و بزوتنی دەبێ و گۆشت و خوینی ئەو زیاد دەبن.

مەزنایەتی پیری لە مەزنایەتی هەق زێدەتره - کە بەهار، مەزنایەتی هەق پەیدا دەبێ و پاییزی پیری بە سەری دا زال دەبێ و تەبعی پاییزی خۆی ناهێڵێتەوه. کەوايه لاواری بەهار فەزلی هەقه - کە بە هەر ددان کەوتنیک، بزەدی بەهاری هەق کەم دەبێتەوه و بە هەر سپی بوونیکى موو، سەرسەوزیی فەزلی هەق هەتله دەبێ و بە هەر گریانیکى بارانی پاییزی، باغی هەقیقەتەکان تار دەبێ.

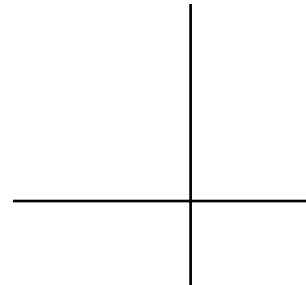

ئاشقم به مهولانا!

ئەكمه له ددين گوتى: ئاشقم به مهولانا و ئاره زوى ديدارى ئوم ههيه و ئاخهرتم له ياد نيه. نه قشى مهولانا بى ئم بير و مه بهسته، به هاو دەم ده بينم و ئارام ده گرم به جه مالى ئه و و ئوخژنم ديتى به عهينى روخسارى يا به خه يالى ئه و.

فه رموى: هه رچهند ئاخهرت و هه قت له ياد نيه، به لام هه مووى له دؤستايه تى و له ياد دا شاراو هيه. هه رچهند مرید به وردى ئاخهرتى وه بير نايه به لام له زه تى ئه و به دىتنى شىخ و ترسانى له فه راقى شىخ هه موو ئه و ته فسيلانه ي گرتۆته خو و هه موو ده و دا شاراو هيه.

وه ها كه كه سيك كوره كه ي يا براكه ي ده لاو پينته وه و خو شى ده وى. هه رچهند له كورپايه تى و براييه تى و هيو اى وه فا و ره حمه ت و دلاوايى و خو شه ويستى ئه و له سه ر خو ي و ئاكامى كار و باقى مه نفه عه ته كان كه خزم له خزمى هه يه، ئه وانى هيج به ياد دا نايه، به لام ئم ته فسيلانه ي هه موو تيدا شاراو هيه له وه نده ديدار و چاو پيكه وتنه دا. هه ر ئه و جوړه ي كه با له چيو دا شاراو هيه، چ له خاك دابى چ له ئاو دا - ئه گه ر باى تيدا نه با، ئاگر كارى تينه ده كرد. چونكه با ده سته چيله ي ئاگره و ژيانى ئاگر، نابىنى كه به فوو ده بوو ژيته وه؟ چيو ئه گه ر له ئاو و خاك دابى، با تيدا شاراو هيه، ئه گه ر باى تيدا شاراو نه با، وه سه ر ئاو نه ده كه وت. هه ر ئه و جوړه ي كه قسه ده كه ي، هه رچهند كه ره سه ي ئم قسه گه ليك شتن وهك ئه قل و ميشك و ليو و زار و مه لاشوو و زمان و هه موو ئه ندامه كانى له ش كه سه رو كى له شن و ئه ركان و ته بايع و ئه فلاك و سه ده زار ئه سباب كه عاله م به وان قايمه هه تا بگاته عاله مى سفات و ئه و جار زات، سه ره راي ئه وانى ئه مانايانه له قسه دا ديار نين و نابىندرين - ئه وانى هه موو شاراو هن له قسه دا، هه ر ئه و جوړه ي كه كو ترا.

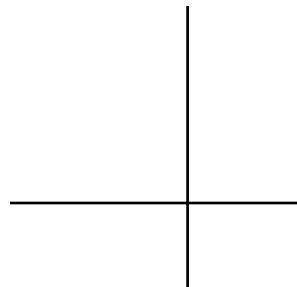
لیږه شتیځم فہراموښ کردوہ!

یہکیک ہات و گوتی « لیږه شتیځم فہراموښ کردوہ! »

خوداوندگار فہرمووی کہ « دہ عالم دا، یہک شتہ کہ بؤ فہراموښ کردن، نابئی. ئەگەر گشت شتیځ فہراموښ بکہی و ئەو فہراموښ نہکہی، قہیدی نیہ و ئەگەر گشت وہ بیر بئنیہوہ و له یادت بئی و فہراموښی نہکہی، ئەو فہراموښ بکہی، ہیچت نہکردوہ. ہەر ئەوجوږہی کہ پادشایہک تۆی بؤ گوندیک نارد، بؤ کاریکی دیاریکراو. تۆ چووی و سہد کاری دیکہت جیبہجی کرد، چونکہ ئەو کارہی کہ بؤی چووبووی بہ جیت نہہینا، وەک ئەوہیہ کہ چت بہ جی نہہینا. کہواہیہ مرؤف بؤ کاریک ہاتوتہ ئەم عالمہ و مہبہست ئەوہ. کہ ئەو بہ جی نہہینی، کہواہیہ ہیچت نہکردوہ.

مرؤف توانایی ئەو کارہی ہہیہ، کہ نہ له توانای ئاسمانہکان دایہ، نہ له توانای زہویہکان و نہ کتوہکان. کہ ئەو کارہ بکا، زۆرداری و نہفامیی لپی جیا دہبیتہوہ. ئەگەر تۆ بلئی کہ « ئەگەر ئەو کارہ ناکہم، چہندین کاری دیکہم پیدہکری » مرؤفیان بؤ ئەو کارانہی دیکہ نہخولقاندوہ. وہاہبی کہ تۆ شیریکی پۆلای ہیندبی له قیمہت نہہاتوو، کہ بہس له خہزینہی پادشایان دہست دہکہوئی، ہیناوتہ و کردووتہ ساتووری گوشتی گہنیو - کہ « من ئەو تیغہ مہحتہل ناکہم، بہو چہندین مہسلہحہت جیبہجی دہکہم ». یان مہنجہلی زیت ہیناوتہ و شیلمی تیدا دہکولینی - کہ بہ ہہندیک لہو، سہد مہنجہل دہست دہکہوئی. یان کیردی گہوہرنیشانن کردوتہ گولمیخی کوولہکہیہکی شکاو - کہ من مہسلہحہت دہکہم و کوولہکہی پیدادہکہم و ئەم کیردہ مہحتہل ناکہم - جیی داخ و پیکہنین نیہ؟ چونکہ کاری ئەو کوولہکہیہ بہ گولمیخی دار و ئاسنیش کہ نرخیان پوولیکہ جیبہجی دہکری، چ ئاقلیکہ کہ کیردی سہد دیناریی بہو خہریک بکہی؟

گریمان بیانوو دینہوہ کہ من خۆم خہریکی کاریکی بیہاوتا دہکہم، زانستی شہریعہت و حیکمہت و مہنتق و ئەستیرہناسی و پزشکی و غہیرہ دہخوینم. ناخر، ئەوانہ گشتی بؤ تۆن: ئەگەر شہریعہتہ، بؤ ئەوہیہ ہہتا کہسپک نانت له دہست نہرفینئی و جلت دانہکہنئی و تۆ نہکووژئی، ہہتا تۆ بہ سلآمہت بی. ئەگەر ئەستیرہناسییہ، ئەحوالی فہلہک و شوین دانانیان له زہوی، له ہہرزانیی و گرانیی و ہیمناہتی و خۆف، ہہموو پیوہندیان بہ ئەحوالی تۆوہیہ و بؤ تۆیہ. ئەگەر ئەستیرہیہ، له سہعد و نہحس، پیوہندی بہ تالعی تۆوہیہ و بؤ تۆیہ. ئەگەر پزشکیہ

بۆ سه لامه تى تۆيه كه فلانه دهرمان ئه و خاسيه تهى ههيه و فلانه گيا بۆ فلانه كار باشه. كه بيري لىبكه يه وه، ئەسل تۆى و ئەمانه فەرعى تۆن. كه فەرعى تۆ چەندين لىكدانه وه و شتى سهير و سه مه ره و ئەحوالى جۆراوجۆر و عالمى سه رسورهيته رى بيته هايه تى هه بى، بروانه كه له سه ر تۆ كه ئەسل، چها حالته تى ده بى! كه فەرعه كانى تۆ به رز و نهوى بوونه وه و سه عد و نه حسيان هه بى، تۆ كه ئەسل بروانه چها به رز و نهوى بوونه وهى عالمى رووح و سه عد و نه حس و سوود و زيانته ده بى - كه فلانه رووح ئه و تايبه تمه ندييهى ههيه و ئەمهى له ده ست دى، فلانه كار له تۆ ده وه شيته وه.

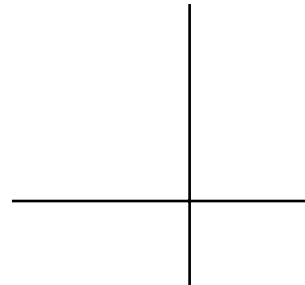
تۆ جگه له م چيشته خو شه و خو راکه، خو راکىكى دى كه ت ههيه. له م عالمه دا ئه و خو راکه ناسكه ت فه رامۆش كرده و خه رىكى ئەمه خو راکه پىسكهى و شه و و روژ له ش په روار ده كهى. ئاخىر، ئەم له شه ئەسپى تۆيه و ئەم عالمه ئاخو رى ئەوه. خو راکى ئەسپى خو راکى سووار نيه. ئەو ده سه رى خو رى دا، خه و و خو راک و ني عمه تىكى ههيه. به لام له بهر ئەوه كه حه يوانيه ت و چوارو بى به سه ر تۆ دا زال بوه، تۆ له سه ر ئەسپى له ش، له ئاخو رى ئەسپه كان جى ماوى و له ريزى پاشايان و ئەميران دا بى پرېز بووى - دلته له و ييه. به لام چوونكه له ش زال، حوكمى له شت وه رگرتوه و ئەسپى ئه و ماويه وه.

چه شنى مه جنوون كه ته ماى ديارى يارى گرتبوو. وشترى بۆ ئه و لايه نه لى ده خو رى، هه تا هۆشى له سه ر خو بوو. كه تا وىك نو قمى له يلى ده بوو و خو و وشترى فه رامۆش ده كرد - وشتر له گوند بى چوو يه كى هه بوو - هه لى ده ست ده كه وت، ده گرا وه و ده گه يشته وه گوند. كه مه جنوون وه خو ده هاته وه، دوو روژه رى گه رابۆ وه. به مجۆره، سى مانگ له رى دا بوو. له ئاكام، هاوارى كرد كه « ئەم وشتره به لای منه!» له وشتر دابه زى و وه رى كه وت.

فه رمووى كه « سىد بوره انه دىنى مو حه قى قسهى ده فه رموو. يه كىك هات كه « په سنى تۆم له فلانى بىست!»

گو تى « بلا بزانه ئه و فلانه چ كه سه. ئەو پله يهى ههيه كه من بناسى و په سنى من بكا؟ ئەگه ر ئەو منى به قسه ناسى بى، كه وايه منى نه ناسيوه. چونكه ئەم قسه يه نامى نيته وه و ئەم دهنگ و ئاههنگه نامى نيته وه و ئەم لى و ده مه نامى نيته وه. ئەمه گشتى قايم به غه يره. ئەگه ر به كردارىش ناسيوه تى، هه روايه و ئەگه ر جه وهه رى منى ناسيوه، ئەو ده م ده زانه كه ئەو ده توائى په سنى من بكا و ئەو په سنه هى منه. »

حه كايه ته كهى وه ها ده بى كه ده لىن پادشايه ك كورى خو رى سپار دبوو ده ست

جهماعه تيكي ئه هلى هونه، ههتا ئه و فيري زانستي ئه ستيره ناسى و رهمل و غهيره بكن و بيكه نه ماموستايه كى تهواو - سه ره پاي گهوجيى و نهفامىي ئه و.

روژيک پادشا ئه نگوستيله يه كى ده مست نا، كورپى خوئى تاقي كاته وه كه « وهره بلي چ ده مستم دايه؟ »

گوته « ئه وهى كه ههته، خره و زهرده و نيو بو شه! »

گوته « چونكه نيشانهكانت راست بو، كه وايه حوكم بكه ده بي چ بي؟ »

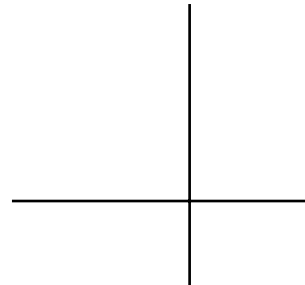
گوته « ده بي بيژينگ بي! »

گوته « ئاخو، ئه م چند نيشانه راسته هه لدا كه ئه قل تييدا حهيران ده بي به قه ووه تي خويندن و زانست، ئه وهندهت به مي شك دا نه هات كه بيژينگ ده مست دا جيى نابيته وه؟ »

نووكه، وهاش، زانايانى ئه هلى زه مان ورد ده بنه وه له شتى ديكه كه پيوهندي به وانه نيه، زوريان زانيوه و ئه وهى كه گرينگه و له و له هه مووكه س نزيكتره، خو بي ئه وه و خو بي خوئى نازاني. هه موو شتيك به حه لال و حه رام حوكم ده كا - كه ئه مه ده شي و ئه و ناشي و ئه مه حه لاله يا حه رامه - و خوئى نازاني كه حه لاله يا حه رام، ده شي يا ناشي، پاكه يا ناپاكه!

كه وايه ئه و بو شايى و زهردايى و نه قش و خرايى، رواله ته - كه ئه گه ر ده نا گري باويى، هيچى لي نامي ني ته وه، ده بي ته زاتيكي پاك له م هه موو شته. له و هه موو نيشانانه ي كه هه ليده دن له زانست و كردار و قه ول، وه هايه و پيوهندي به زاتي ئه وه وه نيه - كه دواي هه موو ئه وانه، پاشماوه ئه وه. نيشانه ي ئه وان ئه مه ده بي كه هه موو ئه وانه بلي و شه رحى بكن و له ئاكام، حوكم بكن كه « مستت بيژينگي تي دايه! » چونكه له وهى كه ئه سله خه به ريان نيه.

من بالندهم، بولبولم، تووتيم. ئه گه ر به من بلي كه جوريكي ديكه بخوينه، نه توانم. چونكه زمانى من وه هايه، جوري ديكه ناتوانم بخوينم. « به پيچه وانه ئه و كه سه ي كه خويندى بالنده فير بو، ئه و مه ل نيه، دوژمن و راوچي مه له كانه، ده خويني و ده چريكي ني هه تا ئه و به مه ل دابنين، ئه گه ر حوكم له و بكن كه جگه له م خويندنه جوريكي ديكه بخوينه، ده تواني. چونكه ئه م دهنگه خواستراوته وه و هي ئه و نيه، ده تواني جوريكي ديكه ش بخويني. چونكه فير بو كه شمه كى خه لك بدزي و له هه ر ماله ي قوماشيك نيشان بدا.

هه مووکه ست خوش بوی!

گوته: قازی عیزه ددین سلاوت دهنیری و هه میسه په سن و تاریفی تو دهکا.

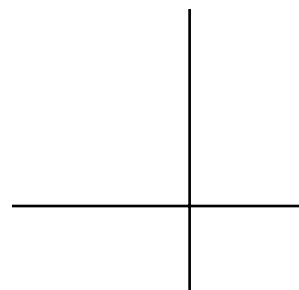
فهرمووی: ئەگەر که سیک له هه ق که سیک دا به چاکه بدوی، ئەو خیر و چاکه یه بو ئەو دهگه ریته وه و له راستی دا په سن و تاریفی خوئی دهکا. وینه که ی وه هایه که که سیک دهو روبه ری مائی خوئی بکاته رهیحان و گولستان، هه جاریک که سهیری بکا، گول و رهیحان ببینی. ئەو هه میسه له به هه شته، چونکه خووی گرتوه که به چاکه باسی خه لک بکا، خه لکیش به خیر یادی دهکن. که خه ریکی چاکه ی که سیک بوو، ئەو که سه ده بیته خوشه ویستی ئەو و کاتیک ئەوی به بیر دا بی، یادی خوشه ویستی کردوه و یادی خوشه ویستی کردن گول و گولستانه و رووح و راهته. به لام که باسی خراپه ی که سیک کرد، ئەو که سه له بهر چاوی ده که وی و کاتیک یادی ئەو بکا و خه یالی ئەو بیته بهر زهینی، ده لئی مار و دوو پیشک و درک و دال دیته بهر زهینی.

نووکه، کاتیک ده توانی شهو و روژ گول و گولستان ببینی و باغی ئیره م ببینی، بوچ له نیو درک و مارستان دهگه ری پی؟ هه مووکه ست خوش بوی، هه تا هه میسه له نیو گول و گولستان دا بی! ئەگەر هه مووکه ست پی دوژمن بی، خه یالی دوژمنانت دیته بهر زهین: وه هایه که شهو و روژ له نیو درک و مارستان بگه ری پی.

که وایه ئەولیا که هه مووکه سیان خوش دهوی و به چاکه ده بینن، بو غهیر نایکن، بو خوئیانی دهکن هه تا نه کا خه یالی غهوش و غه زه ب بیته بهر زهینیان. له بهر ئەوه که یادی خه لک و خه یالی خه لک له م دونیا یه دا ناچار و پیویسته، هه ولیان دا که له یاد و زهینیان دا هه موو خوشه ویستی و مه حبوب بن، هه تا بیزاریی له غه زه ب ریگیان لی نه شیوی نی.

که وایه هه رچی له هه ق خه لک ده یکه ی و یادی ئەوان ده یه ی له خیر و له شه پ، گشتی دهگه ریته وه سه ر خوت.

پرسیاری کرد: هیشتا ئادم نه هاتبوو، فریشته کان پیشتەر چون حوکمیان له سه ر فه سادی مروّف دا؟

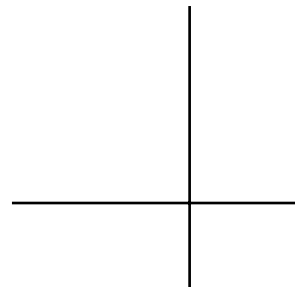
فهرمووی: ئه‌وه‌یان به دوو شیوه گوتوه: یه‌ک مه‌نقوول و یه‌ک مه‌عقوول.

ئه‌وه‌ی که مه‌نقووله ئه‌وه‌یه که فریشته‌کان له له‌وحی مه‌حفوز خویندیانه‌وه که قه‌ومیک دهرده‌که‌ون، وه‌ها دهن، بۆیه باسیان کردوه. شیوه‌ی دووه‌م ئه‌وه‌یه که فریشته‌کان به ئه‌قل لیکیان داوه که ئه‌و قه‌ومه له زه‌وی دهن، که‌وایه حه‌یوانن و بێشک ئه‌وه له حه‌یوان ده‌وه‌شیته‌وه: هه‌رچه‌ند که ئه‌م مانایه ده‌وان دایه و ناتقن، به‌لام که حه‌یوانه‌تی ده‌وان دابی، ناچار خراپه‌ی ده‌که‌ن و خوین دهرپژن - که ئه‌وه له پیداو‌یستیه‌کانی مرۆفه.

قه‌ومیکی دیکه مانای دیکه ده‌فهرموین: ده‌لین که فریشته‌کان ئه‌قلی مه‌حزن و ته‌واو خیر، ئه‌وان هه‌یج ئیختیاریکیان نیه. هه‌روه‌ک تۆ له خه‌و دا کاریک ده‌که‌ی و موختار نی، که‌وایه تۆ هه‌یج ره‌خنه‌یه‌کت له سه‌ر نیه له خه‌و دا ئه‌گه‌ر کوفر ده‌که‌ی و ئه‌گه‌ر ته‌وحید و ئه‌گه‌ر زینا. فریشته‌کان له بیداری ده‌هان و مرۆف به پێچه‌وانه‌ی ئه‌وانن: ئه‌وان ئیختیاریان هه‌یه و ته‌ماح و هه‌وه‌س و هه‌موو شت بۆ خۆیان ده‌خوازن، ته‌مای خوین ده‌گرن هه‌تا هه‌موو شت هی وان بی - و ئه‌وه سفه‌تی حه‌یوانه.

که‌وایه حالی ئه‌وان - که مه‌لایکه‌ن - دژی حالی مرۆفه. که‌وایه له‌وانه‌یه به‌م شیوه‌یه خه‌به‌ریان له‌وان داوه که وه‌ها ده‌که‌ن، هه‌رچه‌ند له‌وه‌ی گه‌فت و زمانیک نیه، چاره‌نووسه‌که‌ی وه‌ها ده‌بی: ئه‌گه‌ر ئه‌و دوو حاله‌ دژه وه‌ قسه‌ بێن و خه‌به‌ر له‌ حالی خۆیان بدن، وه‌ها ده‌بی. هه‌ر ئه‌وجۆره‌ی که شاعیر ده‌لی « ئه‌ستیر کوتی که من پر بووم له‌ مه‌ی » ئه‌ستیر قسه‌ نا‌کا. مانا‌که‌ی ئه‌مه‌یه که ئه‌گه‌ر ئه‌ستیر زمانی هه‌با، له‌م حاله‌ دا وه‌های ده‌گوت.

هه‌ر فریشته‌یه‌ک له‌وحیکی ده‌دروون دا هه‌یه که له‌و له‌وحه‌یه به‌قه‌ده‌ر قه‌وه‌تی خۆی، ئه‌حوالی عاله‌م و ئه‌وه‌ی که ده‌بی بی، پێشتر ده‌خوینیته‌وه و کاتیک ئه‌وه‌ی که خویندویه‌تییه‌وه و به‌ ئاشکرا پیکبی، بروای ئه‌و به‌ باریته‌عالا و ئه‌شقی ئه‌و و مه‌ستی ئه‌و زیاد ده‌بی و سه‌ری سو‌ر ده‌مین له‌ مه‌زنایه‌تی و غه‌یبزانی هه‌ق. ئه‌و زیده‌یی ئه‌شق و بروا و سه‌رسو‌رمانه‌ بی وشه‌ و قسه‌، سو‌بحان گووتنی ئه‌وه. هه‌روه‌ک به‌ننایه‌ک به‌ شاگرده‌که‌ی خۆی بلی له‌و ماله‌ی که سازی ده‌که‌ن، ئه‌وه‌ند دار و ئه‌وه‌ند خشت و ئه‌وه‌ند به‌رد و ئه‌وه‌ند کای ده‌وی. که مال ته‌واو بی و هه‌ر ئه‌وه‌نده که‌ره‌سه‌ی تیچی، بی که‌م و زیاد، شاگرد بروای پتر ده‌بی. ئه‌وانیش له‌مه‌ دا وه‌ک یه‌کن.

یه کیچک له شیخ شه مسه ددینی ته ورزیی پرسی: مسته فا به و عه زمه ته هی که
«نه گهر تو نه بای فه له کمان نه ده خو لقا ند!» بۆچ ده لئی « بریا پیغه مبه ر نه بام و
نه هاتبامه سه ر ئەم عالمه »*

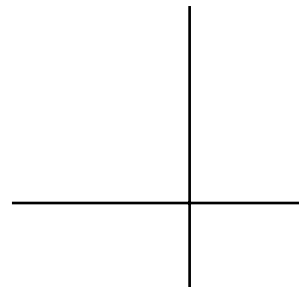
فه رمووی: له گوندیک، پیاویک ئاشقی ژنیک بوو. هه ردووک مال و ره شماییان
لیک نزیک بوو و ده گه ل یه ک خه ریکی عه یش و رابواردن بوون و لیچ گه وره ده بوون و
هه لپانده دا. ژیانیان له یه کتره وه بوو هه روک ماسی که زیندوو به ئاو بی، گه لیچک
سال پیکه وه بوون.

له پر، هه قته عالا ده وله مهندی کردن: مه ری زۆر و گا و ئەسپ و مال و زیر و
ده ستوی پوه ند و غولامی کردنه روژیی. له به ر راده ی سامان و نیعمه ت، ته مای شاریان
گرت و هه رکام سه رایه کی گه وره ی پادشایانه یان کری و به خیل و ده ستوی پوه نده وه
له و سه رایانه نیشته جی بوون - ئەم له لایه ک و ئەو له لایه ک. کاتیک حالیان گه یشته
ئەو حاله، نه یانده توانی به و عه یشه و رابواردنه رابگه ن. ده روونیان له ژووره وه
ده سووتا، به نه ینی ده یاننا لاند و ئیمکانی یه کتر دواندنیان نه بوو، هه تا ئەم سووتانه
گه یشته غایه ت و به ته واوه تی له ئاگری جیایی دا سووتان.

که سووتان گه یشته غایه ت، ناله یان قه بوول کرا، ئەسپ و مه ر له که مییان دا،
به ره به ره گه یشته وه حالی یه که می خو یان. دوا ی ماوه یه کی درپژ، هه ر له و گونده ی
یه که م کۆ بوونه وه و خه ریکی عه یش و رابواردن و نزیکایه تی بوونه وه، یاد ی تالیی
جیاییان ده کرد.

له به ر ئەوه که گیانی مه حه ممه د ته نیا بوو، له عالمی قودس و وه سلئی هه قته عالا
هه لپانده دا، له و ده ریای رحمه ته دا هه روک ماسی ده گه را. هه رچه ند له م عالمه دا
پله ی پیغه مبه رایه تی و ریبه رایه تی خه لک و مه زنا یه تی و پادشایه تی و ناوبانگ و
سه حابه ی هه بوو، به لام کاتیک بگه ریته وه سه ر عه یشی پیشووی ده لئی « بریا
پیغه مبه ر نه بام و نه هاتبامه سه ر ئەم عالمه - که له چاو ئەو وه سلئی مه تلّه قه، ئەمانه
هه مووی بار و عه زاب و ره نجن. »

* یا لیت رب محمد لم یخلق محمدا

نامہ بۆ كى بنووسم كه تۆ لهم گهرهكانه دهگهری؟

كاتیک دهتهوی بچی جیگایهك، له پێشدا دلت دهچی و دهیبینی و هه لومه رجه كهی هه لدهسه نگینی. ئهوجار، دل دهگهریتهوه و لهش دهبا. نووكه، تهواوی ئهم خهلكه، له چاو ئهولیا و ئهنبیا، لهشن. دلی عالهه ئهوانن. له پێشدا ئهوان بۆ ئهوه عالهه چوون و له بهشه رییهت و گوشت و پیست هاتنه دهر و سههر و ژیری ئهوه عالهه و ئهم عالهه میان پشكنی و گهلیك قوناغیان تیپه راند ههتا لیان دهركهوت كه چۆن دهبی ریگا بپرین. ئهوجار هاتنهوه و خهلك بانگهوان دهكهن كه « وهرن بۆ ئهوه عالهه ئهسلایه - كه ئهم عالهه ویرانییه و مالتکی فانییه و ئیمه جیگهیهکی خوشمان دیوهتهوه، خه بهر كهی دهدهین به ئیوه. »

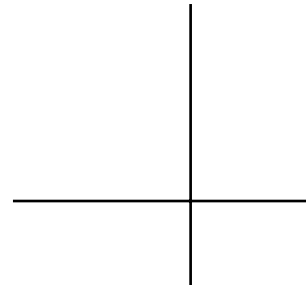
كهوایه دهركهوت كه دل، له هه موو حالیک دا، هاویرای دلداره و ئهوه پیوستی به قوناغ برین و ترسی ریگر و پالانی یهستری نیه. لهشی بهسته زمانه كه له قهیدی ئهوانه دایه.

له ههركوی كه ههی و له ههر حالیک دا كه ههی، ههول بده ههتا خوشه ویست بی و ئاشق بی. كاتیک خوشه ویستی بوو به ملكی تۆ، هه میسه خوشه ویست دهبی - له گۆر و له ههشر و له بهههشت.

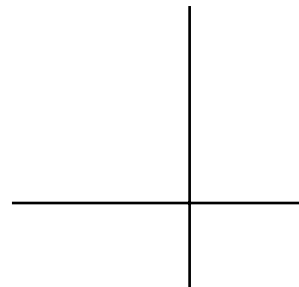
كاتیک گهنم داچاندوه، بێشك گهنم دروی و له ئهنبار دا هه مان گهنم دهبی و له تهنووریش دا ههر هه مان گهنم.

مهجنوون ویستی نامهیهك بۆ لهیلا بنووسی. قه لهمی به دهسته وه گرت: « خه یالی تۆ نیشه جیچی چاوه، زمان له ناوی تۆ بهتال نیه و یادی تۆ له ناخی گیان دا جیگره. كهوایه نامه بۆ كی بنووسم وهختایهك تۆ لهم گهرهكانه دا دهگهری؟ » قه لهمی شكاند و كاغزی دراند.

گهلیك كهس ههن كه دلیان لیوریتژ لهم قسانهیه، ئیلا به لهفز و رسته ناتوانی دهریبری - هه رچهند ئاشق و داواكار و خوازیاری ئه مهیه. ئهوه سهیر نیه، بهلكه

خۆی، ئەسل دڵە و نیاز و ئەشق و خۆشەویستی. وەها که ساوا ئاشقی شیرە و یارمەتی لیوهردهگری و هیزی پیدهگری بەلام ناتوانی شیر شی بکاتەوه و توانای گوتنی نیه و بۆی دەرناپردری که « من له خواردنی شیر چ چیژیک وهردهگرم و به نهخواردنی چلۆن لاواز و کۆلهوار دەبم » هەرچهند گیانی داخواز و ئاشقی شیرە. کهچی بالغ هەرچهند به ههزار جور شیر لیک دەداتەوه و باسی لیوه دهکا، به لام ئەو چیژیک له شیر نابا و هەزی لیناکا.

ئەقلى تەللىق بده؟

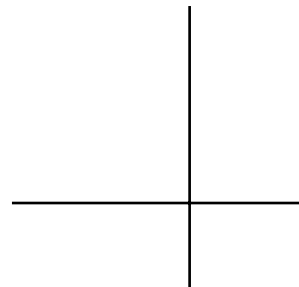
ئەم قسەيە، ئامان، مەلئىن كە تىگەيشتىن! ھەرچەند پتر تىگەيشتەبى و لە بەرت كىردبى، لە تىگەيشتن گەلئىك دوورى. تىگەيشتنى ئەو تىنەگەيشتنە، بەلا و چارەپەشەيى و بېبەشەيى تۆ لەبەر ئەو تىگەيشتنەيە. ئەو تىگەيشتنە بەندى تۆيە، لەو تىگەيشتنە دەبى رزگار بى ھەتا ببىە شتەك!

تۆ دەلئى كە « من مەشكەم لە دەريا پىر كىردو و دەريا دە مەشكەي من دايە! » ئەمە مەحالە. ئادى، ئەگەر بلئى كە « مەشكەي من دە دەريا دا ون بوو » ئەمە باشە و ئەسل ئەمەيە.

ئەقلى ئەوئەندە باش و مەتلووئە كە تۆ بباتە بەر دەرگاي پادشا. كە گەيشتە بەر دەرگاي ئەو، ئەقلى تەللىق بده - كە ئەو ساتە ئەقلى زىانى تۆيە و رىگرە. كە گەيشتە ئەو، خۆت تەسلىمى ئەو بگە! تۆ كارت بە چۆن و چلۆن نيە. بۆ وئەنە: دەتەوئى پارچەيەكى نەبراو بەكەيە قەبا يا جوببە. ئەقلى تۆي ھينا لاي جلدروو. ئەقلى ھەتا ئەم ساتە باشە كە جل بۆ جلدروو بئىنى. نووكە، ئەم ساتە، دەبى ئەقلى تەللىق بدهى و لاي جلدروو دەستەلاتى خۆ و زانستى خۆ تەرك بەكەي. ھەرئەتر نەخۆش. ئەقلى ئەو ئەوئەندە باشە كە ئەو بۆ لاي تەببب ببا. كە بردبە لاي تەببب، دواي ئەو، ئەقلى ئەو دە كار دانىە و دەبى خۆي تەسلىمى تەببب بكا.

نەعەرەتەكانى نەئىنى تۆ، گوئچكەي ئەسحاب دەبببسن - ئەو كەسەي كە شتەكەي ھەيە يا دە دەروونى دا گەوھەرئىكى ھەيە و دەردئىك شاراويە، ديارە - ئاخىر، لە نئو قەتارى و شترەكان دا، ئەو لۆكە مەستە ديارى دەدا - لە چا و لە ئاكارپەو و لە كەف و غەيرى كەف. ھەرچى كە بنى درەخت دەخوا، لە سەر درەخت، لە لك و گەلا و بەر دەردەكەوئى و ئەوئەي كە ناخوا و سبب بو، زەردايى و ژاكاويپەكەي كەي شاراوه دەمئىتتەو؟

ئەو ھاي و ھوو بەرزە كە دەرىدەبىر، رازەكەي ئەوئەي كە لە قسەيەك گەلئىك قسە تئدەگەن و لە ھەرفئىك گەلئىك ئىشارە فام دەكەن. ھەر ئەوئەوئەي كە كەسئىك «وہسيت»* و كئىبى « تەنبىھ » - ي* خويندبئتەو؛ كاتئىك ھەرفئىك ببببسى، چونكە شەرحەكەي خويندۆتەو، لەو يەك مەسەلەيە گەلئىك ئەسل و مەسەلە فام دەكا، لە

سه‌ر ئه‌و حه‌رفه‌ی « ته‌نبیه » های ده‌کا - یانی من له ژیره‌وه‌ی ئه‌مه، گه‌لیک شت
تیده‌گه‌م و ده‌ببینم و ئه‌مه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌یه که من گه‌لیکم ره‌نج پێوه‌کیشاوه و شه‌وم
کردۆته روژ و گه‌لیکم گه‌نج ده‌ست که‌وتوه. «

شه‌رحی دل بینه‌هایه‌ته. ئه‌گه‌ر ئه‌و شه‌رحه‌ی خویندبیته‌وه، له رازیک گه‌لیک
تیده‌گا. ئه‌و که‌سه‌ی که سه‌ره‌تایه‌تی، له‌و له‌فزه هه‌ر به‌ قه‌را مانای له‌فزه‌که تیده‌گا.
ئه‌و چ خه‌به‌ریکی هه‌یه و های و هووی چ ده‌کا؟

قسه له قه‌ده‌ر گوئی لیگرتن، دئی. ئه‌گه‌ر وه‌رینه‌گرئی، حیکمه‌تیش ده‌رناکه‌وئی.
ئه‌وه‌ند که وه‌ریده‌گرئی و ده‌یکاته خو‌راک، حیکمه‌ت داده‌که‌وئی و ده‌نا نا، ده‌لی
«سه‌یره! بوچ قسه‌م بو نایه؟»

ولامی ده‌داته‌وه «سه‌یره! بوچ وه‌ریناگری؟»

ئه‌وکه‌سه‌ی که هیزی گوئی گرتن نادا به‌ تو، مه‌یلی گوتنیش نادا به‌ وێژه‌ر.

له سه‌رده‌می مسته‌فا، کافرێک غولامێکی هه‌بوو موسلمان و خاوه‌ن گه‌وه‌ر.
به‌ره‌به‌یانیک، خاوه‌نه‌که‌ی فه‌رمووی که «بوخچه‌ی بپێچه‌وه بچینه‌ هه‌مام!»

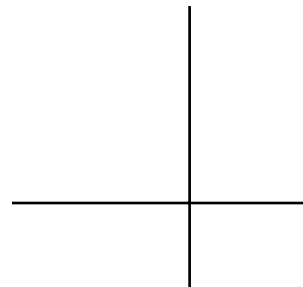
له رێ دا، مسته‌فا ده‌گه‌ل سه‌حابه له مزگه‌وت نوێژیان ده‌کرد. غولام گوئی «ئه‌ی
خواجه، ئه‌م بوخچه تاویک بگره هه‌تا نوێژی دوانه بکه‌م، دواي ئه‌وه له خزمه‌تت
دام!»

کاتیک چوو نێو مزگه‌وته‌وه، نوێژی کرد، مسته‌فا هاته‌ ده‌ر و سه‌حابه‌کانیش
هاتنه‌ ده‌ر. هه‌ر به‌ ته‌نیا غولام له مزگه‌وت ماوه. خواجه‌که‌ی هه‌تا چپشته‌نگاو
چاوه‌روان بوو و بانگی ده‌کرد که «ئه‌ی غه‌لام، وه‌ره‌ ده‌ر!»

گوئی «نامه‌یلن!»

کاتیک له راده‌ تپه‌ری، خواجه سه‌ری ده‌ مزگه‌وت نا هه‌تا ببینی کێیه که
نایه‌یلی. جگه له که‌وش و سێبه‌ریکی نه‌دیت و که‌س نه‌ده‌جوولآوه. گوئی «ئاخر،
کێیه که ناهیلی بیه‌ ده‌ر؟»

گوئی «ئه‌وکه‌سه‌ی که ناهیلی تو بیه‌ ژوور. خوئی، که‌س ئه‌وه که تو نایبینی.»

مرۆڤ ههميشه ئاشقى ئەو شتەيه كه نهيدويه و نيببستوه و تئينهگهيشتوه و شهوورۆژ، داواى ئەو دهكا: « بهندهى ئەوهم كه نايينم. » و لهو شتهى كه تيگهيشتوه و ديتوويهتى مهلووله و لئيرادهكا. له بهر ئەويه كه فەلاسفه بينين رەد دهكەنەوه: چونكه دهلئین، لهوانهيه كه لئى تير بى و مهلوول بى و ئەمه رهوا نيه. « سوننيهكان دهلئین كه » ئەوه كاتيكه كه ئەو به يهك جوړ خو بنوئى. چونكه به دهميک سەد جوړ خو دهنوئى و بگره سەدهزار خو دەردهخا، كه قەت يهكيان وه يهك ناچى. »

ئاخر تۆش ئىستا هەق دەبينى و شوئنهوار و كردهوه و هەر ساتيكي جوړاوجۆر دەبينى - كه كردهويهكى وهك كردهوهى ديكهى ناچى: له كاتى شادىي خو دەرخستنئىكى ديكه. له كاتى گريان دا خو دەرخستنئىكى ديكه، له كاتى خوڤ دا دەرخستنئىكى ديكه. چونكه كردهوهى هەق و دەرکهوتنى كردهوهكان و شوئنهوارهكانى ئەو جوړاوجۆره و وهك يهك ناچن، كهوايه دەرکهوتنى زاتى ئەوئيش وهها دهبى، وهك دەرکهوتنى كردهوهى ئەو: ئەو دهگهڵ ئەمه قهياس بكه! تۆش كه بهشيكي سەر به هيزى هەق، له ساتيک دا هەزار جوړت لئدى و له سەر يهك قەرار نى.

هەندىك بهندهى وا هەن كه له قورئانهوه بهرهو هەق دهچن و هەندىكى وا هەن شازتر كه له هەقهوه بهرهو قورئان دئین، قورئان لئره دەبينهوه، دەرئان كه ئەوه هەق ناردويهتى.

تۆ جارئىك بلئى « خودا » و ئەوسا، له سەرى سوور به و بوسته! - هەتا تهواوى بهلاكان به سەرت دابارئین.

يهكيك هات، به مستهفاى گوت « انى احبك! »

گوتى « وريا به كه دهلئى چى! »

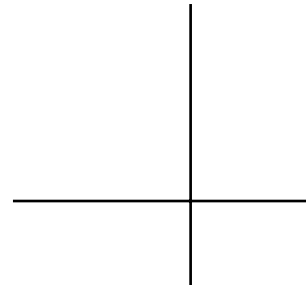
ديسان دووپاتى كردوه كه « انى احبك! »

گوتى « وريابه كه دهلئى چى! »

گوتى « انى احبك! »

گوتى « نووكه، بوسته كه به دەستى خوۆت دتهكووژم! هاوار به حالت! »

يهكيك، له سەردهمى مستهفا، گوتى كه « من ئەو دینهى تۆم ناوئى، وهلا كه نامهوئى. ئەو دینه وەرگرهوه. ئەوهند كه له سەر دینی تۆ بووم، روژئىك نهحهساومهوه:

مالم چوو، ژنم چوو، مندالم چوو، حورمه تم نه ما و پياوه تي و شه هوه تم نه ما . «

گوتی « حاشا! - چونکه دینی ئیمه بچی بۆ هه رکوتیهک، هه تا له بن و بنه پره ته وه هه لینه کیشی و ماله که هی گه سک لینه دا و راینه مائی، ناگه رپته وه. »

چ مه عشووقیکه؟ هه تا ده تو دا موویهک له خو شه ویستی خو ت تیدا مابیته وه، رووی خو ی نیشانی تو نادا و لایقی وه سللی نه و نابی و وه خو یت ناگری. ده بی به ته واوه تی له خو ت و له عالهم بیزار بی و بی به دوژمنی خو ت، هه تا دوست رووت تیتیکا. نووکه، دینی ئیمه له نیو دلک که قه راری گرت، هه تا نه و به هه ق نه گه یه نی و نه وه ی که ناپیویست و خه وشه لپی جو ی نه کاته وه، دهستی لپه ل ناگری.

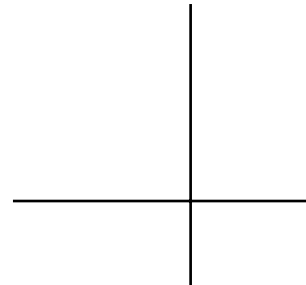
پیغه مبه ر فه رمووی « له به ر نه وه نه حه سایه وه و غه م ده خو ی، چونکه غه م خو اردن رشانه وه ی خو شیه کانی پتیشوویه. هه تا ده گه ده ی تو دا له و شتیک مابیته وه، هیچت ناده نی که بیخو ی. »

له کاتی رشانه وه دا که س هیچ ناخوا. کاتیک له رشانه وه بو وه، نه وده م ته عام ده خوا. تو ش سه بر که و غه م بخو! - که غه م خو اردن رشانه وه یه. دوای رشانه وه، خو شیه ک سه ر هه لده دا که غه می تیدانه بی: گو لیک که درکی پیوه نه بی، مه یه ک که خوماری بی به دوا وه نه بی.

ئاخر، له دنیا، شه و روژ داوای ئاسو ده یی و حه سانه وه ده که ی و پیکه ی نانی له دنیا دا مومکین نیه و سه ره رای نه وه یه ک ده م بی داوا نی. نه و راحه تیه ش که له دنیا دا دهستی ده خه ی وه ک برووسکیکه که تیده په ری و نامی نیته وه، نه ویش چ برووسکیک؟ برووسکیکی پر گلپره، پر باران، پر به فر، پر مه یه ت.

بو وینه که سیک به ته مای نه نتالیایه و به ره و قه یسه رییه ده چی. هیواداره بگاته نه نتالیا و هه ول ددها، که چی مومکین نیه که به م ریگایه دا بگاته نه نتالیا، نیلا نه وه که به ریگای نه نتالیا دا بروا، هه رچه ند شه ل و زه عیفیش بی، دیسان ده یگاتی - چونکه ئاکامی ریگا نه مه یه.

ریگای دنیا و ئاخره ت دژی یه کن. چونکه کاری دنیا بی ره نج پیکنایه و کاری ئاخره تیش، که وایه نه م ره نج له ئاخره ت بده هه تا زایه نه بی! تو ده لپی که « نه ی مه حه ممه د، دینه که م وه رگروه! - چونکه حه سانه وه م نیه. » دینی ئیمه که سیک به رده دا، هه تا به ئامانجی نه گه یه نی؟

دهلین مامۆستایه که له بهر نه داریی، له وهرزی زستان دا، جوببهیه کی که تانی ده بهر کردبوو. سیلاو ورچی کی له کویتستان ره پال خۆی دابوو، تئیده په راند و سه ری وه بن ئاو که وتبوو. منداله کان پشتیان دیت و گوتیان « مامۆستا، ئه وه تا که ولێک له جۆبار که وتوه و تو سه رماته - بیگره وه! »

مامۆستا له بهر راده ی نیاز و سه رما خۆی به ئاو دادا که که ول بگریته وه. ورچ توند چنگی لیدا گرت، مامۆستا له ئاو دا ئه سیری ورچ بوو.

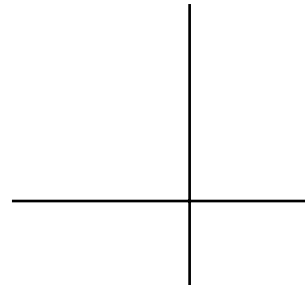
منداله کان بانگیان ده کرد که « مامۆستا! یا که ول که یه بینه دهر یا ئه گهر ناتوانی به ری بده و خۆت وهره وه! »

گوتی « من که ول به رده دهم، که ول من بهر نادا، چ بکه م؟ »

شه وقی هه ق که ی تو لیره جی ده هیلی؟ شوکر که ئیمه له دست خۆمان دا نین، به دست هه قه وه بین. هه ر ئه و جۆره ی که ساوا جگه له شیر و دایک نازانی. هه قته عالا هیه له وی جی هیشت؟ هی نایه پشتر، بو نان خواردن و یاری کردن، له ویشه وه کیشای هه تا گه یان دیه پله ی ئه قل، هه روه تر له م حاله ش دا - که له چاو عاله می دیکه، مندالیکه و ئه مه مه مکیکی دیکه یه - جیت ناهیلی و تو ده گه یه نیته ئه و شوینه ی که بزانی ئه مه ساوا یه ک بوو و هیه چ نه بوو.

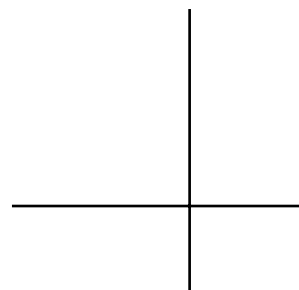
راوکه ر ماسی گه وره ده سته جی ناکیشن. قولاپ که له گه روو گیری کردی، هه ندیکی ده کیشن هه تا خوینی برژی و سست و زه عیف بی، دیسان بو ی شل ده که نه وه و دیسان ده یکیشن هه تا به ته واوی زه عیف بی. قولاپی ئه شقیش که ده زاری مرۆف بچه قی، هه قته عالا که م که مه ده یکیشی هه تا ئه و هیز و ئه و خوینه باتلانه ی که دهو دایه، به ره به ره له به ری بروا.

« لا الله الا الله » ئیمانی عامه، ئیمانی خاس « لاهو الا هو » یه. هه ر ئه و جۆره ی که که سیک خه ون ده بینی که بوته پادشا و له سه ر ته خت دانیشه وه و غولام و کوپخاده رک و میره کان له ده وریه ری وه ستاون. ده لی که « من ده بی پادشا بم و پادشایه ک نیه جگه له من. » له خه و دا وه ها ده لی. کاتیک وه خه بهر بی و که س جگه له خۆی له مال دا نه بین، ئه و جار ده لی که « منم و جگه له من که س نیه. » نووکه، ئه مه چاوی بیداری ده وی. چاوی خه والوو ناتوانی ئه مه ببینی و ئه مه ئه رکی ئه و نیه.

* وهسیت: ناوی کتیبکی ئه‌بوو حامید مه‌مه‌دی غه‌زالی

* ته‌نبیه: (التنبیه فی فروع الشافعیه) ناوی کتیبکی ئه‌بوو ئیسحاق ئیبراهیمی شیرازی، که
یه‌ک له پینج کتیبی گرینگ و به‌ناوبانگی فیهی شافه‌عییه.

ههركهس خۆشهويست بى، باشه نهك به پيچهوانه!

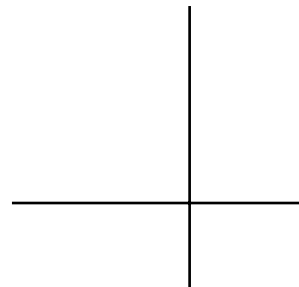
ههركهس خۆشهويست بى، باشه و نهك به پيچهوانه: پيويست ناكا كه ههركهس باش بوو، خۆشهويست بى. باشي به شيكه له خۆشهويستى و خۆشهويستى ئهسله. ئهگه خۆشهويستى هه بى، بيشك باشيش ده بى. به شيكى ئه و له تهواوهتى جيا نيه و به ناچار تهواوهتتويه.

له سهردهمى مهجنوون، جوانى وا هه بوون له لهيلا باشتر، به لام خۆشهويستى مهجنوون نه بوون. به مهجنوونيان دهگوت كه « له لهيلا جوانتر هه، بۆت بينين! » ئه و دهگوت كه « ئاخىر، من لهيلام به روخسار خۆش ناوى و لهيلا روخسار نيه. لهيلا له دهستى من دا وهكوو جاميكه. من له و جامه شهراپ دهنووشم. كهوايه من ئاشقى ئه و شهراپم كه دهينووشم و ئيوه چاوتان له پهيمانهيه - له شهراپ ئاگادار نين. ئهگه من پهيمانهيه زيپرئيم هه بى كه به جهواهير نهخشابى و سركهيه تيدابى يا غهيري شهراپ شتيكى ديكه بى، ئهوه به چ كهلكى من دى؟ كوولهكهيه كوئى شكاو كه شهراپى تيدابى، لاي من له و پهيمانهيه باشتره و له سهدى وها پهيمانهيهك. »

ئەشق و شهوقىكى گهركه ههتا شهراپ له پهيمانه ليك بكاتهوه. هه ئه و جوهرى كه برسايهك ده روژ هيچى نهخواردوه و تيريك به روژيك پينج ژهمى كردوه. ههردوو له نان دهروانن: تير روخسارى نان دهبينى و برسى روخسارى گيان. چونكه ئه م نانه وهك پهيمانهيه و چيژى ئه و چهشنى شهراپ. ئه و شهراپهش جگه به چاوى مهيل و تاسه ناتوانى ببيني. نووكه، مهيل و تاسه پيكيته ههتا رووين نه بى و له كهون و مهكان دل بهر ببيني!

روخسارى ئه م خهلكه وهكوو پهيمانه و ئه م عيلم و هونه و زانستانه نهخشهكانى جامن. نابيني كه هه ر جام دهشكى، نهخشهكانيش ناميننهوه؟ كهوايه كار ئه و شهراپه دهيكه كه ده جامى قالبهكان دايه و ئه و كهسهيه كه ئه و شهراپه دهنووشى و دهيبينى!

پرسياركه ده بى دوو تيبينى بينتته نيو زهينهوه ههتا بيتته پرسياركه: يهكيك

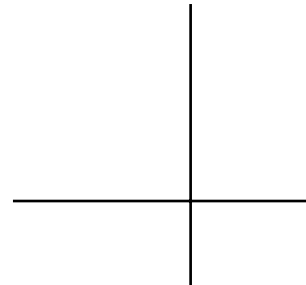
ئەوھەم ئەوھەم بېر بکاتەوھە کہ « باشتر لەمە و سەرتر لەمە، قسە و حکمەتیک ھەھە
کہ من نایزانم. » - السؤال نصف العلم -

ھەرکەس رووی دە کەسێک کردوھ و ھەموو داواکاری ھەقن و بەو ھیوایە، عومری
خۆیانێ پێوھ خەریک دەکەن. بەلام ھەلسەنگینەریک پێویستە کہ بزانی لەم کۆمەلە دا
کی ئەمینە و شوین برینی کاشۆی پادشای پێوھ دیارە، ھەتا بێتە گۆ و یەکپەرست
و نوقمی ئاوی - کہ ئاوی زەفەری پێدەبا و ئەو زەفەر ناباتە ئاوی.

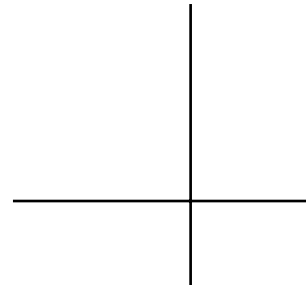
مەلەوان و مەلەوەر، ھەردوو دە ئاوی دان. بەلام ئەمەیان ئاوی دەبیا و ھەلیگرتوھ،
بەلام مەلەوان ھەلگری ھیزی خۆیەتی و لە ئیختیار خۆی دایە. کەواپە ھەر
جوولەیکە کہ مەلەوەر بیکا و ھەر کار و کردەوھیکە لێدەرکەوئ، ھی ئاوی و ھی ئەو
نیە، ئەو لەم نێوھ دا بیانووئە. ھەر ئەوجۆرە کہ لە دیوار قسە دەبیسێ، دەزانی کہ
ھی دیوار نیە، کەسێکە کہ دیواری وھ قسە ھێناوھ.

ئەولیا وھان: بەر لە مەرگ، مردوون و حوکمی دەرک و دیواریان گرتوھ. دەوان دا
سەرھەموویەک ژیان نەماوھ، لە دەست ھیزی ھەق دا وھک سپەرن. جوولەیکە سپەر لە
سپەرھە نیە. مانای « انا الحق » ئەمەھە. سپەر دەلێ « من لە ئارا دا نیم. جوولەیکە
دەستی ھەقە. » ئەم سپەرە بە ھەق دابنێن و دەگەل ھەق بە شەر مەھینە - چونکہ
ئەوانەیکە کہ برین لە وھا سپەریک بەدەن، لە راستی دا، دەگەل خودا بە شەر ھاتوون
و خۆیان لە خودا داوھ. لە سەرھەمی ئادەم ھەتا ئیستا، بیستوومانە کہ ئەوانە چیان
بە سەر ھات - لە فیرعەون و شەداد و نەمرود و قەومی عاد و لووت و سەموود.
وھا سپەریک ھەتا قیامەت قائمە. دەوران دەوران - ھەندیک بە شیوھ پێغەمبەر و
ھەندیک بە شیوھ ئەولیا. ھەتا پارێزکاران لە چارەپەشان جیا بکرینەوھ و دوژمنان
لە ئەولیا.

کەواپە ھەر وھلییەک بەلگەھە بۆ خەلک. ئەگەر خەلک لە قەدەر توانایان دەگەل
بکەن، پلە و پایەھە بۆیان. ئەگەر دوژمنایەتی دەگەل بکەن، دوژمنایەتیان دەگەل ھەق
کردوھ و ئەگەر دوژمنایەتی بکەن، دوژمنایەتیان دەگەل خودا کردوھ. بەندەکانی
خودا مەحرەمی حەرەمی ھەقن - ھەر وھک خزمەتکاران. ھەقەتەعالا تەواوی رەگەکانی
ژیان و شەھوھت و ریشەکانی خەیانەتی، بە تەواوھتی لەوان بریوھ و پاکی
کردوونەوھ، بە ناچار بوونە خزمەتکاری عالەمێک و مەحرەمی ران.

فهرمووی ئەگەر پشتی له خاکی چاکی پاکان کردوه، بهلام له بهر نکۆلی و غافلان
نهیکردوه، رووی ده گیانی ئەوان کردوه. چونکه ئەم قسهیه که له زاری ئیمه دیته
دهر گیانی ئەوانه. ئەگەر پشت له لهش بکهن و روو ده گیان، زیانی نیه.

روخسار فەرعی ئەشقه!

روخسار فەرعی ئەشقه - بئى ئەشق ئەم روخساره بايهخى نهبوو. فەرعی ئەوهيه كه بهبئى ئەسل ناتوانئى ههبي. كهوايه ئەللا به روخسار دامهئین، چونكه روخسار فەرعی و ناكرئى بهو بلئى فەرعی.

گوئى كه « ئەشقیش بئى روخسار له زهين دا ناگونجئى و خو ناگرئى، كهوايه فەرعی روخساره. »

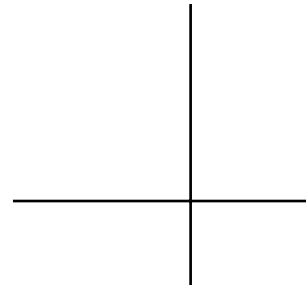
دهلئین بۆ ئەشق بئى روخسار ناگونجئى؟ ئەشق هاندهرى روخساره، سهدهزار روخسار له ئەشقهوه سهرههلهدا - ههه له زهين دا و ههه له راست دا. سهرهراى ئەوهكه نهقش بئى نهققاش نابئى و نهققاشيش بئى نهقش نابئى، بهلام نهقش فەرعی و نهققاش ئەسل. ههتا ئەشقى خانووى نهبئى ههچ موههنديستىك روخسار و سيمای خانوو ساز ناكا و ههروهتر گهنم: سائلئىك نرخى زيرى ههيه و سائلئىك نرخى خاك و روخسارى گهنم ههريهكه. كهوايه قهدر و نرخى گهنم به ئەشقهوهيه و ههروهتر ئەو هونهرى كه تو خوازيار و ئاشقى ئەوى و لای تو بايهخى ههيه فيرى دهبي و هونهرىك كه داواكارى نهبي، ئەو هونهره فير نابن و پيوهه خهريك نابن.

دهلئین كه « ئەشق، ئاخر، ههژارى و پيوستى به شتىكه - كهوايه پيوستى ئەسل و لئيوست فەرعی. »

گوتم « ئاخر، ئەو قسهيه كه تو دهيكهه، له پيداويستيه. ئاخر، ئەم قسه له پيداويستى تو پهيدا بوو - چونكه مهيلئى ئەم قسهه ههبوو، ئەم قسهيه زا. كهوايه پيوستى پيشووتره و ئەم قسهيه لهو زا. كهوايه بئى ئەو، پيوستى ههبوو. كهوايه ئەشق و پيوستى فەرعی ئەو نين. »

گوئى « ئاخر، مهبهست لهو پيوستيه، ئەم قسهيه بوو. كهوايه چۆن مهبهست دهبيته فەرعی؟ »

گوتم « ههميشه فەرعی مهبهسته - چونكه مهبهست له ريشهه درهخت كه ئەسله، فەرعی درهخته كه ميوهيه. »

ههتا نهیدۆزییهوه، لئیناگه ریئی!

هه موو شت تا لئینه گه ریئی، نایدۆزییهوه. جگه لهم دۆسته: ههتا نهیدۆزییهوه، لئیناگه ریئی.

داخوازی مروّف ئهوهیه که شتیکی نه دۆزراو بخوازی و شهو و روژ له ههولی دۆزینهوهی ئهو دابی. جگه داخوازیکی که دۆزیبیهتهوه و به مراد گهیشتهبی و داخوازی ئهو شته بی و ئهوهش سهیره. وهها داخوازیکی له زهینی مروّف دا ناگونجی و به شهر ناتوانی ده میشکی دا بیگونجینی، چونکه داخوازی ئهو بو شتیکی نوییه که نهیدۆزییهتهوه. ئهو داخوازهی که دۆزیبیهتهوه و بیخوازیتهوه، ئهمه داخوازی ههقه. چونکه ههفتهعالا هه موو شتی دۆزییهتهوه و هه موو شتیکی ده دهسته لاتی ئهو دایه و سه ره پای ئهوه، ههفتهعالا خوازیاره - که « هو الطالب و الغایب ».

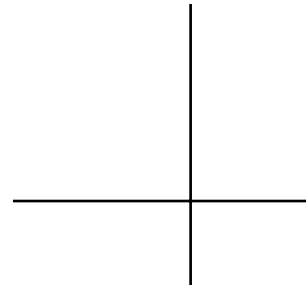
که وایه مه بهست له مه ئهوهیه که « ئهی مروّف، ئه وهند که تو داخوازی ئه مهی که تازه سازه و ئه مهش خووی مروّفه، له مه بهست دووری، چونکه داخوازی تو له داخوازی ههق دا فهنا ده بی و داخوازی ههق به سهر داخوازی تو دا زال ده بی، تو ئه ودهم خوازیار به داخوازی ههق ده بی. »

یه کیک گوتی « ئیمه هیچ به لگه یه کی به بر شتمان نیه که وهلی ههق و به ههق گهیشتهوو کامه یه - نه قسه و نه ئاکار و نه کهرامات و نه هیچ شتیکی. چونکه قسه له وانه یه فییری بووی، ئاکار و کهرامات، ره به نه کانیش هه یانه و ئه وان نه یئی ئاشکرا ده کهن و گه لیک شتی سهیر و سه مه ره به سیحر نیشان ده دن ... » و لهم بابه تانه ی ژماردن.

فه رمووی که « تو باوه رت به کهس هه یه یا نا؟

گوتی « ئه ری وه لّلا، باوه ریم هه یه و ئاشقم! »

فه رمووی که « ئه و باوه رهی تو له ههق ئه و کهسه دا، به هوی به لگه و نیشانیکی بوو یا هه روا له خووه چاوت گئیرا و ئه و کهسه ت هه لّبارد؟ »

گوتی « حاشا که بی به لگه و نیشان بی! »

فهرمووی که « ئەی بۆ دەلێی له سەر باوهر هیچ به لگه و نیشانیك نیه و قسهی پیچهوانه دهکەیی! »

یهکیک گوتی « هەر وهلییهک و هەر گهورهیهک له م گومانه دایه که ئەم نزیکیهی که من به ههق ههमे و ئەو عینایهتهی که ههق دهگهڵ منی دهکا، هیچکەس نیهتی و دهگهڵ هیچکەسی ناکا. »

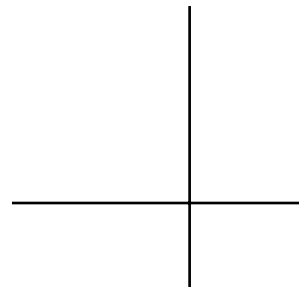
فهرمووی که « کێ ئەم قسه گوت؟ وهلی گوتی یا غهیری وهلی؟ ئەگەر ئەم قسهیه وهلی گوتبێی، چونکه ئەو زانی که هەر وهلییهک له سەر ئەم باوهریه له ههق خۆی دا، کهوایه ئەو بهو عینایهته تایبته نهبوه. ئەگەر غهیری وهلی ئەم قسهی گوتبێ، کهوایه له راستی دا وهلی و شازی ههق ئەوه - که ههقتهعالا ئەم رازهی له تهواوی ئەولیا شاردهوه و لهوی نهشاردهوه.

کهسیک وینهی هیناوه که « پادشایهک ده کهنیزی ههبوو. کهنیزهکان گوتیان: دهمانهوی بزانی که کێ خۆشهویستتره لای پادشا! »

شا فهرمووی « ئەم ئەنگوستیله سبهی له ماله ههركهس بی، ئەو خۆشهویستتره! »

رۆژی دوایی، وهکوو ئەو ئەنگوستیلهیه، ده ئەنگوستیلهی داوا کرد که سازی بکهن و سەر و دانهیهکی دا به کهنیزهکان.

فهرمووی که « پرسیار هیشتا قایمه و ئەمه ولام نیه و پیوهندی بهمهوه نیه. ئەم ههواله یهکیک لهو ده کهنیزه بیلی یا کهسیک له دهرهوهی ئەو دهیه؟ ئەگەر لهو ده کهنیزه یهکیان کوتبێی، کهوایه ئەو زانی که ئەو ئەنگوستیله تایبتهتی ئەو نیه و ههركام له کهنیزهکهکان یهکیکی وهک ئەویان ههیه، کهوایه ئەو ههلبژارده و خۆشهویستتر نیه. ئەگەر ئەو ههواله غهیری ئەو ده کهنیزه بیلین، کهوایه خۆی خزمهتکاری پادشا و خۆشهویستی ئەوه. »

یہ کیکی گوتی « نأشق دہبی زہلیل بی و سووک بی و سیبورو بی ... » و لہم
بابہ تانہی ہلدا .

فہرمووی کہ « کہی نأشق وایہ؟ نئگہر بی داوای مہعشوووق بی، کہوایہ نئو
نأشق نیہ . بہ شوین داوای خوئیہوہ . نئگہر بہ داوای مہعشوووق بی، چونکہ
مہعشوووق نایہوی نئو زہلیل و سووک بی، کہوایہ نئو چون زہلیل و چرووک دہبی؟
کہوایہ دہرکہوت کہ نئحوالی نأشق روون نیہ، نیلا ہتا مہعشوووق نئوی چون بوئی .

نئہلی روالہت دہلین کہ « مروؤف گوشتی حیوان دہخوا و ہردووک حہیوانن! »
نئمہ خہتایہ . بوچی؟ چونکہ مروؤف گوشت دہخوا و نئویش حیوان نیہ، جہمادہ .
چونکہ کاتیک کوژراوہ، حہیوانہتی تیدا نامینیتہوہ .
نیلا غہرہز نئوہیہ کہ شیخ مرید قووت دہدا، بیوینہ و ہاوتا، زورم پی سہیرہ
کاریکی و ہا نادر .

یہ کیکی پرسیاری کرد کہ « نیبراہیم بہ نہمرودی گوت: خودای من مردوو
زیندوو دہکاتہوہ و زیندوو دہمرینی . »

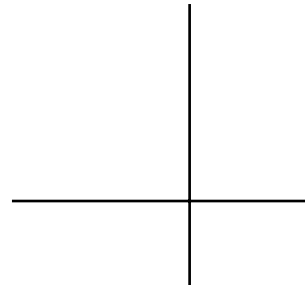
نہمرود گوتی کہ « منیش یہ کیکی لہ دہستہ لات دہخہم، و ہایہ کہ نئوم مراندبی
و دہستہ لات دہدم بہ یہ کیکی و ہایہ کہ نئوم زیندوو کردبیتہوہ . »

نئوسا، نیبراہیم لہوی دابہزی و بہوہ بہزی و بہلگہیہ کی دیکہی دہست پیکرد کہ
« خودای من ہتاو لہ روژہ لات دہر دینی و لہ روژاوا دہنی، تو بہ پیچہ وانہی نئوہ
بکہ! »

نئو قسہیہ لہ روالہت دا، دژی نئوہ؟

فہرمووی کہ « حاشا کہ نیبراہیم بہہزی و ولآمی پینہبی، بہلکہ نئوہ قسہیہ کہ بہ
شیوہیہ کی دیکہ . یانی ہقتہعالا ناولہمہ لہ روژہ لاتی مندالدان دہر دینی و لہ
روژاوا دہر دینی . کہوایہ بہلگہی نیبراہیم ہر یہ کہ قسہ بوہ .

ہقتہعالا ہردہم مروؤف سہرلہنوی دہخولقینی و دہ دہروونی نئو دا شتیکی

دیکه، تازه تازه، پیکدینى که یه کهم وهک دووهه م ناچى و دووهه م وهک سیتهه م. ئیلا له خوئى غافلّه و خوئى ناناسى.

سولتان مه مموود ئه سپىکی به حریبان بۆ هینابوو گه لیک باش و روخساریکی له راده به دهر جوان. روژى جهژن، سواری ئه و ئه سپه بوو. گشت خه لک بۆ ته ماشا له سه ربانه کان دانیشتیبوون و سهیریان ده کرد. مه ستيك له مال دانیشتیبوو و به زۆر بردیانه سه ربان که « تۆش وهره ههتا ئه سپى به حریبی بیینی! »

گوتى « من بۆ خوّم خه ریکم و نامه وئى و وازم لئى نیه. »

به گشتى، چاره یه که نه بوو. که هاته سه ربان و گه لیک مه ست بوو، سولتان تیده په رى. کاتیک مه ست سولتانی له سه ر ئه و ئه سپه ی بیینی، گوتى « ئه و ئه سپه لای من چیه؟ - ئه گه ر ئیستا شایه ر به ندیکم پیده لبللی و ئه و ئه سپه هی من بئى، ده سته جئ پیده به خشم. »

کاتیک سولتان ئه مه ی بیست، زۆر تووره بوو. فه رمووی که ده زیندانی بکه ن.

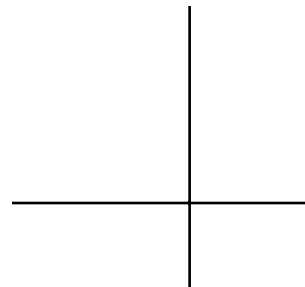
حه و توویه ک تیه په رى. ئه و کا برایه که سى نارده لای سولتان که « ئاخو، گوناھی من چی بوو و تاوانم چیه؟ شای عالم به فرمى ههتا له به نده ی روون بیته وه! »

سولتان فه رمووی که ئه و بیین. گوتى « ئه ی بئى چاو و رووی بئى ئه دب، ئه و قسه ت چۆن گوت و چۆنت وئرا؟ »

گوتى « ئه ی شای عالم، ئه و قسه یه من نه مگوت. ئه و ده مه، پیاویکی مه ست له سه ربان وه ستابوو، ئه و قسه یه ئه و گوتى و رویشت. ئیستا، من ئه و نیم، من پیاویکی ئاقل و وریام. »

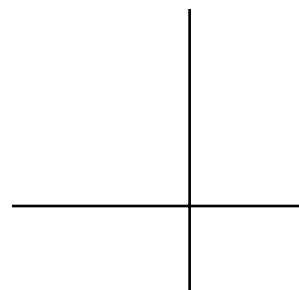
شا پیخۆش بوو. خه لاتى کرد و له زیندان رزگارى فه رموو.

هه رکه س پیوه ندیی به ئیمه وه گرت و له م شه رابه مه ست بوو، بۆ هه رکوی که بچى، ده گه ل هه رکه س که دانیشتى و ده گه ل هه ر قه ومیک قسه بکا، ئه و له راستى دا ده گه ل ئیمه داده نیشى و ده گه ل ئه م جنسه تیکه لاو ده بئى. چونکه قسه ی ئه غیار ئاوینه ی لوتفى یاره و تیکه لاویى ده گه ل غه یری جنس ده بیته هوى خو شه ویستی و تیکه لاویى ده گه ل جنس.

ئەبووبەكر بە شەكر دەلى « ئومى » - يانى شىرنى زگماك.

نووكە، ميوەكانى دىكە فىز بە شەكر دەفرۆشن كە « ئىمە ئەو ھەموو تالايىمان
چىژتوھ ھەتا گەشتووینەتە پلەى شىرنایى. تۆ چىژى شىرنى چوزانى كە زەحمەتى
تالايىت نەچىژتوھ؟ »

تەرکی خزمەت دژی مه‌ه‌به‌ت نیه!

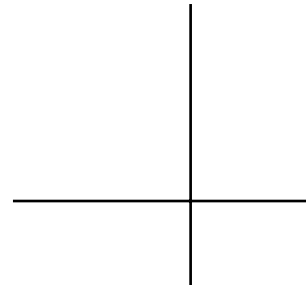
هەندیک گوتووێانه « مه‌ه‌به‌ت ده‌بیتته هۆی خزمەت! » و وه‌ها نیه. به‌لکه مه‌یلی مه‌ه‌بووب داوای خزمەت ده‌کا و ئەگەر مه‌ه‌بووب بیه‌وئ د‌ل‌دار خه‌ریکی خزمەت ده‌بی و خزمەتیشی له ده‌ست د‌ئ. ئەگەر مه‌ه‌بووب نه‌یه‌وئ، تەرکی خزمەت ده‌کا. تەرکی خزمەت دژی مه‌ه‌به‌ت نیه.

ئاخر، ئەگەر ئەو خزمەت نه‌کا، ئەو مه‌ه‌به‌ته تێیدا خزمەت ده‌کا. چونکه ئەسل مه‌ه‌به‌ته و خزمەت فەرعی مه‌ه‌به‌ته. ئەگەر سه‌رده‌ست [ی که‌وا] بجوولیتته‌وه، ئەو جوولته‌هی ده‌سته. ئیلا پ‌ی‌ویست نیه که ئەگەر ده‌ست بجوولیتته‌وه، سه‌رده‌ستیش بجوولیتته‌وه. بۆ وێنه که‌س‌یک جووبه‌یه‌کی گه‌ره‌ی هه‌یه، وه‌ها که ده‌ جووبه‌ دا ده‌گه‌وزی که جووبه‌ ناجوولیتته‌وه - له‌وانه‌یه. ئیلا جوولانه‌وه‌ی جووبه‌ مومکین نیه، ب‌ئ‌ جوولته‌ی که‌س‌یک.

هەندیک جووبه‌یان به‌ که‌س داناوه و سه‌رده‌ست به‌ ده‌ست و که‌وش و پاچه‌ی شالواریان به‌ پ‌ئ‌ داناوه. ئەم ده‌ست و پ‌ی‌یه، سه‌رده‌ست و پ‌یتاوه‌ی ده‌ست و پ‌ی‌یه‌کی دیکه‌یه. ده‌ل‌ئ « فلان ژێرده‌ستی فلانه » و « فلان ده‌ستی به‌ زۆر شت راده‌گا » و « فلان قسه‌ ده‌ستی ده‌داتی. » ب‌ئ‌شک غه‌ره‌ز له‌و ده‌ست و پ‌ی‌یه، ئەم ده‌ست و پ‌ی‌یه نیه.

ئەو ئەمیره‌ هات و ئیمه‌ی کۆ کرده‌وه و خۆی رو‌یشت - هه‌ر ئەوجۆره‌ی که هه‌نگ، م‌ئ‌و و هه‌نگوینی کۆ کرده‌وه و خۆی رو‌یشت، فری. چونکه وجوودی ئەو شه‌رت بوو. ئاخر، به‌ق‌ای ئەو شه‌رت نیه. دایک و باوکه‌کانی ئیمه‌ وه‌ک هه‌نگن که داواکه‌ر و داواکه‌راو و ئاشق و مه‌عشوق ل‌ئ‌یک کۆ ده‌که‌نه‌وه و خۆیان له‌پ‌ر ده‌فرن. هه‌قته‌ع‌الا ئەوانی کردۆته هۆ له‌ کۆ کردنه‌وه‌ی م‌ئ‌و و هه‌نگوین دا. م‌ئ‌و و هه‌نگوین ده‌م‌ئ‌ینه‌وه و باغه‌وان. ئەوان خۆشیان له‌و باغه‌ ده‌رناکه‌ون. ئەمه‌ وه‌ها باغ‌ئ‌یک نیه که بک‌ر‌ئ‌ ل‌ئ‌ی ده‌رکه‌وی، ئیلا له‌ گۆشه‌یه‌کی باغ بۆ گۆشه‌یه‌کی دیکه‌ ده‌چن.

له‌شی ئیمه‌ وه‌ک شه‌ل‌خه‌یه‌که و م‌ئ‌و و هه‌نگوینی ئەشقی هه‌قی تێدایه. هه‌نگه‌کان - دایک و باوکه‌کان - هه‌رچه‌ند هۆن، به‌لام تهریبه‌ت له‌ باغه‌وان وه‌رده‌گرن و شه‌ل‌خه

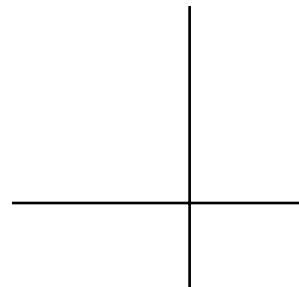

باغەوان سازى دەكا .

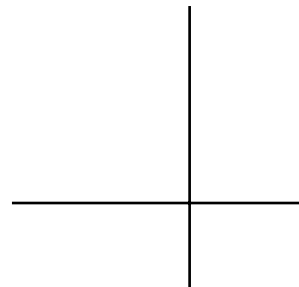
هەقتەعالا روخسارێكى دىكەى دا بەو هەنگانە . ئەودەم كە ئەو كارەيان دەكرد ، بەرگى دىكەيان دەبەر دابوو بە پىئى ئەو كارە . كە چوونە عالەمى دىكە ، بەرگیان گۆرى . چونكە لەوئى كارى دىكەيان لىدەوہشیتەوہ ، دەنا ئەو كەسە ھەر ئەوہیە كە پىشتر بوو . وەھا كە بۆ وینە كەسێك چوو رەزم و بەرگى شەرى دەبەر كرد و چەكى لە خۆ بەست و خوودى دە سەر كرد ، چونكە رۆژى شەر بوو . بەلام كە بىتە بەزم ، ئەو بەرگانە دادەكەنئى ، چونكە خەرىكى كارێكى دىكە دەبى ، دەنا كەس ھەر ئەو كەسەییە ، ئیلا چونكە تۆ ئەوت دەو بەرگە دا دیوہ ، كاتێك یادى بكەى ، دەو بەرگ و بەو بیجمە دەتەوئى بیھینى بەر زەین - ھەرچەند سەد بەرگىشى گۆرىبى .

كەسێك ئەنگوستیلەییەكى لە شوینێك ون كرد . ھەرچەند لەوئى لایبەرن ، ئەو لە دەوروبەرى ئەو شوینە دەگەرئى - یانى « من لیرەم ون كردوہ ! » وەھا كە خاوەن تازىە لە دەورى گۆر دەگەرئى و بە دەورى خاك دا بىخەبەر تەواف دەكا و رايدەموسى - یانى « ئەنگوستیلەكەم لیرە ون كردوہ . » ئەو كەى ئەو شوینە جى دىلئى ؟ ھەقتەعالا گەلێك سەنعەتى كرد و دەستەلاتى خۆى نواند ھەتا رۆژێك و دوو ، رووح لە قالب بدا بۆ حىكمەتى خودایى . مرؤف ئەگەر بە قالبەوہ ساتێك لە گۆر دابنیشئى ، ترسى ئەوہ ھەبە كە شىت بئى . كەوايە چلۆنە كاتێك لە داوى روخسار و كۆلكەى قالب بفرئى ، كەى لەو شوینە دەمىنیتەوہ ؟ ھەقتەعالا ئەوہى بۆ ترساندنى دلەكان و زیاد كردنى خۆف ، كرده نیشانە ھەتا خەلك خۆفى گۆر و خاكى رەش بیانگرئى . وەھا كە لە رىگا ، كاتێك لە شوینێك لە كاروانێك بدن ، ئەوان دوو سى بەرد لە سەریەك دادەنئین ، بۆ نیشانە : یانى ئیرە شوینى مەترسییە . ئەو گۆرەش ، ھەروایە ، نیشانەییەكى ھەستپێكراوہ بۆ شوینى مەترسى . ئەو خۆفە شوین لە سەر دلیان دادەخا ، پىویست ناكە بە ەمەل بئى . بۆ وینە ئەگەر بلین كە « فلان كەسە لە تۆ دەترسى » بئى ئەوہى كە كارێك بكا تۆ مېھرىك لە ھەق ئەو دا ھەست پیدەكەى بپشك . بەلام ئەگەر بە پىچەوانەى ئەمە بلین كە « فلانە ھىچ ترسى لە تۆ نیە و تۆ لە دلئى ئەو دا سامىكت نیە » بە داوى ئەوہ دا ، بئى ئەوہى كە كارێكى كردبى دە دلئى دا لئى توورە دەبى .

ئەو راكردنە لەبەر خۆفە . ھەموو عالەم رادەكەن ، ئیلا راكردنى ھەركەس بە پىئى حالئى ئەو كەسەییە . لە مرؤف دا جۆرىك و لە گیایەكان دا جۆرىك و لە رووحەكان دا جۆرىكى دىكە . راكردنى رووح بئى ھەنگاو و بئى نیشانەییە . ئاخىر ، سەیرى بەرسیلە

بکه که چندهی را کرد هتا گه‌یشته سیوادی ترئ! هر که شیرین بوو، دستبه‌جئ، بهو پله‌یه ده‌گا. ئیلا ئه‌و را کردنه وه به‌رچاو نایه و هه‌ست پیناکرئ. ئیلا که بگاته ئه‌و پله‌یه، دهرده‌که‌وئ که گه‌لیک رایکردوه هتا گه‌یشتوته ئیره. هر ئه‌وجوره‌ی که که‌سیک ده‌چیتته نیو ئاو و که‌س چوونه‌که‌ی نابینئ. که له‌پر سه‌ر له ئاو دهرکیشئ، دهرده‌که‌وئ به بن ئاو دا رویشتوه که گه‌یشتوته ئیره.

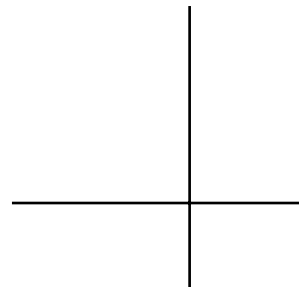
مه‌ه‌به‌ت له تهرازوو دا ناگونجی!

سه‌رت‌ر بوونی ئەبووبه‌کر له خه‌لکی دیکه نه‌ک له‌به‌ر نوپژی زۆر و رۆژووی زۆره، به‌لکه له‌به‌ر ئەوه‌یه که عینایه‌تی پیکراوه و ئەویش مه‌ه‌به‌تی ئەوه.

له قیامه‌ت، کاتیک نوپژه‌کان بێن، له تهرازووی بێن و رۆژووکان و سه‌ده‌قه‌کانیش. به‌لام کاتیک مه‌ه‌به‌ت بێن، مه‌ه‌به‌ت له تهرازوو دا ناگونجی. که‌وايه ئەسل مه‌ه‌به‌ته. نووکه، ئەگه‌ر مه‌ه‌به‌ت ده‌خۆت دا ده‌بینی، ئەو زیاده‌که هه‌تا پتر بێ! کاتیک سه‌رمایه‌ت ده‌خۆت دا دیت - که ئەویش داوايه - ئەو به‌ داوا، زیاده‌که! ده‌نا ئەگه‌ر زیاد‌ی نه‌که‌ی، سه‌رمایه له کیست ده‌چێ.

که‌متر له زه‌وی نی. زه‌وی به‌ هه‌لگێر و وه‌رگێر کردن به‌ پیمه‌ره، شپووی ده‌که‌ن و گیای ده‌دا. ئەگه‌ر ته‌رکی به‌که‌ن، ره‌قه‌ن ده‌بێ. که‌وايه کاتیک ده‌خۆت دا داوايه‌کت دیت، دپی و ده‌رۆی و مه‌لی که « له‌م رۆشینه‌ چ فایده‌؟ » تۆ برۆ، فایده‌خۆی ده‌رده‌که‌وێ. رۆشینه‌ که‌سیک به‌ره‌و دوکان، جگه له حاجه‌ت دان‌یه: هه‌فته‌عالا بژیو ده‌دا - که ئەگه‌ر له مال دانیشی، له‌و داوايه بێنیا‌ز بێ، بژیوی ناگا. سه‌یره، ئەو ساوايه‌ی که ده‌گری، دایک شیری ده‌دات. ئەگه‌ر به‌ می‌شکی دابی که « چ فایده‌یه‌ک له‌و گریانه‌ی من دایه و چۆن ده‌بێته‌ هۆی شیر دان » له شیر بێه‌ش ده‌بێ. ئیستا ده‌بینین که له‌به‌ر ئەو هۆیه، شیر به‌و ده‌گا.

ئاخر، ئەگه‌ر که‌سیک بێر له‌وه بکاته‌وه که « له‌م رکوع و سجووده چ فایده‌یه‌ک هه‌یه، بۆچ بیکه‌م؟ » لای ئەمیریک و سه‌رۆکیک که ئەم خزمه‌ته‌ی ده‌که‌ی و رکوع ده‌که‌ی و چۆک داده‌ده‌ی، ئاخر ئەو ئەمیره‌ رحمه‌ت پیده‌کا و کوته‌ نانیکت ده‌دات. ئەو شته‌ی که ده‌ ئەمیر دا رحمه‌ت ده‌کا پیست و گوشتی ئەمیر نیه. دوا‌ی مه‌رگ، ئەو پیست و گوشته‌ ده‌مینیته‌وه، له‌ خه‌و و له‌ بیهۆشیش دا، به‌لام ئەم خزمه‌ته‌ زایه ده‌بێ لای ئەو. که‌وايه زانیمان که، رحمه‌ت ده‌ ئەمیر دایه و وه‌به‌ر چاوا‌ی نه‌یه و نابیندری. که‌وايه چۆن ده‌کرێ ده‌ پیست و گوشت دا شتی‌ک خزمه‌ت به‌که‌ین که نایبینین، له‌ ده‌ره‌وه‌ی گوشت و پیستیش دا مومکینه و ئەگه‌ر ئەو شته‌ی که ده‌ پیست و گوشت دایه‌ شاراره‌ نه‌با، ئەبووجه‌هل و مسته‌فا یه‌ک ده‌بوون. که‌وايه فه‌رقیک ده‌ نیوان ئەوان دا نه‌ده‌بوو.

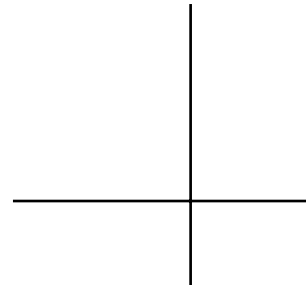
ئەم گوڭيە لە روالەت دا، كەپ و ژنەوا، يەكئىكە - فەرقئىك نىيە. ئەو ھەر قالبئىكە و ئەم ھەر قالبئىكە. ئىللا ئەوھى كە ژنەوايى - يە دەو دا شاراويە، ئەو وەبەر چا و نايە. كەوايە ئەسل ئەو عىنايەتەيە. تۆ كە ئەمىرى، تۆ دوو غولامت ھەبى: يەك خزمەتئىكى زۆرى كردو و بۆ تۆ گەلئىك سەفەرى كردو و ئەوى دىكە تەوھزەلە لە بەنداىەتى دا. ئاخر، دەبىنم كە مەحەببەتت پتر بەو تەوھزەلە ھەيە ھەتا خزمەتكارەكە. ھەرچەند ئەو بەندە خزمەتكارەى وە پشت گوڭى نادەى، بەلام وا ھەلدەكەوئى.

لە سەر عىنايەت ناتوانى حوكم بكەى. ئەم چاوى راست و چاوى چەپ ھەردووك لە روالەت دا يەكن. سەپرە، چاوى راست چ خزمەتئىكى كردو كە چەپ نەيكردبى؟ و دەستى راست چ كاریكى كردو كە چەپ نەيكردبى؟ ھەرۆتر پئى راست؟ بەلام عىنايەت بە چاوى راست درا و ھەرۆتر ھەينى لە چا و باقى رۆژەكان سەرۆتر كرا. نووكە، ئەو ھەينى - يە چ خزمەتئىكى كرد كە رۆژەكانى دىكە نەيانكرد؟

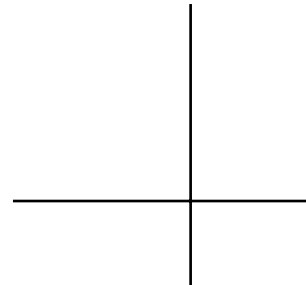
ئەگەر كوڭرئىك بلى كە « منيان وەھا كوڭر خولقاندو، ببوورن! » بەو قسەيە كە «كوڭرە» و « ببوورن » كەلكى پئناگا و لەو رەنجە رزگارىي نايە. ئەو كافرانەى كە دە كوفر دان، ئاخر لە رەنجى كوفر دان و ديسان كە چا و لئدەكەين، ئەو رەنجەش عەينى عىنايەتە. چونكە ئەو لە راحەتى دا خودا فەرامۆش دەكا، كەوايە لە رەنج دا يادى دەكا.

كەوايە دۆزەخ پەرستگا و مزگەوتى كافرانە، چونكە لەوئى يادى ھەق دەكەن - ھەرۆك لە زىندان دا و لە كوڭرەوھرى و ددان ئئشە دا. كە رەنج دابى، غەفلەت دەدرئ، ئئقرار بە ھەزەرتى ھەق دەكا و دەنالئنى كە « يارەب، يارەحمان و يارەھق! » چاك بۆو، ديسان پەردەى غەفلەت دادەكەوئى، دەلى « كوا خودا؟ نايبىنمەو، نايبىنم، لە چى بگەرئيم؟ » چۆنە كە لە كاتى رەنج دا دئت و دئتتەو، ئئستا نايبىنمەو؟ بەلام چونكە لە رەنج دا دەبىينى، رەنجت لئ دادئن ھەتا ناوى خودا بەرى. چونكە عالەم و ئاسمان و زەوى و مانگ و ھەتاو و ئەستىرەكان و چاك و خراپى بۆ ئەو خولقاند كە يادى ئەو بكەن و بەنداىەتى ئەو بكەن و شوكرانەبژئرى ئەو بن. كاتئك كافرەكان لە راحەتى دا نايكەن و مەبەست لە خولقانىش يادى ئەو، كەوايە دەچنە جەھەننەم ھەتا يادى بكەن.

بەلام بۆ دىندارەكان رەنج پئوىست نىيە. ئەوان لەو راحەتئىيە دا، لەو رەنجە غافل نين و ئەو رەنجە دايم بە حازر دەبىينن. ھەرۆك مندائئكى ژير كە جارئك پئى لە فەللاقە ببەستن، بەس بئى. فەللاقە لە ياد ناكا. بەلام مندائى گەوج فەرامۆشى دەكا.

كهوايه ئهه ههه دهه فهه للاقهه دههه. ههروهتر، ئهه سپيكي زيهرهك ئهه گهه جارئك
مامزهه تيكوترئ، پئويست بهه مامزهه ديكه ناكاه، سواره بهه فهه سهه خ دههه و چهه وهه
ئهه مامزهه فهه راموش ناكاه، بهه لام ئهه سپي گيژ ههه دههه مامزهه دهههه، ئهه شياوه
باري خهه لك نيهه، شياكهه لئ بار دههه كن.

ساقه‌تی دار له ته‌وره‌وه بی، بو‌ئو نه‌له‌رزان باشته‌ره و وه‌ستاوی چاکتر، هه‌تا خزمه‌تی له‌رزاوه‌کان بکا. چونکه « معین الدین »، « عین الدین » نیه - به‌هۆی میمیک که زیاد بوو له‌سه‌ر « عین » ئو زیادییی « میم » که موکوورییه. هه‌ر ئو‌جوژه‌ی که شه‌ش قامک هه‌بی. هه‌رچه‌ند زیاده، به‌لام که موکوورییه. ئه‌حد که‌ماله و ئه‌حمه‌د هه‌شتا له‌پله‌ی که‌مال دانیه. که ئو « میم » نه‌میئ، به‌ته‌واوته‌ی ده‌بیته که‌مال. یانی هه‌ق موحیتی هه‌موو شتیکه، هه‌رچی لی زیاد بکه‌ی، که موکوورییه. ژماره‌ی یه‌ک ده‌گه‌ل هه‌موو ژماره‌یه‌ک هه‌یه و به‌بی ئو، هه‌یچ ژماره‌یه‌ک مومکین نیه.

سه‌ید بوره‌انه‌ددین فایده‌ی ده‌فه‌رموو. گه‌وجیک ده‌نیو قسه‌ی ئو دا گوتی که «ئیمه قسه‌یه‌کمان ده‌وی بیوینه!»

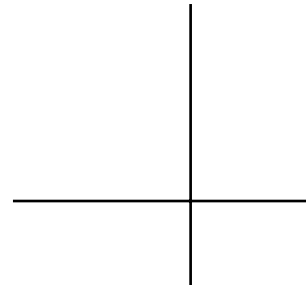
فه‌رموی که « تو بیوینه‌ی؟ وه‌ره هه‌تا قسه‌ی بیوینه بیسی! »

ئاخر، تو وینه‌ی خوئی. تو ئه‌مه نی. ئو که‌سه‌ی تو سی‌به‌ری توئه. هه‌ر ئو‌جوژه‌ی که که‌سیک مرد ده‌لین « فلانی رویشته » ئه‌گه‌ر ئو ئه‌مه با، که‌وايه چوو کوئی؟ که‌وايه ده‌رکه‌وت که رواله‌تی تو وه‌ک ده‌روونی توئه، هه‌تا له‌رواله‌تی تو نیستدالی ده‌روون بکه‌ن.

هه‌ر شتیک که وه‌به‌ر چاو دی، له‌به‌ر خه‌ستییه. وه‌ها که هه‌ناسه له‌گه‌رما دا نابیندری، ئیلا که سه‌رما داها، له‌به‌ر خه‌ستی، وه‌به‌ر چاو دی.

له‌سه‌ر نه‌بی واجبه‌که باسی هه‌زی هه‌ق بکا و بانگه‌وازیی سزا. ئیلا له‌سه‌ر ئو واجب نیه که ئو که‌سه‌ بگه‌یه‌نیتته پله‌ی نیستعداد. چونکه ئو وه‌کاری هه‌قه و هه‌ق دوو سفه‌تی هه‌یه: قه‌هر و لوتف. ئه‌نبیا نوینه‌ری هه‌ردووکیان. ئیمانداران نوینه‌ری لوتفی هه‌قن و کافران نوینه‌ری قه‌هری هه‌ق. ئه‌وانه‌ی که دانی پیدا دین، خو‌یان ده‌ئنبیا دا ده‌بیننه‌وه و ده‌نگی خو‌یان له‌وه‌وه ده‌بیسن و بوئی خو‌یان له‌و دا ده‌زانن. که‌وايه که‌س مونکری خوئی نابی. له‌به‌ر ئه‌وه‌یه ئه‌نبیا به‌ئوممه‌ت ده‌لین که «ئیمه نیوه‌ین و نیوه نیمن. ده‌نیوان ئیمه دا بیگانه‌یی نیه.»

که‌سیک ده‌لی که « ئه‌مه ده‌ستی منه » هه‌یچ داوای شایه‌تی لیناکه‌ن - چونکه ئه‌ندامیکی پیوه‌لکاوه. به‌لام ئه‌گه‌ر بلی « فلانی کوری منه » داوای شایه‌تی لینده‌که‌ن - چونکه به‌شیکی پیوه‌نه‌لکاوه.

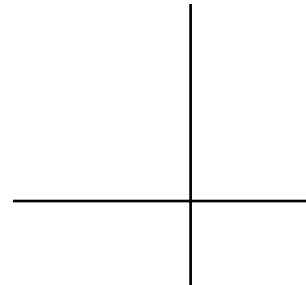

هيووا بهر مهده!

حه زهتي ره سوول فهرمووي: خرابترين زانايان ئهوانه ن كه بو لاي حاكمان دهچن و باشتري حاكمان ئهوانه ن كه بو لاي زانايان دهچن. ميريك كه بچيته بهر دهركاي هه ژارهكان، ميريك شايه نه و چ ناحهزه بو هه ژاريك كه بچيته بهر دهركاي مير.*

خه لك له رواله تي ئه و قسه يه گه يشتون كه « نابي زانا بچيته زياره تي مير هه تا له ريژه ي خراپاني عالم دا نه بي ». مانا كه ي ئه وه نيه كه پييانوابوه، به لكه مانا كه ي ئه وه يه كه « شه رپي عالم ئه و كه سه يه كه يارمه تي له دهسته لاتدار وه رگري و ليها تووي و بهر ژه وه نديي ئه و به هوي دهسته لاتداره كانه وه بي و له ترسي ئه وان، له پيشدا ئه و نيته ي فيره خو كردي كه ميره كان خه لاتم دهده ني و ريزم دهگرن و پله و پايه م پنده سپرن ». كه وايه ئه و به هوي ميره كانه وه پيگه يشتوه و له نه زانينه وه به گه يشتوته زانياري و كاتيک بوو به زانا له ترس و سياسه تي ئه وان به نه ده ب ده بي و به م پييه ده چيته پيش سه ركه وتوو يا سه رنه كه وتوو. به گشتي چ مير به رواله ت بچيته زياره تي ئه و، يا ئه و بچيته زياره تي مير، ئه و زياره تكه ره و مير زياره تڪراو. به لام كاتيک زانا له هه ولي ئه وه دابووي كه به هوي دهسته لاتداران به زانياري نه گه يشتي، به لكه زانستي ئه و يه كه م و ناخر هه ر بو خودا بي و شيوه و شيوازي ئه و بو ريگاي خير بي، كه مه يلي ئه و هه ر ئه وه يه و جگه له وه ي پيناكري - هه روهك ماسي كه جگه له ئا و نه تواني بزي و بمينيته وه. وه ها زانايه ك نه گه ر بچيته لاي مير به رواله ت زياره تڪراوه و مير زياره تڪه ر، چونكه له ته واوي حاله ته كان دا مير له و وه رده گري و يارمه تي ليده خوازي؛ ئه و وهك هه تاوي پرسنگداره، كاري ئه و عه تا و به خشي نه.

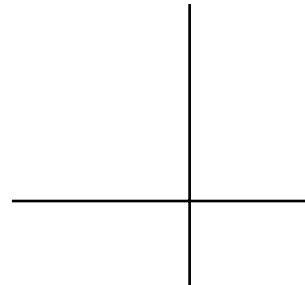
مسته فا كافره كانی تيكشكاندبوو و كيشه وه و تالاني كرديوو، گه ليك ديلي گرتبوو، به ندي له دهست و پي كرديوون و له نيو ئه و ديالنه دا، يه كيان مامي ئه و بوو - عه بباس. ئه وان ته واوه تي شه و له بهند دا و له بيدهسته لاتي و چاره رهي دا ده گريان و ده پارانه وه و هيوايان له خو بريبوو و چاوه رواني تيغ و كوشتن بوون. مسته فا چاوي ليكردن و پيكنه ني. ئه وان گوتيان « ديتت كه به شه رييه ت ده و دا هه يه

و ئه‌وه‌ی که ئیدعای ده‌کرد ده من دا به‌شهریه‌ت نیه، به پیچه‌وانه‌ی راستی بوو؟ نووکه چاو له ئیمه ده‌کا، ئیمه له‌و به‌ند و کوّت و زنجیره دا به ئه‌سیری خوئی ده‌بینی، شاد ده‌بی - هه‌ر ئه‌وجۆره‌ی که نه‌فسانییه‌کان کاتیک به‌سه‌ر دوژمن دا زال ده‌بن و ئه‌وان به‌زه‌لیلی خوئیان ده‌بین، شاد ده‌بن و به‌زم ده‌گێرن. «

مسته‌فا ده‌روونی ئه‌وانی خوینده‌وه، گوتی « نا - حاشا که من له‌به‌ر ئه‌وه‌ پێکه‌نم که دوژمن به‌زه‌لیلی به‌رده‌ست ببینم یا زیان به‌ئێوه‌ بگه‌یه‌نم و له‌وه‌ شاد بم! به‌لکه، له‌وه‌ پێکه‌نینم دی که به‌چاوی سه‌ر ده‌بینم قه‌ومیک له‌تون و دوژه‌خ و دووکه‌لانی ره‌ش، به‌کوّت و زنجیر، به‌کی‌شه‌کیش و به‌زۆر، بو‌لای به‌هه‌شت و رزوان و گولستانی ئه‌به‌دییان ده‌به‌م، که‌چی ئه‌وان هات و هاواریان به‌کوچی ئیمه‌ له‌مه‌ترسی و ته‌نگزه‌یه، بو‌ئو گولشه‌ن و په‌ناگایه‌ ده‌به‌ی؟ پێکه‌نینم دیتی. سه‌ره‌رای ئه‌مه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که ئێوه‌ هیشتا ئه‌و روانگه‌یه‌تان تیدا پێکه‌نه‌هاتوه‌ له‌مه‌ی که ده‌لیم، تێگه‌ن و به‌ئاشکرا ببینن. هه‌فته‌عالا ده‌فرمی که به‌ئه‌سیره‌کان بلای «ئێوه‌ له‌پێشدا له‌شکران کو‌کرده‌وه‌ و شه‌وکه‌تیک زۆر و له‌سه‌ر پیاوه‌تی و پاله‌وانه‌تی و شه‌وکه‌تی خو‌تان بره‌وایه‌کی ته‌واوتان هه‌بوو. به‌خو‌تان گوت که ئیمه‌ وه‌ها ده‌که‌ین، موس‌لمانه‌کان وه‌ها تێکه‌ده‌شکێنن و ده‌یانبه‌زینن و قادیک له‌خو‌تان قادرت نه‌ده‌یت و قاهریک له‌سه‌رووی قه‌هری خو‌تان نه‌ده‌ناسی. به‌ناچار، ئه‌وه‌ی که ته‌گبیرتان لیکردبو‌وه‌ که وه‌ها بی، ته‌واوی به‌پیچه‌وانه‌ی ئه‌وه. دیسانیش ئیستاش که خو‌فتان رینیشتوه، له‌و عیله‌ته‌ تۆبه‌تان نه‌کرده‌وه: هیوا بره‌وان و له‌سه‌رووی خو‌تان قادیک نابینن. که‌وايه‌ ده‌بی له‌حالی شه‌وکه‌ت و ده‌سته‌لات من ببینن و خو‌تان به‌زیوی من دابنن هه‌تا له‌کاره‌کانتان دا سه‌رکه‌وتوو بن و له‌حالی خو‌ف دا هیوا بره‌واو له‌من مه‌بن - که‌قادرم ئێوه‌ له‌خو‌ف رزگار بکه‌م و هیمن بکه‌مه‌وه. ئه‌وکه‌سه‌ی که له‌مانگایه‌کی سپی گایه‌کی ره‌ش ده‌ردینی، ده‌توانی له‌مانگای ره‌شیش گای سپی ده‌ربینی. نووکه، له‌و حاله‌ دا که ئه‌سیرن، هیوا له‌حه‌زه‌تی من مه‌برن، هه‌تا ده‌ستتان بگرم! نووکه، هه‌فته‌عالا ده‌فرمی که ئه‌ی ئه‌سیره‌کان، ئه‌گه‌ر له‌مه‌زه‌به‌ی په‌که‌م پاشگه‌ز بنه‌وه‌ و له‌خو‌ف و ترس دا من ببینن و هه‌موو حالیک دا خو‌تان به‌به‌زیوی من دابنن، من ئێوه‌ له‌و خو‌فه‌ رزگار ده‌که‌م و هه‌ر مالیک که لیتان به‌تالان چوه‌ و فه‌وتاه، هه‌مووتان ده‌ده‌مه‌وه - به‌لکه‌ پتر له‌و و باشتر له‌و - و له‌ئێوه‌ خو‌ش ده‌بم و ده‌وله‌تی ئاخه‌رتیش له‌ده‌وله‌تی دونیاتان زیاد ده‌که‌م. «

عه‌بباس گوتی « تۆبه‌م کرد و له‌وه‌ی که بووم پاشگه‌ز بوومه‌وه! «

مستهفا فەرمووی که « ئەو ئیدعایە که دەیکە، هەقتەعالا داوای نیشانەت
لێدەکا! »

عەبباس گوتی « بیسمیلا! چ نیشانەیکە دەوێ؟ »

فەرمووی که « لەو مالانەیی که ماوتن، پێشکەشی لەشکری ئیسلامی بکە، هەتا
لەشکری ئیسلام قەوت بگرێ - ئەگەر بوویە موسلمان و چاکەیی ئیسلام و
موسلمانیت دەوێ! »

گوتی « یا رەسوول، چم بۆ ماوەتەو؟ هەموویان بە تالان بردووە. حەسیریکی
شەریان بەجێ نەهێشتووە! »

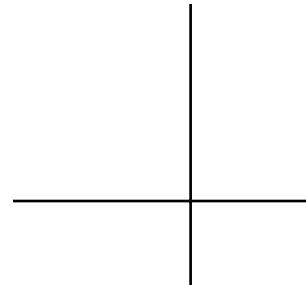
فەرمووی که « دیتت راست نەبووی و لەوێ که بووی پاشگەز نەبوویەو! پێتبلێم
که چەندەت مال هەیه و بە کێت سپاردووە و لە کوێ شار دۆتووە و ناشتووتە؟ »
گوتی « حاشا! »

فەرمووی که « ئەوئەندەت مالی بژاردە بە دایکی فەزل نەسپاردووە و دە دیوار دا
نەتشار دۆتووە و وەسیتەت نەکردووە بە وردی که ئەگەر هاتمەو بە خۆمی
دەسپێریهوه و ئەگەر بە سڵامەت نەهاتمەو بە فلانە بەرژووەندەیی دەدە و ئەوئەند بە
فلان و ئەوئەندی بۆ تۆ بی؟ »

کاتیک عەبباس ئەوێ بیست، قامکی بەرز کردووە و بە راستییەکی تەواو ئیمانی
هێنا و گوتی « ئەی پێغەمبەر، بە هەق، من پێموابوو بەخت رووی تێکردووی لە
دەوری فەلەک - چونکه پێشینانی و امان هەبوون لە پادشاکان - وەک هەمان و
شەدا و نەمرود و غەیرە. که ئەوئەت فەرموو، لێم دەرکەوت و تێگەیشتم که ئەو
بەختە هی ئەو سەرەیه که ئیلاهی و رەبانییه. »

مستهفا فەرمووی « راست دەکە. ئەوجارە بیستم که ئەو زونارە شکەیی که دە
دەروونت دابوو شکا و زرینگی گەیشته گویم. من گوئیەکی شاراوهم هەیه له عینی
گیان دا، که هەرکەس زوناری شک و شرک و کوفری بشکێ، من به گوئی شاراوهم
دەیبیسیم و زرینگی دەگاتە گوئی گیانی من. نووکه، راسته که راست بوویەو و
ئیمانته هێناوه. »

خوداوەندگار بۆ شی کردنەو فەرمووی که « من ئەمەم بە ئەمیر پەرمانە بۆ ئەو
گوت که، تۆ له پێشدا موسلمانیک بووی که دەتگوت خۆم فەدا دەکەم و ئەقل و را و

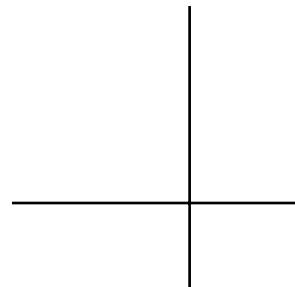
تهگبیری خۆم بۆ به‌قاي ئیسلام و په‌ره‌گرتنی ئه‌هلی ئیسلام فه‌دا ده‌که‌م، هه‌تا ئیسلام بمی‌نیته‌وه. چونکه‌ بروات به‌ رای خۆت کرد و هه‌قت نه‌دیت و هه‌مووت له هه‌قه‌وه نه‌زانی، له‌به‌ر ئه‌وه هه‌فته‌عالا هه‌ر ئه‌وه هۆیه و ئه‌وه هه‌وله‌ی تۆی کرده هۆی که‌مایه‌سی ئیسلام - که‌ تۆ ده‌گه‌ڵ تاتار بوویه یه‌ک و یارمه‌تیان ده‌ده‌ی هه‌تا شامیه‌کان و میسریه‌کان فه‌نا بکه‌ی و وه‌لاتی ئیسلام ویران بکه‌ی. که‌وايه ئه‌وه‌ی که‌ هۆی به‌قاي ئیسلام بوو، کردت به‌ هۆی که‌مایه‌سی ئیسلام. که‌وايه له‌و حاله‌ته‌ دا، روو له‌ خودا بکه‌ - که‌ شوینی خۆفه - و سه‌ده‌قه‌ی بده‌ هه‌تا تۆ له‌ حاله‌تی خراپ - که‌ خۆفه - رزگار بکا و هیوای لیمه‌په‌ره هه‌رچه‌ند تۆی له‌و حاله‌ته‌ تووشی وه‌ها به‌لایه‌ک کرد! ئه‌و تاعه‌ته‌ت به‌ هی خۆت زانی بۆیه‌ تووشی ئه‌و به‌لایه‌ بووی. نووکه‌، له‌و به‌لایه‌ش دا، هیوابراو مه‌به‌ و بپاریته‌وه - که‌ ئه‌و قاده‌ له‌و تاعه‌ته‌ی که‌ بوو به‌ به‌لا، له‌و به‌لایه‌ تاعه‌ت په‌یدا بکا و تۆ له‌وه‌ په‌شیمان بیه‌وه و ئه‌سه‌بایک پیکبێنی که‌ تۆ دیسان بۆ په‌ره‌گرتنی ئه‌هلی موسلمانه‌تی هه‌ول بده‌ی و ببیته‌ هۆی قه‌وه‌تی موسلمانه‌تی. »

خوداوه‌ندگار فه‌رمووی که‌ « من ئه‌وه‌م به‌ ئه‌میر په‌روانه‌ گوت هه‌تا له‌مه‌ تیبگا و له‌و حاله‌ته‌ دا سه‌ده‌قه‌ی بدا و بپاریته‌وه - که‌ له‌ حاله‌تی به‌رزیی دابه‌زیوته‌ سه‌ر نزمی و ده‌بی له‌م حاله‌ته‌ دا هیوادار بی. »

هه‌فته‌عالا به‌ مه‌که‌ره: روخساری جوان ساز ده‌کا و ده‌ ده‌روونیان دا روخساری دزیو - هه‌تا مرۆف له‌خۆبایی نه‌بی که‌ « من رایه‌کی باش و کاریکی باشم لیده‌رکه‌وت و رووی تیکردم »

باش دیاری ده‌که‌ی و له‌ راستی دا، دزیوه. دزیو دیاری ده‌که‌ی و له‌ راستی دا، باشه. که‌وايه به‌ ئیمه‌ هه‌رشتیک وه‌ها بنوینه‌ که‌ هه‌یه، هه‌تا ده‌ داو نه‌که‌وین و گومرا نه‌بین.

* قال النبی علیه‌السلام شر العلماء من زار الامراء و خیر الامراء من زار العلماء نعم الامیر علی باب الفقیر و بئس الفقیر علی باب الامیر.

ئەقلى كۆل مۇحتاج نيه!

مستەفا دەگەل سەحابە دانىشتىبوو. كافرەكان رەخنەيان دەست پىكرد.

فەرمووى كە « ئاخىر، ئىيۇە ھەمووتان لە سەر ئەو رايەن كە لە عالەم يەككىك ھەيە كە ئەو خاوەنى وەحى - يە، وەحى بۆ ئەو دىتە خوار، بۆ ھەر كەسىك نايەتە خوار و ئەو كەسە عەلامەت و نىشانەى ھەيە، لە ئاكار و لە قەسەكانى دا، لە سىماى دا، لە ھەموو بەشەكانى ئەو دا نىشانە و عەلامەتى ئەو ھەيە. نووكە، كاتىك ئەو نىشانەتان دىيۇە، روو لەو بگەن و توند بىگرن، ھەتا دەسگرۆى ئىيۇە بى!»

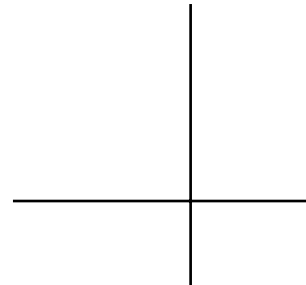
ئەوان، ھەموو دەبەزان و قەسەى پتريان پىنەدەما، دەستيان بۆ شىر دەبرد و دىسان دەھاتنەو و ئەسحابەكانيان ئازار دەدا و لىياندەدان و سووكايەتيان پىدەكردن.

مستەفا فەرمووى كە « سەبەر بگەن، ھەتا نەلەين كە بە سەر ئىمە دا زال بوون، بە زال بوون بە سەريان دا دەيانەوئى كە دىن ئاشكرا بگەين! خودا دەيەوئى ئەو دىنەى ئاشكرا بكا. »

سەحابە ماوہيەكى زۆر بە نەيىنى نوپزيان دەكرد و ناوى مستەفايان بە نەيىنى دىنا. ھەتا دواى ماوہيەك، وەحى ھات كە « ئىيۇەش شىر ھەلكىشن و شەر بگەن!»

مستەفا كە « ئومى » پىدەلەين، لەبەر ئەو نايەين كە توانايى بە سەر خەت و زانست دا نەبوو. يانى لەبەر ئەو پىدەلەين ئومى كە خەت و زانست و ھىكمەتى ئەو زگماك بوو، نەك فېركر او. كەسىك كە رەقەم لە سەر قەمەر بدا، ئەو ناتوانى خەت بنووسى؟ لە عالەم دا چ ھەيە كە ئەو نەيزانى؟ چونكە ھەموو لەو فېر دەبن.

ئەقلى جزوو دەبى چ شتىكى سەيرى ھەبى كە ئەقلى كۆل نەيىبى؟ ئەقلى جزوو ئەو لىھاتوويىيە نيه كە لەخۆيەو شتىكى نوئى ئىختراع بكا كە وەكى ئەو يا جنسى وەك ئەوى نەديبى. ئەوہى كە خەلك نووسراوہيان نووسيوە و ھەندەسەى نوئى و

بنیاتی نوڤیان ناوه، نووسراوهی نوڤی نین: جنسی ئهویان دیوه، لئی زیاد دهکهن. ئه و کهسانه ی که لهخۆوه نوڤی ئیختراع دهکهن، ئهوان ئهقلی کوللن. ئهقلی جزوو شیواوی بار هینانه، محتاجه به تهعلیم. ئهقلی کولل موعه لیمه، محتاج نیه.

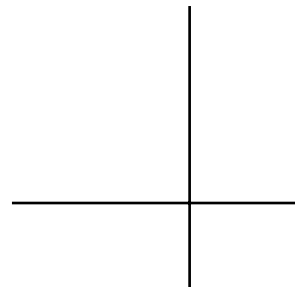
ههروهتر، تهواوی پیشهکان که پیشکنی، سهراوه و سهرهتا که ی وهی بوه و له ئهنبیاوه فییری بوون و ئهوان ئهقلی کوللن. حهکایهتی قالاو - کاتیک قابیل، هابیلی کوشت و نهیدهزانی چ بکا، قالاو، قالاویکی کوشت و خاکی هه لکه نده و قالاوی تیدا ناشت و خاکی به سهرا دا کرد. ئه و له و فییره گوڤ هه لکه ندهن و ناشتن بوو و هابیلی ناشت و ههروهتر تهواوی پیشهکان.

هه رکهس که ئهقلی جزووی هه یه، محتاجی فییر بوونه و ئهقلی کولل داهینهری هه موو شتهکانه و ئهوان ئهنبیا و ئهولیان که ئهقلی جزوویان به ئهقلی کولل وهسل کردوه و بوته یهک. بو وینه دهست و پی و چاو و گوڤ و تهواوی ههستهکانی مروڤ قابیلن که له دل و له ئهقل فییر بن: پی له ئهقل فییره رویشتن دهبی، دهست له دل و ئهقل فییره گرتن دهبی، چاو و گوڤ دیتن و بیستن فییر دهبن. بهلام ئهگهر دل و ئهقل نهبن، ئه وهستانه هیچ دهسته لاتیکیان دهبی و دهتوانن کاریک بکهن؟ نووکه، هه ر ئهوجوره ی که ئه م له شه له چاو ئهقل و دل، پیس و خهسته و ئهوان له تیفن و ئه م پیسه به و له تیغه قایمه و ئهگهر لوتف و ته ری و تازه یی هه یه له وه وه هه یه تی، بی ئه و مه حته له و چه په له و پیسه و نار ه وایه، ههروهتر ئهقلهکانی چووکیش له چاو ئهقلی کولل که ره سه ن، له و فییر دهبن و له و فایده وهرده گرن و پیس و خهسته له چاو ئهقلی کولل.

یهکیک گوتی « به هیمهت یادمان بکه! ئهسل هیمهته. ئهگهر قسه نهبی، با نهبی، قسه فهرعه. »

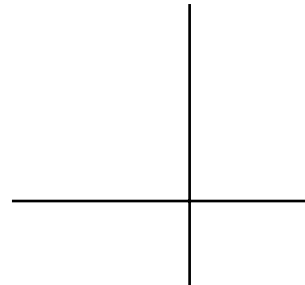
فهرمووی « ناخر، ئه م هیمهته له عاله می رووچهکان بوو، بهر له عاله می له شهکان. که وایه ئیمه یان بو عاله می له ش لهخۆوه هیناوه؟ ئه مه مه حاله. که وایه قسه به کاره و پر فایده. دهنکی قه یسی ئهگهر ته نیا ناوکه که ی له زهوی بچینی، شتیک ناروڤ. که به تو یکل وه بیچینی، دهروڤ. که وایه زانیمان رواله تیش به کاره.

نوڤریش له دهروون دایه، بهلام ناچار دهبی به رواله تیش ده ریبری و رکووع و سوچه بکه ی به نواندن، ئه وسه به ره ی لیوهر دهگری و به ئامانج دهگه ی.

نوٲٲزى روالٲت كاتٲٲٲه، داٲٲم نٲه. چونكه روع عالهٲمى دهريابه، ئهٲو نههايتهٲى نٲه. لهش بهسٲٲٲن و وٲشكايٲٲه - تهنگه بهره و دٲارٲكراو. كهواٲه نوٲٲزى داٲٲم بهس بٲو روعه. كهواٲه روع ركوع و سوجدهى ههٲه، بهلام به روالٲت. ئهٲو ركوع و سوجدهٲه دهٲٲى دهبرٲى چونكه ماناى ٲٲوهنديى به روالٲتهوه ههٲه، ههٲا ههردووك ٲٲٲكهوه نهبن فاٲدهى نادن.

ئهٲمه كه دهٲٲى « روالٲت فهرعى ماناٲه » و « روالٲت رهعهٲه و دلٲ ٲادشا » ئاخر ئهٲو ناوانه زٲاد كراون. چٲن دهٲٲى ئهٲمه فهرعى ئهٲوه؟ ههٲا فهرع نهٲٲى، ناوى «ئهسل» كوا دهردكهوئى؟ كهواٲه ئهٲو ئهسلئى ئهٲم فهرعٲهٲه و ئهگهر فهرع نهٲا، ئهٲو خوئى ناوى نهدهبوو. كه دهٲٲى ژن، ناچار ٲٲاو ٲٲوٲسته و كه دهٲٲى رهٲ، ناچار بهنده ٲٲوٲسته و كه دهٲٲى حاكم، مهحكوميٲك ٲٲوٲسته.

شهری یه کهم ده گهل خو بکه!

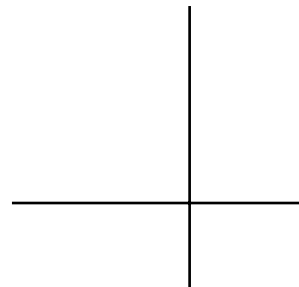
« ناوی نهو لاهه چیه؟ »

« سه یفه ددین! »

فهرمووی « سه یف هه تا ده کالان دایه: ناکری بیبینی چ سه یفیکه. سه یفه ددین نهو یه که بۆ دین شهر بکا و هه ولی نهو به ته واوه تی بۆ هه ق بی و خیر له خه تا بدۆزیته وه و هه ق له باتل جیا بکاته وه. ئیلا شهر یه کهم ده گهل خو بی بکا و نه خلاقی خو بی خاوین بکاته وه. له خو یه وه ده ست پی بکا و هه مو نه سیحه تان به خو بی بلی - چونکه « ئاخر، تۆش به شهر ی، ده ست و پی ت هه یه و گو بی و هۆش و چاو و زار. نه نبیا و نه ولیاش که ده وله تیان ده ست که وت و به ئامانچ گه یشتن، نه وانیش به شهر بوون و وه ک من، گو بی و نه قل و زمان و ده ست و پیان هه بوو. چ مانایه کی هه یه که نه وان ری بدن و ده رگا بکه نه وه به لام بۆ من نا؟ گو بی خو بی بابدا و شه و و روژ شهر ده گهل خو بی بکا که « تۆ چت کردوه و له تۆ وه چ شتی ک رووی داوه که قه بوول ناکری بی؟ » هه تا بی تته سه یفو للا و زمانی هه ق.

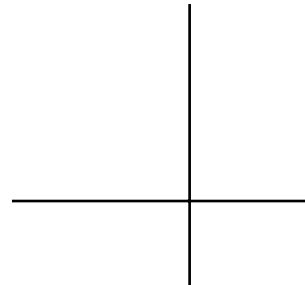
بۆ وینه، ده که س ده یانه وی بچنه نیو مائی که وه. نو که س ری دهن و که سی ک له ده ری دهمینی تته وه و ری بی ناده ن. بی شک نهو که سه لای خو بی بیر ده کاته وه و ده نالی نی که « سه یره! من چم کردوه که ری یان نه دامه ژوور؟ چ بی نه ده بییه کم کردوه؟ » ده بی که تا وان بخاته سه ر خو بی و خو بی به تا وانبار و بی نه ده ب بزانی، نه ک نه وه که بلی « نه وه هه ق ده گهل ده یکا، من چ بکه م؟ ویستی نهو وه هایه، نه گه ر ویستی بی ری ده دام » - نه م کینایه ته جو یین دانه به هه ق و شیر وه شاندن له هه ق. که وایه، به م مانایه « سیف علی الحق - ه » نه ک « سیف الله ».

هه قته عالا بی به ری به له خزم و که س و کار. هی چکه س ری بی ده و نه که وت، ئیلا به به ندایه تی نه بی. مومکین نیه که بلی نهو که سه ی که ری بی ده هه ق که وت، له من خزمتر و ناسیاوتر و هی نه وتر بوو له من. که وایه نزیکایه تی نهو ناگونجی، ئیلا به به ندایه تی نه بی. نهو « معطی علی الاطلاق - ه »، داوینی ده ریای پر له گه وه هر کرد و درکی به جلی گول داپوشی و رووح و حه یاتی به خشی به مشتیک خاک، بی غه رز و پی شینه یه ک و ته واوی به شه کانی عالم به ره بیان لی برد.

که سیک که بیسی له فلانه شار که ریمیک ههیه که له راده به در ده به خشیته وه و خیر ده به شیته وه، به هیوایه بو وی دهچی که به هره ی لیوه گرئ. که وایه چونکه خه لاتی هق وها ناوبانگی دهر کردوه و هه موو عالم ناگاداری له تفی نهون، بوچ گهدایی لینه که ی و ته ماحی خه لات و به خشینه وهت لینه بی؟ ته وه زه لانه دابنیشی که « نه گهر نه وه دهیه وی، با خوئی بمداتی! » و هیچ داوا نه که ی. سهگ که نه قل و هزری نیه، کاتیک برسی بی و نانی نه بی، دپته لای تو و کلکی ده جو لینه ته وه - یانی « نام دهیه! - که من نام نیه و تو هه ته. » نه وهنده ده زانی. تاخر تو له سهگ که متر نی - که نه وه به وه رازی نابی که له سهر خو له میش و هریکه وی و بلای که « نه گهر دهیه وی، خوئی نام بداتی. » ده لایته وه و کلک ده جو لینه ته وه. توش کلکت بجو لینه وه و له هق بخوازه و گهدایی لیبکه! - که لای وها به خشینه ریگ گهدایی کردن گه لیک مه تلووبه. که به ختت نیه، له که سیک به خت بخوازه که خاوه نی به خته و خاوه نی ده ولته.

هق گه لیک له تو نریکه. هر بیر و فکریکی ده که یه وه، ناو ناگاداره - چونکه نه و بیر و خه یاله نه وه که بوونی دهداتی و له به رابه تو ی راده گرئ. نیلا له بهر نریکی زور، ناتوانی ببینی. بو سهیره! - هر کاریکی که ده که ی، نه قلی تو ده گه ل تو یه و له و کاره دا دهستی هه یه و هیچ نه قل نابینی. هر چه ند به شوینه وار ده ببینی، نیلا زاته که ی ناگرئ ببینی. بو وینه که سیک ده چپته همام، گهرم دادی، ده چپته هر لایه کی همام، ناگری ده گه له و له بهر تینی ناگر گهرمای ده بی، به لام ناگر نابینی. کاتیک بیته دهر و بچپته توونخانه ناگر به ناشکرا ده ببینی و ده زانی که به ناگر گهرم داهاتوه، ده زانی که تینی همامیش له ناگره وه بوه. وجودی به شه ریش همامیکی سه مه ریه، له و دا تینی نه قل و روح و نه فس، هه مووی هه یه. نیلا کاتیک له همامی وجود بییه دهر و روو ده و دنیا بکه ی، به ناشکرا زاتی نه قل ببینی و چاوت به زاتی نه فس و زاتی روح بکه وی، تیده که ی که نه و زیره کی و تیگه یشتنه له بهر تینی نه قل بوه - به ناشکرا و نه و مکر و فر و فیله له نه فسه وه بوه و حیات به هوئی رووه وه بوه. - به ناشکرا زاتی هر کامیان ده ببینی. به لام مادام له همام دای، ناگر ناگرئ به چاو ببینی، نیلا به شوین داخستنی ده ببندرئ. وها که که سیک قهت ناوی رهوانی نه دیوه، نه و به چاوی به ستر او ده ناو باوین، شتیکی ته و نه رم له له شی بدا، به لام نه زانی که چیه. که چاوی بکه نه وه، به ناشکرا ده زانی که ناو بوه. له پیشدا به شوین داخستنی ده بزانی، نیستا زاتی ده ببینی.

که‌وایه‌گه‌دایی له هه‌ق بکه و حاجه‌تی لێخ‌وازه - که هیچ‌زایه‌نابی.

له سه‌مه‌رقه‌ند بووین. خاره‌زمشا، سه‌مه‌رقه‌ندی گه‌مارۆ دابوو و له‌شکری کێش‌ابوو، شه‌ری ده‌کرد. له‌و گه‌ره‌که، کچیکی لیبوو گه‌لیک خاوه‌ن جه‌مال، وه‌ها که له‌و شاره‌ دا هاوتای نه‌بوو. هه‌رده‌م، ده‌میست که ده‌یگوت « خودایا، که‌ی ره‌وایه‌ که من بده‌یه‌ ده‌ست زالمان؟ ده‌زانم که قه‌ت به‌ ره‌وای نابینی و باوه‌رت پیده‌که‌م. »

کاتیک شاریان تالان کرد و هه‌موو که‌سیان به‌ دیل ده‌برد و که‌نیزه‌کانی ئه‌و ژنه‌یان به‌ دیل ده‌برد، ئه‌و هیچ‌ نازاریکی پینه‌گه‌یشت و سه‌ره‌رای ئه‌و هه‌موو جوانییه‌، که‌س چاوی له‌و نه‌ده‌کرد.

هه‌تا بزانی که هه‌رکه‌س خۆی به‌ هه‌ق بسپێری، له‌ به‌لا به‌ دوور ده‌بی و سه‌لامه‌ت ده‌می‌نێته‌وه و حاجه‌تی هه‌چکه‌س له‌ چه‌زهرتی ئه‌و دا زایه‌ نه‌بوه.

ده‌رویشیک مندالی خۆی فێر کردبوو که هه‌رچی ده‌ویست، باوکی ده‌یگوت که «له‌ خودات بوئی!» چونکه ده‌گریا و داوای ئه‌و شته‌ی له‌ خودا ده‌کرد، ئه‌وده‌م شته‌که‌ی بو‌ حازر ده‌کرد.

هه‌تا به‌مجۆره گه‌لیک سه‌ال تیپه‌ری. روژیک منداڵ به‌ ته‌نی له‌ ماڵ بوو، ئیشتیای هه‌لیمی کرد، وه‌ک عاده‌تی پێشوو گوتی « ئیشتیام له‌ هه‌لیمه‌!»

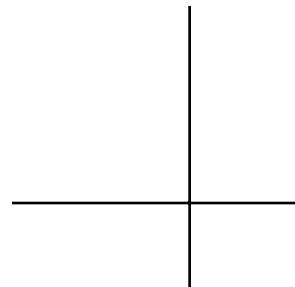
له‌ نه‌کاو، قاپیک هه‌لیم له‌ غه‌یبه‌وه حازر بوو. منداڵ تیر خواردی.

کاتیک دایک و باوک هاتنه‌وه گوتیان « چت ناوئی؟ »

گوتی « ئاخر، داوای هه‌لیمم کرد و خواردم. »

باوکی گوتی « ئه‌له‌مه‌لای که به‌م په‌یه‌ گه‌یشتی و باوه‌ر و بپروات به‌ هه‌ق قه‌وه‌تی گرت. »

دایکی مریه‌م کاتیک مریه‌می زاند، نه‌زری کردبوو ده‌گه‌ل خودا که ئه‌و وه‌قفی مالی خودا بکا و هیچ‌ کاریکی دیکه‌ی پینه‌کا. له‌ گوشه‌یه‌کی مزگه‌وتی دانا. زه‌که‌ریا ده‌یه‌ویست پێیرابگا و ئه‌وانی دیکه‌ش ده‌یان‌ه‌ویست. کیشه‌ له‌ نیوانیان دا په‌یدا بوو.

ئەو سەردەمە، عادەت وەھا بوو كە ھەركەس دارىك دە ئاو باوین، دارى ھەركەس لە سەر ئاو بمىنیتەو، ئەو شتە ھى ئەو دەبى. بە ھەلكەوت فالى زەكەريا راست دەرچوو. گوتیان « ھەقى خۆیتى. »

زەكەريا ھەمووى رۆژى تەعامىكى بۆ دەبرد. لە گۆشەى مزگەوت لە جنسى ئەو تەعامى چاو پىدەكەوت. گوتى « ئەى مریەم، ئاخر، وەسى تۆ منم. ئەوھى لە كوپی دىنى؟ »

گوتى « كاتىك موحتاجى تەعام بم ھەرچى بخوازم، ھەقتەعالا دەینىرى. »

كەرەم و رەحمەتى ئەو بىنەھایەتە و ھەركەس برىواى پىكرد، ھىچ زاىە نەبوو.

زەكەريا گوتى « خودایا، لەبەر ئەو كە حاجەتى ھەمووكەس پىكدىنى، منیش ئارەزوویەكم ھەيە، وەدى بىنە و مندالىكم بدەيە كە دۆستى تۆ بى و بى ھاندانى من نزیكایەتى دەگەلت ھەبى و خەرىكى تاعەتى تۆ بى! »

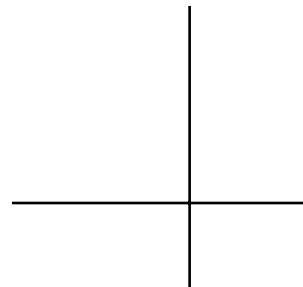
ھەقتەعالا یەحیای ھىنا وچوود - سەرەراى ئەو كە باوكى پشتى چەما بوو و زەعیف ببوو و دایكى كە بە جحیللى نەدەزا و گەلىك پىر بوو، چوو دە ھەیزەو و زگى پر بوو.

ھەتا بزانی كە ھەمووى ئەوانە، لای دەستەلاتى ھەق، بیانوویە و ھەموو لەوھویە و حاكمی موتلق لە شتەكان دا ئەو.

ئیماندار كەسىكە كە بزانی لە پشت ئەم دیوارە كەسىكە كە یەكبەيەك ئاگادارى حالى ئىمەيە و دەیبىنى - ھەرچەند ئىمە ئەو نابىنین - و ئەمەى لى یەقینە. بە پىچەوانەى ئەو كەسەى كە دەلى « نا - ئەوانە ھەمووى ھەكایەتن. » و باوەر ناكا. رۆژىك دابى كە چون گویچكەى بابدەن، پەشیمان بىتەو و بلى « ئاخ، خراپم گوت و خەتام كرد! كەچى ھەمووى ھەر ئەو بوو. من ئەوم رەد دەكردەو. »

بۆ وینە تۆ دەزانی من لە پشت دیوارم و رەباب لیدەدەى. بىشك راناوہستى و دەبژەنى - چونكە رەبابژەنى.

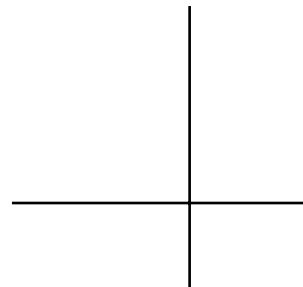
ئەم نوپژەش، ئاخر، بۆ ئەو نىە كە ھەموو رۆژى ھەستىەو و ركووع و سوجدەى بكەى، ئىللا غەرز لەمە ئەوھىە كە دەبى ئەو حالەتەى كە لە نوپژ دەردەكەو، ھەمیشە دەگەل تۆ بى: ئەگەر لە خەو دابى و ئەگەر بەخەبەر بى و ئەگەر بنووسى و ئەگەر

بخوینیهوه، له ههموو حالیک دا، خالی نهبی له یادی ههق. کهوايه ئه و گوتن و خاموشی و خواردن و خهوتن و توورهبی و عهفو و ههموو حالهکان، گهپانی ئاشه که دهگهپ. بيشک ئه و گهپانهی ئه و له بهر ئاوه، چونکه خوئی بی ئاویش به تاقی کردوتهوه. کهوايه ئه گهر ئاش ئه و گهپانه له خووه ببینی، عهینی جههل و بیخه بهریه. کهوايه ئه و گهپانه مهیدانی تهنگه، چونکه ئه حوالی ئه و عالمهیه. به ههق بناله که « خودایه، جگه له و خول و گهپه، گهپکی دیکه ی - رووحانیم - بدهیه! چونکه ههموو حاجه تیک لای تو حاسل دهبی و کهرهم و رحمه تی تو له سهر جهمیعی بوونه وهران عامه. »

کهوايه حاجه تهکانی خووت دهمبه دهم باس بکه و بی یادی ئه و مه به - که یادی ئه و قهوه ت و په پ و بال ددها به مه لی رووح. ئه گهر ئه و ئاواته کولیه حاسل بوو، نووری عه لا نووره. به هه ر حال، به یاد کردنی ههق، کهم کهم دهر وون رووناک دهبی و تو له عالم ده برییه وه. بو وینه هه ر ئه و جوړه ی که مه لیک بیه وئ بو ئاسمان بفری، هه ر چه ند ناگاته ئاسمان، به لام دهمبه دهم له زهوی دوور ده که ویتته وه و له مه له کانی دیکه سه رتر ده که وئ. یا بو وینه هوقه یه که میسکی تیدابی و زارکی ته نگ بی. دهستی تیده نیی، ناتوانی میسکی لیده ربینی، ئیلا که دهست بوخوش دهبی و لوتت پیخوش دهبی. کهوايه یادی هه قیش وه هایه: هه ر چه ند به زاتی ناگهی، به لام یادی له سهر تو شوین داده خا و گه لیک فایده له زیکی ئه و پیکدی.

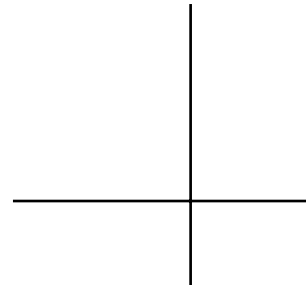
ئەقلى ئەوھىيە ھەمىشە بېقەرار و ئائىرام بى!

گوتمان بە مەولانا « فلانى ئارەزووى كرده كه ئىوه ببىنى و دەيگوت كه دەمەوى
خوداوندگار ببىنم. »

خوداوندگار فەرمووى كه « خوداوندگار ئەم ساعەتە نابىنى بە ھەقىقەت.
چونكه ئەوھى كه ئەو ئارەزووى دەكا كه « خوداوندگار ببىنم » ئەو دەمامكى
خوداوندگار بوو. خوداوندگار ئەم ساعەتە، بى دەمامك نابىنى.

ھەرۆتر، گشت ئارەزووكان و خوشەويستىيەكان و مەحبەتتەكان و بەزەيەكان
كه خەلك ھەيانە، بە باوك و دايك و دۆستان و ئاسمانەكان و زەويەكان و باغەكان
و ھەيوانەكان و عىلمەكان و عەمەلەكان و تەعامەكان و شەرابەكان، ھەموو ئارەزووى
ھەقيان ھەيە و ئەو شتانە ھەمووى دەمامك. كاتىك لەم عالەمە تىپەرن و ئەو شاھە
بى ئەم دەمامكانە ببىن، تىدەگەن ئەوانە ھەموو دەمامك و روپوش بوون،
مەتلووبەكەيان لە راستى دا ئەو يەك شتە بوە: ھەموو گىر و گرتەكانيان چارەسەر
دەكرى و ھەموو پرسىيار و موشكلىك كه دە دلىان دابوو ولامى دەبىسن و ھەموو
ئاشكرا دەبن. ولامى ھەقىش و ھەا نابى كه ھەر موشكلىك جيا جيا ولام داتەوہ: بە
ولامىك، تەواوى پرسىيارەكان بە جارىك دەردەكەوى و موشكىل ھەل دەبى. و ھەا كه
لە زستان دا، ھەركەس دە جل و دە كەول و دە كورسى و دە ئەشكەوتىكى گەرم
خزىبىن و پەنايان گرتبى و ھەرۆتر، تەواوى درەخت و گىايەكان و غەيرە، لە ژارى
سەرما بى بەرگ و بەر بوون و جلەكانيان بردۆتە دەروون و شارددويانەتەوہ ھەتا
سەرما زىانيان پىنەگەيەنى. كاتىك بەھار ولامى ئەوان بە ئاشكرا بفرموى، تەواوى
پرسىيارە جۆراوجۆرەكانى ئەوان، لە ئەحيا و نەبات و مەوات، بە جارىك، ھەل دەبى
و ئەو سەبەبانە لا دەچن و ھەموو سەر دەردەكيشن و دەزانن كه ھوى ئەو بەلايانە چ
بوە.

ھەقتەعالا ئەو دەمامكانەى بۆ مەسلەھەت خولقاندوہ - كه ئەگەر جەمالى ھەق بى
دەمامك روو دەربخا، ئىمە تاقەت ناھىنن و بەھرەى لىوہرناگرين. بە ھوى ئەو
دەمامكانە، يارمەتى و سوود وەردەگرين. ئەم ھەتاوہ دەبىنى كه لەبەر شوقى دەروين
و دەبىنن و چاك و خراب لىك دەكەينەوہ و پىي گەرم دەبىنەوہ و درەختەكان و

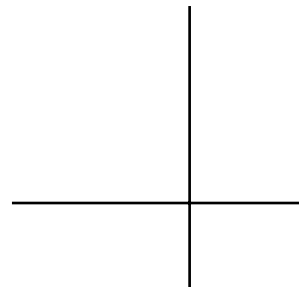

باغهكان بهرى پیدهگرن و میوهكانى كآل و ترش و تال به تینی ئەو دهگەن و شیرین دەبن، كانهكانى زێر و زێو و لەعل و یاقووت لەبەر شوپن داخستنی ئەو دەردهكهون؟ ئەگەر ئەم هەتاوه كه ئەوهنده قازانچ دهگهیهنئى، نزیكتر بێتهوه هیچ قازانجى نابى و بگره ههموودهكهوئى، پر درمخت و پر گول و شیناورد و رازاوهى دهكا و كاتیک بى دەمامك خو دهربخا، سەر و ژیر و زەرە زەرەى دهكا .

پرسیارکەریک پرسیاری کرد که « ئاخر، له زستانیش دا هەر ئەم هەتاوهیه؟ »

گوتى « غەرەزمان لێره نموونه هینانهوهیه . هاووینه شتیکی دیکهیه و نموونه شتیکی دیکه . هەرچەند ئەقل بە راستی لەو شتە ناگا، بەلام ئەقل كەى له هەول دان دوهوستى؟ ئەگەر ئەقل دەست له هەول بەربدا، ئەوه ئەقل نیه . ئەقل ئەوهیه كه هەمیشە، شەو و رۆژ، بێقەرار و ناآرام بى بو فكر و هەول و تیکۆشان له تیگەیشتنى خودا - هەرچەند پەى پینابەن و شیاوی تیگەیشتن نیه .

ئەقل هەرۆك پەروانهیه و مەعشوق وەك شەم . هەرچەند پەروانه خوێ له شەم بدا دەسووتى و دەفەوتى، بەلام پەروانه ئەوهیه كه هەرچەند بسووتى و نازارى پێبگا، له شەم ئارام نەگرئى . ئەگەر حەيوانیک هەبى وەك پەروانه و له شوقى شەم ئارام بگرئى و خو به شوقى دانهدا، ئەوه پەروانه نیه . ئەگەر پەروانهش خو له شوقى شەم بدا و پەروانه نەسووتى، ئەویش شەم نیه . كهوايه مرؤفیش كه له هەق ئارام بگرئى و هەول نەدا، ئەو مرؤف نیه و ئەگەر بتوانى له هەقىش بگا، ئەویش هەق نیه . كهوايه مرؤف ئەوهیه كه بهتال له هەول نیه و به دەورى نوورى هەق دا دهگهريئى، بى ئارام و بێقەرار، و هەقىش ئەوهیه كه مرؤف بسووتينى و بفهوتينى و هیچ ئەقلىك پەى پینەبا .

ئاوینە بی نەقشە - نەقشیک لە ئاوینە دەرکەوئ، نەقشی غەیرە!

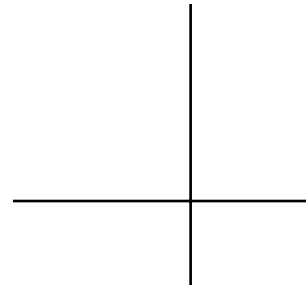
ئەمیر پەرمانە گوتی که « مەولانا بەهائەددین وەلەد بەر لەوہی که خوداوەندگار روو دەرخوا، عوززی بەندەہی دەخواست کہ: مەولانا لەبەر ئەوہ جوکمی کردوہ که ئەمیر نەہیەتە زیارەتی من و دلی نەہیشی که ئیمە حالەتی جوړاوجوړمان ھەہیہ. حالەتیک قسە دەکەم، حالەتیک نایکەم، حالەتیک خەمی خەلک، حالەتیک گۆشەنشینی و خەلۆہ، حالەتیک نوqm بوون و سەر سوپمان. نەکا ئەمیر لە حالەتیک دا بی که نەتوانم دلی بدەمەوہ و دەر فەتم نەبی که دەگەلی قسە بگوێمەوہ و بدویم. کەواہیہ وا باشترە ئیمە کہ دەر فەتمان ھەبوو و توانیمان بە دۆستان رابگەین و قازانجیان پێبگەہین، ئیمە بچین و دۆستان زیارەت بکەین. »

ئەمیر گوتی: مەولانا بەهائەددینم ولام داوہ کہ « من لەبەر ئەوہ نایەم کہ مەولانا بە من رابگا و بمدوینێ، بەلکە لەبەر ئەوہ دیم کہ سەر بەرز بم و لە ریزی بەندەکان دا بم. لەمانەہی کہ ھەتا ئیستا روویان داوہ، یەکیان ئەمەہیہ کہ مەولانا سەرقال بوو و رووی خۆی نەنواند و ھەتا دەرنگانیک لە چاوہروانی دا رایگرتم ھەتا تیبگەم کہ ئەگەر موسلمانان و پیاوچاکان دینە بەر دەرگای من، چاوہروانیان رادەگرم و زوو رییان نادەم، و ھەا سەخت و دژوارە. مەولانا تالایی ئەوہی پی چیرتم و منی ئەدەب کرد ھەتا دەگەل ھی دیکە وانەکەم. »

مەولانا فەرمووی « نا، بەلکە ئەوہی کہ من ئیوہم چاوہروان راگرت، عەینی عینایەت بوو.

دەگێر نەوہ کہ ھەقتەعالا دەفەر موئی کہ « ئەہی بەندەہی من، حاجەتی توّم لە حالەتی دوعا و نالە دا زوو وەدیدینا، بەلام دەنگی نالەہی توّم پێخۆشە. لەبەر ئەوہ وەدی ھاتنی وە دەرنگی دەکەوئی ھەتا زۆر بنالی - چونکە دەنگ و نالەہی توّم پێخۆشە. »

بۆ وینە، دوو گەدا ھاتنە بەر دەرگای کەسیک: یەکیان خۆشەوہیست و لە سەر دلان، ئەوی دیکە گەلیک رەزاگران. خاوەنمال بە غولامەکان دەلی کہ « زوو، دەستبەجی، پەنجەہیہک نان بەن بەو رەزاگرانە ھەتا لەبەر دەرگای ئیمە ئاوارە بی! » و ئەوی دیکە کہ خۆشەوہیستە وەعدەہی دەداتی کہ « ھیشتا چیشت پینەگەہیوہ، سەبەر

بگره ههتا بگا و بکولی. »

زۆرم پێخۆشه دۆستان ببینم و تیرتیر چاویان لیکم و ئەوانیش له من. چونکه ئەگەر لێره دۆستانی خاوهن گهوههر یهکتریان باش باش دیتبێ، لهو عالمه که ههشر بکرین، ناسیاوییان پتهوتر دهبی و یهکتر زوو دهناسنهوه و دهرانن که ئیمه له داری دونیا پیکهوهبووین و پیک خۆش دهبنهوه. چونکه مرۆف یاری خۆی زوو بزر دهکا. نابینی لهم عالمه دا که دهگهڵ کهسیک بوویه دۆست و گیانی گیانی و لای تو یۆسفیکه، به کردهوهیهکی ناحهز له بهر چاوت دهکهوی و ئەو بزر دهکهی و روخساری یۆسفی دهبیته گورگ؟ ههه ئهوهی که به یۆسفت دهیت، نووکه وهک گورگی دهبینی. ههه چهند که روخساری نهگۆراوه و ههه ئهوهیه که دهیت، بهم ئاکاره دهرخراوهی بزرت کرد. سبهی که ههشری دیکه سهههلبدا و ئەم زاته بیته زاتیکی دیکه، ئەگهه ئهوت باش نهناسیبی و باش باش نهچووویه نیو زاتی ئهوهوه، چلۆن دهتوانی بیناسیهوه؟

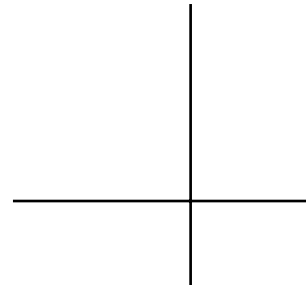
ئاكام: دهبی یهکتر باش باش ببینن، لهو سفهته چاک و خراپانهی که ده ههه مرۆفیک دا رۆنراوه، تیپهپن و بچنه نیو زاتی ئهوهوه و باش باش ببینن - چونکه ئهو سفهتانهی که خهک له یهکتري ههلهدهن، سفهتهکانی ئهسلی ئهوان نین.

ههکایهتیکیان گیراوه. کهسیک گوتی که « من فلانه پیاوهی باش دهناسم، نیشانهکانی ههلهدم؟ »

گوتیان « فهرموو! »

گوتی « کهرداری من بوو، دوو گای رهشی ههبوو! »

نووکه، ئیستاش، بهم پێودانهیه. خهک دهلێن که « فلانه دۆستمان دیت و دهیناسین. » و ههه نیشانهیهک که دهیدهن وهههیه که ههکایهتی دوو گای رهشی دابی. ئهوه نیشانهی ئهو نیه و ئهو نیشانه به کهلکی ههچ نایه. نووکه، دهبی له چاکه و خراپهه مرۆف تیپهپن و له زاتی ئهو رۆبچن که چ زات و چ گهوههریکی ههیه - چونکه ئهوهیه دیتن و ناسین.

خەلكم لا سەيرە كە دەلەين « ئەوليا و ئاشقانى عالەمى لامەكان - كە جىگايەكيان نيه و ديمەنيكيان نيه و بى وئنه و چلۆنايهتدين - چلۆن ئەشقبازىي دەكەن و يارمەتى و هيزى ليوەردەگرن و شوئينيان لە سەر دادەخا؟ »

ئاخر شەوورۆژ بەووە خەريكن. ئەو كەسەي كە كەسيكى خۆش دەوئ يارمەتى ليوەردەگرئ. ئاخر ئەو يارمەتییە لە لوتف و بەخشين و زانست و زيكر و فيكر و شادىي و خەمى ئەو وەردەگرئ و هەموو ئەوانە هى عالەمى لامەكانن و ئەو پەيتاپەيتا لەم ماناينە يارمەتى وەردەگرئ و شوئينى لە سەر دادەخا و پيى سەير نيه، بەلام پيى سەيرە كە چۆن ئاشقى عالەمى لامەكان دەبن و يارمەتى ليوەردەگرن.

حەكيميك مونكيري ئەو ماناينە بوو. رۆژتيك ئازارى گرت و كەوت و ئازارەكەي زۆرى كيتشا. حەكيميكي ئيلاهي چوہ زيارەتى. گوتى « ئاخر، چ دەخواری؟ »

گوتى « سلامەتى! »

گوتى « سيمای ئەم سلامەتییە بلئ بزائم چۆنە، هەتا بتدەمئ! »

گوتى « سلامەتى سيمای نيه و بى وئنهيه. »

گوتى « نووكە، ئەگەر سلامەتى بى وئنهيه، چۆنى داوا دەكەي؟ ئاخر، بلئ كە سلامەتى چيه؟ »

گوتى « ئەو دەزانم كە كاتيک سلامەتى بى، هيزم دیتەوہ بەر و قەلەو دەبم و سوور و سپى هەلدەگەرئيم و تازە دەبمەوہ و دەپشكويم. »

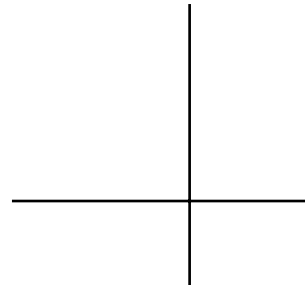
گوتى « من لە نەفسى سلامەتى دەپرسم، زاتى سلامەتى چيه؟ »

گوتى « نازانم، بى وئنهيه. »

گوتى « ئەگەر ببیە موسلمان و لە مەزەهەبى يەكەم وەرگەپيى، چارەت دەكەم و ساغت دەكەمەوہ و سلامەتییەت دەدەمەوہ! »

لە مستەفایان پرسى كە « سەرەراي ئەوہ كە ئەم ماناينە بى وئنهين، بەلام بە هۆى سيمای دەكرئ لەو ماناينە فايده وەرگرين؟ »

فەرمووى « ئەوہش سيمای ئاسمان و زەوى! بە هۆى ئەم سيمايە، فايدهى وەرگەرە لەو مانا كوللييه! »

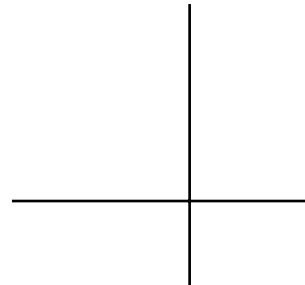
که گهشتی چه رخی فهلهک و بارینی هه ورهکان له کاتی خۆی دا و هاوین و زستان و ئالوگۆری روژگار دهبینی، هه مووی به پیتی سهواب و حکمهت؟ ئاخر، ئه وه هه وره جه ماده چ دهزانی که دهبی به وهختی خۆی بباری؟ و ئه م زهوییه دهبینی چلۆن دانیک وه خۆ دهگری و ده هیندی ده داته وه؟ ئاخر، ئه وه که سیک دهیکا. ئه وه ببینه به هۆی ئه م عالمه و یارمهتی لیوه رگره! هه ر ئه وجۆره ی که له قالبی مرۆف یارمهتی وهردهگری، له مانای مرۆف، له مانای عالمه، یارمهتی وهریگره، به هۆی روالهتی عالم!

که پیغه مبه ر مهست ده بوو و له خۆوه قسه ی دهکرد، دهیگوت « قال الله! » ئاخر، له روانگهی روالهتی زمانه وه دهیگوت ئه وه، به لام ئه وه ده ئارا دا نه بوو. وپژهر له راستی دا، هه ق بوو. چونکه ئه وه یه که می خۆی دیتبوو که چهنده قسه نه زان و بیخه به ر بوو، نووکه وه ها قسه یه کی لیده زنی، دهزانی که هه ر ئه وه ی یه که م نیه، ئه وه دهسته لاتی هه قه. وه ها که مسته فا خه به ری له پیشووی خۆی ده دا، چه ندین هه زار سال، له ئاده م و ئه نییای رابوردوو هه تا ئاخری چاخی عالمه که چ ده بی و عه رش و کورسی و خه له و مه له. و جوودی ئه وه هی دوینی بوو. بپشک ئه م خه به رانه، و جوودی دوینی سازکراوی ئه وه نهیده گوت. سازکراو چۆن خه به ر له قه دیم ده دا؟ که وایه ده رکهوت که ئه وه نهیده گوت، هه ق دهیگوت.

هه ق له دهنگ و قسه ببه رییه. قسه ی ئه وه له ده ره وه ی وشه و دهنگه. به لام قسه ی خۆی له هه ر دهنگ و وشه یه ک و له هه ر زمانیک که بیه وی، هه لیده ریژی. له ریگا کان کاروانسه رایان ساز کردوه، له سه ر هه وزه کان پیای به ردین یا مه لی به ردینیان دامه زاندوه که ئا و له زاریان دیته ده ر و ده ریژته هه وزه وه، هه ر ئاقلیک ده زانی که ئا و له زاری مه لی به ردین نایه ته ده ر، له شوینیکی دیکه وه یه.

که ده ته وی که سیک بناسی، وه قسه ی بیته! له قسه ی ئه وه، ئه وه ده ناسی به لام ئه گه ر ریگر بی و که سیک پیگوتبی که « پیاو له قسه وه ده ناسن » ئه وه قسه که ی راده گری، هه تا نه یناسنه وه.

ههروهک ئه وه رووداوه ی که مندال له سارا به دایکی گوت که « له شهوی تار دا

رهشاییه کی به سام، وهک دیو روو دردهخا و زنده قم دهچی. «

دایک گوتی که « مه ترسه! که نهو سیمایهت دیت، به جهرگه وه شالایوی بۆ بهره!
بۆت درده که وئ که خه یاله. »

گوتی « دایه! ئیدی نه گهر نهو رهشاییهش دایکی وه های پیگوتبی، من چ بکه م؟ «
نووکه، نه گهر بهویان گوتبی که « قسه مه که، ههتا درنه که وی « من چۆن
بیناسمه وه؟

گوتی « له حوزووری نهو دا بیدهنگ به و خۆتی پی بسپییره و سه بر بگره!
له وانیه وشه یه که له زاری دره پری و نه گهریش نه هاته در، له وانیه له زمانی تۆوه
دره پری به بی ویستی تۆ، یا له میشکی تۆ دا قسه و بیریک درکه وی، لهو بیر و
قسه یه په بی به حالی نهو به ری، چونکه نهو شوینی له سهر تۆ داناوه و نه مهش
وینه که ی نهو، نه حوالی نهو که له دروون تۆ دا پهیدا بوه. »

شیخ مهحه ممه دی سهر رهزی له نیوان مریدهکانی دانیشتبوو. مریدیک ئیشتیای
بریانی کردبوو. شیخ ئیشاره ی دا که « بریانی ده وی، بۆی بین! «
گوتیان « شیخ، چۆنت زانی که نهو بریانی ده وی؟ «

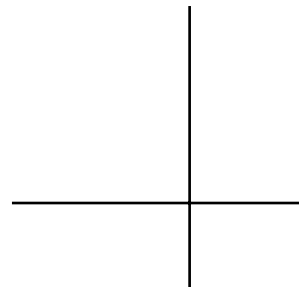
گوتی « چونکه سی ساله که من ویستیکم نه بوه و خۆم له هه موو ویستیک خاوین
کردۆته وه و پاکم، ههروهک ئاوینه یه کی بی نه قش، ساف و سادهم. کاتیک بریانی
هاته نیو بیرى منه وه و ئیشتیام کرد و لیم پیویست کرا، زانیم که نهو هه هی فلان
که سه یه. «

چونکه ئاوینه بی نه قشه. نه گهر نه قشیک له ئاوینه درکه وی، نه قشی غهیره.

عهزیزیک چله نشین بوو بۆ داواى مه به ستیک. دهنگی غهیبی هات که « وهها
مه به ستیکی بهرز به چله پیکنایه. له چله درکه وه، ههتا نه زهری گه وره پیاویک وه تۆ
که وی، نهو مه به ستهت پیکدی! «

گوتی « نهو گه وره یه له کوئ بدۆزمه وه؟ «

گوتیان « له مزگه وتی جامعه! «

گوتی « له نیو ئەو هەموو خەلکە، ئەو چۆن بناسمەووە که کامەیانە؟ »

گوتیان « برۆ ئاو بگێرە! ئەو تۆ دەناسیتەووە و نەزەرت لێدەکا. نیشانەش ئەووە بێ
که هەر چاوی بە تۆ بکەوێ گۆزەت له دەست بەربێهەو و بیهۆش بی، بزانه که ئەو
نەزەری لێکردووی. »

وهای کرد. گۆزە ی پر له ئاو کرد و بوو بە ئاوگێری جەماعەتی مزگەوت و بە نیو
ریزەکان دا دەگەرا. لە پر، حالەتێکی تێدا پیکهات، نەعرەتەپیهکی لێدا و گۆزە له
دەستی کەوت و بیهۆش له گۆشەپیهک مایه‌و.

خەلک، هەموو رویشتن. که وەخۆ هاتەو، خۆی بە تەنیا دیتەو. ئەو شایه که
نەزەری لێکردبوو له‌وێ نەدیت، بەلام بە مەبەستی خۆی گەیشتبوو.

خودا پیاوی وهای هەن که له‌بەر راده‌ی گەورەیی و غەیرت، روو له هەندیک
دەرناخەن. بەلام داواکاران دەگەیه‌نیتە مەبەستی پرله‌مەترسی و خەلاتیان دەکەن.
و‌ها پادشاگەلێک، گەلێک نادرن و نازەنین.

گوتمان « گەورەکان و‌ها دینە لات؟ »

گوتی « ئیمه لامان نەماو. دەرنگ ماو‌هیه‌که که ئیمه لامان نیه. ئەگەر دین بۆ لای
ئەو نەقشکراوه دین که بروایان پێهیناوه. »

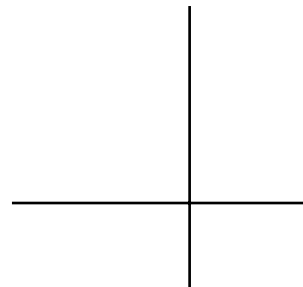
به عیسیان گوت « دینیه ماله تۆ. »

گوتی « ئیمه له عالەم دا، مالمان له کوێ بوه و که‌ی هەمانبوه! »

دەگێرنەووە که عیسا له سارایه‌ک دەگەرا. بارانێکی قورس دایدا. چوو له لانه‌ی
گوێرەش، له کونجی ئەشکه‌وتیک پەنای گرت هەتا باران لێکاته‌و. وەحی هات که
« له لانی گوێرەش دەرکه‌وه! - که بێچووکانی ئەو له‌بەر تۆ حەسانە‌وه‌یان نیه. »

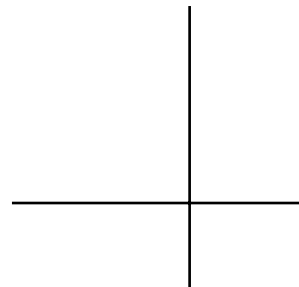
ولامی داوه که « یارەب! بێچوووی گوێرەش پەنای هه‌یه و جیگای هه‌یه به‌لام
مندالی مریه‌م نه پەنای هه‌یه و نه جیگا و نه مال و نه پله؟ »

خودا فەرمووی « ئەگەر بێچوووی گوێرەش مالی هه‌یه، به‌لام و‌ها خۆشە‌ویستیک
که تۆ له ماله‌که‌ی دەر ده‌کا نیه‌تی. تۆ و‌ها دەرکه‌ریکت هه‌یه، ئەگەر مالت نیه
نەغەمه؟ - که لوتفی و‌ها دەرکه‌ریکت و لوتفی ئەم خەلاته که تەنیا له تۆ تاییه‌ت کراوه

که دهرت دهکا و بهرهو خوئی بانگت دهکا و لامهکان دهکاته مهکانی تو، سهدهزار
ههزار ئاسمان و زهوی و دنیا و ئاخرهت و عهرش و کورسی دینیی.

فهرمووی « ئهوه که ئهمیر هات و ئیمه زوو روومان نهواند، نابیی که دلی بییشی.
چونکه مهبهستی ئهوه له وهاتنه ریژنان له نهفسی ئیمه بوو یا ریژ لینان له خوئی:
ئهگهر بو ریژ لینان له ئیمه بوو، که پتر دانیشته و چاوهروان ماوه، ریژی ئیمه چوو
سهتر و ئهگهر غهرهزی ریژی خوئی بوو و داواکاری خیر، که پتر دانیشته و ئازاری
چاوهروانیی چیژت، خیری پتر دهبی. کهوايه له بهر له بهر ههر مهبهستیک هاتبیی، ئهوه
مهبهسته دووههند و پتر بوو. کهوايه دهبی دلخووش و شاد بی. »

غهوواسی گهره که ههتا گهوهر دهر کهوئ!

گوئی « ئیمه ته وای ئه حوالی مرۆڤمان یه که به یه که زانی و سه ره موویه که له مه زاج و ته بیعت و ساردیی و گهرمیی ئه ومان لی شاراوه نیه، که چی تینه که یه شتم ئه وهی که دهو دا ده مینیتته وه، ئه و چیه؟ »

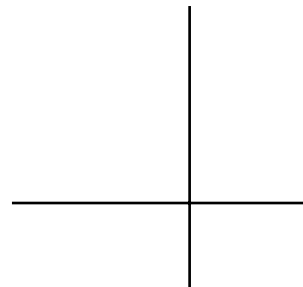
فه رمویی « ئه گهر زانین ههر به قسه پیکه اتبا خو پئویستی به و هه موو هه ول و تیکۆشانه نه ده بوو و کهس خوئی ئه زیهت نه ده دا و خوئی فه دا نه ده کرد.

« بو وینه که سیک هاته سه ره به حر. جگه له ئاوی سویر و نه ههنگ و ماسی چ نابینئ. ده لئ « ئه م گه وه ره له کوپیه؟ مه گهر گه وه ره ههر نه بی. »

« گه وه ره ههر به دیتنی به حر، که ی ده ست ده که وئ، نووکه، ئه گهر سه ده ه زار جار ئاوی ده ریا جام جام هه لنجئ، گه ههر نا دۆزیتته وه. غه وواسی گه ره که هه تا گه وه ره دهر کیشئ، ئه ویش نه ههر غه وواسیک: غه وواسی به خته وه ربی، چالاکی!

« ئه م زانست و هونه رانه هه روه که هه لنجانی ئاوی ده ریا به جام. ریگای دۆزینه وه ی گه وه ره چه شنی دیکه یه. گه لیک کهس هه ن رازاو به گشت هونه ره کان و خاوه نی مال و خاوه نی جه مال، ئیلا دهو دا ئه و مانایه نیه. هه روه تر گه لیک کهس هه ن که رواله تیان کریتته، جوانیی روخسار و زمانو ئیژی و ره وان بئژیان نیه، ئیلا ئه و مانایه ده مینیتته وه که ده وان دا هه یه. ئه ویش ئه وه یه که مرۆڤ پی موشه رره ف و موکه رره م کراوه و به هۆی ئه وه وه سه رووتره له ته وای گیانله به ره کان. پلینگ و نه ههنگ و شیر و گیانله به رانی دیکه هونه ر و خاسیه تیان زۆره، ئیلا ئه و مانایه که ده مینیتته وه، ده وان دا نیه. ئه گهر مرۆڤ په ی به و مانایه به رئ، خوئی پله به رزیی خوئی پیکدینئ، ده نا له و پله به رزییه چی ده ست ناکه وئ.

« ته وای ئه م هونه ر و جوانییانه وه ک پئوه نانی گه وه ره به پشت ئاوی نه وه ن. رووی ئاوی نه لئی بئبه ربیه. رووی ئاوی نه سه فای ده وئ. ئه وه ی که رووی ناحه زی هه یه، ته ماح له پشتی ئاوی نه ده کا، چونکه رووی ئاوی نه به غه مزیه و ئه و که سه ی که جوانروویه رووی ئاوی نه به سه د گیان داوا ده کا، چونکه رووی ئاوی نه نوینه ری

جوانیی ئهوه.

یۆسفی میسری، دۆستیکی له سهفه هاتهوه. گوتی « چت بۆ من به دیاری هیناوه؟ »

گوتی « چ ههیه که تۆ نهتبی و موحتاجی بی؟ ئیلا له بهر ئهوهی که له تۆ جوانتر هیچ نیه، ئاوینه م هیناوه ههتا ههردهم رووی خۆتی تیدا موتالا بکهی. »

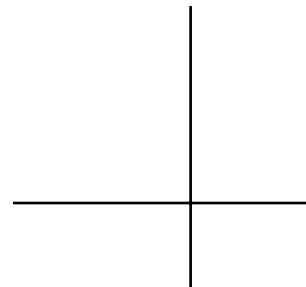
چ ههیه که ههفتهعالا نهیی و موحتاجی بی؟ لای ههفتهعالا، دلکی روون پتویسته ههتا خۆی تیدا ببینی!

شاریک که ههچیت بوئ بیدۆزییهوه، له جوانروویان و له ززهت و داوا و شتی رازاوهی جۆراوجۆر، ئیلا که ئاقلکی تیدا نادۆزییهوه - بریا به پچهوانهی ئهمه با! - ئهو شاره و جوودی مرۆقه. ئهگهر سهدهزار هونهری تیدابئ و ئهو مانایهی تیدا نهی، ئهو شاره و پیران چاتر. وه ئهگهر ئهو مانایه ههیه و روالهتی رازاوهی نیه، خه م نه: رازی ئهو دهبی ئاوهدان بی.

مرۆف له ههه حالهتیک دا که ههیه، رازی ئهو خهریکی ههقه و ئهو خهریک بوونه روالهتییهی ئهو بهرگریی له مهشغوولیییهتی دهروون ناکا. ههروهک ژنیکی زگیڕ له ههه حالهتیک دابئ، له ئاشتی و شهڕ و خواردن و خهوتن، ئهو منداله ده زگی ئهو دا ههلهدا و هیز و ههست و ههردهگرئ و دایک ئاگای لئی نیه. مرۆفیش ههلگری ئهو رازهیه. ههفتهعالا ئهو له زولم و نهزانین دا راناگرئ. له ههلگری سیمایهکی مرۆفانه دۆستایهتی و هاوهدهنگی و ههزار ناسیاوی پیکدی، لهو رازهی که مرۆف ههلگری ئهوه لات سهیره که دۆستایهتی و ناسیاوی دههکهوئ؟ جا بزانه دواي مههگ، چیهایی لی دهههکهوئ!

راز دهبی ئاوهدان بی. چونکه راز ههروهک رهگی درهخته: سهههراي ئهوه که نادیاره، شوینی ئهو له سهه لکهکان دیاره. ئهگهر یهک دوو لک بشکین، چونکه ریشه پتهوه، سهه ههلهداتهوه، ئیلا ئهگهر ریشهی سست بی، نه لک دهمینتتهوه و نه پۆ.

مستهفا له کاتی دهسنوئ ههلگرتن دا فهرمووی که « نوئژ راست نیه، ئیلا بهم دهسنوئ هه » مههست ئهوه نیه - دیاریکراو، دهنه دهبه دهسنوئ هه کهس راست نهبا،

چونکه شهرتی راستیی نویت، دهنویتی مستهفا بوو و بهس، ئیلا غهرن ئهوهیه که ههرکس جنسی ئه دهنویتی هه لنه گری، نویته که ی راست نایی.

وهها که ده لاین « ئهوه ته به کی هه ناره » یانی چی؟ یانی که هه نار ئه مه یه و بهس؟ نا، مه به ست ئه وه یه که له جنسی هه ناره.

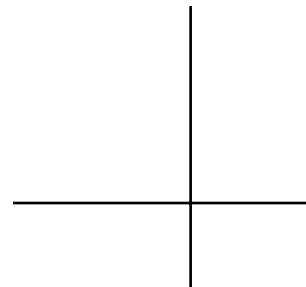
گوندییه که هاته شار و میوانی شاریه که بوو. شاریی هه لوی دایه و گوندیی به ئیشتیاوه خواردی و گوتی « ئه ی شاریی، من شهو و روژ فیره گیزه ر خواردن بووم. ئیستا که تامی هه لوام چیت، له زه تی گیزه رم له بهر چاو که وت. نووکه، ده زانم، هه لوام ده ست ناکه ویته وه و ئه وه ی هه شمبوو دلم لئی سارد بووه، چاره ی چیه؟»

چونکه گوندیی هه لوی چیت، دوی ئه وه، مه یلی شار ده کا، چونکه شاریی دلی برد. ناچار به شوین دل دا دی.

هه ندیک هه ن سلو ده که ن و سلو ده که یان بوئی دوو که لئی لیدی. هه ندیک هه ن سلو ده که ن و سلو ده که یان بوئی میسکی لیدی. ئه مه که سیک بوئی ده رده که وئی که لووتیکی هه بی.

ده بی یار به تا قی که یه وه، هه تا ئاکام په ژیوانیی نه بی. سوننه تی هه ق وه هایه. نه فسش ئه گه ر ئیدعای به ندایه تی بکا، بی تا قی کردنه وه لئی قه بوول مه که! له دهنویتی دا ئاو ده لووت ده که ن، دوی ئه مه ده یچیتن. هه ر به بین قه ناعه ت ناکه ن. یانی له وانیه روخساری ئاو له سه ر جیی خوئی بی به لام تام و بوئی گورابی. ئه مه تا قی کردنه وه یه بو راستیی ئاو. ئه وسا، دوی تا قی کردنه وه، به رووی داده که ن.

ئه وه ی که تو ده دلت دا بیشاریه وه له چاک و خراب، هه قته عالا ئه و له رواله تی تو ده رده خا. هه رچی له بنی درهخت دا شاردرابیته وه، شوینه واری له لک و پویه کانی ده رده که وئی. ئه گه ر هیچکه س له زاتی تو ئاگادار نه بی، ئه دی رهنگی رووی خوئی چ لیده که ی؟

لەش وەك مریهه و عیسایهك ده ئیمه دایه!

ئەمیر پەروانه گوتی « ئەمه چ لوتفیکه که مهولانا ته شریفی هیناوه؟ چاوهروانیم نه ده کرد و به دلم دانه دههات. کهی شایهنی ئەوهم؟ من دها شهوورۆژ، دهسته و نه زهر، له ریز و سپهی نوکهران و خزمهتکارانی ئەو دابام. هیشتا شایهنی ئەوه نیم، ئەمه چ لوتفیک بوو؟ »

فهرمووی « ئەمه له بهر ئەوهیه که ئیوه هیمه تهئیک به رزتان ههیه. سه ره پرای ئەوه که پلهیه کی ئازیز و گه وه تان ههیه و خه ریکی کاری قورس و به رزن. له بهر به رزی هیمه ته خۆتان خۆ به خه تاکار ده زانن و پئی رازی نین و له سه ر خۆتان کاری زۆرتان پئویست کردوه. سه ره پرای ئەوه که ئیمه دلمان هه میشه له خزمهت دابوو، به لام ویستمان که به رووش خۆ ده رخهین، چونکه روو متمانهیه کی گه وره ی ههیه. متمانه ی چی؟ خۆی شه ریکی میشکه. هه ر ئەو جوړه ی که کار به بی میشک نا کرئ، بی توئیک لیش نا گونجی. وه ها که ئەگه ر ده نکیک بی توئیکل ده زهوی بنئی، هه لنادا - به لام که به توئیک له وه له زهوی بنئری، هه لده دا و ده بیته دره ختیکی به رزن. که وایه، له بهر ئەوه، له شیش ئەسلێکی گه وره یه و پئویسته و بی ئەو کار سه ر نا گرتری و مه به ست پیکنایه. ئەسل مانایه لای ئەو که سه ی که مانا بزانی و مانا کرایته وه.

ده روئشیک چوه لای پادشایهک. پادشا پئیگوت که « ئەی زاهیدا! »

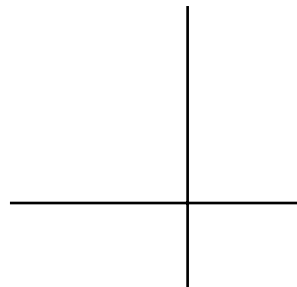
گوتی « زاهید تۆی! »

گوتی « من چۆن زاهیدم؟ که هه موو دونیا هی منه. »

گوتی « نا، به پچه وانه ده بیینی. دونیا و ئاخیرهت و ملکت، هه مووی هی منه و

له دهسته لاتی من دایه. تۆی که به پاروویهک و په رۆیهک قانع بووی. »

[رۆژه لآت و رۆژاوا هی خودایه، روو له هه ر لایهک بکه ن رووتان ده خودا

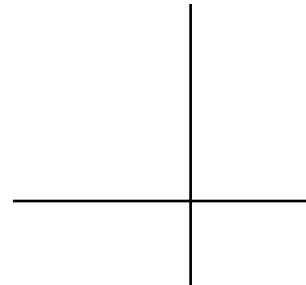
کردوه] *

روويه که جياواز و به برهه که بی برانه وهیه و هرمانه. ناشقان خوځيان فه دای ئەم روويه دهکهن و داخوازی پاداش نین. باقی ههروهک چواروین.

فهرمووی « ههچهند چواروین، به لام موسته ههقی خه لاتن و ههچهند له ئاخوړ دان، مهقبوولی میراخوړن - که ئەگه ر بیهوئی لهم ئاخوړه ی راده گوځیزئی و دهیباته تهویله یه کی تاییه تی: هه ر ئەوجوړه ی که له سه رهتا دا ئەو نه بوو، خو لقا ندیان و له تهویله ی وجود هینایانه جه مادیی و له تهویله ی جه مادیی بو گیایی و له گیایی بو هیوانیی و له هیوانیی بو ئینسانیی و له ئینسانیی بو مه له کیی... که وایه ئەوانه ی بو ئەمه کرد هه تا ئیقرار بکه ی چونکه ئەو لهم جوړه ته ویلانیه زوړه، باشتر له یه کدی. ئەمه ی بو ئەوه کرد که ئیقرار بکه ی بهو ته به قانه ی دی که له پیش دین - بو ئەوه ی نه کرد که ئینکاری بکه ی و بلئی هه ر ئەمه یه. وه ستایه ک سه نه عت و فره هه نگ بو ئەوه نیشان دها که بروای پدبکه ن و فره هه نگه دیکه ی که نیشان نه داوه ئیقراری پددهکهن و ئیمانی پدین. ههروهتر، پادشایه ک خه لات و ده سخوشانه دها و مه حبهت دهکا، بو ئەوه مه حبهت دهکا که چاوه پروانی شتی دیکه ی لیبکه ن و کیسه بو هیواکانیان بدروون. بو ئەوه نادا که بلین ئەمه یه، پادشا ئیدی خه لات نادا، هه ر ئەوه نده ی هه یه و ده بی به ونده قه ناعهت بکه ن. قهت. پادشا ئەگه ر بزانی که وا ده لین و وا ده زانن، خه لاتتان ناکا.

زاهید ئەوه یه که ئاخوړ ببینی و ئەهلی دونیا ئاخوړ. به لام ئەوانه ی که شان و عارفن نه ئاخوړ ده بینن و نه ئاخوړ، ئەوان چاویان به یه که م که وتوه و سه رهتای کار ده زانن. هه ر ئەوجوړه ی که زانایه ک گهنم داچینی، ده زانی که گهنم شین ده بی. چونکه، له سه رهتاوه ئاخوړی دیت. ههروهتر، جو و برینج و غهیره. که یه که می دیت، ئەو ناروانیته ئاخوړ. ئاخوړ له سه رهتا دا لئی دیار کراوه. ئەوان نادرن. ئەو که سانهش که ئاخوړ ده بینن، ئەوانه له ناوه نده دان و ئەوانه ی که له ئاخوړ دان ئەوانهش چواروین.

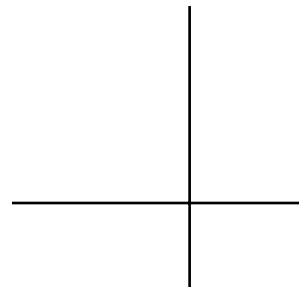
دهرده که ریبه ری مرۆقه له هه ر کاریک دا که هه یه. هه تا ده ردی ئەو کاره و تاسه و ئەشقی ئەو کاره ی ده ده روون دا سه ره ه لنه دا، ته مای ئەو کاره ناگرئی و ئەو کاره ی بی دهرده بو جیبه جی نابی - چ دونیا بی، چ ئاخوړه، چ بازرگانی، چ پادشایه تی، چ زانست، چ ئەستیره ناسی و غهیره. هه تا ژانی زان له مریه م دا سه ری

هه‌لنه‌دا، ته‌مای ئه‌و دره‌خته‌ی به‌ختی نه‌کرد. ئه‌و ژانه ئه‌وی برده لای دره‌خت و دره‌ختی ویشک به‌ری هینا. له‌ش هه‌روه‌ک مریه‌مه و هه‌رکامان عیسا‌یه‌کمان هه‌یه. ئه‌گه‌ر ده‌رد لی‌مان ده‌رکه‌وی، عیسا‌که‌مان ده‌زی و ئه‌گه‌ر ده‌رد نه‌بی، عیسا‌ش به‌و ریگا نه‌ینییه دا که هات، دیسان ده‌گه‌ریته‌وه سه‌ر ره‌چه‌له‌کی خو‌ی، ئیلا ئی‌مه مه‌حرووم ده‌مینی‌ه‌وه و بی‌به‌ش له‌و.

* سووره‌ی به‌قه‌ره ئایه‌ی ۱۱۵

۱۲.

هۆی ئاوه دانی، غه فله ته!

ئه م قورئانخوینه قورئان دروست دهخوینیتته وه. ئادی، رواله تی قورئان دروست دهخوینیتته وه به لام له ماناکه ی بیخه به ره. هۆیه که ی ئه وه یه، ئه وده م که ماناکه ی بۆ درده که وئێ رهدی دهکاته وه، کویرانه دهخوینیتته وه.

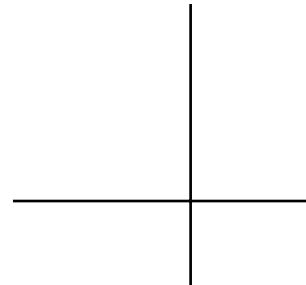
وینه که ی: پیاویک که وئێ سه گاوی به دهسته وه یه، که وئێ کی باشتر له هی ئه و دین، رهدی دهکاته وه. که وایه زانیمان که وئێ ناس نیه. که سیک پیڤیگوتوه که ئه مه که وئێ سه گاوه، ئه ویش به تهقلید به دهسته وه گرتوه.

ههروهک منداڵ که به گوین یاری دهکهن. ئه گهر کاکلی گوین یا رۆنی گوین یا بدهیه ی، رهدی دهکهنه وه - « چونکه گوین ئه وه یه که خلله خلی بی! ئه وه دنگ و خلله ی نیه. »

ئاخر، خه زینه کانی خودا گه لیکن و زانسته کانی خودا گه لیک. ئه گهر قورئانی به زانسته وه دهخوینیتته وه، قورئانی دیکه بۆ رهد دهکاته وه؟

به قورئانخوینیکم دهکوت که « قورئان ده لێ: ئه ی ره سوول به ئوممه ته که ت بلێ ئه گهر ده ریا بۆ نووسینه وه ی وشه کانی خودا بیته جه وه ر، به ر له وه ی که وشه کانی خودا کو تایی پی بی ده ریا وشک ده بی. * ئیستا به په نجا درم جه وه ر ده کړی ئه م قورئانه بنووسیه وه! » ئه مه رازیکه له زانستی خودا. هه موو زانستی خودا هه ر ئه مه نیه. عه تتاریک له کوته کاغه زیک دا درمانی پیچاوه. تۆ ده لێی هه موو دوکانی عه تتار ده وه دایه؟ ئه مه گه وجایه تییه. ئاخر، له سه رده می مووسا و عیسا و غهیره ش، قورئان هه بوو، که لامی خودا هه بوو. به عه ره بی نه بوو. باسی ئه وه م بۆ ده کرد، دیتم قورئانخوین گوینی پی نابزوئی، جیم هیشت و رویشتم.

ده گێر نه وه: له سه رده می ره سوول، له ئه سحابه هه رکام که سووره تیک یا نیو سووره تی له بهر با، به گه وره یان داده نا و به ئه نگوست نیشانیان ده دا که «سووره تیکی له به ره!» چونکه ئه وان قورئانیان ده خوارد. مه نیک نان خواردن یا دوو مه ن، گه لیک زۆره، مه گه ر هه ر ده ده می بنین و نه یجاون و فری پی بده نه وه: [ئاوا] هه زار خه رواریش ده کړی بخۆی.

قهومیك خودا چاوهكانی به غهفلهت بهستن ههتا ئەم عالهمهیان پێ بنیات بنی. ئەگەر ههندیك له عالهمی دیکه غافل نهکا، هیچ عالهمیک ئاوهدان نابیتتهوه. غهفلهت بینا و ئاوهدانی پیکدینتی. ئاخر، ئەم ساوايه به غهفلهت گهوره دهبی و ههڵدها و کاتیک ئەقلی به کهمال بگا، ئیدی ههڵنادا. کۆلهکهی ئەم دونیایه غهفلهته و وریایی ئەم دونیایه ئافهته. کهوايه هۆی ئاوهدانی غهفلهته و هۆی ویرانی وریایی.

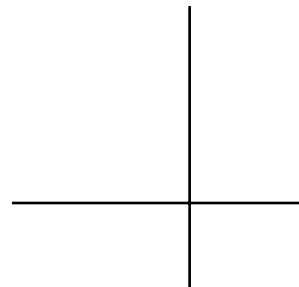
ئوهی که من دهیلیم، له دوو بهدهر نیه: یا له بهر ئیرهیی دهیلیم یا له بهر بهزهیی. حاشا که ئیرهیی بی! بۆ ئوهی که ئیرهیی بایهخی ههبی، دهبی حسرهت بۆ شتیک بخوازی که چ بایهخی نیه! ئیلا له رادهی بهزهیی و رحمته که دهمهوی یاری خۆشهویست له روخسارهوه بهرهو مانا رابکیشین.

دهگیرنهوه: کهسیك له ریی چه ج دا، کهوته بیاوان و تینوايه تیهکی زۆر به سهری دا زال بوو. ههتا له دوورهوه چاوی به خپوهتیکي چووک و کۆن کهوت. چوه وی. ژنیکی دیت. ئەو کهسه ههراي کرد که « میوانم. خۆشهویستی خودا! » دابهزی و دانیشته و ئاوی ویست. ئاویان پێدا. خوارديهوه. ئەو ئاوه له ئاگر گهرمتر و له خوی سوپتر. لێو زاری ههتا ئەو شوینهی که چوه خوار، ههموو داپلۆخاند.

پیاو له بهر بهزهیی، ئەو ژنهیی نهسیحهت کرد و گوتی « ئیوه ههقتان به سهر منهوهیه له بهر ئەو راحه تیهیی که له ئیوهوه پیمگه یوه - بهزهیم وهکول هاتوه. ئوهی که به ئیوهی دهلیم دلسۆزانه وهریگرن: نووکه بهغدا نزیکه و کووفه و واسیت و غهیره و شارهکانی گهورهی دیکه. ئەگەر گرده نشینیش بن، به خشکه خشکه و تللۆر و خللۆر دهتوانن خۆتان بگهیهنن ئهویندهری - که لهوی ئاوی شیرینی فینک گهلیک زۆره » و تهعامی جوړاوجۆر و ههمام و نیعمهت و خۆشیی و لهززهتهکانی ئەو شارانهی بۆ ژمارد.

دوای تاویک، ئەو عهرهبه که پیاوهکهی بوو هاتهوه. چهندیك مشکی دهشتی راو کردبوو. ئەمری کرد و ژن سازی کرد و بهشیکیشیان دا به میوان. میوان هه ئهوجۆرهی که دهبا، به قیز و بیژ، لێی خوارد.

دوای ئهوه که نیوه شهو، میوان له دهرهوهی خپوهت خهوت. بیستی ژن به پیاو دهلی که « هیچ دهزانی ئەو میوانه چهنده پهسن و باسی دهکرد؟ » و ههکایهتی

میوانی به ته‌واوی یۆ میژد گێراوه.

عه‌ره‌ب گوتی « ئا‌فره‌ت! نه‌که‌ی گوتی له شتی وا بگری! - که‌سه‌سوود له‌عالم دا زۆرن. که‌ببین هه‌ندیک به‌سه‌سانه‌وه و ده‌وله‌ت گه‌یشه‌توون، ئیره‌یی پیده‌به‌ن و ده‌یانه‌وتی که‌ئاواریان بکه‌ن و له‌وه‌وله‌ته‌مه‌حررووم. »

نووکه، ئەم‌خه‌لکه‌وه‌هان. که‌که‌سیک له‌به‌ر به‌زه‌یی نه‌سیحه‌تیان بکا، به‌ئیره‌یی داده‌نین، ئیلا ئەوه‌که‌ئه‌سلکی تێدابی، له‌ئا‌کام روو ده‌مانا ده‌کا. ئەگه‌ر له‌رۆژی ئەله‌سته‌وه‌دلۆپیکیان تکاندۆبیته‌سه‌ری، له‌ئا‌کام ئەو‌دلۆپه‌ئه‌و له‌دل‌ه‌کوته‌و کویره‌وه‌رییه‌رزگاری ده‌کا.

وه‌ره! ئاخ‌ر، چه‌نده‌له‌ئیمه‌دووری و بیگان‌ه‌و گیره‌وده‌ی تاسه‌و سه‌ودا‌کان؟

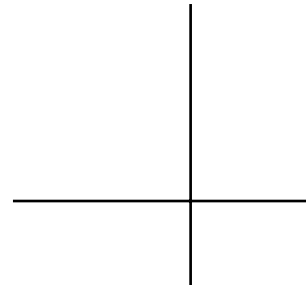
ئیلا ده‌گه‌ل قه‌ومیک چ‌قه‌سه‌یه‌ک بکا که‌جنسی ئەو‌قه‌سه‌یان نه‌بیستوه‌نه‌له‌که‌سیک و نه‌ک له‌شیخی خۆیان؟

روو ده‌مانا کردن هه‌رچه‌ند سه‌ره‌تا هه‌نده‌جوان دیاری نادا، ئیلا هه‌رچه‌ند که‌تیه‌په‌ری، شیرین‌تر دیاری ده‌دا، به‌په‌چه‌وانه‌ی رواله‌ت: له‌په‌شدا جوان دیاری ده‌دا، هه‌رچی پتر ده‌گه‌لی دانیشی، سارد‌تر ده‌بییه‌وه. رواله‌تی قورئان له‌کوئی و مانای قورئان له‌کوئی؟ سه‌یری مرۆف بکه: روخساری ئەو‌له‌کوئی و مانای ئەو‌له‌کوئی؟ - که‌ئه‌گه‌ر مانای ئەو‌ری ده‌روخساری بکه‌وتی، ساتیک به‌ر ده‌رگا‌که‌ی به‌رناده‌ن.

مه‌ولانا شه‌مه‌سه‌ددین ده‌یفه‌رموو که: کاروانیکی گه‌وره‌به‌ره‌و شوینیک ده‌چوون. ئاوه‌دانییان نه‌ده‌دیه‌وه‌و ئاویش نه‌بوو. له‌نه‌کاو، چالۆکیان دیته‌وه‌بی‌دلۆچه. سه‌تلیکیان ده‌ست که‌وت و گوریس و ئەو سه‌ته‌لیان ده‌چالۆ خست. سه‌تل نه‌ما. یه‌کی دیکه‌یان نارد، ئەویش نه‌ما، دوا‌ی ئەوه‌ئه‌هلی کاروانیان له‌گوریس ده‌به‌ست و ده‌یانناردنه‌نیو‌چالۆ و نه‌ده‌هاته‌وه‌سه‌ر.

ئاقلیک بوو، گوتی « بلا من بچم! » ئەویان رۆه‌یشت. نزیک بوو بگاته‌بنی چالۆ، ره‌شاییه‌کی به‌سام ده‌رکه‌وت. ئاقل کوتی رزگارییم نایه. بلا هه‌تا ئەقلم وه‌کار خه‌م و له‌خۆ نه‌چم، هه‌تا بزانه‌م چم به‌سه‌ر دی.

ره‌شایی گوتی « درێژدادریی مه‌که! تو‌ئه‌سیری منی، رزگارییت نایه، ئیلا به‌ولامی راست. به‌شتیکی دیکه‌رزگارییت نایه! »

گوتی « بفرموو! »

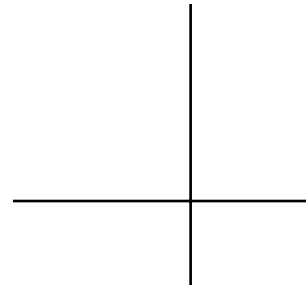
گوتی « له شویننهکان کوئی خوشتره؟ »

ناقل بیری کردهوه من ئەسیر و بیچارەیی ئەوم، ئەگەر بلایم بەغدا یا غەیرە، وەها دەبێت کە توانجم لە جێگەیی ئەو دابێت. گوتی « ئەو شویننه خوشتره کە لەوێ هاو دەمیکت هەبێت - ئەگەر بنی زەوی بێت و ئەگەر کونی مشک بێت، ئەوێت خوشتره. »

گوتی « بژی! بژی! رزگار بووی. مرۆف لە دونیا هەر تۆی. نووکه، من تۆ رزگار دەکەم و ئەوانی دیکەش بە بەرەکەتی تۆ رزگار دەکەم. دواي ئەمە خویننیک ناپۆژم. هەموو خەلکی عالەمم بە خووشەویستی تۆ بەخشی. » دواي ئەوه، ئەهلی قافلەیی لە ئاو تیراو کردن.

نووکه، غەرەز لەوه مانایه. هەر ئەو مانایه دەتوانی بە روالەتی دیکەش بگێریهوه. ئیلا لاساکەرەوهکان هەر ئەو نەقشە دەبینن. زەحمەتە قسە دەگەڵ کردنیان. نووکه، هەر ئەو قسەیان بە شیوهیەکی دیکە پێبۆی، نایبسن.

* سوورەیی ئەلکەهەف ئایەیی ۱۰۹

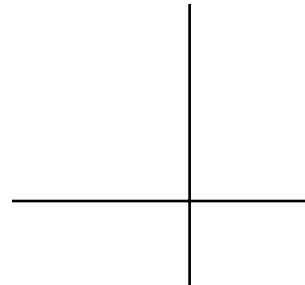
حهوسهد پهردهيه له تاريخي و حهوسهد له نوور!

هر زانستیک که به خویندن و کهسب له دونيا دست کهوئ، ئەوه زانستی ئەبدانه و ئەو زانستهی که دواي مهرگ دست ده کهوئ، زانستی ئەدیانه. زانینی «اناالحق» زانستی ئەبدانه، بوونه «اناالحق» زانستی ئەدیان. شوقی چرا و ئاگر دیتن زانستی ئەبدانه، سووتان له ئاگر و له شوقی چرا دا زانستی ئەدیان. ئەوهی که ئەو روانگه و بینینهی هه بی زانستی ئەدیانی ههیه و بی شک دیویه تی و ده زانی باقی زانستهکان زانستی خه یالئن. عیلمی یه قینه، عهینی یه قین نیه.

بۆ وینه موهه نديسيک بیری کردهوه و بینای فیرگه یه کی هینا خه یاله وه. هه رچهند ئەو بیره راست و خیره، به لام خه یاله. هه قیقه ت ئەوه یه که فیرگه به رز بیته وه و بینا بکری.

نووکه، له خه یاله وه تا خه یال جیاوازی زۆره: خه یالی ئەبووبه کر و عومه ر و عوسمان و عه لی سه رووتر له خه یالی ئەسحابه کانه و له نیوان خه یال و خه یال جیاوازی زۆره. موهه نديسي زانا خه یالی بنیات نانی خانوویه کی کرد و غه بیری موهه نديسيکیش خه یالی کرد. جیاوازی زۆره. چونکه خه یالی موهه نديس له هه قیقه ت نزیکتره. هه روه ها له و لاشه وه، له عاله می هه قیقه ته کان و بینین: له بینینه وه هه تا بینین جیاوازی زۆره.

که وایه ئەوه ی که ده لئین «حهوسهد پهردهيه له تاريخي و حهوسهد له نوور» هه رچی عاله می خه یاله، پهرده ی تاریکیه و هه رچی عاله می هه قیقه ته، پهرده ی نووره. به لام له نیوان پهرده کانی تاریکی دا - که خه یاله - هه یج جیاوازییه ک ناتوانی به دی بکه ی و بیه ی نیه بهر چا و. له بهر رادی لوتف، سه ره رای جیاوازییه کی گه وره و قوول، له هه قیقه ته کانیش دا ناتوانی له و جیاوازیانه تی بگه ی.

هفتاودوو میللهت له شهرن!

هر تایفه یه ک تایفه یه کی دیکه رهد دهکاته وه. ئەوانه دهلێن که « ئیمه هه قین و وهی ئیمه راسته و ئەوان باتلن! » و ئەوانیش بهمانه وها دهلێن. ههروهتر هفتاودوو میللهت یه کتر رهد دهکهنه وه، ئەوجار وێگرا دهلێن که « هه موو وه حیان نیه! » که وایه له نه بوونی وهی دا هاو پروان و لهم هه موانه، یه کیان ریگایه - له سه ر ئەوهش هاو پروان. نووکه، هه لسه نگینه ریک، زیره کیک، ئیمانداریک ده بی بزانی که ئەو یه که کامه یانه.

پرسیاری کرد « ئەمانه ی که نازانن زۆرن، ئەوانه ی که دهزانن که من. »

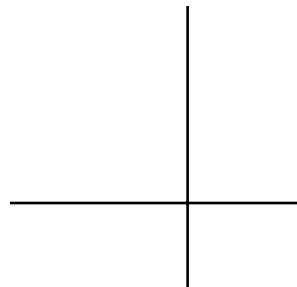
فه رموی « ئەگه ر خه ریکی هه لسه نگاندن بین ده نیوان ئەوانه ی که نازانن و که وهه ریکیان نیه ده گه ل ئەوانه ی که هه یانه ماوه یه کی درێژ ده خایه نی. ئەوانه ی که نازانن، هه رچه ند زۆرن، به لام ئەگه ر هه ندیکیان بناسی، هه مووت ناسیون. ئەوجۆره ی که ئەگه ر مشتێ گه نم بناسی، هه موو ئەنباره کانی عاله م ده ناسی و ئەگه ر کوته شه کریکت چێرتبی، ئەگه ر سه د جوړ هه لوی ساز بکه ن له شه کر، ده زانی که شه کری تیدایه - چونکه شه کرت ناسیوه. که سیک که شاخه یه ک شه کر بخوا چون شه کر نانا سیته وه؟ مه گه ر دوو شاخی هه بی.

ئیه ئەگه ر ئەم قسه تان پی دوویات کردنه وه یه، له بهر ئەوه یه که ئیه ده رسی یه که م تینه گه یشتون. که وایه پیویسته هه موو روژیک ئەمه تان پێبلیمه وه. هه ر ئەوجۆره ی که مامۆستایه ک بوو، سی مانگ مندالکی له لا بوو له « ئەلف هیچی له سه ر نیه » تینه په ریوو. باوکی مندال هات که « ئیمه له خزمه ت کوژی ناکه یین و ئەگه ر کوژیایه کمان کردوه بفه رموو که پتر خزمه ت بکه یین! »

گوژی « نا - خه تای ئیه نیه. به لام مندال له مه تیناپه ری! » ئەوی بانگ کرد و گوژی « بلێ: ئەلف هیچی له سه ر نیه! »

گوژی « هیچی نیه! » نه یده توانی بلێ « ئەلف »

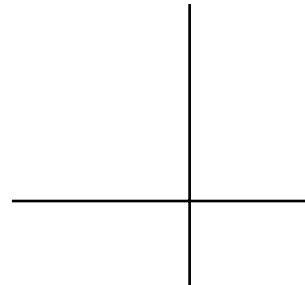
مامۆستا گوژی « حال ئەمه یه که ده بیینی. که له مه تینه په ری و ئەمه فیتر نه بوو من چون ده توانم ده رسی نویی لیدابده م؟ »

گوتی: که گوتمان « الحمد لله رب العالمين »، لهبەر ئەووە نیه که نان و نیعمەت کەم بوە. نان و نیعمەت بێنەهایەتە، بەلام ئیشتیا نەماووە و میوانەکان تێر بوون. لهبەر ئەمە دەگوتری « الحمد لله » و ئەم نان و نیعمەتە وەک نان و نیعمەتی دونیا ناچی. چونکە نان و نیعمەتی دونیا بەبێ ئیشتیا، ئەوەندی که پیتخۆشە، بە زۆر، دەتوانی بیخۆی: چونکە جەمادە، بۆ هەركوێی بکیشی دەگەڵ تۆ دێ، رووحیکی نیه که له شوینی نابەجی بەری بگرێ. بە پێچەوانەى ئەمە، نیعمەتی خودا که حکمەتە، نیعمەتێکی زیندووێه - هەتا ئیشتیات دەبیا و مەیلت هەیه، بۆ لای تۆ دێ و دەبیتە خۆراکی تۆ و کاتیک مەیل و ئیشتیا نەما، ناتوانی ئەو بە زۆر بخۆی و بیکیشی. ئەو رووی بە چارشێو دادەپۆشی و رووی نیشانی تۆ نادا.

حەکایەتی کەراماتیان دەفەرموو. گوتی « یەکیک لێرەو بە روژیک یان بە ئانیک بچیتە کابە، هیندە سەیر و کەرامات نیه. بای سەموونیش ئەم کەراماتەى هەیه: بە دانیک و بە ئانیک، هەركوێی که بیهوێی بچی. کەرامات ئەوێه که تۆ له حالی نزمەووە بۆ حالی بەرز بەری و لەوێووە بۆ ئێرە سەفەر بکەى و له نەزانین بەرەو ئەقل و له جەمادیی بەرە حیات. وەها که له پێشدا خاک بووی، جەماد بووی، تۆیان بۆ عالی می گیا هینا، له عەلەمی گیا سەفەرت کرد بۆ عالی می عەلەقە و ئاولەمە، له عەلەقە و ئاولەمە بەرەو عالی می حەیوانیی و له حەیوانییەووە بۆ عالی می ئینسانیی سەفەرت کرد، کەرامات ئەمەیه. هەقتەعالا وەها سەفەریکی له تۆ نزیك کردەووە. لەم مەنزل و ریگایانە که هاتی، هیچ له یاد و زەینی تۆ دا نامیختەووە که پیداهاتووی - له کام ریگاوه هاتی و چۆن هاتی. وه تۆیان هینا و بە ئاشکرا دەبینی که هاتووی. هەرۆتر، تۆ بۆ سەد عالی می دیکەى جوړاوجوړ دەبن. مونکیڕ مەبه و ئەگەر خەبەری لێبەن، قەبوولی بکه! »

قاپیکی پر له ژاریان بۆ عومەر هینا بە دیاری. گوتی « ئەمە بە کەلکی چی دێ؟ » گوتیان « ئەمە بۆ ئەو دەبێ ئەگەر بە مەسلەحەتی نەزانن کەسیک بە ئاشکرا بکووژن، لەمە کەمێکی دەدەنێ بە شاراوویی دەمری و ئەگەر دوژمنیک بێ که بە شەمشیر نەکرێ بیکووژی بە کەمووچکەیهک لەمە، بە نەینی ئەو دەکووژن. »

گوتی « شتیکی گه لیک زهریفتان هیناوه، بمدهنی بیخۆم - ده من دا دوژمنیک
ههیه مهزن، شهمشیر نایگاتی و له عالهم دا لهو دوژمنترم کەس نیه. »

گوتیان که « پیویست ناکا هه مووی بخۆی - که مووچکه یه که بهسه. ئەمه بۆ
سهدههزار کەس بهسه. »

گوتی « ئەو دوژمنهش که سییک نیه، ههزار پیاوی دوژمنه و سهدههزار کەسی
سهرنخوون کردوه. » وهریگرت و قاپه که ی هه موو خوارد.

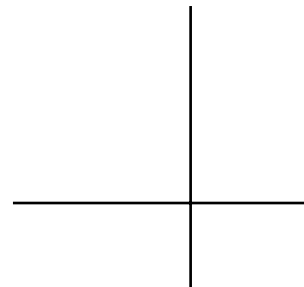
ئەو تاقمه ی لهوئی بوون، و یگرا بوونه موسلمان و گوتیان که « دینی تو ههقه! »
عومەر گوتی « ئیوه بوونه موسلمان و ئەم کافره هیشتا نه بوته موسلمان. »

نووکە، مه بهستی عومەر لهو ئیمانە، ئەم ئیمانی ئاسایی نیه. ئەو، ئەو ئیمانی
هه بوو و زیادتریش، به گره ئیمانی سه دیقانی هه بوو. به لام مه بهستی ئەو ئیمانی
پیغه مبهران و خاسان و عین الیقین بوو و داوای ئەوی ده کرد.

وهها که: ناویانگی شیریک به دنیا دا بلاو بیۆوه. خه لک بۆ سهیر، له ریگای
دورهوه به ته مای ئەو میشه یه بوون بۆ دیتنی شیر. یهک ساله ری، کویره وه دریان
کیشا و مه نزلیان بری. که گه یشتنه میشه که و شیریان له دورهوه بینی، وهستان و
نه یان توانی بچنه پیش. گوتیان « ناخر، ئیوه ئەو هه موو ههنگاوه تان هه لئیناوه ته وه به
ئەشقی ئەم شیره و ئەم شیره تایبه ته ندیه کی هه یه که هه رکەس به جهرگه وه لئی
بچیته پیش و به ئەشقه وه دهستی پیدابینی، هیچ نازاریکی پیناگه یه نی و ئەگەر
که سییک لئی بترسی و هه راسان بی، شیر لئی تووره ده بی و بگره شالویش بۆ
هه ندیکان دهبا که چ گومانیک خراپم لیده که ن؟ شتیکی که وه هه یه. یه کسال
ههنگاوت هه لئیناوه، نووکە نزیک شیر بوونه وه، ئەمه چ وه ستانیکه؟ ههنگاویک بهر نه
پیش! »

کەس وره ی نه بوو ههنگاویک بۆ پیشه وه هه لئینیته وه. گوتیان « ئەو هه موو
ههنگاوه مان هه لئیناوه، چه ند هاسان بوو. یهک ههنگاو لیره ناتوانین هه لگرین. »

نووکە، مه بهستی عومەر له ئیمان، ئەو یهک ههنگاوه بوو - که ههنگاویک له
حوزوور شیر دا، به رهو شیر هه لئینیته وه و ئەو ههنگاوه گه لیک نادره، جگه له کاری
خاسان و نزیکان نیه و ههنگاو خۆی ئەمه یه - باقی شوینی ههنگاون. ئەو ئیمانە
جگه له پیغه مبهران به کەس ناگا - که دهستیان له گیانی خۆیان شوشت.

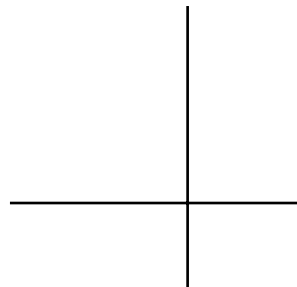

یار شتیکی خوشه، چونکه یار له خه یالی یار هیز دهگری و هه لده دا و ده بووژته وه. چند سهیره مه جنوون که خه یالی له یلا هیزی ده دایه و بوی ده بوو به خوراک؟ له شوینیک که خه یالی خوشه ویستی مه جازی ئه م هیز و شوین داخستنه ی هه بی، یاری هه قیقیت چند پی سهیر ده بی که چ هیز و توانایه ک، به خه یالی ئه وه ده به خشی، له حوزوور دا و له غه یبه ت دا؟ چ خه یالیک؟ ئه وه خوی گیانی هه قیقه ته کانه. به و نالین خه یال!

عالم قایم به خه یاله و به م عالمه ده لین هه قیقه ت - له بهر ئه وه ی که ده بیندری و هه ست پیده کری - و ئه و مانایانه که ئه م عالمه فهرعی ئه وه، پیده لئی خه یال؟ کار به پیچه وانیه. خه یال، ئه م عالمه یه - که ئه و مانایه سه دی وه ک ئه م عالمه ساز ده کا، ده رزی و خه راپ ده بی و ده فو تی و دیسان عالمیکی نو ی ساز ده کاته وه و ئه و کون نابی. بیبه رییه له تازه و کونه. فهرعه کانی ئه و به تازه و کون دناسرین و ئه و که خولقینه ری ئه مانیه له هه ردووکیان بیبه رییه و له و په ری هه ردووکیانه.

موه ندیسیک مالیک له میشکی دا هه لده سه نگین و خه یال ده کا که دریزی چنده و به رینایی چند بی و هه یوانی چون و هه وشی چون. به م نالین خه یال - که ئه وه قیقه ته له م خه یاله ده رزی و فهرعی ئه م خه یاله یه. ئادی، ئه گه ر غه یری مه هه ندیسیک له زه ینی دا وه ها نه قشیک بینته خه یال و میشکه وه، به وه ده لین خه یال. هه روه کی باویشه، خه لک به وه ها که سیک که به ننا نیه و ئه و زانسته ی نیه، پیده لین که « خه یال پلاوه! »

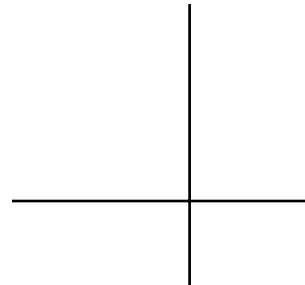

هه مووی ئەم دونیایه یهک ماله!

ئەم وههم و دەرروونی مرۆڤه وهکوو دالانه. له پێشدا دینه دالان، له دوایی دهچنه نێو مال. هه مووی ئەم دونیایهش وهکوو مایککه. هه رچی بێته ژوور - که دالانه، بێشک له ماییش دهردهکهوئ و پهیدا دهبی. بۆ وینه، ئەو ماله ی که تیدا دانیشتووین، روخسارهکه ی ده دلی موهه ندیس دا پهیدا بوو، له دوایی بوو به مال. که وایه گوتمان هه مووی ئەم دونیایه یهک ماله، وههم و بیر و فکره کان دالانی ئەم ماله ن. هه رچی له دالان دیتت دهرکهوت، به راستی بزانه که له ماییش دهردهکهوئ و ئەم هه موو شته که له دونیا دهردهکهون، له خیر و له شه ر، له پێشدا هه موویان له دالان دهرکهوتوون، له دوایی لیره.

هه قته عالا چونکه دهیهوئ شتی جوړاوجوړ - له غه رایب و عه جایب و باغات و بێستان و میرغوزار و زانست و نووسراوهکانی جوړاوجوړ - له عالم دهرکهون، ویستی ئەو و داوای ئەویان ده دهرروونیان دهنی هه تا لهو ئەمانه دهرکهون. هه روهتر، ئەوهی دم عالمه دا دهیبینی بزانه که لهو عالمه مایش دا هه یه. بۆ وینه هه رچی له نم دا دهیبینی بزانه که ده دهریا دا هه یه - چونکه ئەم نمه لهو دهریایه وهیه و هه روهتر، ئەم خولقانی ئاسمان و زهوی و عه رش و کورسی و عه جایبی دیکه، هه قته عالا داوای ئەوی ده رووخی پێشینیان نابوو، به ناچار، عالم له وهوه پهیدا بوو.

خه لک که ده لێن « عالم قه دیمه » کی گوئ له قسه که یان ده گری؟ هه ندیک ده لێن که « سازکراوه » و ئەوانیش ئەولیا و ئەنبیان - که ئەوان قه دیمتر له عالمه من و هه قته عالا داوای خولقانی عالمه می ده رووخی ئەوان نا و له دوایی عالمه پهیدا بوو. که وایه ئەوان به هه قیقهت ده زانن که سازکراوه، له روانگی خۆیانوه خه بهر دهن. بۆ وینه ئیمه که له م ماله دا دانیشتووین ته مهنی ئیمه شپست و هه فتایه، دیتوو مانه که ئەم ماله نه بوه، چه ند سالی که که ئەم ماله ساز کراوه. ئەگه ر له م ماله دا جروجانه وهر پهیدا بن له دهرک و دیواری ئەم ماله، وهک دوویشک و مشک و مار و گیانله بهرانی چووک که له م ماله دا ده ژین، ئەوان که پهیدا بوون مایان ئاوه دان چاو پیکه وتوه، ئەگه ر ئەوان بلێن که « ئەم ماله قه دیمه » به لگه نیه بۆ ئیمه که دیتوو مانه ئەم ماله سازکراوه.

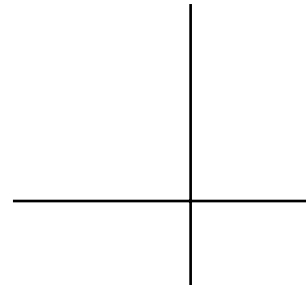

هەر ئه‌وجۆزه‌ی که ئه‌و جان‌ه‌هرانه له ده‌رک و دیواری ئه‌م ما‌له‌ رسکا‌ون و جگه له‌م ما‌له‌ شتی‌ک نازانن و نابینن، خه‌لکن که له‌م ما‌لی دونیا‌یه رسکا‌ون. ده‌وان دا جه‌وه‌ری‌ک نیه، جی رسکا‌نیان ئی‌ره‌یه و هه‌ر لی‌ره‌ش ده‌نی‌ژرین. ئه‌گه‌ر ئه‌وان به‌عالم ده‌لین « قه‌دیم » به‌لگه‌ نیه بۆ ئه‌نبیا و ئه‌ولیا که ئه‌وان هه‌بوون به‌ر له‌عالم به‌سه‌ده‌زار هه‌زار هه‌زار سا‌ل (چ جی‌ی سا‌ل و چ جی‌ی ئه‌ژماره - که ئه‌وان نه‌ئنده‌زیان هه‌یه و نه‌ئه‌ژمار) چونکه ئه‌وان سا‌ز کردنی عالم‌میان دیوه، هه‌ر ئه‌وجۆزه‌ی که تۆ سا‌ز کردنی ئه‌م ما‌له‌ت دیوه.

دوای ئه‌وه‌ش، فه‌لسه‌فیه‌ک به‌سوونی ده‌لی که « سا‌زکرا‌نی عالم‌ت چۆن زانی؟ »

ئه‌ی که‌ر، تۆ قه‌دیمی بوونی عالم‌ت چۆن زانی؟ ئاخ‌ر، قسه‌ی تۆ که « عالم‌ت قه‌دیمه‌ » مانا‌که‌ی ئه‌وه‌یه که سا‌زکرا‌و نیه - و ئه‌مه‌ شایه‌تی له‌سه‌ر ده‌ده. ئاخ‌ر شایه‌تی له‌سه‌ر ئی‌سبات هاسان‌تره‌ هه‌تا شایه‌تی له‌سه‌ر ره‌د. چونکه شایه‌تی له‌سه‌ر ره‌د مانا‌که‌ی ئه‌وه‌یه که ئه‌م پیا‌وه‌ فلان‌ کاری نه‌کردوه و ئا‌گادا‌ر بوون له‌مه‌ش زۆر زه‌حمه‌ته: ده‌بی ئه‌م که‌سه له‌سه‌ره‌تای ژیا‌ن هه‌تا ئاخ‌ر، ها‌وده‌می ئه‌و که‌سه بی‌شه‌و و روژ، له‌خه‌و و بی‌داری دا - که بلی هه‌لبه‌ت ئه‌و کاره‌ی نه‌کردوه. که‌چی دی‌سانیش راست نیه: به‌شکه‌م خه‌وی لی‌که‌وتبی یا چو‌وبی‌ته حاجه‌تخانه که نه‌گونجا‌وه هه‌میشه ده‌گه‌لی بی. له‌به‌ر ئه‌وه، شایه‌تی له‌سه‌ر ره‌د ره‌وا نیه - چونکه نا‌گونجی. به‌لام شایه‌تی له‌سه‌ر ئی‌سبات ده‌گونجی و هاسانه - چونکه ده‌لی تا‌وی‌ک ده‌گه‌لی بووم، وه‌های گوت و وه‌های کرد. بی‌شک ئه‌و شایه‌تی‌یه مه‌قبو‌له، چونکه بۆ مرۆف ده‌گونجی.

نووکه، ئه‌ی سه‌گ، ئه‌وه که شایه‌تی له‌سا‌زکرا‌و ده‌ده‌ی هاسان‌تره له‌وه‌ی که تۆ شایه‌تی له‌قه‌دیمی بوونی عالم‌ت ده‌ده‌ی. چونکه ئاکامی شایه‌تی‌یه‌که‌ت ئه‌مه‌یه که «سا‌زکرا‌و نیه» که‌وا‌یه شایه‌تی‌یت له‌سه‌ر ره‌د دا‌وه. که‌وا‌یه چونکه بۆ هه‌ردو‌وکیان به‌لگه‌یه‌کت به‌ده‌سته‌وه نیه و نه‌تدیوه که عالم‌ت سا‌زکرا‌وه یا قه‌دیمه. تۆ ده‌لی «چۆنت زانی که سا‌زکرا‌وه؟» ئه‌ویش ده‌لی «قورمسا‌غ، تۆ چۆنت زانی که قه‌دیمه؟» ئاخ‌ر، ئی‌دعا‌ی تۆ زه‌حمه‌ت‌تره و مه‌حاله‌تر. «

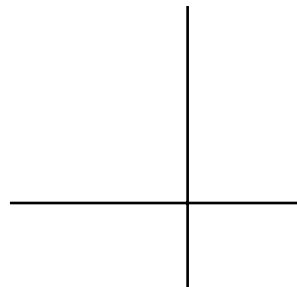

له هەر ئه‌نبار ه‌ی، مشتیک!

شیخ ئیبراهیم گوتی که « سه‌یفه‌ددین فه‌ررۆخ کاتیک له که‌سیکی ده‌دا، خۆی به که‌سیکی دیکه‌وه خه‌ریک ده‌کرد به قسه، هه‌تا ئه‌وان خه‌ریکی تیه‌له‌دانی بان و شه‌فاعه‌تی که‌س به‌م شیوه‌یه نه‌ده‌چوه پێش. »

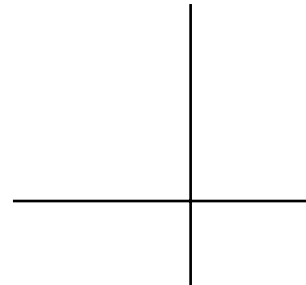
فه‌رمووی که « هه‌رچی ده‌م عاله‌مه‌ دا ده‌بینی، له‌و عاله‌میش وه‌هایه، به‌لکه ئه‌مانه هه‌مووی نمونه‌کانی ئه‌و عاله‌من و هه‌رچی ده‌م عاله‌مه‌ دا هه‌یه، له‌و عاله‌مه هیناویانه. عه‌تتاره‌کان تاسیکی چووک له سه‌ر سندووقه‌کان و ده‌رمانه جوراوجۆره‌کان داده‌نێن - له هه‌ر ئه‌نبار ه‌ی، مشتیک: مشتیک بیبار و مشتیک بنیشت. ئه‌نباره‌کان بینه‌هایه‌تن به‌لام له سندووقه‌کانی ئه‌و دا پتر له‌وه ناگونجی. که‌وايه مرۆف وه‌ک تاسیکی چووک یان دوکانی عه‌تتارییه - که ده‌و دا له خزینه‌ی سفه‌ته‌کانی هه‌ق، مشت مشت و کوت کوت له هۆقکه و سندووقه‌کانیان ناوه هه‌تا له‌م عاله‌مه‌ دا ته‌جاره‌تی پێکه‌ن - لایقی خۆیان. له ژنه‌وايي کوتیک، له بینایی کوتیک، له ئه‌قل کوتیک، له که‌ره‌م کوتیک و له عیلم کوتیک. نووکه، که‌وايه خه‌لک، ته‌وافکه‌رانی هه‌قن: ته‌واف ده‌که‌ن، شه‌و و رۆژ سندووقه‌کان پر ده‌که‌ن و تۆ به‌تالی ده‌که‌ی یا زایه‌ی ده‌که‌ی هه‌تا کاسبی پێوه‌یکه‌ی. به رۆژ به‌تالی ده‌که‌ی و شه‌و دیسان پری ده‌که‌نه‌وه و قه‌وه‌تت ده‌ده‌نی. بۆ وینه رووناکی چاو ده‌بینی؟ له‌و عاله‌مه، دیده و چاو و نه‌زه‌ری جواروجۆر هه‌یه، له‌وان، نمونه‌یه‌کیان بۆ تۆ نارد هه‌تا سه‌یری دونه‌ی پێکه‌ی. دید ئه‌وه‌نده نیه به‌لام مرۆف له‌وه پتر تاقه‌تی ناگرێ: « ئه‌م سفه‌تانه، گشتی لای ئیمه‌یه بینه‌هایه‌ت، له قه‌ده‌ر دیاریکراو بۆتی ده‌نیرین! » که‌وايه خۆت بیری لێکه‌وه: چه‌ند هه‌زار خه‌لک، سه‌ده به سه‌ده، هاتن و له‌م ده‌ریایه پر بوون و دیسان به‌تال بوونه‌وه! بروانه که ده‌بی چ ئه‌نباریک بی!

نووکه، هه‌رکه‌س پتر ناگاداریی له‌و ده‌ریایه هه‌بی، دلی له سندووقه‌کان ساردتر ده‌بیته‌وه. که‌وايه ده‌لێی عاله‌م له‌و سککه‌خانه‌یه دێته‌ ده‌ر و دیسان ده‌گه‌رێته‌وه زه‌را بخانه‌که‌ی. - انالله و انا الیه راجعون - ته‌واوی ئه‌ندامه‌کانی ئیمه له‌وێوه هاتوون و نمونه‌ی وین و دیسان ده‌گه‌رێنه‌وه وئ - له چووک و گه‌وره و حه‌یوانه‌کانه‌وه. به‌لام له‌م سندووقه‌ دا زوو ده‌رده‌که‌ن و به‌بی سندووق ده‌رناکه‌ون.

لەبەر ئەوەیە کە ئەو عالەمە لەتێفە و وەبەر چاوانیە. پێت سەیرە؟ نابینی شەهە
بەهار چۆن دەردەکەوێ لە درەخت و شیناوەرد و گۆلشەن و بیستان؟ جەمالی بەهار
بە هۆی ئەوانەو سەیر دەکەوێ و کاتیک سەیری پشووی شەهە بەهار دەکەوێ، هیچ
نابینی، ئەک لەبەر ئەوە کە سەیران و گۆلشەنی نیە. ئاخر، لەبەر ئەوە نیە! بەلکە پر
لە شەپۆلی گۆلشەن و بیستانەکانە. بەلام شەپۆلەکان لەتێفن، وەبەر چاوانیەن، ئیلا
بە هۆیک نەبێ لوتف دەرناکەوێ. هەرۆتر، دە مرۆف دا، ئەم وەسفانە شاراوەن،
دەرناکەون - ئیلا بە هۆیک دەروونی یا دەروەیی، بە هۆی قەسە کەسێک و
ئازاری کەسێک و شەپ و ئاشتی کەسێک دەردەکەوێ.

سەفەتەکانی مرۆفایەتی دە خۆت دا نابینی. رادەمینی، هیچ نادۆزیووە و خۆت بە
بەتال دەبینی لەم سەفەتانە. ئەوە نیە کە تۆ گۆرابی، ئیلا ئەوانە دە تۆ دا شاراوەن،
وەک ئاون دە دەریا دا. لە دەریا نیانە دەر، ئیلا بە هۆی هەوریک نەبێ، ئیلا بە
شەپۆلیک نەبێ، دەرناکەون. شەپۆل کۆل و کۆی دەروونی تۆیە: دەردەکەوێ بێ
هۆیک دەروەیی، بەلام مادام دەریا ئارامە، هیچ نابینی. لەشی تۆ بەستینی
دەریایە و گیانی تۆ دەریایەکە. نابینی کە چەند هەزار ماسی و مار و مەل و خەلکی
جۆراوجۆری لێدەردەکەون و خۆیک دەنوین و دیسان دەچنەو نیو دەریاو؟
سەفەتەکانی تۆ - وەک توورەیی و ئێرەیی و شەهوەت و غەیرە - لەم دەریایە سەر
دەردەکێشن. کەوايە دەلێی سەفەتەکانی تۆ ئاشقانی هەقن - ناسکن. ناکرێ ئەوان
ببینن، ئیلا بە هۆی جلی زمانەو نەبێ. کە رووت بنەو، لەبەر رادە ناسکی
وەبەر چاوانیەن.

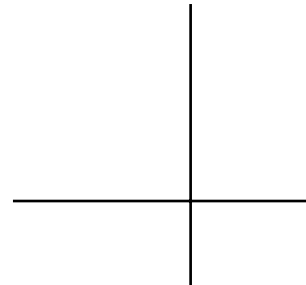
کَل و کۆلّهکەى دونیا غەفلەتە!

له پێشدا که شیعرمان دهگوت، هانهیهک بوو مهزن، هۆی گوتن. ئەودەم، گەلیک شوینی داخست و ئیستاش که هانه سست بوو و خەریکی ئاوا بوونیشە، گەلیک شوین دادەخا. سوننەتی هەقتەعالا و هه‌ایه که شتەکان له سەر دەمی ئەنگوتن و سەر دەکردن تەربییەت دەکا و لهو گەلیک شوینەواری مهزن و حکیمەت پەیدا دەبی و له سەر دەمی ئاوا بوونیش، هه‌مان تەربییەت قایمه.

موعەتەزەله* دەلین که « خولقینەری کردەوه‌کان بەندەیه و هەر کردەوهیهک که لهو دەر دەکەوێ، بەندە خولقینەری ئەو کردەوهیهیه. » ناکرێ وای! چونکه ئەو کردەوهی که لهو دەر دەکەوێ یا به هۆی ئەم ئامرازانهوه که هه‌یه‌تی - وهک ئەقل و رووح و قه‌وه‌ت و له‌ش - یا به‌بی هۆ. ناکرێ ئەو خولقینەری کردەوه‌کانی بی به هۆی ئەمانه‌وه: چونکه ئەو قادر نیه له کۆ کردنه‌وهی ئەمانه. که‌وايه ئەو خولقینەری کردەوه‌کانی نیه به هۆی ئەو ئامرازانه‌وه. له‌بەر ئەوه که ئەو ئامرازه‌ش مه‌حکوومی ئەو نیه و ناکرێ که بی ئەم ئامرازه، خولقینەری کردەوه‌ی بی. چونکه مه‌حالە که بی ئەم ئامرازه، کردەوهیهک لهو سەر بدا. که‌وايه زانیمان خولقینەری کردەوه‌کان هه‌قه، نه‌ک به‌نده.

هەر کردەوهیهک - چ خیر چ شەر - که له به‌نده دەر دەکەوێ، ئەو له‌بەر نیه‌ت و مه‌به‌ستیک ده‌یکا. به‌لام حکیمەتی ئەو کاره ئەوه‌نده نیه که ئەو پێی‌وايه. ئەوه‌ند مانا و حکیمەت و فایده که ئەو لهو کاره پێی‌گه‌یشته، فایده‌که‌ی ئەوه‌نده بوو که ئەو کردەوه لهو دەر که‌وت، ده‌نا فایده‌ی کوللی خودا ده‌یزانی که چ به‌روبوویه‌کی لی ده‌ست ده‌کەوێ. بۆ وینه نوێژ ده‌که‌ی به‌م نییه‌ته که خیرت پێبگا له ئاخیره‌ت و خۆشناو و له ئەمان دابی ده‌ دونیا د. به‌لام فایده‌ی ئەم نوێژه ئەوه‌نده نیه، سه‌ده‌زار فایده‌ی ده‌دا که به‌ می‌شکی تو دا نایه. ئەو فایده‌نه خودا ده‌یزانی که به‌نده بۆ ئەو کاره هان ده‌دا.

مرۆف له ده‌ست قه‌بزە‌ی ده‌سته‌لاتی هه‌ق دا، هه‌روه‌ک که‌وانیکه و هه‌قتە‌عالا ئەو به‌ کاره‌کانیه‌وه خه‌ریک ده‌کا و کارا له راستی دا هه‌قه، نه‌ک که‌وان. که‌وان ئامراز و هۆیه، به‌لام بی‌خه‌به‌ره و غافل له هه‌ق - بۆ پێی‌گه‌یشته‌نی دونیا. خۆزگه به‌ که‌وانیک ئاگادار بی که « من له ده‌ست کی دام! »

چ بَلِّيم له دونيايهك كه كل و كوَلَهكهى ئه و غهفلهته؟ نابيني كاتيك كهسيك وه ناگا دينى، له دونيا بيزار دهبي و سارد دهبيتتهوه چونكه دهزاني كه ده خه و دابوه. مرؤف له بچووكييهوه كه ههئاوه، له بهر غهفلهت بوه، دهنه قهت ههئاينهدهدا و گهوره نهدهبوو. كهوايه چونكه ئه و به هؤى غهفلهت ساز كرا و گهوره كرا، ديسان ههفتههالا رهنج و خهباتى - به جهر و به ئيختيار - له بهر نا، ههتا ئه و غهفلهتانهى لى بستري و خاوينى كاتهوه. دواى ئه وه، دهتوانى ئه و عالمه بناسى.

وجوودى مرؤف وهك سهرانگوتلكه - كوَمايهك شياكه. ئيللا ئه م كوَم شياكه ئه گهر نازيزه، له بهر ئه وهيه كه ئهنگوستيلهى پادشاي تيدايه.

ههروهتر، وجوودى مرؤف ههروهك جهوالى گهنمه. پادشا ههرا دهكا كه « ئه و گهنمهى بو كوئى دهبهن؟ - كه پيوانهكهى منى تيدايه. »

ئه و له پيوانهكه غافلّه و نوقمى گهنمه. ئه گهر ئاگاي له پيوانه با، كهى مهيلي گهنمى دهكرد؟

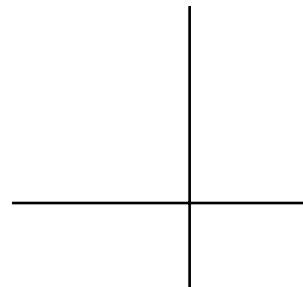
نووكه، ههه بيريك كه تو بو عالمى بالا دهكيشى و له عالمى خواروو سارد و سستت دهكا، وينه و تيشكى ئه و پيوانهيه كه دهردهكهوى: مرؤف مهيلي ئه و عالمه دهكا و ئه گهر مهيلي عالمى خواروو بكا، نيشانهكهى ئه وهيه كه ئه و پيوانهيه له پهرده دا شاراوويه.

عارفيك گوتى چوومه تونخانهيهك دلم بكرتتهوه - كه دهروى دهرىاز بوونى گهليك ئهوليا بوه. ديتم وهستاي تونخانه شاگردىكى ههبوو، خوى ليههئماليبوو كارى دهكرد و ئه و پييدهگوت كه ئه مه بكه و ئه وه بكه! ئه و به دهستوبرد كارى دهكرد.

تونچى خوئشى له دهستوبردىي ئه و بو بهجى هينانى فهلمان، هات. گوتى «ئادى، وهها به دهستوبرد به! ئه گهر هههميشه چوست و چالاک بى و ئه دهب راگرى، پلهى خوم ددهم به تو و تو له جىي خوم دادهنيم. »

من پيکه نينم هات و گريمانهى دلم كراوه. ديتم سهروكهكانى ئه م عالمه ههموو له سهه ئه و سفهتهن دهگهل نوکه رهكانى خويان.

* فرقهيهكى ئىسلامى كه له سهرهتاي سهدهى دووههه كۆچى له لايهن واصل بن عطا شاگردى ههسهنى بهسرىي پيکهات. ئه م فرقهيه ئالوگورتيكى بنه رهييان ده بيروباوهري موسلمانان دا پيکههتينا و خهلكيان له زانست و فهلسهفه نزيك كردهوه و بو سهلماندى بيروباوهريان كهلكيان له فهلسهفه و مهنتق و ئهقل وهردهگرت.

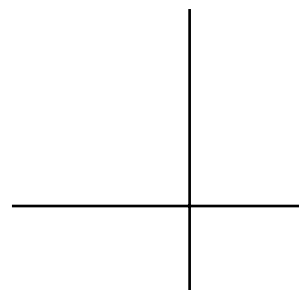
بناغہی عالم، غہفلہتہ!

« خاترت چۆنہ؟ خوشہ یا نا؟ » چونکہ خاتر شتیکی نازیزہ. ہرہوک داوہ. داو دہبی ریکوپیک بی، ہتا راو بگری. ئەگەر خاتر ناخوش بی، داو پساوہ و بہ کار نایہ. کہوایہ دہبی دوستایہتی لہ ہق کہسیک دا زیدہرہوی نہبی و دوژمانیہتیش زیدہرہوی نہبی - کہ لہم دوانہ - داو دہپسی. دہبی لہ ناویین دابی ئەم دوستایہتیہ - کہ بہ زیدہرہوی سہر ناگرتری.

لہ ہق غہیری ہق دا وہا دہلیم، بہلام لہ ہق باری تہعالا دا، ہیچ زیدہرہویہک نیہ، خووشہویستی ہرچی پتر، باشتر.

چونکہ خووشہویستی غہیری ہق ئەگەر زیدہرہوی تیدا بکہی، خہلک لہ ژیر دہستہلاتی چہرخی فہلہک دان و چہرخی فہلہکیش دہگرہی و ئەحوالی خہلکیش دہگرہی. کہوایہ ئەگەر لہ دوستایہتی کہسیک دا زیدہرہوی بکہی، ہمیشہ سہرہرزی و بہختی ئەو داوا دہکہی و ئەوہش ناگونجی. کہوایہ خاتر دہشیوی. ئەگەر دوژمانیہتیش زیدہرہوی تیدا بگری، ہمیشہ نہس و نہکبہتی ئەوت دہوی و چہرخی فہلہک دہگرہی و ئەحوالی ئەویش دہگرہی - دہمیک بہخت و دہمیک بی بہخت. ئەوہش کہ ہمیشہ بہختی نہبی، ناگونجی. کہوایہ خاترت پەریشان دہبی.

بہلام خووشہویستی لہ ہق باری دا، لہ ہموو عالم و خہلک دا، لہ گاور و جوولہکہ و فہلہ و تہواوی بوونہوہران دا، شاراوہیہ. کہسیک پیکہینہری خوی چۆن خووش ناوی؟ دوستایہتی دہو دا شاراوہیہ، ئیلا بہرگرہکان دایدہپوشن. ئەگەر بہرگرہکان نہمین، ئەو خووشہویستیہ دہردہکہوی. نہک ہر بوونہوہرہکان، تہانہت عہدہمیش لہ جووش و خرۆش دان، بو ئەوہی کہ ئەوان پیکینتی. ہر ئەوچورہی کہ چوارکہس لہ پیش پادشایہک بہ سہف و ہستاون. ہرکام دہیہوی و چاوہروانہ کہ پادشا پلہ و پایہکہ بہو بسپیتری و ہرکام لہ یہکتر شہرمہزارن. چونکہ داواکہی ئەو دژی ئەوی دیکہیہ. کہوایہ عہدہمہکان چونکہ داواکاری خولقان لہ ہقن، ریزیان بہستوہ کہ « بوونم بدہیہ » و ہپیش کہوتنی بوونی خوی دہوی لہ خودا، کہوایہ لہ یہکتر شہرمہزارن. نووکہ، عہدہمہکان کہ وہا بن، بوونہوہران چلوں دہبن؟

ئەم مائە لە سەر غەفلەت بنیات نراوە و بناغەى ھەموو عالەم و شتەکان لە سەر غەفلەتە. ئەم لەشەش کە ھەلداوە، لە غەفلەتەوھىە. غەفلەتیش کفرە و دین بى کفر، مومکین نىە. چونکە دین تەركى کفرە. کەوايە دەبى کفرىک ھەبى ھەتا بتوانى تەركى بکەى. کەوايە ھەردووک يەک شتن - چونکە ئەمە بى ئەو نىە و ئەو بى ئەم نىە. لىک جيا نين و خولقینەرە کە شیان ھەر يەكێکە - ئەگەر خولقینەرە کە يان يەكێک نەبا، جياواز دەبوون، چونکە ھەركام شتێکیان دەخولقاند و جياواز دەبوون. کەوايە چونکە خولقینەرە کە يان يەكێکە، وحدە لا شریک - ھىە.

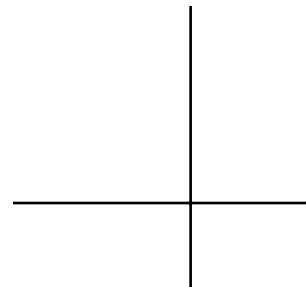
گوتیان کە « سەید بورھانەدین قسەى باش دەکا، بەلام شیعەرى سەنایى لە قسەکانى دا زۆر دینیتەوہ. »

فەرمووى « وای دانین کە بلین: ھەتاو باشە، بەلام شوقى ھىە! ئەمە عەیبە؟ چونکە قسەى سەنایى ھىنانەوھىە، نواندى ئەو قسەى، ھەتاو شتەکان دەنوینى و لەبەر شوقى ھەتاو دەتوانن ببینن.

مەبەست لە شوقى ھەتاو ئەوھىە کە شتەکان بنوینى. ئاخر، ئەم ھەتاوہ شتى وا دەنوینى کە بە کار نایەن. ھەتاویک کە شتى وا بنوینى کە بە کار بى، ھەقیقەتى ھەتاوى ئەوہ و ئەم ھەتاوہ فەرع و مەجازى ھەتاوى ھەقیقیە. ئاخر، ئیوہش بە قەد بەشە ئەقلى خوتان لەم ھەتاوہ وەر دەگرن و داواى شوقى زانست دەکەن کە ئیوہ بتوانن شتى ھەستینەرە کراوى پى ببینن و زانستان زیاد بى. لە ھەر مامۆستا و لە ھەر یاریک چاوەروانى ئەوہن کە شتىكى لى فیر بن و تیبگەن.

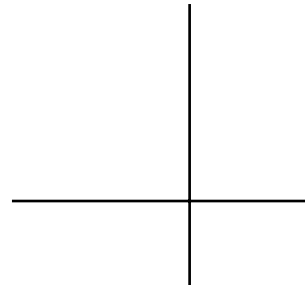
کەوايە زانیمان کە ھەتاویكى دیکە ھەبە جگە لە ھەتاوى روالەت کە بە ھوى ئەوہوہ پەى بە ھەقیقەتەکان و ماناکان دەبەن. ئەم بەشە زانستەى کە تۆ پەناى بۆ دەبەى و پىخوش دەبى، فەرعى ئەو زانستە گەورەى و تیشكى ئەوہ. ئەو تیشکە تۆ بەرەو ئەو زانستە گەورە و ئەو ھەتاوہ ئەسلە دەبا. تۆ ئەو زانستە بەرەو خوت رادەکیشى. ئەو دەلى کە « من لیرە ناگونجیم و تۆ درەنگ دەگەبە وى. گونجانى من لیرە مەحالە و ھاتنى تۆ بۆ وى سەختە. پیکھینانى مەحال، مەحالە بەلام پیکھینانى سەخت، مەحال نىە.

کەوايە ئەگەر سەختە، ھەول بەدە ھەتا بە زانستى گەورە بگەى و چاوەروان مەبە کە ئەو لیرە بگونجى - چونکە مەحالە.

ههروهتر دهولمه‌ندهكان، له خوښه‌ويستی دهولت و سامانی ههق، پاره له سه‌ر پاره كوډه‌كه‌نه‌وه و كيسه له سه‌ر كيسه، هه‌تا سفه‌تی دهولمه‌ندييان تیدا‌پيكي له تيشكي سامان. تيشكي سامان ده‌لی « من بو ئیوه جارده‌ری ئه‌و سامانه‌ گه‌وره‌م: من بو ئیره راده‌كيشن؟ - كه من لیره ناگونجیم. ئیوه بو لای ئه‌م سامانه وهرن! »

به گشتی، ئه‌سل ئاقيبه‌ته. ئاقيبه‌تتان پيروژ بی! پيروژ ئه‌ويه، دره‌ختيک كه ريشه‌كه‌ی ئه‌و له‌و باغه دا بنه‌گر بی و لك و پويه‌كاني ئه‌و، به‌ره‌كاني ئه‌و، له شوینتيکی ديکه شوږ بوويته‌وه و به‌ره‌كاني وهریبي، ئاقيبه‌ت ئه‌و به‌رانه ده‌به‌نه‌وه ئه‌و باغه. چونكه ريشه له‌و باغه‌يه. ئه‌گه‌ر به‌ پيچه‌وانه بی، هه‌رچه‌ند به‌ رواله‌ت هه‌مد و سپاس ده‌كا چونكه ريشه‌كه‌ی ده‌م عاله‌مه دايه، هه‌موو به‌ره‌كاني ئه‌وه كه بو ئه‌م عاله‌مه‌ی دین. ئه‌گه‌ر هه‌ردووك ده‌و باغه‌ی دابن، ده‌بيته نووری عه‌لا نوور.

قسه له قهدهر مروّف دئ!

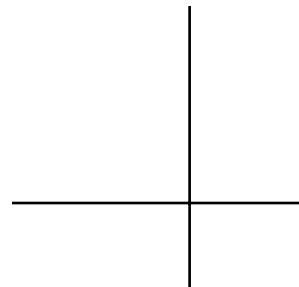
كهسيك وه ژوور كهوت.

فهرمووی كه « ئه و خوښه ويست و خوښه كه مزانه و ئه مهش ده زاتي دايه! » هر
ئو جوړه ي كه لقيك بهري زور بي، ئه و بهرانه ئه و داده نوښتن و ئه و لقه ي كه بهري
نه بي سهری له سهره - ههروهك سپيدار. و ئه گهر بهر له راده تپه پري، ئه ستونده كي
وه بهر ده نين هه تا به ته واوه تي دانه كه وي.

پيغه مبهري مه زن خوښه كه مزان بوو، چونكه هه موو بهري عالم، يه كه م و ناخر،
ده و دا كو كرابووه - به ناچار، له گشت كه س خوښه كه مزانتر بوو. قهت كه سيك بهر
له پيغه مبهر نه يده تواني سلاو له پيغه مبهر بكا، چونكه پيغه مبهر پيشتر دهر يده بري،
له بهر راده ي خوښه به كه م زانين، سلاو ي ده كرد و ئه گهر به هه لكهوت زووتر سلاو ي
نه كردبا، ديسان خوښه كه مزان بوو و پيشه وا له كه لام دا ئه و بوو، چونكه ئه وان سلاو
له و فير ببوون و له ويان بيستبوو.

هه رچي يه كه مينه كان و ناخرينه كان هه يانه، هه مووی له وينه ي ئه ويان هه يه و
سيهري ئه ون. ئه گهر سيهري كه سيك بهر له و وه مال كه وي، بهر له و بي، له راستي
دا - هه رچه ند سيه بهر له پيشه وه يه، به روا له ت. ناخر سيه بهر له و وه پيش كهوت،
فه رعي ئه وه. و ئه م ئه خلاقه ه ي ئيستا نيه. له و ده مه وه ده زه رپه كاني ئادم دا، ده
ئه ندامه كاني ئه و دا، ئه م زه رپانه هه بوون - هه نديك روون و هه نديك نيوه روون و
هه نديك تاريك. ئه م ده مه ئه و دهر ده كه وي، به لام ئه م دره وشاوه يي و روونكي
پيشه وه يه و زه رپه ي ئه و ده ئادم دا له گشتيان سافتر و روونكتر و خوښه كه مزانتر
بوو.

هه نديك له يه كه م دهر وانن و هه نديك دهر واننه ناخر. ئه وانه ي كه دهر واننه ناخر،
نازيرتر و گه ورتن - چونكه نيگايان له ناقيبته و ناخيره ته. ئه وانه ي كه سه يري
يه كه م ده كهن. ئه وان تايه تترن. ده لين چ هه وجي سه يري ناخر بكه ين؟ چونكه
گه نميان داچاندوه له پيشدا، جو ي له ناخر شين نابي. و ئه وه ي كه جو ي داچاندوه،
گه نم بهر ناهيني. كه وايه نيگاي ئه وان له يه كه مه. قه وميكي ديكه تايه تترن - كه نه
چاو له يه كه م ده كهن و نه له ناخر. ئه وان يه كه م و ناخريان وه بير نايه. نو قمي

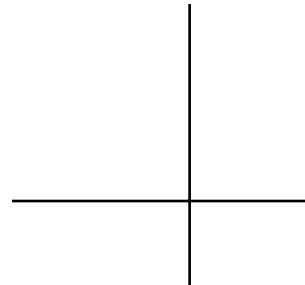

ههقن. و قهوميکی دیکه ههیه که نوqmن ده دونیا دا: سهیری یه کهم و ئاخرا ناکهن. له ئاکام غافلن. ئەوان دهسته چيلهی دۆزهخن.

کهوايه ده رکهوت که ئەسل مهحه ممه ده بوه که [ئەگهر تۆ نهباي فه له که کانهان نه ده خولقاند*] و ههر شتیک که ههیه، له شه رهف و خو به کهم زانين و حیکمهت و پلهی بهرز، هه موو به خشی نی ئەوه و سیبهری ئەوه - چونکه له وه وه پهیدا بوه. ههر ئەوجۆرهی که هه رچی ئەم دهسته بیکا له سیبهری ئەقله وه دهیکا - چونکه سیبهری ئەقل له سه ر ئەوه، هه رچهند که ئەقل سیبهری نیه، به لام ئەو سیبهری ههیه، به بی سیبهر. ئەو جۆرهی که مانا، بوونی ههیه به بی بوون. ئەگهر سیبهری ئەقل له سه ر مروّف نه بی، هه موو ئەندامه کانی له که لک ده که ون: ده ست چه په وانه وه رده گری، پی به ری راست دا ناتوانی برّوا، چا و هیچ نابینی، گوئی هه رچی بیسی خراب ده بیسی. کهوايه له سیبهری ئەقل دا، ئەم هه موو ئەندامانه هه موو کاره کان دروست و به ریکو پیکیی و به باشیی جیبه جی ده کهن و له راستی دا، هه موو ئەو کارانه له ئەقله وه دین، ئەندامه کان ئامرازن.

ههروهها، پیاویک مهزن بی، خه لیه هه زه مان. ئەو ههر وهک ئەقلی کولله. ئەقله کانی خه لک وهک ئەندامه کانی ئەون. هه رچی بکهن، له سیبهری ئەوه وهیه و ئەگهر خراپه یه که له وانه وه بی له بهر ئەوهیه که ئەو ئەقله کولله سیبهری له سه ر ئەو لابرده. وهها که پیاویک گهر ده ست به شیتایه تی بکا و کاری نارها ره چا و بکا، هه موو لییان روون ده بیته وه که ئەقل له سه ری ده رچوه و سیبهری ناخاته سه ر ئەو و له سیبهر و په نای ئەقل دوور که وتۆته وه.

ئەقل له جنسی فریشته یه. هه رچهند فریشته روخساری ههیه و په روبا لی ههیه و ئەقل نیه تی. به لام له راستی دا یه ک شتن و یه ک کار ده کهن و یه ک مه یلیان ههیه. نابی سهیری روخسار بکهی، چونکه له راستی دا یه ک کار ده کهن. بو وینه ئەگهر روخساریان بتو یته وه، به ته وا وه تی ده بیته ئەقل، له په روبا لیان چ نامینیته وه. به وان ده لین ئەقلی نه قشکراو. وهها که له مؤم مه لیک ساز بکهن به په ر و باله وه، به لام ئەو ههر ئەو مؤمه یه. نابینی که دهیتو ینی وه، ئەو په ر و بال و سه ر و پای مه له له په ر ده بیته مؤم و هیچ شتیک زیده له و نامینیته وه؟ به ته وا وه تی ده بیته مؤم. کهوايه زانیمان مؤم هه مانه و مه لیک که له مؤم سازی ده کهن هه مان مؤمه: نه قشکراو، نه قشی گرتوه. دنا مؤمه و هه روه تر سه هو لیش هه مان ئاوه و کاتیک بتو یته وه، ده بیته وه هه مان ئاو. به لام بهر له وهی که بیته سه هو ل و ئا و بوو، کهس نه یده توانی

ئەو دە دەست دا رابگرئ و خوئى وه دەستەوه نەدەدا، بەلام كه بوو به سههۆل،
دەكرئ به دەستەوهى بگرئ و دە داوئنى بنئى. كهوايه لهمه پتر فهرق نيه. بەلام
سههۆل هه مان ناوه و يهك شتن.

ئەحوالى مرؤفئيش وههايه كه بائى فرئشتهيان هئناوه و له كلكى كهريكيان
بهستوه ههتا بهشكهم ئەو كه ره له شووق و كهلامى فرئشته ببئته فرئشته. چونكه
لهوانهيه كه كه ر ببئته هاورهنكى ئەو و ببئته فرئشته و پئت سهيره كه ببئته مرؤف؟
خودا قادر به سهر هه موو شتئكه. ئاخر، ئەم ساوايه كه له پئشدا دهيزئن، له كه ر
خرابتره: دەست ده پيسايى دەنى و بو زارى دەبا ههتا بئئستئتهوه. داىك لئيدەدا
ههتا بهرى بگرئ. كه ر ديسانئش جوړئك خاوينه. ومختايهك ميز دهكا، پاشووكانى
لئك دهكاتوه ههتا ميز پئيدانهتئى. چون ئەو مندالەهئى كه له كه ر خرابتره،
ههفتهعالا دهتوانئ بيكاتە مرؤف، گهر كه ر بكاتە مرؤف، پئت سهيره؟ لاي خودا هيچ
شتئك سهير نيه.

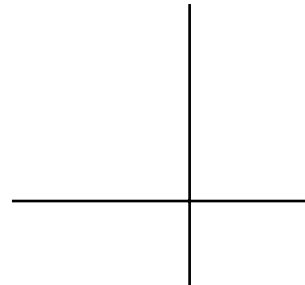
له قيامهت دا، هه موو ئەندامهكانى مرؤف، يهك يهك، جيا جيا، له دەست و پئ و
غهيره، قسه دهكەن. فهلسهفئيهكان لهمه رادهمئن كه دەست چلؤن قسه دهكا؟ -
مهگهر له سهر دەست علامهت و نئشانهيهك پئيدا بئى كه ئەو لهبرى قسه بئى: ههر
ئەوجۆرهئى كه برئئك يا كوئئك له سهر دەست دئى، ئايا دهكرئ بلئئن دەست قسه
دهكا. خه بهر دەدا كه « گهرمئم خواردوه كه دەستم وههاى لئها توه » يا دەست
برئندار بئى يا رهش هه لگه رابئى، ده لئئن كه دەست قسه دهكا، رادهگه يهئى كه « كئردم
وئكه وتوه يا خووم له مهنجه لئ رهش خشاندوه. قسه كردنى دەست و باقى
ئەندامهكان بهم چهشنه دهبئى. سونئيهكان ده لئئن كه حاشا و كلا، دهبئى ئەم دەست و
پئيه به ئاشكرا قسه بكهن - وهها كه زمان دهئئى.

له رؤزئى قيامهت دا، مرؤف مونكئير دهبئى كه « من نه مدزئوه! »

دەست ده لئى « با دزئت، من هه لمگرت » به زمانئكى ئاشكرا.

ئەو كه سه روو ده دەست و پئى دهكا كه « تو قسهت نه دهكرد. چلؤن وه قسه
كه وتئى؟ »

ده لئى كه « ئەو كه سه منى وه قسه هئنا كه هه موو شتئك وه قسه دئئى، دهرك و
دئوار و بهرد و گلئمهت وه قسه دئئى. ئەو خو لئئنه رهئى كه نوتق به گشت ده به خشئى،
منئشى وه نوتق خست. »

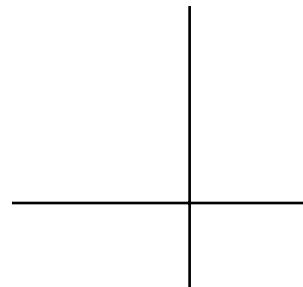
وهها كه زمانى تۆي وه نوتق خست. زمانى تۆپله گۆشتىك، دست پله گۆشتىك. قسه كردنى پلهگۆشتى زمان چۆن ئەقل دەبیرى؟ لهوهى كه گەلێكت دیوه بۆ تۆ مهحال نیه، دهنای لهق زمان بیانویه: كه پئیفه رموو « قسه بکه! » قسهى كرد و به هه رچى به رموئ و حوكم بکا، قسه دهكا.

قسه له قهدهر مرۆف دئ. قسهى ئیمه وهك ئاویكه كه میراو بهرى بهر دهدا. ئاو چووزانى كه میراو بۆ كام دهشتى روانه دهكا؟ - بۆ بیستانى خهیار یا كه لهم یا پیا ز یا گولستانىك؟ ئەمه دهزانم كه: ئەگەر ئاو زۆر بئ، دیاره لهوئ زهوى و زارى تینوو زۆرن و ئەگەر كهم بئ، تیدهگم كه زهوییه كه ههنده نیه. باغچهیه یا چواردیوارییهكى چووکه. من كه وشدرووم. چه رم زۆره. ئیلا له قهدهر پای دهبرم و دهیدرووم.

له زهوى دا، گیاندارىكى چووك ههیه كه دهخزیتته ژیر زهوى و له تارىكى دا دهژى. ئەو چاو و گوئى نیه. چونكه لهو جیگایهى ئەو دهژى، موحتاجى چاو و گوئى نیه. چونكه پئویستی پئى نیه. چاوى بۆ بدهنى؟ وانیه كه خودا چاو و گوئى كه مه یا به خیلی دهبأ، ئیلا ئەو شتىك به حاجهت دهدا. شتىك كه بهبئ حاجهت بیدا، له سهرى دهبیتته بار. حیکمهت و لوتف و بهخشینی ههق بار هه لدهگرئ - کوا بار له كه سىك دهنى؟ بۆ وینه ئامىرى دارتاش - له ته شوئ و مشار و بره بند و غهیره - بیده به جلدروویهك كه « ئەمانه بگره » ئەوان له سهرى دهنه بار. چونكه ناتوانئ كه لکیان لئوه رگرئ. كه وایه شت به حاجهت دهدا، ههتا بمینیتته وه. هه ر ئەو جۆرهى كه ئەو کرمانه، له ژیر زهوى، لهو تارىکاییه دا دهژین، خه لکن ده تارىكى دا: لهم عالهمه قانع و رازى، موحتاجى عالهمى دیکه و تاسه بارى دیدار نین. ئەوان چاوى بینا و گوئى وریایان بۆ چیه؟ کارى ئەم عالهمه بهم چاوهیان جیبه جئ دهبئ و چونكه تهماى ئەولایان نیه. ئەو بیناییه چلۆن دهن بهوان، چونكه به کاریان نایه؟

نووکه، عالهم قایم به غافل بوونه - كه ئەگەر غافلان نهبئ، ئەم عالهمه نامینیتته وه. تاسهى خودا و یادی ئاخیرهت و مهستى و خوشی، میعمارى عالهمى دیکهیه. ئەگەر هه موو رووى تیبکهن به تهواوهتى دهچینه ئەو عالهمه و لیره نامینینه وه و هه قته عاللا دهیهوئ كه لیره بین. ههتا دوو عالهم هه بئ. كه وایه دوو کوئخای دهسنیشان کردوه: یهکیان غافل بوون و یهکیك به ئاگا بوون. ههتا ههردووک مال ئاوهدان بمینیتته وه.

* لولاك ما خلقت الافلاك

ئەھلى دۆزەخ لە دۆزەخ خوشترن!

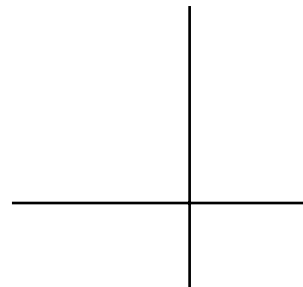
ئەھلى دۆزەخ لە دۆزەخ خوشترن ھەتا لە سەر دۇنيا، چونكە لە دۆزەخ لە ھەق خەبەردار دەبن و دە دۇنيا دا بىخەبەرن لە ھەق و شتىك شيرينتر لە خەبەردار بوونى ھەق نىيە. كەوايە لەوھى كە ئارەزووى دۇنيا دەكەن، بۆ ئەمەيە كە كارىك بكەن ھەتا لە كانگای لوتف خەبەردار بن، نە ئەوھى كە دۇنيا خوشترە لە دۆزەخ.

مونا فەقەكان لەبەر ئەو دەنئىرنە بنى دۆزەخ ھەتا بەو ئيمان بىنن، كفرى ئەو بەھىز بوو و كارى تىنەكرد: ئەو عەزابى سەختتر دەبى ھەتا لە ھەق خەبەردار بى. كافر ئيمانى پىنەھىنا، كفرى ئەو لاوازە. بە عەزابىكى چووك خەبەرى دەبىتەوھ. ھەروەك مېزەرېك كە تۆزاوى بى و فەرشىك كە تۆزاوى بى: مېزەر كەسىك ھەندىكى راوھشىنى، خاوين دەبىتەوھ. بەلام فەرش بە چوار كەسان دەبى توند رايئلەكىن ھەتا تۆزى بتهكى.

« قورئان » ھەروەك بووكىكە. ھەرچەند تاراكەى راکىشى، رووى خۆ نىشانى تۆ نادا. ئەمە كە بەحسى قورئان دەكەى و خوشىيى و كەشفىكت دەست ناكەوئ، لەبەر ئەوھى كە تارا كىشانى تۆ رەد دەكاتەوھ و مەكر دەكا و خۆى ناحەز بە تۆ نىشان دەدا - يانى « من ئەو جوانە نىم. »

قورئان، ئەو توانايەى ھەيە ھەرچۆر كە بىھوئ خۆى بنوئنى. بەلام ئەگەر تاراكەى رانەكىشى و رەزاي ئەو بخوازى؛ برۆى و مووچەكەى بدېرى، لە دورەوھ خزمەتى بكەى، ئەوھى كە رەزاي ئەو پىكدىنى ھەولئ بۆ بدەى، بى ئەوھى پەچەى لادەى، رووى خۆى نىشان دەدا.

ھەقتەعالا دەگەل ھەركەسىك نادوئ. ھەروەك پادشاكانى دۇنيا دەگەل ھەر جۆلایەك قسە ناكەن: وەزىر و جىگريان داناوھ، بە ھۆى ئەوانەوھ رىيان دە پادشا دەكەوئ. ھەقتەعالا ش بەندەيەكى ھەلئار دوه، ھەتا ئەو كەسەى كە داخوازى ھەقە، لەوھوھ بى و گشت پىغەمبەران بۆ ئەمە ھاتوون - كە رىگەيەك جگە لەوانەوھ نىيە.

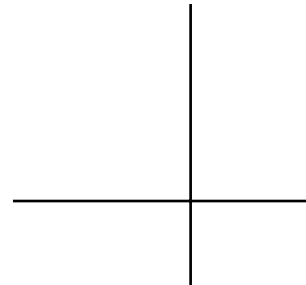
هوالتيف!

مرؤف بریتیه له بیر و ئەندیشه، باقی ریشهیه و پیشه. کهلام چهشنی ههتاوه، مرؤف گهرم و زیندوو بهون. ههتاویش هههمیشه ههیه و حازره و ههموو هههمیشه بهو گهرمن. ئیلا ههتاویان وهبهه چاو نایه و نازانن که بهو زیندوون و گهرمن. بهلام که به هوی زمان و رسته - جا چ شوکر بی، چ شکایهت، چ خیر، چ شهه - بکوتری، ههتاو وهبهه چاو دی. ههروهک ههتاوی فهلهک که هههمیشه دهرهوشیتتهوه بهلام تیشکی وهبهه چاو نایه، ههتا وه دیوار نهکهوئی. ههروهتر، ههتا به هوی پیت و دهنگهوه نهبی، تیشکی ههتاوی قسه دهرناکهوئی - سههرهپای ئهوه که هههمیشه ههیه. چونکه ههتاو لهتيفه و هو اللطيف. کهسافهتیکي پیوسته ههتا به هوی ئه کهسافهته، وهبهه چاو بی و دهرکهوئی.

به کهسیکیان گوت «خودا» هیچ مانایهکی بۆ دهرنهکهوت. مات و داماو وهستا. که گوتیان «خودا وههای کرد و وههای فهرموو و وههای نههی کرد!» گهرم بۆوه و دیتی. کهوايه لهتافهتی ههق سههرهپای ئهوه که ههبوو وئینهدهکهوت و نهیده دیت. ههتا به هوی ئهمر و نههی و خهلك و دهستهلات، بۆیان لیک نهداوه، نهیتوانی بیینی.

هی وا ههن که لهبهه زهعف، ههنگوینیان پیناکهوئی، به هوی تهعامیکي دیکهي وهک شلهزهرد و ههلو و غهیره نهبی، ناتوانی بیخوا، ههتا بتوانی پییرابی و بگاته رادهیهک که ههنگوین بی هۆ بخوا.

کهوايه زانیمان: نوتق ههتاویکه لهتيف، دهرهوشاوه، هههمیشه بی برانهوه، ئیلا تۆ موحتاجی به هوییهکی کهسیف ههتا تیشکی ههتاو بیینی و ههزی لیوهریگری. ههتا بگاته رادهیهک که ئه تیشک و لهتافهته بهبی هوی کهسافهت بیینی و خووی پییگری و چاوی تیبری و هیزی لیوهریگری. ئهوسا لهو دهریای لهتافهته رهنگی سهیر و تههشای سهیر بیینی و ئهوهش بۆ سهیره؟ - که ئه نوتقه هههمیشه ده تۆ دا ههیه، چ قسه بکهی و چ قسه نهکهی. ئهودهه که ده میشکت دا هیچ بیریکت نیه، هه ئهودهه ده لیم هههمیشه نوتق ههیه. ههروهکی گوتوویمان «الانسان حیوان ناطق» ئهه حیوانهتییه هههمیشه ده تۆ دا ههیه، ههتا زیندووی، ههروها پیوسته که نوتقیش هههمیشه دهگه ل تۆ بی. ههه ئهوجورهی که زۆر لهوی مانهوه هوی دهرکهوتنی حیوانهتییه و شههرت نیه، وههش نوتق هوی گوتن و نالینه و شههرت نیه.

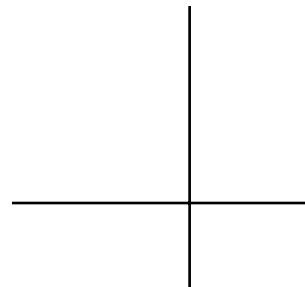

مرؤف سىٰ حاله تىٰ هه يه: يه كه م ئه وه به كه به دهورى خودا دا نه گه رىٰ و عيبادهت و خزمه تىٰ هه موو كه س بكا - له ژن و پياو، له مال و مندال، له بهرد و خاك - و خودا عيبادهت نه كا. ديسان، كاتيك كه زانست و ئاگادار بيه كي دهست كه وت، جگه له خودا خزمه تىٰ كه س ناكا، ديسانيش، ئه گه ر پيشكه وتىٰ كه هبىٰ له م حاله ته دا، بئدهنگ ده بىٰ: نه ده لىٰ خزمه تىٰ خودا ناكه م و نه ده لىٰ خزمه تىٰ خودا ده كه م - به دهر له م دوو قوناغه يه. له م قه ومه، له عالهم دا، دهنگيٰك به رز نه بوته وه.

خودا نه حازره و نه غايب و خو لقينه رىٰ هه ر دوو كيانه - يانى حوزوور و غه يبه ت. كه وايه ئه و غه يرىٰ هه ر دوو كيانه. چونكه ئه گه ر حازر بىٰ، ده بىٰ كه غه يبه ت نه بىٰ و غه يبه ت هه يه. وه حازر يش نيه، چونكه عندال حضور، غه يبه ت هه يه. كه وايه ئه و به حوزوور و غه يبه ت، وه سف ناكرد رىٰ، ده نا پيوست ده كرىٰ كه له دژ، دژ بزىٰ. چونكه له حاله تىٰ غه يبه ت دا پيوست ده كرىٰ له حوزوورى خو لقاندى و حوزوور دژىٰ غه يبه ته. هه روه ها، له غه يبه تيش دا به م پيو دانه. كه وايه ناشىٰ له دژ، دژ بزىٰ و ناشىٰ كه هه ق چه شنىٰ خو يٰ بخو لقينىٰ. چونكه ئه گه ر بگونجىٰ چه شن، چه شن بخو لقينىٰ، ته رجيج پيوست ده كرىٰ و هه ر دوو ك ده فه وتين.

كه گه يشتیه ئيره، بوسته و مه چوه پيشتر! ليره ئه قل چوونه پيشىٰ بو نيه. هه ر كه گه يشته به ستينىٰ ده ريا، بوسته يٰ.

هه موو قسه كان و هه موو زانسته كان و هه موو هونه ره كان و هه موو پيشه كان، مه زه و چيژيان له م قسه يه - كه ئه گه ر ئه و نه بىٰ، له هيچ كار و پيشه يه كه دا مه زه نامينىٰ. هه ر ئه و جو ره يٰ كه پياويك ژنيكى خواستبىٰ مالدار، كه رانه مه ر و ره وه يٰ ئه سپ و غه يره يٰ هه بىٰ. ئه م پياوه به و مه ر و ئه سپانه راده گا و باغه كان ده ديرىٰ. سه ره راي ئه وه كه خه ريكي خزمه ته، مه زه يٰ ئه و كارانه يٰ له وجودىٰ ژنه كه وه هه يه - ئه گه ر ئه و ژنه له ئارا دا نه مينىٰ، له و كارانه هيچ چيژيٰك وه رناگرىٰ و سارد ده بيته وه و بىٰ گيان ديارىٰ ده كا. هه روه تر، هه موو پيشه كانىٰ عالهم و علوم و غه يره ژيان و خو شىٰ و گه رمايان له تيشكى زه وقىٰ عارفه وه هه يه - كه ئه گه ر زه وقىٰ ئه و نه بىٰ و وجودىٰ ئه و، له و هه موو كارانه دا زه وق و چيژ نادوژيته وه و هه موو مردوو ديارىٰ ده كه ن.

ئیمان باشره له نویژ!

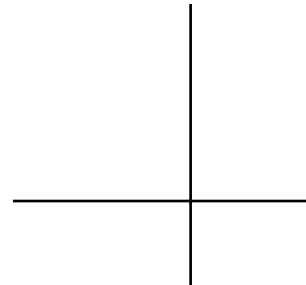
پرسیاری کرد که « له نویژ سهرتر چیه؟ »

« ولامیک نهوه که گوتمان: گیانی نویژ سهرتره له نویژ. ولامی دووهه م: ئیمان سهرتره له نویژ. چونکه نویژ پینج کات فهرزه و ئیمان ههمیشه فهرزه. نویژ به بیانوو یهک باتل دهبی و دهکری درهنگتر بیکه ی. ئیمان به باریکی دیکهش دا سهرتره له نویژ، که ئیمان به هیچ بیانوو یهک باتل نابی و مهودای درهنگ کردنی نیه. ئیمان بی نویژ قازانج دهکا و نویژ بی ئیمان قازانجی نیه - ههروهک نویژی مونا فقه کان. نویژ له هه ر دینیک دا جوړیکه و ئیمان له هیچ دینیک دا ناگوردری، نهحوالی نهو و قیبله ی نهو و غهیره ناگوردرین.

وه جیاوازی دیکهش هه یه: به قهدهر سه رنج و وهرگرتنی گوینگر دهردهکه وئی. گوینگر ههروهک ئارده لای که سیک که هه ویر دهگرتته وه. که لام ههروهک ئاوه ده ئارد دا. نهوهنده ی ئاو دهبال دهکا که پیویستی پیته تی. »

که سیک بوو زور کز و لاواز و سیسه که - ههروهک چوله که یه ک. زور سووک له بهر چاوان، وهها که رووناحه ز به ناحه زیی دهیانروانییه نهو و شوکری خودایان دهکرد، هه رچهند بهر له دیتنی نهو له ناحه زیی خو یان سکا لایان هه بوو. سه ره رای هه موو نهوانه [نهو کهسه] قسه ی زلی دهکرد و خو ی هه لده کیشا. روژیک له دیوانی پادشا توانجی ده وهزیر گرت. وهزیر لپی داخدار بوو و خو ی ده خوارده وه. هه تا روژیک، وهزیر گهرم داهات و هاواری کرد که « نه ی نه هلی دیوان، نه م فلانی فلانی، نه یه، نه یمه هه لمانگرتته وه و به خیومان کرد به نان و خوان و ورکه نان و نیعمه تی ئابا و نه ژدای نیمه، بوو به که سیک هه تا گه یشتو ته نهو راده یه که وهها و وههامان پیده لی! »

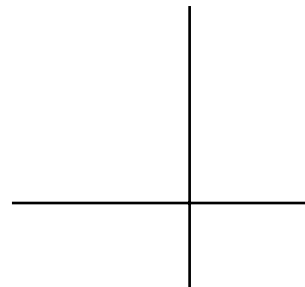
به ره رووی هه ستاوه و گوتی « نه ی نه هلی دیوان و نه ی دهمراستانی ده ولت و نه رکان، راست دهکا: به نیعمه ت و ورکه نانی نهو و ئابای نهو په روه رده بووم و گه وره بووم، بو یه وا سووک و چرووکم. نه گهر به نان و خوانی که سیک دیکه په روه رده بووبام، له وانیه روخسار و قامه ت و قیمه تم باشر له مه با. »

نووکە مریدیك كه له پیاوی هەق پەروردهی بووی، رووحی باڵ و پەڕ و فەر و شکۆیهکی گه‌وره‌ی ده‌بی و كه‌سیك كه لای درۆزن و زمانلوس پەرورده بی و زانست له‌و فێر بی و تهربیهت له‌و وەرگری، رووحی ده‌ژاکی، هه‌روه‌ك ئەو پیاوه‌ كز و لاواز و عاجز و غه‌مین و بیچاره و بی‌ده‌ره‌تان ده‌بی و هۆش و هه‌ستی كه‌م دینی.

ده‌ زاتی مرۆف دا، هه‌موو عیلمه‌كانیان له‌ بنه‌ره‌ت دا خولقاندوه - هه‌تا رووحی، شته‌ شاراوه‌كان ده‌رخا. هه‌روه‌ك ئاوێکی روون كه‌ هه‌رچی ده‌ بنی دایه، له‌ به‌رد و سواله‌ت و غه‌یره، و هه‌رچی كه‌ له‌ سه‌ره‌وه‌یه‌تی وینه‌ی هه‌موویان نیشان ده‌دا. زاتی ئاو، ئاوايه - بی عیلاج و ته‌علیمیك. به‌لام كه‌ ئاو تیکه‌لاوی خاك یا ره‌نگی دیکه‌ بوو، ئەو خاسیه‌ت و زانسته‌ی لی جیا بۆوه و فه‌رامۆشی كرد. هه‌فته‌عالا ئه‌نبیا و ئه‌ولیا ی نارد هه‌روه‌ك ئاوێکی روونی گه‌وره‌ هه‌تا هه‌ر ئاوێکی سووك و لی تیکه‌لاوی بی، له‌ لیلائی خۆی رزگاری بی و له‌ ره‌نگی سه‌پینراو خالسی بی. كاتیک روون بیته‌وه، خۆی وه‌ بیر دینیته‌وه، ده‌زانێ كه‌ « له‌ پێشدا، من وه‌ها روون بووم، بیشك » ئه‌وجار ده‌زانێ كه‌ ئەو لیلائی و ره‌نگانه‌ هی خۆی نه‌بوون و وه‌بیری دیته‌وه‌ حاله‌تیک كه‌ به‌ر له‌وانه‌ هه‌یبوه. كه‌وايه ئه‌نبیا و ئه‌ولیا بۆ ئەو وه‌ بیره‌ینه‌ره‌وه‌ی حاله‌تی پێشوون، نه‌ك شتیکی تازه‌ ده‌ زاتی بنین.

نووكه، هه‌ر ئاوێکی لی که ئەو ئاوه‌ گه‌وره‌ی ناسی كه‌ « من له‌ ئه‌وم و هی ئه‌وم » تیکه‌لی ده‌بی و ئەو ئاوه‌ لیله‌ی كه‌ ئەو ئاوه‌ گه‌وره‌ی نه‌ناسی و ئه‌وی به‌ غه‌یری خۆی دانا و غه‌یری جنسی خۆی، په‌نا بۆ ره‌نگ و لیلائی ده‌با هه‌تا تیکه‌لی به‌حر نه‌بی و له‌ ئاویته‌ بوونی به‌حر خۆی ده‌پاریزی. ئاوی گه‌وره‌ له‌ جنسی ئاوی چووكه، له‌ نه‌فسی ئەو و زاتی ئەوه. كه‌سیك ئەو به‌ نه‌فسی خۆی دانه‌نی، ئەو نه‌ناسینه‌ هی نه‌فسی ئاو نیه، هی په‌یوه‌ندیی و نزیكایه‌تی خراپه‌یه‌ ده‌گه‌ل ئاو كه‌ وینه‌كه‌ی ئەو نزیكایه‌ته‌ له‌ ئاو دا ده‌نوینی و ئەو نازانی كه‌ « سه‌له‌مینه‌وه‌ی من له‌م ئاوه‌ گه‌وره‌ و له‌م به‌حره‌ له‌ نه‌فسی منه‌وه‌یه‌ یا له‌ وینه‌ی ئەو نزیكایه‌ته‌ خراپه‌یه‌ » له‌ غایه‌تی تیکه‌لاو بوون. وه‌ها كه‌ گ‌لخۆر نازانی كه‌ «مه‌یلی من به‌ گل هی زاتی منه‌ یا له‌به‌ر هۆیه‌كه‌ كه‌ ده‌گه‌ل ته‌بعی من تیکه‌لاوه‌. »

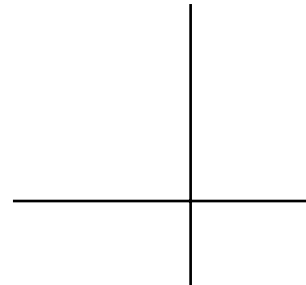
هەر کەس ئەم بینایە بۆ مەبەستیک پیکدینێ!

هەرکەس ئەم بینایە بۆ نیەتیک ساز دەکا - یا بۆ کەرەم نواندن یا بۆ ناویک یا بۆ خیریک. هەقتەعالا مەبەستی بەرز کردنەوهی پلەیی ئەولیا و گەورە کردنەوهی خاک و گۆری ئەوانە. ئەوان پێویستیان بە گەورە کردنەوهی خۆنیه و دەنەفسی خۆیان دا گەورەن. چرا ئەگەر دەخواری لە بەرزایی دایبێتین بۆ خەلکی دیکە دەخواری و بۆ خۆی ناخواری. بۆ ئەو چ سەر، چ ژێر - لە هەر کوییک بێ، چرایەکی پێ شۆقە. ئیلا کە دەخواری شۆقەکەیی بە کەسی دیکەش بگا. ئەم هەتاوێ کە لە بان ئاسمانە، ئەگەر لە ژێریش بێ، هەر ئەو هەتاوێ، ئیلا عالەم تاریک دەمێنێتەوه. کەواپە ئەو لە سەر بوونەیی بۆ خۆی نیە، بۆ خەلکی دیکەپە. ئاکام: ئەوان لە سەر و ژێر و لە ریزی خەلک بێنیاز و بێبەریین. تۆ کە زەرپڕەیک زەوق و دەمیک لوتفی ئەو عالەمە رووت تێدەکا، ئەو دەمە لە سەر و ژێر و لە خواجەیی و سەرۆکایەتی و لە خوشت کە لە هەمووکەس لە تۆ نزیکترە، بێزار دەبی و یادێ ناکەیی. ئەوان کە کانگا و کان و ئەسلی ئەو شۆق و زەوقەن، ئەوان ئەسیری ژێر و سەری کێ دەبن؟ شانازی ئەوان بە هەقە و هەق لە سەر و ژێر بێنیازە. ئەم سەر و ژێرە بۆ ئیمەپە کە پێ و سەرمان هەپە.

مستەفا فەرمووی « ئەگەر من بە سەرتر لە یونس دادەنێن، لەبەر ئەوە نەبێ کە ئەو لە زگی ماسی دا عرووجی کرد و من لە سەر، لە ئاسمان! - کە هەقتەعالا نە لە سەرە و نە لە ژێر. »

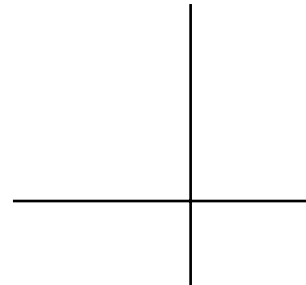
شۆقی ئەو لە سەر هەر ئەوێ، لە ژێر هەر ئەوێ و لە زگی ماسی دا هەر ئەوێ. ئەو لە سەر و ژێر بێبەرییە و هەموو بۆ ئەو یەکن.

زۆرکەس هەن گەلیک کار دەکەن، غەرەزیان شتیکی دیکەپە و مەبەستی هەق شتیکی دیکە. بروانە کە بۆ قورئان چەند تەفسیریان ساز کردو: دە دە بەرگ و هەشت هەشت بەرگ و چوارچوار بەرگ. غەرەزیان دەربرینی زانیاری خۆیانە. زەمەخشەری لە « کەششاف » دا زۆر بە وردیی نەحو و لۆغەت و رستەیی ناسکی هێناوئەوه بۆ دەربرینی زانیاری خۆی. هەتا مەبەستی هەق دەست کەوێ و ئەویش گەورە کردنەوهی دینی مەحەممەدە. کەواپە هەموو خەلکیش کاری هەق دەکەن و لە

غەرزى ھەق غافلن و ئەوان مەبەستىكى دىكەيان ھەيە . ھەق دەيەوئى عالەم
بمىنىتەوہ . ئەوان خەرىكى ھەوہس دەبن ، دەگەل ژنىك خەرىك دەبن بۆ لەزەتى
خۆيان ، [كەچى] لەوئوہ مندالئىك سەر ھەلدەدا و ھەرۆتر ، كارىك دەكەن بۆ خۆشى
و لەزەتى خۆيان ، ئەوہ خۆى دەبىتە ھۆى نەزمى عالەم . كەوايە لە راستى دا
بەندايەتى ھەق دەكەن ، ئىللا ئەوان بەو نىتە نايكەن . ھەرۆتر مزگەوت ساز دەكەن ،
گەلئىك لە دەرک و دىوار و مېچەكەى خەرج دەكەن . ئىللا ئىعتبار بە قوبلەيە و
مەبەست و گەورەيى قوبلەيە و گەورەيى پتر دەبى ، ھەرچەند كە ئەوان مەبەستيان
ئەوہ نەبوہ .

گەورەيى ئەوليا بە روالەت نىە . ئەى وەللا! ئەوان بەرزايى و گەورەيىيان ھەيە ،
بەلام بىوئىنە و بىھاوتا . ئاخر ، ئەم درەمە لە پوول سەرترە . لە پوول سەرتر ماناى
چيە؟ لە روالەت دا ، لەو لە سەرتر نىە - كە بە ئەندازە ئەگەر ، درەم لە سەربان دابنىتى
و زىر لە ژىر ، بىشك زىر لە سەر دەبى . بە گشتى ، زىر لە سەرۋوى درەم و لەعل و
دور لە سەرۋوى زىر - چ لە ژىر ، چ لە سەر . كەپەك لە سەرۋەي بىژىنگە و ئارد لە
ژىر ماوہتەوہ . كام سەرترە؟ بىشك ئارد ، ھەرچەند لە ژىرە . كەوايە بەرزايى ئارد بە
روالەت نىە . لە عالەمى مانا دا چونكە ئەو زاتە دەو دايە بە گشتى ئەو سەرترە .

ئیمه ئاوینهین: ئەگەر ئەوان رابکەن لە ئیمه دا دەردەکهوئ!

شیخ مەحەللە دەیگوت که « یەکهەم، بینینه، دواى ئەوه گوت و بیژ. وهها که گشت سولتان دەبینن بەلام خاس ئەو کەسهیه که دهگهلی قسه دهکا. »

فهرمووی که « ئەمه چهوته و رسوایه و به پێچهوانهیه. مووسا گوتی و بیستی و له دواى داواى دیدارى دهکرد. پلهی گوتن هی مووسا و پلهی دیدار هی مەحەممەد! کهوايه ئەم قسهیه چلۆن راست دهبی و چۆنه؟ »

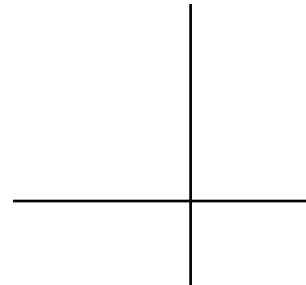
یهکیک هاته لای مەولانا شەمسەددینی تەوریزیی فەرمووی که « من به بەلگهیهکی قاتع، بوونی خودام ئیسبات کردوه! »

بهیانی، مەولانا شەمسەددینی تەوریزیی فەرمووی که « مەلاییکه هاتبوون و دوعای به خیریان بۆ ئەو کابرایه دهکرد که: ئەلەملای، خودای ئیمه ی سابیت کرد، خودا عومری درێژ بکا! له ههق خه لکی عالم دا کوتایی نهکرد. »

گهوج، خودا سابیته! ئیسباتی ئەو بەلگهیهکی ناوی. ئەگەر کارێک دهکهی خۆت به پله و پایهیهک لای ئەو سابیت بکه! دهن، ئەو بی بەلگه سابیته. لهمه دا شکیک نیه.

عالمانی شەرع زیرهکن و ده له ده دا دەبینن له کاری خۆیان دا، بەلام له نیوان ئەوان و ئەو عالمه دا دیوارێکیان کیشاوه بو نیزامی « دەشی و ناشی » - که ئەگەر ئەو دیواره نهبیته حیجابیان، هیچ [ئەو نیزامه] رهچاو ناکهن و ئەو کاره ههروا مهحتهل دەمینیتتهوه. لهم بابته، مەولانای گهوره فەرموویانه که « عالمی دیکه وهک دەریایهکه و ئەم عالمه وهک کهف. خودا ویستی که کهف ئاوهدان کاتهوه. قهومیکی ناردە پشت دەریا بۆ ساز کردنی کهف. ئەگەر ئەوان خهریکی ئەم کاره نهبن، خه لک یهکتر دهفتهوتین و له بهر ئەوه، خراب کردنی کهف پێویسته. »

کهوايه خێوهتیکه هه لدراره بۆ پادشا و قهومیکیان لهم خێوته دا خهریک کردوه و یهکیک دهلی که « ئەگەر من گوریسم نه ریتستا، خێوته چۆن هه لده درا؟ » یهکی دیکه دهلی که « ئەگەر من گولمیخ ساز نه کهم، گوریس له کوئ ده به سننه وه؟ » هه مووکهس

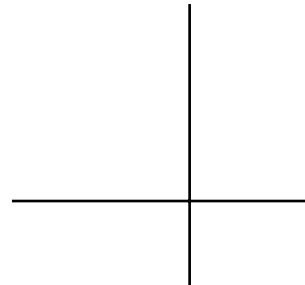
دهزانی که ئەوانه هه‌موویان به‌نده‌کانی ئەو پادشایه‌ن که دیتته خپۆه‌ته‌وه و ده‌گه‌ل مه‌عشووق رایدە‌بووری، که‌وایه ئە‌گەر جۆ‌لا تهرکی جۆ‌لایی بکا بۆ وه‌زیرایه‌تی، هه‌موو عاله‌م رووت و قووت ده‌میننه‌وه. له‌به‌ر ئە‌وه، له‌و کاره‌ دا زه‌وق‌یکیان پێ‌به‌خشیوه که دلی پتی خۆشه.

که‌وایه ئە‌و قه‌ومه‌یان بۆ نیزامی عاله‌می که‌ف خولقاندوه و عاله‌م بۆ نیزامی ئە‌ان، به‌لام، خۆزگه‌ به‌وه‌ی که ئە‌و عاله‌مه‌یان بۆ نیزامی ئە‌و خولقاندوه، نه‌که ئە‌و بۆ نیزامی عاله‌م!

که‌وایه خودا دلخۆشیی و خۆشیی به‌خشیوه به‌ هه‌ر که‌سێک له‌ کاره‌که‌ی دا که ئە‌گەر سه‌ده‌هزار سال‌ بژی، هه‌ر ئە‌و کاره‌ ده‌کاته‌وه و هه‌ر روژێک ئە‌شقی به‌و کاره‌ پتر ده‌بی و له‌م پێ‌شه‌ دا ساته‌کانی ده‌خولقین و چێژ و له‌زه‌تی لێ‌ده‌با: گوریس‌ریس، شوکر بژاردنیکی دیکه‌ و دارتاش که ئە‌ستوونده‌گی خپۆه‌ت ساز ده‌کا، شوکر بژاردنیکی دیکه‌ و گولمیخسان، شوکر بژاردنیکی دیکه‌ و جۆ‌لا که به‌رگی خپۆه‌ت ده‌کا، شوکر بژاردنیکی دیکه‌ و ئە‌ولیا که ده‌ خپۆه‌ت دا دانیش‌توون و خه‌ریکی رابواردن و که‌یف و به‌زمن، شوکر بژاردنیکی دیکه.

نووکه، ئە‌م قه‌ومه‌ی که روو ده‌ ئی‌مه ده‌که‌ن، ئە‌گەر خامۆش ده‌بین، مه‌ل‌وول ده‌بن و ده‌ره‌نجن و ئە‌گەر قسه‌یه‌که‌ش بکه‌م که لایقی ئە‌وان بی، ئی‌مه ده‌ره‌نجین - ده‌رۆن و ته‌شه‌رم لێ‌ده‌ده‌ن که له‌ ئی‌مه مه‌ل‌ووله و راده‌کا. ئی‌زنگ که‌ی له‌ مه‌نجه‌ل راده‌کا؟ ئی‌لا مه‌نجه‌ل راده‌کا، تا‌قه‌ت نا‌هین. که‌وایه راکردنی ئا‌گر و ئی‌زنگ، راکردن نیه، به‌لکه‌ کاتیک دیتی که ئە‌و زه‌عیفه، لپی دوور ده‌که‌وت‌ه‌وه. که‌وایه، به‌ راستی، مه‌نجه‌ل راده‌کا. که‌وایه راکردنی ئی‌مه، راکردنی ئە‌وانه. ئی‌مه ئاو‌ینه‌ین. ئە‌گەر ئە‌وان رابکه‌ن، له‌ ئی‌مه‌ دا ده‌ر ده‌که‌وی. ئی‌مه بۆ ئە‌وان راده‌که‌ین. ئاو‌ینه ئە‌وه‌یه که خۆی تیدا ببین. ئە‌گەر ئی‌مه مه‌ل‌وول ده‌بین، ئە‌وه مه‌ل‌وولی خۆ‌یا‌نه. چونکه مه‌ل‌وولی سفه‌تی زه‌عفه، لێ‌ره مه‌ل‌وولی نا‌گونجی و مه‌ل‌وولی چ کارێکی هه‌یه؟

له‌ هه‌مام دا وا ریکه‌وت که زۆر ته‌وازو‌عی شیخ سه‌لاحه‌ددین* ده‌کرد و شیخ سه‌لاحه‌ددین ته‌وازو‌عی زۆرت‌ری له‌ ئاست ئە‌و ته‌وازو‌عه‌ ده‌واند. گله‌ییم کرد. به‌ دلم داها‌ت که « ته‌وازو‌عت له‌ هه‌د تپه‌راندوه! ته‌وازو‌عی به‌ره‌به‌ره‌ باشه: له‌ پێ‌شدا،

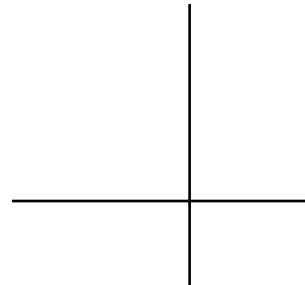

دهستی دامالّه، دوايه پيی، بهره بهره بيگه يه نه راده يه كه ههستی پينه كا و خو
دهر نه خا و خووي پي بگري. به ناچار، نابی خو زحمهت بدهی و له پری خزمهت،
خزمهت بکهی - چونکه بهره بهره، نهوت بهو تهوازوعه راهی تاوه. »

دوستایه تی دهی وها و دوژمنایه تیش وها بی: کهم کهمه، بهره بهره. بو وینه
دوژمنیک له پيشدا، هه نديک نه سیحه ت بکهی. نه گهر گوپی نه دایه، نه وسا لییده ی.
نه گهر گوپی نه دایه، له خو تی دوور کهوه و کاره کانی عالم بهم چه شنه ده چنه پيش.
ناشتی و دوستایه تی به هارت نه دیوه؟ سه رها، بهره بهره گهرمایه ک دنوینی و له
دوايي پتر. سهیری درهخته کان بکه که چلون بهره بهره دینه پيش: له پيشدا بزهی که
و له دوايي بهره بهره جلی گه لا و شکوفه و بهر پهیدا دهکن و دهرویشانه و سو فیانه،
هه مووی هه لده ریژن و نهوهی هه یانه دهیدو ریژن.

که وایه کاره کانی عالم و پيشینیان - به گشتی - نهوهی که په لهی کرد و له
سه رهای کار دا زیده ره ویی کرد، نه و کاره سه ری نه گرت. نه گهر ریازه ته،
شپوه که یان وها گوتوه که: نه گهر مه نیک نان دهخوا روژی دره میکی لی کهم کاته وه
بهره بهره، وها که یه ک دوو سال تپه ری هه تا نه و نانهی گه یان دبیته نیو مه ن. وها ی
کهم کاته وه که له ش هه ست به کهم بوونه وهی نه کا. ههروه تر عیباده ت و خه لوه ت و
روو له تاعه ت نان و نوپژ کردن: نه گهر هه ر نوپژی نه ده کرد، که پیی له ریی هه ق نا،
له پيشدا پینج نوپژ راگری، له دوايي زیادی بکا.

* مه به ست شیخ سه لاهه ددینی زهر کووب - ه

کافر و ئیماندار سوبحانه بژیرن!

ئەو هەموو عیلم و هەول و بەندایەتی بو ئیستحقاق و عەزەمەتی باریی وەهایە که یەکیک سەری دانواند و خەزەتییکی کرد و روئی. ئەگەر هەموو زەوی لە سەر سەر دابنێی لە خەزەت هەق دا، وەهایە که جارێک سەر بە زەوییه وە بنی - چونکه ئیستحقاقی هەق و لوتفی ئەو لە سەر وجود و خەزەتی تو، لە پیشتره. توی لە کوئی دەرکیشا و ژیانای پێدای و شیواوی بەندهیی و خەزەتی کردی، که تو لافی بەندهیی ئەو لێدەدە؟

ئەم بەندهیی و عیلمانه وەک ئەوەن که بووکۆڵەت ساز کردبێ لە چێو و لیباد، دوای ئەو بیبەیه خەزەت خەزەت که « خۆشم لەو بووکۆڵانە هات سازم کرد، بەلام گیان پێبەخشی کارێ توێه، ئەگەر گیانیان بەدیهی، عەمەلهکانی منت زیندوو کردوون و ئەگەریش نەیبەخشی، فەرمان بە دەست توێه. »

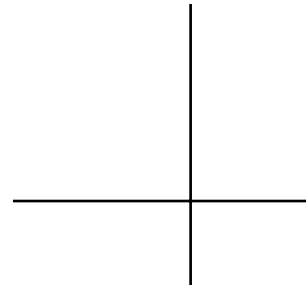
ئێبراهیم فەرمووی که خودا ئەوێه که « زیندووێ دەکاتەو و دەیمیرینێ! »

نەروود گوتی که « منیش زیندووێ دەکەمەو و دەیمیرینم! »

چونکه هەقتهعالا ملکی دابووێه، ئەویش پێیوابوو قادره، حەوالەیی به هەق نەکرد، گوتی منیش زیندووێ دەکەمەو و دەیمیرینم. مەبەستیشم لەو ملک - ه زانسته. چونکه هەقتهعالا عیلم و زیرهکیی و لێهاتووویی به مرۆف بەخشی، کارهکانی لە سەر خو زیاد کرد - که « من بەم عەمەل و بەم کاره، کارهکان زیندوو دەکەمەو و چێژی لێوهردهگرم. »

یەکیک پرسیری کرد له مەولانای مەزن که: ئێبراهیم به نەروودی گوت «خودای من ئەوێه که هەتاو له رۆژههلات دەرینێ و له رۆژاواي دەنی. ئەگەر تو داواي خودایهتی دەکەي به پێچهوانهیی ئەو بکه! » لێرەو ه لازم دەرکری که نەروود ئێبراهیمی ناچار کردبێ که له قسهی یهکهمی - ولانەدراو - تیپهری و بەلگهیهکی دیکه دەست پێکا؟

فەرمووی که: خەلک هەتلهیان بێژت و توش هەتله دەبێژی. ئەمە یهک قسهیه له

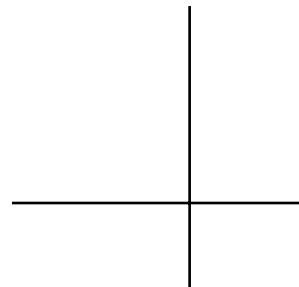
دوو وینه دا . تو غه لته ت کرد و نه وانیش . نه مه مانای زوره . یهک لهو مانایانه نه وه یه که هه قته عالا تو ی له هه شارگه ی عه دم - له زگی دایکت - دا پیکه پینا ، روژه لاتی تو زگی دایک بوو ، له وئ سهرت دهر کیشا و له روژاوی گور ناوا بووی . نووکه نه گهر تو قادری ، له روژاوی گور دهریکیشه و بیبه وه روژه لاتی مندانان!

مانایه کی دیکه نه وه یه که عارف که له بهر تاعهت و هه ول و ناکاری بهر ز ، رووناکیی و مهستی و روح و راحه تی تیدا پیکدی و له حاله تی تهرکی نه م تاعهت و هه ول نه و خو شیه ناوا ده بی ، که وایه نه م دوو حاله ته ی تاعهت و تهرکی تاعهت روژه لات و روژاوی نه و بوه . نه گهر تو قادری له زیندوو کردنه وه ، له م حاله تی زهرده پری رواله ت که فسق و فساد و گونا هه ، نه و رووناکیی و راحه ته ی که له تاعهت دهرده که وتن ، هه رنیستا له زهرده پری دا دهریخه!

نه وه کاری بهنده نیه و بهنده قهت پیناکری . نه مه کاری هه قه - که نه گهر بیه وئ ، هه تاو له روژاوا دهرده کیشی و نه گهر بیه وئ ، له روژه لات .

کافر و نیماندار ههردووک ، سو بانه بیژیرن . چونکه هه قته عالا خه بهری داوه که هه رکهس به ریگای راست دا بر وا و راستی بیژری و په پره وی شه ریعهت و نه نبیا و نه ولیا بی ، گه لیک خو شیه و رووناکیی و ژیانان تیدا پیکدی و نه گهر به پیچه وانه بیکا ، گه لیک تاریکی و خوف و چال و به لای دیتنه بهر . له بهر نه وه که ههردووک خه ریکی نه مهن و نه وه ی که هه قته عالا و عده ی داوه وه راست ده گهری و دهرده که وئ ، که وایه ههردووک سو بانه بیژیری هه قن - نه و به زمانیک و نه م به زمانیک .

بو وینه دزیک دزی کرد و له داریان دا . نه ویش وه عز بیژی موسلمانانه که «هه رکهس دزی بکا ، حالی ناوا ده بی » و یه کیکیش پادشا له بهر راستی و نه مانهت ، خه لاتی دایه . نه ویش وه عز بیژی موسلمانانه ، به لام دن بهو زمانه و نه مین بهم زمانه . به لام تو سهیری فهرق بکه ده نیوان نه م دوو وه عز بیژره دا!

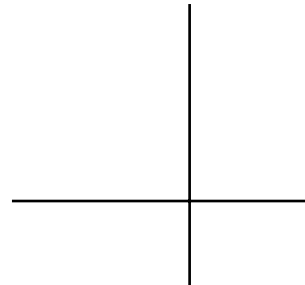

رېځگای هق گه لیک به سام و به سته له که؟

دوستان رهنجی وایان ده دل دایه که به هیچ دهرمانیک خوش نابیتته وه: نه به خهوتن، نه به گه ران و نه به خواردن، نیلا به دیداری دوست نه بی. وها که نه گه ر مونا فیک ده نیو نیمانداران دا دابنیشی، وهای شوین له سهر دده نین که ده سته جی ده بیتته نیماندار. جا نه گه ر نیمانداریک ده گه ل نیمانداران دابنیشی چونه؟ کاتیک وها شوینیک له سهر مونا فیک دده خا، بروانه که ده نیماندار دا چنده سوود ده کا! بروانه نه و په شمه له بهر هاوسایه تی ناقلیک بوو به وها رایه خیکی نه قشدار و نه م خاکه به هوی هاوسایه تی ناقلیک بوو به وها سهرایه کی خوش. قسه ی ناقل له سهر جه ماد شوینی داخست، بروانه که قسه ی نیماندار ده نیمانداریک دا چ شوینیک دده نی! له سایه ی قسه ی نه فسی چووک و نه قلی که م، جه ماد به م پله یه گه شتن - و هه موو نه وانه سیبه ری نه قلی جزوون.

له سیبه ره وه ده کړی بالای که س قیاس بکه ی. نووکه، لیره وه قیاس بکه که چ نه قل و فهره نگیک پیویسته که نه م ناسمان و مانگ و هه تاو و ههوت ته به قه ی زهوی و نه وه ی که ده نیوان نه رز و ناسمان دایه، له وه وه په یدا بن. ته واوی نه م بوونه وهرانه سیبه ری نه قلی کوللن. سیبه ری نه قلی جزوو شایه نی سیبه ری که س و سیبه ری نه قلی کولل - که بوونه وهرانن - شایه نی نه و.

نه ولیای هق جگه له م ناسمانانه، ناسمانی دیکه یان دیوه که نه م ناسمانانه یان پی هیچ نیه و له بهر چاویان چووک و سووک دیاری دده. نه وان پییان له سهر نه وانه ناوه و لی تیپه ریون. بو پیت سهیره که مرؤ فیک ده نیوان مرؤ ف دا نه و تایه تمه ندیه ی ده ست که وی که پی له سهر نه سته ره کان بنی؟ مه گه ر نیمه هه موومان له جنسی خاک نه بووین؟ هه قته عالا قه وه تیکي ده نیمه نا، که نیمه له جنسی خو مان، به و قه وه ته، شان بووین و زال بووین به سهری دا و که وه ته ژیر ده سته لاتی نیمه هه تا ده سته ی به سهر دابگرین به هه ر جوړیک که بمانه وی: جار ده یه یه سهر، جار ده یه یه یه خوار، جار ده یه یه یه سهر، جار ده یه یه یه قاپ و گوژه، جار دریزی ده که یین و جار کورتی ده که یه نه وه. نه گه ر نیمه سهره تا هه ر نه و

خاکه بووین و له جنسی ئه و بووین، ههفته‌عالا ئیمه‌ی به و قه‌وته شاز کرد، هه‌روه‌تر، له نیوان ئیمه‌ش - که له یهک جنسین - بۆ سهیره که ههفته‌عالا هه‌ندیک که‌س شاز بکاته‌وه له ئیمه؟ که ئیمه له چا و ئه و هه‌روهک جه‌ماد بین و ئه و به سه‌رمان دا زال بی و ئیمه له و بی‌خه‌به‌ر بین و ئه و خه‌به‌ردار له ئیمه؟

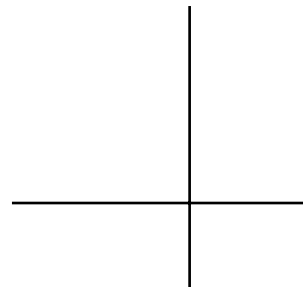
ئه‌وه‌ی که ده‌لئین « بی‌خه‌به‌ر » مه‌به‌ستمان بی‌خه‌به‌ری مه‌حز نیه، به‌لکه هه‌ر خه‌به‌ریک له شتیک دا بی‌خه‌به‌ری - یه له شتیک دیکه . خاکیش، به و جه‌مادیه، له‌وه‌ی که خودا پیداده‌وه خه‌به‌ری هه‌یه - که ئه‌گه‌ر بی‌خه‌به‌ر با، که‌ی ئاوی وه خو ده‌گرت و دایه‌نی هه‌ر ده‌نکیکی ده‌کرد و پیده‌گه‌یاند؟ که‌سێک ئه‌گه‌ر له کاریک دا شیلگیر بی و پتوه‌ی خه‌ریک بی، بیداری له و کاره دا بی‌خه‌به‌رییه له چا و غه‌یری ئه‌و. ئیمه له و غه‌فته‌ته، غه‌فته‌تی کولیمان ناوی.

ده‌یان‌ه‌ویست پشیل‌ه‌یه‌ک بگرن، نه‌ده‌گونجا . روژیک ئه و پشیل‌ه‌یه خه‌ریکی راوی مه‌لیک بوو . هه‌موو زه‌ینی خو‌ی بۆ ته‌رخان کردبوو، له و حاله‌ته دا غافل بوو، گرتیان .

که‌وايه نابی به کوللی خه‌ریکی کاری دونیا بی . ده‌بی سانای بگری و له به‌ندی ئه‌وه دا نه‌بی که مه‌بادا ئه‌م دلی بی‌شی و ئه‌و دلی بی‌شی . ده‌بی گه‌نج دلی نه‌یه‌شی . ئه‌گه‌ر ئه‌مانه دلیان بی‌شی، ئه‌وان دلیان ده‌ده‌نه‌وه، به‌لام که ئه‌و دلی بی‌شی، کئی دلی ده‌داته‌وه؟ ئه‌گه‌ر تو گه‌لیکت قوماش هه‌بی له هه‌ر چه‌شنیک، له کاتی نو‌قم بوون، سه‌یر، چنگ به کامیان داده‌گری؟ هه‌رچه‌ند هه‌موویان پی‌ویستن، به‌لام یه‌قین بۆ شتیک بایدارتر، بۆ خه‌زینه‌یه‌ک چنگ ده‌کوتی - که به گه‌وه‌ریک و کوته له‌علیک، ده‌کری هه‌زار کار راه‌پینیی . له دره‌خت میوه‌ی شیرین ده‌رده‌که‌وی، هه‌رچه‌ند ئه‌و میوه‌یه به‌شیک له و بوو، هه‌فته‌عالا ئه‌و به‌شه‌ی له کولل هه‌لبژارد و شازی کرد - که شیرنایه‌تییه‌کی ده‌و نا که ده باقی نه‌نا: که به هۆی ئه‌و، ئه‌و به‌شه له کولل هه‌لبژارده‌تر بوو و بوو به هه‌لبژارده و مه‌به‌ستی دره‌خت .

که‌سێک ده‌یگوت « من حاله‌تیکم هه‌یه که مه‌حه‌مه‌د و مه‌له‌کی ده‌رگاش له‌وی ناگونجین . »

شیخ شه‌مه‌سه‌ددین فه‌رمووی که « سه‌یره! به‌نده حاله‌تیکی هه‌بی که مه‌حه‌مه‌د تیدا نه‌گونجی؟! مه‌حه‌مه‌د حاله‌تیکی هه‌یه که وهک تو زارزلیکی تیدا نه‌گونجی! » ئاخر ئه‌وه‌نده حاله‌ته‌ی که ده‌ستت که‌وتوه له به‌ره‌که‌تی ئه‌وه‌وه‌یه و شوینه‌واری ئه‌وه .

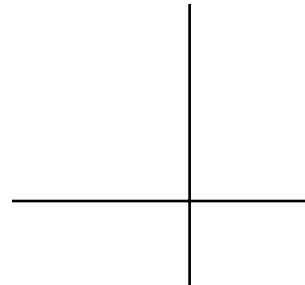
چونکه له پېشدا ته وای خه لاته کان به سهر ته و داده کهن، ئهوسا له ووه بۆ ئهوانی دیکه بلأو ده بیته وه. چونکه سوننهت وه هایه.

ریگای هه ق گه لئ به سام و به سته لهک و پر له به فره. له پېشدا ئه و گیان بازی کرد و ئه سپی تاو دا و رچه ی شکاند. هه رکهس بهم ریگایه دا بروا، له بهر رینوینی و عینایه تی ئه وه. چونکه له پېشدا ئه و ریگای دیته وه و له هه ر شوینیک نیشانه یه کی دانا و داریکی داکوتا که « بهم لایه دا برۆن، به و لا دا مه رۆن! و ئه گه ر به و لا دا برۆن، ده فه وتین - ههروهک قهومی عاد و سه موود - و ئه گه ر بهم لایه دا برۆن، رزگار ده بن - ههروهک ئیمانداران. »

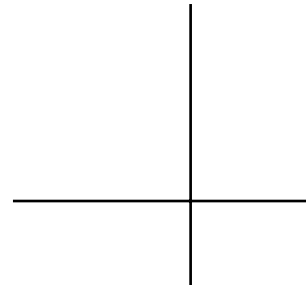
ههروهتر ئه گه ر که سیک به ته ما بی له م دارانه داریک بشکینی، هه موو شالای بۆ ده بن که « بۆ ریگاکه مان ویران ده که ی و هه وئی فه وتانمان ده ده ی؟ مه گه ر تو ریگری؟ »

نووکه، بزانه که پیشره و مه حه ممه ده. هه تا له پېشدا نه گاته مه حه ممه د، به ئیمه ناگا. ههروهک به وئ بچیه جیگه یه ک، له پېشدا ئه ق ل پیشره ویی ده کا که « بۆ فلانه جی ده بی بچی! مه سه له حه ت ئه مه یه! » دوا ی ئه وه چا و پیشه وایه تی ده کا، دوا ی ئه و ئه ندامه کان وه جوو له ده که ون - به م ته رتیبه. هه رچه ند ئه ندامه کان خه به ریان له چا و نیه و چا و له ئه ق ل.

مرۆف هه رچه ند غافل ه، ئیلا ئه وانی دیکه لئی غافل نین. که وایه ئه گه ر له کاری دونیا شیلگیر بی، له هه قبه قه تی کار غافل ده بی. ده بی ره زای هه ق بخوازی، نه ک ره زای خه لک - چونکه ئه و خو شه ویستی و به زه یی و ره زایه ی که له خه لک نراوه، خودا دایناوه. ئه گه ر نه یه وئ هیچ به زم و زه وقیک نادا، سه ره رای هه بوونی هه موو ئه سبابی نیعمه ت و نان و سامان، هه مووی ده بیته رنج و خه فه ت. که وایه هه موو ئه سبابه کان وه ک قه له میکن به ده ست هیزی هه قه وه. بزوینر و نووسر هه قه. هه تا ئه و نه یه وئ قه له م نابزوئ. نووکه تو سه یری قه له م ده که ی، نالی ئه و قه له مه ده ستیکی ده وئ؟ قه له م ده بینی ده ست نابینی. که قه له مت دیت یادی ده ست بکه! کوا ئه وه ی که ده بیینی و ئه وه ی که ده یلی؟ به لام ئه وانه ی هه میشه ده ست ده بیین، ده لین « قه له میکیش پیویسته! » جا له بهر موتالای چاکیی ده ست، له موتالای قه له م ناترسین و ده لین که « وه ها ده ستیک بی قه له م ناشی! » له و شوینه ی که تو له بهر چیژی موتالای قه له م ترسی ده ستت نیه، ئه وان له بهر چیژی موتالای ئه و ده سته چۆن ترسی قه له میان هه یه؟ تو که له بهر چیژی نانیکی جو، نانی گه نمت فه راموش

کردوه، ئەوان بە ھەبوونی نانی گەنم چۆن یادی نانی جو دەکەن؟ لەبەر ئەوەکە لە
سەر زەوی زەوقیکی دا بە تۆ، تۆ ئاسمانت ناوی - چونکە شوینی زەوق ئاسمانە و
ھۆی ژینی زەوی ئاسمان - ئەھلی ئاسمان کە یادی زەوی دەکەن؟
نووکە، خۆشیی و لەزەتەکان لە ئەسبابەو مەبێنە - کە ئەو مانایانە دە ئەسباب
نراوەن. چونکە زەرەر و قازانج لەووەیە، تۆ بۆ بە ئەسبابەو نووساوی؟

خهلات و دار كهى يهكن؟

كورى ئەتابهك هات.

مهولانا فەرمووى كه « باوكى تۆ دايم خەرىكى هەقە و پرواى زالە و لە قسهكه يهوه دياره! »

رۆژيک ئەتابهك گوتى كه « كافرەكانى رۆمى دەيانگوت كه كچ دەدەينه تاتار كه دين ببيتە يهك و ئەم دينەى تۆ كه موسلمانەتييه سەر هەلبدا! »

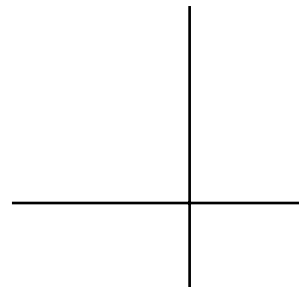
گوتم « ئاخر، ئەم دينە كهى يهك بوه؟ هەميشه، دوو و سى بوه و شەپ و كوشتار قايم دە بهينيان دا، ئيوه چۆن دين دەكەنه يهك؟ يهك لەوى دەبى - لە قيامەت. بەلام ليرە كه دونيايه، ناگونجى - چونكه ليرە هەركەس هيوايهكى ههيه و ههوايهكى جياواز. يهكيهتى ليرە نالوى. مهگەر لە قيامەت دا كه هەموو دەبنه يهك و روو لە يهك شوين دەكەن و دەبنه يهك گوئى و يهك زمان. »

مرۆف گەلێك شتى تىدايه: مشكى تىدايه و مهل. مهل قەفەس دەباته سەر و ديسان مشك دەيكيشيتەوه خوار. سەدهزار درندهى جوراوجورى ديكه شاراوەن دە مرۆف دا. مهگەر بچنه ئەو شوينه كه مشك مشكايهتى وهلابنى و مهل، مهلايهتى و هەموو ببنه يهك. چونكه مهتلووب نه لە سەرە و نه لە ژير. كه مهتلووب دەرکهوى، نه بۆ سەر دەفري و نه بۆ ژير.

يهكێك شتىكى ون كردوه: چهپ و راست دەگهري و پاش و پيش دەپشكنى. كه ئەو شتهى ديتەوه نه سەر دەگهري و نه ژير، نه چهپ دەگهري و نه راست، نه پاش دەپشكنى و نه پيش، كۆ دەبيتەوه.

كهوايه، لە رۆژى قيامەت دا، هەموو دەبنه يهك نەزەر و يهك زمان و يهك گوئى و يهك هوش. وهها كه دە كهس لە باغێك يا دوكانێك دا شەريك بن، قسهكانيان يهك دەبى و غەمیان يهك و خەريك بوونيان به يهك شت دەبى - چونكه مهتلووب بۆته يهك. كهوايه لە رۆژى قيامەت دا چونكه هەموو كاربان دە هەق دەكهوى، هەموو دەبنه يهك.

بەم مانايه، هەركەس دە دونيا دا خەرىكى كارێكه: يهك لە خۆشهويستى ژن دا،

یهک له مال، یهک له کهسب، یهکیک له عیلم. ههموویان له سهر ئهو باوهرهن که درماني من و زهوقی من و خویشی من و راحتیی من دهو دایه و ئهوه رحمتی ههقه. که دهچته وی و لیددهگه پری، نایبیتتهوه، دهگه پیتتهوه. که ماوهیهک وچان دهگری، دهلی « ئهو زهوق و رحمتته دست دهکوهی، دهبی باش نهگه رابم. دیسان لیددهگه پیم. » که دیسان لیددهگه پری، نایبیتتهوه. ههتا رحمت بی حیجاب رووی تییکا، دواي ئهوه دزانی که ئهوه ریگا نهبوه.

بهلام ههفتهعالا بهندهی وای ههیه که بهر له قیامت وههان و ئاخر دهبین. عهلی دهفرمووی « ئهگر قالب هه لگرن و قیامت دهکوهی، یهقینی من زیدهتر نابی. »

وینهکهی وها دهبی که قومیک له تاریکه شهویک دا، له مال، روویان له هر لایهک کردوه و نویژ دهکن. که روژ دابی، ههموویان پاشگهز دهبنهوه. بهلام ئهوهی که رووی ده قوبله بوه، کهی پاشگهز دهیتهوه؟ چونکه ههموو روو دهو دهکن. کهوايه ئهو بهندانهش له شهو دا روویان دوهو و روویان له غهیر وهرگپراوه. کهوايه له ههق ئهوان دا قیامت زاهیر و حازره.

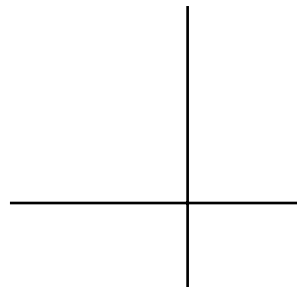
ئادی، ئم کهسه به بروایه، بهلام بروا نازانی. هر ئهوجورهی که مندال بروای به نانه، بهلام نازانی بروای به چیه. ههروهتر له گیایهکان دا، درخت زهره و ویشک دهبی له تینوان و نازانی تینوایهتی چیه؟

وجوودی مروّف ههروهک ئالایهکه. ئالا له پیشدا ههدهکهن و دواي ئهوه، لهشکرهکان له ههرايهکهوه که ههق بخوازی، له نهقل و فام و توورهیی و غهزهب و سیببوری و کهرم و خوف و رهجا و نهحوالی بیین و سفاتی بیراده، بوژیر ئهو ئالایهی دهنیری. ههکهس له دوورهه بروانی، تهنیا ئالا دهبینی. بهلام ئهوهی له نزیکهوه بروانی، دزانی که چهندهی گهوههر و مانا تیدایه.

کهسیک هات.

فرمووی « له کوئی بووی؟ موشتاق بووین. بو وا درهنگ؟ »

گوتی « وا ریک کهوت! »

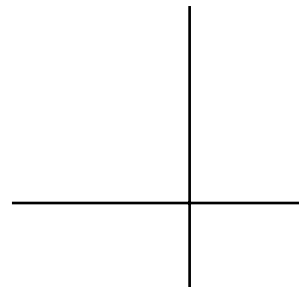

گوئی « نئیمهش دوامان دهکرد ئەم ریکهوتە وەر بگهڕی و ته‌واو بی. » ریکه‌وتیک
که دووری و جیایی بینی، ئەو ریک که‌وته ناپیویسته. ئەهی وه‌للا! راسته له
هه‌قه‌وهیه، به‌لام له چاو هه‌ق باشه.

ئەمه که ده‌رویش ده‌لین « هه‌موو شت باشه! » راست ده‌کن: هه‌موو له چاو هه‌ق
باشه و پیگه‌یشتوویه، به‌لام له چاو نئیمه نا. زینا و پاکیی و بینوویی و نوێژ و کوفر
و ئیسلام و شیرک و ته‌وحید، هه‌موو بۆ هه‌ق باشه. به‌لام له چاو نئیمه، زینا و دزیی
و کوفر و شیرک خراپه و ته‌وحید و نوێژ و خیرات له چاو نئیمه باشه، به‌لام له چاو
هه‌ق هه‌موو باشه.

وه‌ها که پادشایه‌ک له مَلکی ئەو دا، زیندان و دار و خه‌لات و مال و مَلک و
ده‌ستوپێوه‌ند و به‌زم و ره‌زم و ته‌پل و ئالا‌هه‌یه. به‌لام بۆ پادشا هه‌موو باشه. وه‌ها
که خه‌لات که‌مالی مَلکی ئەوه، دار و کوشتن و زیندانی‌ش که‌مالی مَلکی ئەوه و له
چاو ئەو هه‌موو که‌ماله. به‌لام له چاو خه‌لک، خه‌لات و دار که‌ی به‌ک ده‌بن؟

چاکه و خراپه یه کن!

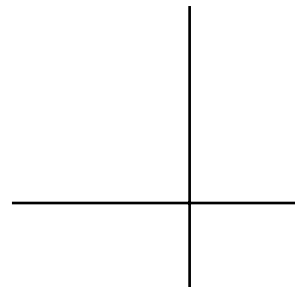
گوتی که ئەو ئەستیره ناسه دەلێ که « غهیری فهلهک و ئەم گوو خاکییه که دهیبینم، ئیوه دەلێن که له دهرهوهی ئەو شتیک ههیه؟ لای من، غهیری ئەوه شتیک نیه و ئەگەر ههیه، نیشانم بدەن که له کوئییه؟ »

فهرمووی که « ئەو پرسه له سهههتاوه فاسده. چونکه دەلێی که: نیشانم بدەن له کوئییه! و ئەو خووی جیگهی نیه. دواي ئەوه وهره، بلێ که رهخنهی تو له کوئییه و له چ جیگهیه که؟ ده زمان دا نیه و ده زار دا نیه، ده سینگ دا نیه. تهواوی ئەوانه بپشکنه و کوت کوت و لهت لهتیا بکه! بزانه ئەم رهخنه و بیره هیچ دهوانه دا دهبینیهوه؟ که وایه زانیمان بیری تو جیگهیه کی نیه. که جیگهی بیری خووت نازانی، چون جیگهی خوولقینهری بیر دهزانی؟ چه ندين ههزار بیر و حال به سههه تو دادی، به دهست تو نیه و له دهسته لات و هوکمی تو دانیه. تهواوی ئەو شتانه به سههه تو دا تیده په پری و تو بیخه بهر که له کوئیوه دی و بو کوئی دهچی و چ دهکن. کاتیک له ئاگاداریی حالی خووت عاجزی، چلۆن چاوهروانییت ههیه که ئاگاداری خوولقینهری خووت بی؟ »

خوشک قهحبه ژن دەلێ که « له ئاسمان نیه. » ئەي سهگ، چووزانی که نیه؟ ئاسمانت بست به بست پیوا؟ هه مووی گه رای؟ خه بهر دهدهی که تیدیدا نیه؟! قهحبهی خووت که ده مال دایه ئاگات لێی نیه، چون دهتهوی ئاسمان بزانی؟ هه ئاسمانت بیستوه و ناوی چه ند ئەستیره و فهلهک، شتیک دهلێی. ئەگەر تو ئاگات له ئاسمان با و به رهو ئاسمان بستیک چووبایه سههه، لهو قسه قۆرانهت نه دهکوت.

ئوهی که دهلێن: ههق له ئاسمان نیه، مه بهستی ئیمه ئەوه نیه که له ئاسمان نیه - یانی ئاسمان به سههه ئەو دا موحیت نیه و ئەو موحیتی ئاسمانه. پیوهندییه کی ههیه به ئاسمان لهو بیوینه و بیهاوتایه. وهها که پیوهندیی به تووه ههیه بیوینه و بیهاوتا و هه مووی به دهست ئەوه و نوینگیه ئەوه و له دهسته لاتێ ئەو دایه. که وایه له دهرهوهی ئاسمان و ئەستیرهکان نیه و به تهواوهتی دهوان دانیه. یانی به سههه ئەو دا موحیت نین و ئەو به سههه گشت دا موحیته.

یه کیگ گوتی که « بهر له وهی که زهوی و ئاسمان و عهرش و کورسی هه بی، ئەو له کوئی بوو؟ »

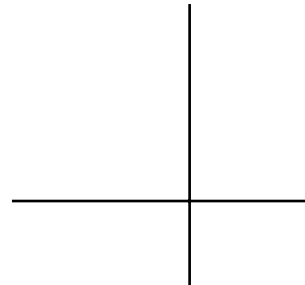
گوتمان « ئەو پرسە لە سەرەتاوە فاسدە . چونکە خودا ئەوویە کە ئەو جیگەى نیه . تۆ دەپرسی کە بەر لەو لە کوئ بوە؟ ئاخر، هەموو شتەکانى تۆ بى جیگەن . ئەو شتەکانى کە دە تۆ دایە، جیگەى ئەوانت زانى کە جیگەى ئەو داوا دەکەى؟ کاتیک بى جیگەن حال و بیرەکانى تۆ، چلۆن ئەو دە جیگە دا دەگونجیئى؟ ئاخر، خوئقیئەرى بیر لە بیر لەتیفتەرە . بۆ وینە ئەو بەننايه کە خانووى ساز کرد، ئاخر ئەو لەتیفتەرە لەم خانوویە . چونکە سەدى وەها و جگە لەم بینایە، کارى دیکە و بیرى دیکە کە هیچی وەک یەک ناچن، ئەو پیاووە بەننايه دەتوانى سازى بکا . کەوايه ئەو لەتیفتەر و نازیزترە لەو بینایە . بەلام ئەو لوتفە وەبەر چاوايه، مەگەر بە هۆى خانوو و کردەوویە کە لە عالەمى هەستەووە سەر هەلەدا، هەتا لوتفى ئەو خو بنویئى . »

ئەو هەناسەیه لە زستان دا دیارە و لە هاوین دا دیار نیه . ئەو نیه کە لە هاوین دا هەناسە بیئى و هەناسە نەبى . ئیلا هاوین لەتیفە و هەناسە لەتیفە، دیار ناکەوى . بە پێچەوانەى زستان . هەر وەتر، هەموو پەسنەکانى تۆ و ماناکانى تۆ لەتیفن، وەبەر چاوايه، مەگەر بە هۆى کردەوویە کە . بۆ وینە سەببوریى تۆ هەیه، بەلام وەبەر چاوايه . کاتیک لە تاوانکاریک خوئش بى ، سەببوریى تۆ دەردەکەوى . هەر وەتر، غەزەبى تۆ وەبەر چاوايه، کاتیک لە تاوانکاریک غەزەب بگرى و لى بدەى، غەزەبى تۆ وەبەر چاوايه .

هەقتەعالا، لەبەر رادەى لوتف، وەبەر چاوايه : ئاسمان و زەوى خوئقاند هەتا دەستەلاتى ئەو و سونعى ئەو وەبەر چاوايه .

قسەى من بە دەست خوئمەووە نیه و لەبەر ئەو دەرهنجم . چونکە دەمەوى مؤعیزەى بۆ دۆستان بکەم و قسە دەستەمۆى من نابى . لەبەر ئەو دەرهنجم . بەلام لەبەر ئەو کە قسەى من لە من سەرترە و من مەحکوومى ئەوم، شاد دەبم . چونکە قسەیه کە هەق بیکا، بگاتە هەرکوى، دەبێئیتەووە و شوینەوارى گەرە دادەخا . تیریک کە لە کەوانى هەق دەرپەرى، هیچ سپەر و خەفتانیک بەرى پیناگیرى، لەبەر ئەو شادم .

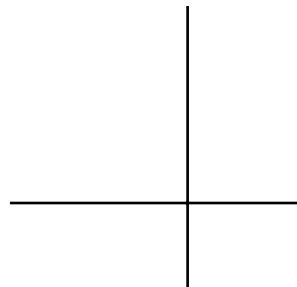
عیلم ئەگەر بە تەواوەتى دە مرؤف دابا و جەهل نەبا، مرؤف دەسووتا و نەدەما . کەوايه جەهل دلخووزە چونکە بەقاي ژین بەو بەندە . هەر وەتر عیلمیش دلخووزە چونکە کەرەسەیه کە بۆ ناسینی هەق . کەوايه، هەردووک یاریدەدەرى یەکتەرن و

هه‌موو دژه‌کان وه‌هان: شه‌و هه‌رچه‌ند دژى رۆژه، به‌لام يارمه‌تیده‌رى ئه‌وه و يه‌ک کار ده‌کهن. ئه‌گه‌ر هه‌میشه شه‌و با، هه‌چ کارىک جىبه‌جى نه‌ده‌بوو و پىکنه‌ده‌هات و ئه‌گه‌ر هه‌میشه رۆژ با، چاو و سه‌ر و مېشک زه‌ق ده‌مانه‌وه و شىت ده‌بوون و بىکه‌لک. که‌وايه له شه‌و دا، ده‌حه‌سىنه‌وه و ده‌خه‌ون و هه‌موو ئه‌ندامه‌کان، له مېشک و بىر و ده‌ست و پى و چاو و گوئى، هه‌موويان هه‌يز ده‌گرن و رۆژ ئه‌و هه‌يزانه خه‌رج ده‌کهن. که‌وايه ته‌واوى دژه‌کان له چاو ئىمه دژى ديارى ده‌کهن - له چاو زانا، هه‌موو يه‌ک کار ده‌کهن و دژ نين.

سه‌يرى عالم بکه کامه خراپه که چاکه‌ى تىدانه‌بى و کامه چاکه هه‌يه که خراپه‌ى تىدا نه‌بى؟ بۆ وینه يه‌کىک به ته‌ماى کوشتن بوو، [به‌لام] خه‌رىکى زينا بوو. ئه‌و خوینه نه‌رژا. له‌به‌ر ئه‌وه‌ى که زينايه خراپه، له‌به‌ر ئه‌وه که بوو به هۆى به‌رگرى له قه‌تل باشه. که‌وايه چاکه و خراپه يه‌ک شتن - لىک جيا نين.

له‌به‌ر ئه‌وه ئىمه به‌حسمان ده‌گه‌ل گاوران هه‌يه - که ئه‌وان ده‌لپن « دوو خودا هه‌يه: يه‌کىک ئافرینه‌رى خىر و يه‌ک ئافرینه‌رى شه‌ر » نووکه، تۆ نيشانم بده خىرى بى شه‌ر، هه‌تا ئىمه دانى پىدا بئنين که خوداى شه‌ر هه‌يه و خواى خىر. ئه‌مه مه‌حاله، چونکه خىر له شه‌ر جيا نيه - چونکه خىر و شه‌ر دوو نين و ده نىوان ئه‌وان دا جياى نيه. که‌وايه دوو خوئىنه‌ر مه‌حاله.

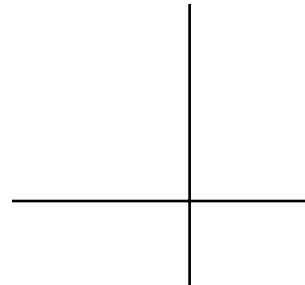
سەر ئهوهيه سړيكي تېدايي!

ههركهس كه تهماي جيگه و سهفهريك بگري، بيريكي ماقوول رووي تېدهكا «ئهگه ر بچمه وي، گهليك مهسلههت و گهليك كار جيپهجي دهبي. وهزعم باش دهبي و دوستهكان شاد دهبن و به سهر دوژمنهكان دا زال دهيم» ئه و بهم تهمايهيه و مهبهستي ههق شتيكي ديكهيه. گهليك تهگبيري كرد و گهليك چارهي دوزيهوه، يهكيان به پتي ويستي ئه و سهري نهگرت. كهچي ديسانيش هه ر برواي به تهگبير و ئيختياري خوئي ههيه.

ويتهكهسي وهها دهبي كه: كهسيك له خهوني دا دهبيني كه كهوتوته شارپيكي غهريپ و لهوي چ ناسياوي نيه. نه كهس ئه و دناسي و نه ئه و كهس. سهرگهردان دهگهري. ئه و پياوه پهشيمان دهبيتهوه و هسهرهت دهخوا كه «بوچ هاتمه ئه و شاره كه ناسياو و دوستيكم نيه؟» دهست له پشت دهستي دهكوتي و ليوي دهكورژي. كاتيک وه ئاگا بيتهوه، نه شار دهبيني و نه خهلك. بوي دهردهكهوي كه ئه و خهم و نارحهتي و هسهرهت خواردنه بيئايده بوه. پهشيمان دهبيتهوه له و حالتههي و به زايهي دادهني. ديسان، كه جاريكي ديكه خهوي ليپكهويتهوه، به هلكهوت خوئي له و شاره بيبيتهوه و دهست بكا به خهم و نارحهتي و هسهرهت خواردن و پهشيمان بيتهوه له هاتن بو ئه و شاره و هيچ بير ناكاتهوه و وه بيري نايهتهوه كه «من له بيداريي دا له و خهم خواردنه پهشيمان ببوممهوه و دهمزاني كه ئه و زايه بوه و خه و بوه و بيئايده.»

نووكه، وههايه: خهلك سهدههزار جار ديتوويانه كه ويست و تهگبيري ئهوان باتله و هيچ كاريك به پتي ويستي ئهوان سهري نهگرت، ئيلا ههفتهعالا فهراموشييان به سهر داديني كه هه مووي له بير دهكهن و پهيرهوي بير و ئيختياري خويان دهبنهوه.

ئيبراهيمي ئهدهم، له سهردهمي پادشايهتي دا، چوو بوو راو. به شوين ئاسكيك دا ئاژوتي ههتا به تهواوهتي له قوشهن جوئي بووه و دوور كهوتهوه. ئهسپ شه لالي ئارهقه ببوو له بهر ماندوويهتي كهچي ئه و ههروا دهياژوت له و بيابانه. كه له راده تپهري، ئاسك وه زمان هات و ئاوري داوه كوتي «تويان بو ئه و نهخولقاندوه و له

عهدهمهوه بۆ ئەمه پیکنه هاتووی که من راو بکهی، وای داننی که منت گرتوه، مهگهر
چ دهبی؟»

ئیبراهیم که ئەوهی بیست، نه عهرتهیهکی لیدا و خۆی له سههر ئەسپ فری دا.
کهس لهو سارایه نه بوو، جگه له شوانیک. له بهری پاراوه و بهرگی پادشایانهی
جهواهیرنیشان و چهک و ئەسپی خۆی دایه و گوئی « ئەوانهم لیوهرگره و ئەو لباده
بده به من و به کهس مهلی و کهس له حالی من ناگادار مهکه!»
لبادی کرده بهر و ریی گرته بهر.

نووکه، بروانه غهرهزی ئەو چ بوو و مه بهستی ههق چ بوو! ئەو دهیه ویست ئاسک
راو بکا، ههفتهعالا ئەوی به ئاسک راو کرد، ههتا بزانی که له عالهم دا، ههر ئەمه
پیکدی که ئەو بیهوی و مراد و مکی ئەوه و مه بهست پهیرهوی ئەوه.

عومهر، بهر له ئیسلام، چوه ماله خوشکی خۆی. خوشکی قورئانی دهخویندهوه،
به دهنگی بهرز. کاتیک براکهی دیت، شاردیهوه و بیدهنگ بوو. عومهر شیري
هه لکیشا و گوئی « هه لبهت بلی که چت دهخویندهوه و بۆچ شاردتهوه، دهنه
ئهستوت هه رئیستا به شیر دهبرم! ههچ ئەمانت نادهم!»

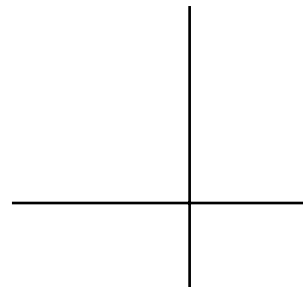
خوشکی زۆر ترسا چونکه توورهی و سامی ئەوی دهزانی. له ترسی گیان
درکاندی. گوئی « لهم که لامهم دهخویندهوه که ههفتهعالا ئیستا بۆ مهحه ممهدی
ناردوه.»

گوئی « بیخوینهوه ههتا ببیسم!»

سورهتی تاهاى خویندهوه.

عومهر زۆر تووره بوو و غهزهبی سههده بهر بهر بوو. گوئی « نووکه، ئەگهر
هه رئیستا تۆ بکووژم، زه عیفکوژیی دهبی. له پیشدا بچم سههری ئەو ببرم، ئەوسا
خه ریکی کاری تۆ بم.» هه روا، له بهر غهزهبی زۆر، به شیري هه لکیشراو، رووی له
مزگهوتی مستهفا کرد.

له ریگا کاتیک دهمر استانی قورهیش ئەویان دیت، گوئیان « ئەها، عومهر تهمای
مهحه ممهدی گرتوه! هه لبهت ئەگهر کاریک بکری له دهستی ئەوه دێ.» چونکه عومهر
گه لیک به هیز و پیاوانه بوو و رووی له ههر له شکریک کردبا، هه لبهت سهردهکوت و

سهری برأوی ئهوانی به نیشانه دههیناوه، وهها که مستهفا همیشه دهیفهرموو که «خودایا، دینی من به عومه‌ر پیش بخه، یا به ئه‌بووجه‌هل!» چونکه ئه‌و دوانه، له سهردهمی خویمان دا، به هیز و پیاوهتی ناوبانگیان هه‌بوو. له ئاخر کاتیک عومه‌ر بوو به موسلمان، عومه‌ر همیشه دهگریا و دهیگوت «یا ره‌سوول، هاوار به من ئه‌گه‌ر ئه‌بووجه‌هلت وه پیش من دابا و گوتبات که خودایا، دینی من به ئه‌بووجه‌هل وه پیش بخه یا به عومه‌ر، من چیم لی به سهر دههات، له زه‌لالهت دا ده‌مامه‌وه.»

به هه‌ر حال، له ری دا، به شیریی هه‌لکیشراو، رووی له مزگه‌وتی ره‌سوول کرد. له‌م بهینه دا جویره‌بیل وه‌حی بو مستهفا هینا که «نووکه، یا ره‌سوولی خودا، عومه‌ر دی هه‌تا رووی له ئیسلام بنی، وه خوئی بگره!»

هه‌ر که عومه‌ر له ده‌رگای مزگه‌وت وه ژوور که‌وت، به ئاشکرا دیتی که تیری که له نووری مستهفا ده‌رپه‌ری و له سهر دلی نیشته. نه‌عه‌ره‌ته‌یه‌کی لیدا، بیه‌هوش که‌وت. خو‌شه‌ویستی و ئه‌شقی که گیانی دا پیکهات و ده‌یه‌ویست ده مستهفا دا بتویته‌وه و له‌به‌ر راده‌ی مه‌حه‌به‌ته‌مه‌حو بیته‌وه. گوتی «نووکه، یا نه‌بی خودا، ئیمانم پینوینه و ئه‌و وشه‌ پیرۆزه‌ بلی هه‌تا بییسم!»

کاتیک بوو به موسلمان، گوتی «نووکه، به شوکرانه‌ی ئه‌وه‌ی که به شیریی هه‌لکیشراو به ته‌مای تو هاتم و که‌فاره‌تی ئه‌و کاره، دوا‌ی ئه‌وه له هه‌رکس که‌موکوورییه‌ک له هه‌ق تو دا بییسم، ده‌سته‌به‌جی ئه‌مانی نه‌ده‌م و به‌م شیریه‌ سهری بیه‌رینم.»

له مزگه‌وت ده‌رکه‌وت. له نه‌کاو، باوکی هاته پیش. گوتی «ئیمانته هینا؟»

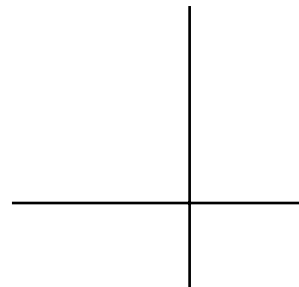
ده‌سته‌به‌جی، سهری په‌راند و شیریی خویناویی به ده‌سته‌وه ده‌رپویشته.

ده‌م‌راستانی قوره‌یش شیریی خویناوییان دیت. گوتیان «ئاخر، به‌لینت دابوو که سهر دینمه‌وه، کوا سهر؟»

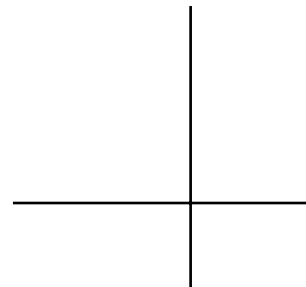
گوتی «ئه‌وه‌ش سهر!»

گوتیان «ئه‌م سهره‌ت لیره‌ برد!»

گوتی «نا، ئه‌مه ئه‌و سهر نیه، ئه‌مه ئه‌م سهره‌یه.»

نووکە بېروانە کە عومەر تەمای چی هەبوو و هەفتەعالا مەبەستی چ بوو، هەتا
تێبگەیی کە کارەکان هەموو وایان لێدی کە ئەو بیهوئی!
نووکە، ئەگەر بە ئێوەش بلێن کە « چتان هیناوه؟ »
بلێن « سەرمان هیناوه! »
دەلێن « ئێمە ئەو سەرمان دیبوو! »
بلێن « نا، ئەمە ئەو نیە، ئەمە سەرێکی دیکەیه! »
سەر ئەوێه کە سەرێکی تێدابێ، دەنا هەزار سەر پوولێکی ناهێنێ.

وه سهر ئاو كهوتنى كاسه به حوكمى كاسه نيه، به حوكمى ئاوه!

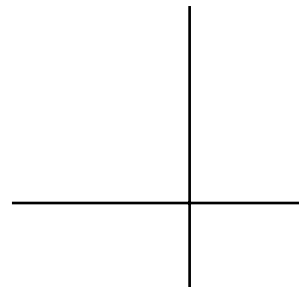
« ئيمه ههروهك كاسهين له سهر ئاو. وهسهر ئاو كهوتنى كاسه به حوكمى كاسه نيه، به حوكمى ئاوه. »

گوتهى « ئهمه عامه. ئيللا ههنديك دهزانن كه له سهر ئاون و ههنديك نازانن. »

فهرمووى « ناكريى بلپى ئهمه عامه. تهواوى عيلمهكان ئهو فيرى كردين. چونكه ههموو شتهكان به گشتى ئهو خولقاندى، بهبى شك، ههموو كاسهكان له سهر ئاوى هيز و ويستن. كاسه وه سهر ئاو دهكهويى و ئاو ئهو به شيويهك دها كه ههموو كاسهكان تهماشاههري ئهو كاسهيه دهن. كاسهش وه سهر ئاو دهخا كه ههموو كاسهكان ليپرادهكهن و پتيان نهنگه و ئاو ئيلهامى راكردنيان دهواتى و توانايى راكردن. نووكه، ئهو كهسهى كه به عامى دهبينى، دهلى كه « له بابته دهسته لاتوه، ههردووك له ژير دهسته لاتى ئاو دان، يهكه. » ئهو ولام دهواته وه كه « ئهگهر تو لوتف و چاكهى گه رانى ئهم كاسهيهت له سهر ئاو ديتبا، بيرت له سفهتى عام نه دهكرده وه. »

وهها كه مه عشووقى كه سيك پيسايى و گهندي تيدايه، ههركيز به بيري ئاشق دادى كه « مه عشووقى من پيسايى تيدايه له وه سفه عامه دا كه ههردووك جسمن و له يهك شوپن دان و له شهش لايهنن و سازكراو و شياوى فهوتانن؟ » ههركيز له وه دا ئهو دوويه ناگونجى و ههركهس ئهم سفهته عامهى فير بكا، ئهو به دوژمنى خوئى دهژميروى و به ئيبليسى خوئى دادهنى.

دهگه ل تو ناكريى به حس كردن. چونكه روانگه كاني ئيمه تيكل به جوانيين و دهبريني جوانيي له غهيري ئه هله كهى زولمه - ئيللا به ئه هله كهى. ئهمه عيلمى نه زهره عيلمى به حس نيه. گول و شكوفه ناپشكوپن به پاييز - كه ئهمه به حسه و دژايهتى و به ربه ره كانييه دهگه ل پاييز و گول ئهو تهبعهى نيه كه به ربه ره كاني دهگه ل پاييز بكا. ئهگهر نه زهرى ههتاوى خاكه ليوه و ويكهوت، دپته دهر له ههواى موعتهدلى عادل دا، دهن نا، سهري ناوه و چوووه سهر رهگه زى خوئى. پاييز به وه دهلى « ئهگهر تو لكى ويشك نى، لاي من سهر دهركه ئهگهر پياوى! »

ئەو دەللى « لاي تۆ، من لكى ويشك و ناپياوم، ھەرچى پىتخۆشە، بىللى! »

تۆ كە بەھائەددىنى، ئەگەر پىرېژنىك كە ددانى نىيە، رووى ھەرۈك پىشتى سووسەمار چىن لە سەر چىن، بى و بلى كە « ئەگەر پياوى و لاوى، نووكە ھاتومە لاي تۆ، ئەمەش ئەسپ و ئەمەش مەيدان، پياوھتى بنوئىنە، ئەگەر پياوى! » دەللى «مەعارەللا! ۋەللا كە پياو نىم و ئەۋەى بۆيان گىراۋىيەۋە درۆيە. كە تۆم جووت بى، ناپياوھتى خۆشترە. »

دوۋپشك دى، چزۋوى رەپ كىردۈە دەچىتە سەر ئەندامى تۆ كە « بىستومە كە پياۋىكى دەم بە بزەى. خۆش پىكەنە، ھەتا پىكەنىنى تۆ بىنم! »

دەللى « كە تۆ ھاتى، من ھىچ پىكەنىنىكەم نىيە و ھىچ تەبعم خۆش نىيە. ئەۋەى كە گوتوۋيانە درۆيە. ھەموو ئەسپابى پىكەنىنم بەۋ ھىۋايەن كە برۆى و لە من دوور كەۋىيەۋە. »

گوتى ئاخرت كىرد، زەۋق رۆيشت، ئاخ مەكە، ھەتا زەۋق نەپرا.

فەرموۋى ھەندىك جار ۋا رىكەدەكەۋى كە ئەگەر ئاخ نەكەى، زەۋق پىرا ۋ ئەگەر ۋەھا نەبا نەدەبا ھىچ تاعەتتىكى دەرپىيا - كە ھەموۋى دەرپىنى زەۋقە. ئەم قسەيەش كە تۆ دەيكەى، لەبەر ئەۋەيە كە زەۋق بى. كەۋايە ئەگەر ھەلگىرى زەۋقى، دەگەل ھەلگىرى زەۋق نىكايەتى دەكەى ھەتا زەۋق بى.

ئەمە ۋەك ئەۋە دەچى كە خەۋتوۋ بانگ بىكەن كە « رابە! بوو بە رۆژ، كارۋان دەپرا! »

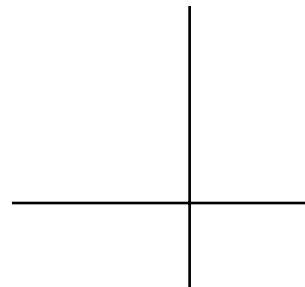
دەللىن « ھەرا مەكە - ئەۋ لە زەۋق دايە، زەۋقى دەرپىتەۋە! »

دەللى « ئەۋ زەۋقە فەۋتانە و ئەم زەۋقە رىزگارىيە لە فەۋتان. »

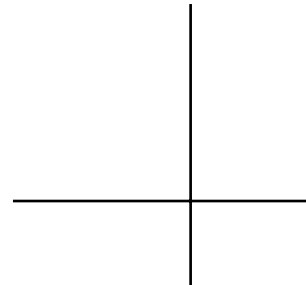
دەللىن « مەيشىۋىنە! - كە ئەم بانگ كىردنە بەرى فكر كىردنەۋە دەگرى. »

دەللىن « بەم بانگە، خەۋتوۋ ۋە فكر دەكەۋى، دىنا لەم خەۋە دا ئەۋ چ فكرىكى ھەيە؟ دۋابى كە ۋە ئاگا ھاتەۋە، ۋە فكر دەكەۋى. »

ئەۋجار، بانگ دوو جۆرە: ئەگەر بانگدەر لە عىلم دا لە سەرۋوى ئەۋ بى، دەبىتە ھۆى زىندە بوۋنى فكر. چۈنكە ۋرپاكەرۋەكەى خاۋەنى عىلمە ۋ ئاگابى ھەيە كە ئەۋ

لهو خهوه غهفلته هه لدهستينى و له عالهمى خوئى ئاگادارى دهكا و بهرهو
ئهوئندهرىي دهبا . كهوايه فكرى ئهو بهرز دهبيتتهوه، چونكه له جيگهيهكى بهرز
بانگيان كردوه . بهلام ئهگه به پيچهوانه بئى، يانى وهئاگاهينهرهكهى له ژير ئهو بئى
له ئهقل دا، كاتيك ئهو ههستينى چاو له ژير دهكا . چونكه وهئاگاهينهرهكهى له
خواره، بيتشك ئهو چاو له ژير دهكا و فكرى بو عالهمى ژيروو دهچئى .

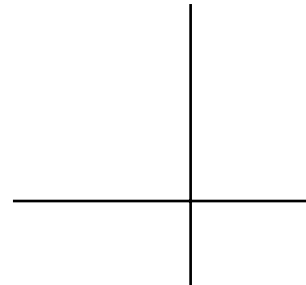
مرؤف داخواری خو نواندنه!

مرؤف، گشتیان داخواری مەزەهر و خو نواندن. گەلیک ژن داپۆشراون، بەلام روو دەرەخەن هەتا خوازانی خوڤیان بە تاقی بکەنەوه، وەها که تۆ گوێزان بە تاقی بکەیهوه. ئاشق بە مەعشوق دەلی « من نەخەوتم و نەمخوارد و وەهام لێهات و وام لێهات، بی تۆ! » ماناکە ی ئەوێه که تۆ داخواری مەزەهری، مەزەهری تۆ منم هەتا مەعشوقایهتی بە ئاشق بفرۆشی و ئاشق بکاتە مەزەهری ئەشوق و حوسنی خوێ. هەرۆتر زانایان و هونەرماندان، گشتیان داخواری خو نواندن. [من گەنجیکی شاراوە بووم، پیمخۆش بوو بناسریم!]*

حوکمەکانی ئەو له گشت خەلک دا دەرەکهوێ، چونکه هەموو سیبەری هەقن و سیبەر وه خودی کەس دەچی. ئەگەر پینج پەنجە بکریتهوه، سیبەریش دەکریتهوه و ئەگەر رکووع بکا ئەویش رکووع دەکا و ئەگەر درێژ بی، ئەویش درێژ دەبی. کەوایه خولقاندنی داخواری، داخواری خواززان و خوێشەویستین - که دەیانەوێ هەتا هەموو خوێشەویستی ئەو بن و خوێشەکهزان، دەگەڵ دوژمانی ئەو دوژمن و دەگەڵ ئەولیا ی ئەو دۆست. ئەوانە هەموو حوکم و سفەتهکانی هەقن که له سیبەر دا خو دەرەخەن. سیبەری ئیمە خەبەری له ئیمە نیه، بەلام ئیمە خەبەرمان لێهەتی و سەبارەت بە زانایی خوداش، خەبەری ئیمە حوکمی بیخەبەری هەیه. ئەو شتانهی که له کەس دا هەیه، هەموو له سیبەر دا خو دەرناخەن - جگە له هەندیک شت. کەوایه هەموو سفەتهکانی هەق لهم سیبەری ئیمە دا خو دەرناخەن - هەندیک دەرەکهوێ. [ئەوهی له عیلم و زانست بە ئیوه دراوه هەندیکه.]*

* کنت کنزا مخفيا فاحببت ان اعرف

** و ما اوتیتم من العلم الا قليلا. سوورە ی الاسراء، ئایه ی ۸۵

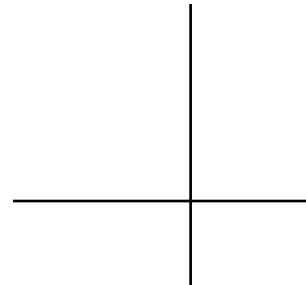
لای هەق، چ پێویسته دەست و پێ؟

شیخ ئیبراهیم، دەرویشیکی نازیزه. کاتیک دەبینم وه بیر دۆستان دهکهومه وه. مهولانا شهمسهددين عینایهتکی زۆری پێهه بوو. هه میسه دهیگوت « شیخ ئیبراهیمی ئیمه » و له سهه خۆی زیاد دهکرد.

عینایهت شتیکی دیکهیه و ئیجتهدا کاریکی دیکهیه. ئەنبیا به هۆی ئیجتهدا به پلهی پێغه مبهرايهتی نهگه یشتن و ئەو دهولته یان به هۆی عینایهت دهست کهوت. ئیلا سوننهت وه هایه که هه رکهس ئەوی دهست کهوت، شتیه و ژیا نی ئەو به پێی ئیجتهدا و سه لاه ده بی و ئەوهش بۆ عوامه هه تا بروا به وان و به گهتی وان بکهن. چونکه ئەوان چا و له دهروون ناکه ن و سهیری روالهت دهکهن. ئەگه عوام پهیرهوی روالهت بکهن، به هۆ و به ره کهتی ئەوه وه، رتیا ن ده دهروون ده که وێ. ئاخه، فیرعه ونیش ئیجتهدا دی گه و ره ی ده کرد له به خشین و چاکه و بلا و کردنه وه ی خیر. ئیلا چونکه عینایهت نه بوو، له بهر ئەوه ئەو تاعهت و ئیجتهدا و چاکه ی ئەو شوقیکی نه بوو و هه مووی دا پۆشی.

هه ر ئەو جو ره ی که میریک له قه لایه ک، چاکه و خیر ده گه ل دانیش توانی قه لا ده کا و مه به ستی ئەوه به که دژی شا رایه ری و شو رش بگه ری. بیه شک چاکه ی ئەو ری ز و شوقی نا بی، هه رچه ند به گهستی نا کرێ نه فی عینایهت بکه ی له فیرعه ون و به شک مه هه قته عالا عینایهتی نه ینی به و هه بی، بۆ مه سه له که تیک ئەوی ره د کرده وه. چونکه پادشا غه زه ب و لوتف، خه لات و زیندانی هه ردووک هه یه. ئەهلی دل به ته وا وه تی له و نه فی عینایهت ناکه ن، ئیلا ئەهلی روالهت ئەو به ته وا وه تی ره د ده که نه وه و مه سه له که ت له وه دایه بۆ پته و بوونی روالهت. پادشا یه کیک له بهر چاوی خه لک له دار ده دا، له جیگه یه کی گه لیک به رز، هه لیدا وه سن - هه رچه ند له مال، دوور له چاوی خه لک، له بزما ریکی بینه رخیش ده توان هه لیا وه سن. ئیلا ده بی خه لک بیین و په ند وه رگرن و برشتی حوکم و فه رمان به ری له ئەمری شا ده رکه وێ.

ئاخه، هه موو داره کان له چێو نین. پله و پایه و دهولته ی دونه اش دا ریکی گه لیک به رزه. کاتیک هه قته عالا بیه وێ که سی ک بگه ری، له دونه ا پله یه کی مه زن و پادشا یه تی یه کی گه و ره ی ده داتێ - هه ره ک نه مروود و فیرعه ون و وینه ی ئەوانه.

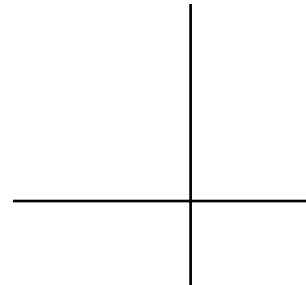

ئەوانە ھەموو ۋەك دارىڭن كە ھەقتەعالا ئەوان لە سەر ئەو دەدا ھەتا گشت خەلك لەوئى ئاگادار بن. چونكە ھەقتەعالا دەفەرموئى « گشت عالەم خولقاند و غەرەز لەو ھەموو خۆ دەرخستنى خۆمان بوو - ھەندىك جار بە لوتف و ھەندىك جار بە قەھر. »

ئەمە ئەو پادشايبە نىيە كە ملكى ئەو پەسنكەرىكى بەس بئى. ئەگەر زەرەكانى عالەم ھەموو پەسنكەر بن، لە پەسنى ئەو قاسر و عاجزن. كەوايە ھەموو خەلك شەو و رۆژ ھەق دەردەپرن، ئىللا ھەندىك دەزانن و لە دەربىر ئاگادارن و ھەندىك غافلن. ھەر ئەوجۆرەى كە مىرىك فەرمووى ھەتا لە يەكئىك بەدن و ئەدەبى بكن. ئەو كەسە ھاوار دەكا و دەقىژىنى و سەرەراى ئەو ھەردووك دەربىرى حوكمى مىرن - ھەرچەند ئەو كەسە لە بەر ئىش ھاوار دەكا، ئىللا ھەموو كەس دەزانى كە لىدەر و وىكەوتوو مەحكومى مىرن و لە ھەردووى ئەوانە حوكمى مىر دەردەكەوئى. ئەو ھى كە دان بە ھەق دادىنى ھەمىشە ھەق دەردەپرى و ئەو ھى كە دانى پىداناھىنى ديسان دەربەرە، چونكە ئىسباتى شتىك بئى نەفى لە مىشك دانانگونجى و بئى تام و چىژ دەبئى. بۆ وىنە بەحسكەرىك لە كۆر دا مەسەلەيەك بئى. ئەگەر لەوئى كەسئىك لە ئاستى رانەو ھەستى و نەلئى « وانىيە، قەبوولئى ناكەم! » ئەو ئىسباتى چ دەكا و باسى ئەو چ چىژئىكى دەبئى؟ چونكە ئىسبات لە ئاست نەفى دا خۆشە. ھەر ھەر تر، ئەم عالەمەش كۆرى خۆ دەرخستنى ھەقە، بئى دان پىداناھىنان و نەھىنان، ئەم كۆرە شوقئىكى نابى و ھەردووك دەربىرى ھەقن.

ياران چوونە لاى مىرى ئەكدەشەكان*. لىيان توورە بوو كە « ئەو ھەموو چتان دەوئى؟ » گوتيان « ئەو كۆمەلە و ھەشامەتەى ئىمە بۆ ئەو نىيە كە زولم لە كەسئىك بكەين. بۆ ئەو ھىيە ھەتا لە سەبر و سىبورىيى دا دەسگرو بىن و يارىدەى يەكتر بەدەين. » ھەر ئەوجۆرەى كە لە تازىە خەلك كۆ دەبنەو، بۆ ئەو نىيە كە بەرى مەرگ بگرن، ئىللا غەرەز ئەو ھىيە كە ھەتا خاوەن تازىە دلئى بدرىتەو و خۆف لە بىرى دەرکەن.

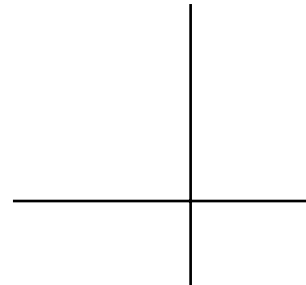
دەروئش حوكمى يەك كەسىيان ھەيە. ئەگەر ئەندامئىكى لەش بئىشى، باقى ئەندامەكان دەردەدار دەبن: چا و بىنين وە لا دەنى و گوئى بىستن و زمان گوتن - ھەموو لەوئى كۆ دەبنەو. شەرتى دۆستايەتى و يارىي ئەو ھىيە خۆى فەداى يار بكا و خۆى بۆ يار لە فەرتەنە باوئى. چونكە ھەموو روويان لە يەك شتە و خنكاوى يەك بەحرن. شوئىنەوارى ئيمان و شەرتى ئىسلام ئەو ھىيە. بارئىك كە بە لەش بىكئىشن كەى

وهك باريك دهچي كه به گيان بيكيشن؟ ديندار كاتيڪ خوي فهداي هق بكا، كهى
بير له به لا و مهترسى و دهست و پي دهكاتوه؟ كه بؤ لاي هق دهچى، چ پيويسته
دهست و پي؟ دهست و پي بؤ ئوه داوه ههتا له وهوه بؤ ئو لا بچى، به لام كه بؤ لاي
پيدهر و دهستدر دهچى، ئه گهر له دهست بچى و له پي بكهوى و بي دهست و بي پي
بي، چ غمه؟

* ئه كدهش به ماناي دوورهگه و دووتوخميه. و واويدهچي له سهردهمى مهولهوى دا چين و
تويژيكي كومه لگا بوون كه مير و سهروكي خويان هه بوه.

مهحوى ئهم وشهى به كار هيناوه به ماناي دوورهگه: ئه كدهشى خينزير و سهگ، مهعجوى
بهنگ و خندهريس/ داكي دايه ريژباريى، بابى بابي قهحبه باب (ديوانى مهحوى ل ۳۲۷).

ریگاگان جوړاوجوړ، به لّام ئامانچ یه که!

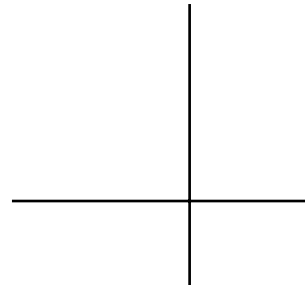
دهبی به ره تووقات برؤین - که ئهولا گهرمه سیړه! هرچند ئه ناکیه گهرمه سیړه، به لّام رومیه کان له وین، له قسه ی ئیمه ناگن. هرچند رومی واش هه ن که تیده گن. رژیک بؤ جهماعه تیک قسه م ده کرد ده نیو ئه وانیش دا جهماعه تیک کافر بوون. ده نیو قسه کان دا، ده گریان و زهوقیان ده کرد و حاله ت دهیگرتن.

یه کیک پرسی: ئه وان چ تیده گن و چ ده زانن له جنسی قسه ی وا؟ موسلمانکی هه لّبارده له هه زار یه ک تیده گا، ئه وان چ تیده گیشتن که ده گریان؟

فهرمووی که « پیویست ناکا له نه فسی قسه بگن، ئه وهی که ئه سلّی قسه یه، له و ده گن. ئاخر هه موو دهربری تاکانه یی خودان و دهربری ئه وهن که خودا خولقینه ر و رژیده ره و دسته لاتی به سر هه موو شت دا هه یه و گه رانه وه بؤ لای ئه وه و عه زاب و عه فو هی ئه وه. که ئه م قسه یان بیست و ئه م قسه یه په سنی هه قه و باسی هه قه، له بهر ئه وه هه موویان شه وق و زهوقیان تیکه وت - که له م قسه یه وه بؤنی مه عشوق و داخوازی ئه وان دی. »

هرچند ریگاگان جوړاوجوړن، به لّام ئامانچ یه که. نابینی که ریگا بؤ کابه گه لیکه؟ هه ندیک ریگایان له رومه وه یه وه و هه ندیک له شام و هه ندیک له عه جه م و هه ندیک له چین و هه ندیک به ری دی دهریا دا، له هیند و یه مه نه وه. که وایه ئه گه ر سهیری ریگاگان بکه ی، جیاوازیه کی گه وره و دژایه تی له راده به دهره. به لّام که سهیری ئامانچ بکه ی، هه موو یه کرا و یه کگرتوون. هه موویان دهروونیان به ره و کابه یه کگرتووی و ئه شق و مه حه ببه تیکی گه وره یان هه یه - که له وئ دژایه تی ناگونجی. ئه وئ نه پیوه ندیی به کوفره وه هه یه و نه به ئیمان - یانی ئه و پیوه ندییه تیکه ل به و ریگا جیاوازانه نیه که گوتمان. که گه یشتنه وئ، ئه و کیشه و شه ر و دژایه تی که له ریگا ده یان کرد، که ئه م به وی ده گوت « تو باتلی و کافری! » و ئه وی دیکه به م واده لئی، که گه یشتنه کابه، دهرکه وت که ئه و شه رانه له ریگاگان بوو و ئامانجیان یه ک بوه.

بؤ وینه ئه گه ر کاسه گیانی هه با، ده بوو به بنده ی کاسه گه ر و ئاشقی ده بوو. نووکه ئه و کاسه ی که سازیان کردوه، هه ندیک ده لّین که ده بی وه های له سره خوان دانین و هه ندیک ده لّین که ده بی دهروونی بشون و هه ندیک ده لّین که ده بی دهره وه ی

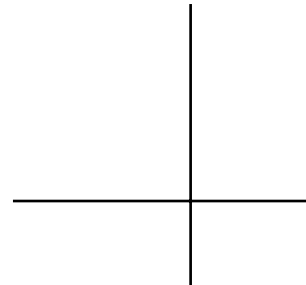

بشۆن و هه‌ندیک ده‌لێن که هه‌مووی و هه‌ندیک ده‌لێن پێویست نیه بشۆن. جیاوازی له سه‌ر ئه‌و شتانه‌یه. به‌لام له سه‌ر ئه‌وه‌ی که کاسه بێشک خولقێنهر و سازکه‌ریکی هه‌یه و له‌خۆوه نه‌بوه، یه‌کران و که‌س دژایه‌تی له سه‌ر ئه‌وه نیه.

گریمان نووکه مرۆف ده‌ دلی خوێان دا، له ده‌روونه‌وه، هه‌قیان خوێش ده‌وی و داخواری ئه‌ون و نیازیان به‌ هه‌یه و چاره‌روانیی گشت شتیکیان له‌ هه‌یه و جگه له‌ که‌س به‌ ده‌سته‌لاتدار و توانا دانانین. وه‌ها مانایه‌که نه‌ کوفره و نه‌ ئیمان و له ده‌روون دا ئه‌وه ناویکی نیه. به‌لام کاتیک له ده‌روونه‌وه ئاوی مانا به‌ره‌و پلوسکی زمان برژی و بپیته نه‌قش و رسته، لیره ناوی کوفر و ئیمان و چاک و خراپ به‌ خووه ده‌گری. هه‌روه‌ک گیا که له زه‌وی ده‌رسکی. سه‌ره‌تا روخساریکیان نیه و کاتیک روو ده‌م عاله‌مه ده‌که‌ن، له سه‌ره‌تای کار شلک و ناسک و سپین، ماوه‌یه‌که که هه‌نگاو به‌ره‌و ئه‌م عاله‌مه هه‌لدیننه‌وه و به‌ره‌و عاله‌م دین، خه‌ست و چر ده‌بن و ره‌نگی دیکه به‌ خووه ده‌گرن. جا چونکه دیندار و کافر هاوده‌من، ئه‌گه‌ر به‌ له‌فز هه‌یج نه‌بیژن، یه‌کن.

بیر لێپرسینه‌وه‌ی له سه‌ر نیه و ده‌روونی عاله‌م ئازادییه، چونکه بیر ناسکن - ئه‌وان حوکمیکیان له سه‌ر نادرئ. ئه‌و بیرانه هه‌قته‌عالا پێکیه‌یتاوان ده‌ تۆ دا. تۆ ناتوانی به‌ سه‌ده‌زار هه‌ول و تیکۆشان له‌ خوێی دوور که‌یه‌وه. که‌وایه ئه‌وه که ده‌لێن خودا پێویستی به‌ حاجه‌ت نیه، نابینی که ئه‌و بیر و خه‌یالانه‌ی چۆن ده‌ تۆ دا بی که‌رسه و بی قه‌له‌م و ره‌نگیک پێکدینئ؟ ئه‌و بیرانه هه‌روه‌ک بالنده‌ی ئاسمان و ئاسکی سلن - که ئه‌وان به‌ره‌و له‌وه‌ی که بگری و له قه‌فه‌س دا حه‌بسیان بکه‌ی، فرۆشتنیان له باری شه‌رعه‌وه ره‌وا نیه. ناکرئ بالنده‌ی ئاسمان بفرۆشی. چونکه له به‌یعه‌ت دا، ته‌سلیم شه‌رته و چونکه ناکرئ، چ ته‌سلیم ده‌که‌ی؟ که‌وایه بیره‌کان هه‌تا ده‌ ده‌روون دان، بی ناو و نیشانن، ناکرئ حوکمیان له سه‌ر ده‌ی - نه‌ به‌ کوفر و نه‌ به‌ ئیمان. هه‌یج قازییه‌که ده‌لی که « تۆ له ده‌روون دا وه‌هات درکاند و وه‌هات به‌یعه‌ت کرد » یا « وه‌ره سویند بخۆ که له ده‌روون دا وه‌هات بیر نه‌کردۆته‌وه » و نا ئالی - چونکه که‌س له سه‌ر ده‌روون حوکمی نیه. بیر بالنده‌ی ئاسمانن. نووکه، کاتیک پیته سه‌ر زمان، ده‌کرئ حوکم بکه‌ی به‌ کوفر و ئیسلام و چاک و خراپ.

هه‌ر ئه‌وجۆره‌ی که جسم عاله‌میان هه‌یه، بیریش عاله‌میان هه‌یه و خه‌یالییش

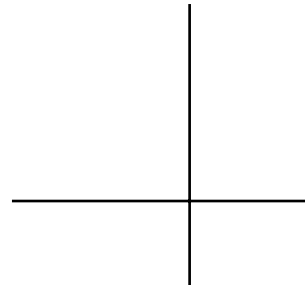
عالمیان ههیه و گومانیش عالمیان ههیه و ههفته‌عالا له‌وپه‌پری هه‌موو عالمه. نه ژووره و نه دهر. نووکه، سهیری دهسته‌لاتی هه‌ق بکه له‌م بیرانه دا که چۆن ئەوانه بی وینه و بی‌قه‌له‌م و بی‌که‌ره‌سه دهنه‌خشینی! ئاخ‌ر ئەو خه‌یال یا گومانه، ئە‌گه‌ر سینگ بد‌ری و زه‌ره زه‌ره‌ی بکه‌ی، ئەو بیره‌ی تیدا نابینه‌وه - له‌ خوین دا نابینه‌وه و له‌ ره‌گ دا نابینه‌وه، له‌ سه‌ر نابینه‌وه، له‌ ژیر نابینه‌وه. کاتیک دهسته‌لاتی ئەو له‌م بیرانه دا به‌م ناسکیه‌یه که بئینشانه، که‌وایه ئەو که خو‌لقینه‌ری هه‌مووی ئەوانه‌یه، سه‌یر بکه که ئەو ده‌بی چ بئینشان و چ ناسک بی. وه‌ها که ئەم قالبانه سه‌بارت به‌ مانای که‌سه‌کان پیسن، ئەم مانا ناسکه بی‌وینانه له‌ چاو لوتفی باری، جسم و روخساری پیسن و هه‌فته‌عالا له‌م عالمی گومانه دا ناگونجی و له‌ هیچ عالمیک دا - که ئە‌گه‌ر له‌ عالمی گومان دا بگونجی، پئویست ده‌کری که نه‌قش به‌ سه‌ری دا موحیت بی، که‌وایه ئەو خو‌لقینه‌ری گومان نیه. که‌وایه روون بۆوه که ئەو له‌وپه‌پری هه‌موو گومان و عالمیکه.

هه‌موو ده‌لین که « ده‌چینه کابه » و هه‌ندیک ده‌لین « ئینشاللا ده‌چین » ئەوانه‌ی که ده‌لین ئینشاللا، ئاشقن. چونکه ئاشق خو‌ی به‌ خاوه‌ن دهسته‌لات و موختار نابینی - مه‌عشووق به‌ دهسته‌لاتدار ده‌بینی. که‌وایه ده‌لی « ئە‌گه‌ر مه‌عشووق بخو‌زی، ده‌چم! »

نووکه، مزگه‌وتی ئە‌له‌ه‌حرام لای ئە‌ه‌لی رواله‌ت، ئەو کابه‌یه‌یه که خه‌لک ده‌چن و لای ئاشقان و شازان، مزگه‌وتی ئە‌له‌ه‌حرام وه‌سلی هه‌قه. که‌وایه ده‌لین « ئە‌گه‌ر هه‌ق بخو‌زی، پئیده‌گه‌ین و به‌ دیداری ده‌گه‌ین. »

به‌لام ئە‌وه‌ی که مه‌عشووق بلی « ئینشاللا! » ئە‌وه نادره. هه‌کایه‌ته‌که‌ی غه‌ریبه. غه‌ریبیک گه‌ره‌که هه‌تا هه‌کایه‌تی غه‌ریب بیسی و ده‌توانی بیسی. خودا به‌نده‌ی وای هه‌یه که ئەوان مه‌عشووقن و مه‌حبووب، هه‌فته‌عالا خو‌زیری ئەوانه و هه‌رچی ئە‌رکی ئاشقانه، بۆ ئەوانی ده‌کا و ده‌ینوینی. هه‌ر ئە‌وجۆزه‌ی که ئاشق ده‌یگوت «ئینشاللا بگه‌ینی!» هه‌فته‌عالا بۆ ئەو غه‌ریبه ده‌لی « ئینشاللا » که ئە‌گه‌ر خه‌ریکی لیکدانه‌وه‌ی بین، ئە‌ولیا‌ی پئگه‌یشتوو تئیدا هه‌یران ده‌بن - که‌وایه وه‌ها س‌ر و حالیک چۆن ده‌کری به‌ خه‌لکی بلی؟ قه‌له‌م گه‌یشه ئیره و نووکی شکا. یه‌ک‌یک وشتری له‌ سه‌ر مناره نابینی، تالی موو چلۆن له‌ زاری وشتر دا ده‌بینی؟

گه‌یشتینه‌وه هه‌کایه‌تی یه‌که‌م: نووکه، ئەو ئاشقانه‌ی که ده‌لین « ئینشاللا » یانی دهسته‌لاتدار مه‌عشووقه - ئە‌گه‌ر مه‌عشووق بخو‌زی، ده‌چینه کابه. ئەوان نوومی

ههقن. لهوئى غهیر ناگونجى و یادی غهیر حهرامه. چ جیى غهیره؟ - که ههتا خوئى مهحو نهکا، لهوئى ناگونجى.

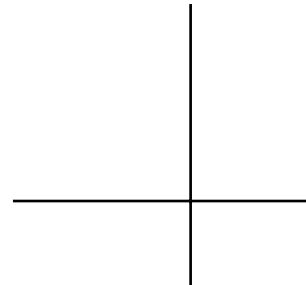
ئهحوالى تهواوى عالم خهونیکه، لیکدانهوهکهى لهو دونیا دهبى. وهها که خهونیکه دهبینى که سواری ئهسپى. [یانى] به مراد دهگهى. ئهسپ چ پئوهندییهکی به مراد گهیشتن ههیه؟ ئهگه ر دیتت درهمى دروستیان دایهى، ماناکهى ئهوهیه که قسهى دروست و باش له زانایهک دهبیسی. درهم چ پئوهندی به قسهوه ههیه؟ ئهگه ر دیتت له سیداره داروى، دهبیسه سهروئى قهومیك. دار چ پئوهندی به سهروئک و سهرورییهوه ههیه؟

ههروهتر، ئهحوالى عالم که گوتمان خهونیکه، لیکدانهوهکهى لهو عالم جورئى دیکه دهبى - که وهک ئهمه ناچى. خهونماناکه رى خودا، لیکیده داتهوه. چونکه ههموو شت لهو ئاشکرایه. وهها که باغهوانیک دپته باغیک، چاو له درهختهکان دهکا، بى ئهوهى که میوه له سه ر لکهکان ببینى، حوکم دهکا که ئهمه خورمايه و ئهمه ههنجیره و ئهوه ههنا ره و ئهمه ههرمییه و ئهمه سیوه - چونکه عیلمى ئهوهى زانیوه. حاجهتى قیامهت نیه که لیکدانهوهکان ببینى که چ بوون و ئهوه خهوانه چ ئاکامیکیان ههبوو: ئهوه پیشتر دیتوویهتى که به چ ئاکامیک دهگهن، هه ر ئهوجورهى که باغهوان، پیشتر دهزانى که ئه م درهخته ههلبهت چ بهرئک دهدا.

ههموو شتهکانى عالم، له مال و ژن و جل، خوازىاری غهیره، خوازىاری زات نیه. نابینى که ئهگه ر تو سهدههزار درهت ههبى و برسى بى و نان نه دوزیهوه، ههچ دهتوانى ئهوه درهمانه بخوئى و بیکهیه خوراکی خوئ؟ ژن بو منداله و قهزای شههوت، جل بو بهرگرى له سهرمایه و ههروهتر، ههموو شتهکان پیکهستراونهوه ههتا ههق. ئهوه خوازىاری زاته و ئهوه له بهر خوئى دهخوازى نهک له بهر شتیکی دیکه - چونکه ئهوه لهوپه رى ههموانه و باشتر له ههموان و شهرفتر له ههموان و ناسکتر له ههموان، کهوايه ئهوه بو کهمتر لهو چوئن دهخوازن؟ که بگه نه ئهوه، دهگه نه گشت داخوازیک، لهوئى ئیدی تپه رگهیهک نیه.

ئهوه نهفسهى مروئف جیى گومان وگرفته. قهت، به ههچ لهونیک ناکرئى گومان و گرفت لهو لابهى، مهگه ر ئاشق بى. دواى ئهمه گومان و گرفتى نامینى. [ئهشق کوپر و کهرت دهکا]*

ئیبلیس کاتیک سوچهى ئادهمى نهکرد و دژایهتى ئهمرى کرد، گوئى « زاتى من

ئاگره و زاتی ئه و له گۆ، چۆن دهکری سهروتر، سوچه بۆ ژیرتر بهری؟ « کاتیک ئیبلسی بهم تاوانه و له بهر بهر بهر هکانی کردن و دهگهۆل خودا به کیشه هاتن، به له عنهتی کرد و دووری کردهوه، گوتی « یاره، ئاخ، هه مووی خۆت کردت و فیتنه ی خۆت بوو! من به له عنهت دهکهی و دوورم دهکهی وه؟ »

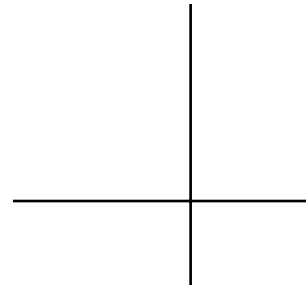
وه کاتیک ئادهم گوناھی کرد و ههفته عالا ئادهمی له به ههشت دهر کرد، ههفته عالا به ئادهمی گوت که « ئهی ئادهم، چونکه من لیمگرتی و له بهر ئه و گوناھی که کردت زهجرم دای، بۆچ دمه قالهت دهگهۆل نه کردم؟ ئاخ تۆ به لگهت به دهسته وه بوو که بلایی: هه موو له تۆوهیه و خۆت کردت! ئه وهی که بتهوئ، له عاله م دا هه ر ئه وه ده بی و ئه وهی نه تهوئ، قهت نابی. وه ها به لگهیه کی راستی ئاشکرات هه بوو، بۆچ نه تگوت؟ »

گوتی « یاره، دهمزانی، ئیلا ته رکی ئه ده بم نه کرد له چه زه هتی تۆ دا و ئه شق نه یه هشت که لیتپرسم. »

فه رمووی که: ئه م شه رعه وه ک مه شه رعه یانی ده راو. وینه که ی وه هایه که له دیوانی پادشا: له وئ، حوکمه کانی پادشا له ئه مر و نه هی و سزا و عدل و داد - بۆ خاس و عامه. و حوکمه کانی پادشای دیوان بیحه ده - له ژماردن نایه ن و گه لیک باش و به قازانجه - خۆ گرتنی عاله م به و به نده. به لام ئه حوالی ده رویشان و هه ژاران هاوده مییه ده گهۆل پادشا و زانینی عیلمی حاکم، زانینی عیلمی حوکم له کوئ و زانینی عیلمی حاکم له کوئ و هاوده میی پادشا له کوئ؟ جیاوازییه کی مه زنه.

ئه سحاب و ئه حوالی ئه وان وه ک مه دره سه یه که که فه قی لی بن - مامۆستا به پی کارامه یی مواجب ددا به هه ر فه قییه ک: به یه کیان ده، یه کیان بیست و به یه کیان سی. ئیمه ش قسه به قه ده ر قه در ی هه رکه س و کارامه یی ئه و که سه ده لئین.

* حیک الشی یعمی ویصم

دۆستایهتی ده بیته هۆی دوویی!

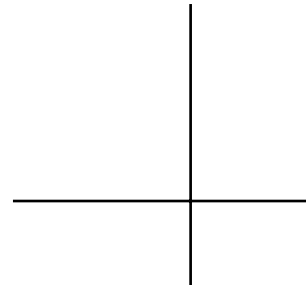
عالمی دوژمنایهتی تهنگه لهچاو عالمی دۆستایهتی. چونکه له عالمی دوژمنایهتی رادهکهن ههتا بگه نه عالمی دۆستایهتی. عالمی دۆستایهتیش تهنگه لهچاو ئهوه عالمهه که دۆستایهتی و دوژمنایهتی تیدا نه مینێ. دۆستایهتی و دوژمنایهتی و کفر و ئیمان هۆی دووین، چونکه کفر ئینکاره و مونکیر که سیکه که مونکیری ئهوه بێ و ههروهتر موقیر که سیکه که ئیقرازی پێبکا. کهوايه ده رکهوت که یهکانهیی و بیگانهیی هۆی دووین و ئهوه عالمه لهوپه پری کفر و ئیمان و دۆستایهتی و دوژمنایهتی دایه. چونکه دۆستایهتی ده بیته هۆی دوویی و عالمیک ههیه که لهوێ دوویی نه، یهکیهتی تهواوه. که گهیشته وێ، له دۆستایهتی و دوژمنایهتی دیته در - که لهوێ ئهوه دوویه ناگونجین. که بگاته وێ، له دوویی جیا ده بیته وه. کهوايه ئهوه عالمهه یه کهم که دوویی بوو و ئهویش ئهشوق و دۆستایهتییه، لهچاو ئهوه عالمهه که ئیستا باسی لیکرا، نزمه و نهوویه، کهوايه ئهوهی ناوێ و دژایهتی ده گه ل دهکا.

ههه ئهوجۆرهی که مهنسوور کاتیک دۆستایهتی ههق گهیشته نههایهت، بوو به دوژمنی خۆی و خۆی فهوتاند. گوتی « انا الحق » یانی « من فهنا بووم. ههق ماوه و بهس! » ئهوه ئهوپه پری خۆ به کهم دانانه و نههایهتی بهندایهتی. یانی « ئهوه ههیه و بهس. » ئیدعا و فیز ئهوهیه که بلی « تۆ خودای و من بهنده. » کهوايه هه بوونی خۆشت دهخهیه بهرچاو، کهوايه دوویی پیکدی. ئه مهش که ده لێی « هوالحق! » دوویی - یه. چونکه ههتا « انا » نه بێ، « هو » ناگونجی. کهوايه ههق بوو گوتی « انا الحق » چونکه جگه لهو بوونه وه ریک نه بوو و مهنسوور فهنا ببوو، ئهوه قسهی ههق بوو.

عالمی خهیاڵ له چاوی عالمی وینهکان و ههستی پیکراوهکان، ههراوتره. چونکه تهواوی وینهکان له خهیاڵ دهزین و عالمی خهیاڵ لهچاو ئهوه عالمهه که خهیاڵی تیدا نامینێ، تهنگتره.

له رووی قسهوه ئهوهنده دهتوانین تیبگهین دهنا ههقیقهتی مانا مهحاله که به قسه و رسته ده رکه وێ. «

پرسیاری کرد که « کهوايه فایدهی قسه و لهفز چیه؟ »

« فایده‌ی قسه ئه‌وه‌یه که تۆ به داواکهت بگه‌یه‌نی و هانت بدا، دهن داوا به قسه جیبه‌جی نابی. ئه‌گهر وه‌ها با پیویست به‌و هه‌موو خه‌بات و فه‌نای خۆ نه‌ده‌بوو. قسه وه‌هایه که له دووره‌وه شتی‌ک ده‌بینی ده‌جوولیتته‌وه. به‌ دوا‌ی دا راده‌که‌ی هه‌تا بیینی، نه ئه‌وه‌که به هۆی جوولانه‌وه‌ی ئه‌و، ئه‌و بیینی. ویتزهری مرؤفیش ده‌ دروون دا وه‌هایه: هاندهری تۆیه بۆ داوا‌ی ئه‌و مانایه، هه‌رچه‌ند له راستی دا نابیینی. »

یه‌کی‌ک ده‌یگوت « من چه‌نده‌م خویندوه و مانام له‌به‌ر کردوه، هیچ لیم دهرنه‌که‌وت که ده‌ مرؤف دا ئه‌و مانایه کامه‌یه که ده‌میتته‌وه و ریم تینه‌بردوه. »

فه‌رمووی که « ئه‌گهر ئه‌و ته‌نیا به قسه دهرکه‌وتبا، پیویست به‌و هه‌موو ره‌نج و گیان به‌خت کردنه نه‌ده‌بوو. ده‌بی گه‌لیک هه‌ول بده‌ی که تۆ نه‌مینی، هه‌تا بزانی چیه ئه‌و شته‌ی که ده‌میتته‌وه. »

یه‌کی‌ک ده‌یگوت « من بیستوومه که کابه‌یه‌ک هه‌یه به‌لام هه‌رچی ده‌روانم کابه‌ی نابینم. بلا بچمه سه‌ربان، له کابه بروانم! »

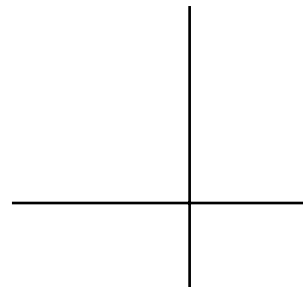
که وه سه‌ربان ده‌که‌وئ و مل دریت ده‌کا، کابه نابینی، مونکیر ده‌بی.

دیتنی کابه هه‌ر به‌مه جیبه‌جی نابی، چونکه له جی خۆوه ناکرئ بیینی.

هه‌ر ئه‌وجۆره‌ی که له زستان دا به گیان داوا‌ی که‌ول ده‌که‌ی، که هاوین دا‌هات که‌ول توور ده‌ده‌ی و لئی تووره‌ ده‌بی. نووکه، داوا کردنی که‌ول بۆ پیکه‌یتانی گه‌رما بوو. چونکه تۆ ئاشقی گه‌رما بووی. له زستان دا له‌به‌ر به‌رگر گه‌رمات پینه‌ده‌گه‌یشت و موحتاجی وه خۆ گرتنی که‌ول بووی. به‌لام که به‌رگر نه‌ما، که‌ولت توور دا.

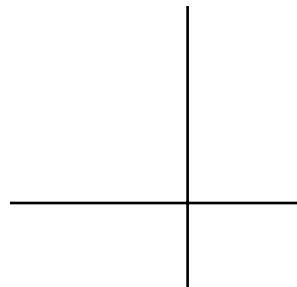
تۆ له‌زه‌ته‌ی کۆ بوونت چیت. نووکه، رۆژیک دادئ که له‌زه‌ته‌ی لیک بلاو بوونی ئه‌و ئه‌ندامانه ده‌بینی و هه‌راویی ئه‌و عالهمه سه‌هیر ده‌که‌ی و له‌م ته‌نگیه‌ی رزگارییت دئ. بۆ وینه که‌سیک چوار بزماره و قایم به‌سه‌ستنه‌وه. ماوه‌یه‌ک که تپه‌ری ئه‌و پییوادهبی که تپیدا خۆشه و له‌زه‌ته‌ی رزگاریی فه‌رامۆش ده‌کا. که له‌م چوار بزماره رزگاریی بی، تپده‌گا که له چ عه‌زابیک دا‌بوه. هه‌ر ئه‌وجۆره‌ی که ساوا ده‌ لانکه دا پتده‌گه‌ن و ده‌حه‌سینه‌وه، ده‌و دا که ده‌ستیان ده‌به‌ستنه‌وه، دهن ئه‌گه‌ر بالغیک له لانکه به‌سه‌ستنه‌وه، عه‌زاب و زیندانه.

هه‌ندی‌ک چیتزبان ئه‌وه‌یه که گوله‌کان بپشکوین و سه‌ر له غونچه دهرکی‌شن. هه‌ندی‌ک چیتزبان ئه‌وه‌یه که گول هه‌لوهرین و بچنه‌وه سه‌ر ره‌چه‌له‌کی خۆیان. نووکه، هه‌ندی‌ک ده‌یان‌ه‌وئ که هیچ یار و دلدار و خۆشه‌ویستی و کفر و ئیمان نه‌مینی، هه‌تا

تیگه‌لی ره‌چه‌له‌کی خۆیان بنه‌وه. چونکه ئەمانه هه‌موو دیوار و هۆی ته‌نگی و دووین و عالهمی دیکه هۆی هه‌راویی و یه‌کیه‌تی ته‌واوه.

قسه‌ خۆی هینده مه‌زن نیه و هیزیککی نیه، چۆن ده‌توانی مه‌زن بی؟ ئاخر، قسه‌یه، ته‌نانه‌ت خۆی هۆی زه‌عفه. کارا هه‌قه و هاندر هه‌ق. ئەم له‌م نیوه دا روو‌پۆشه. تیگه‌لاویی دوو سی پیت که‌ی هۆی ژیان و هارووژانه؟ بۆ وینه که‌سیک هاته لای تۆ، ریزت گرت و « چۆنی و باشیت » گوت، پێ‌خۆش بوو و بوو به هۆی مه‌حه‌به‌ت و به‌یه‌کیک دوو سی جوینت دا، ئەو دوو سی وشه‌یه بوو به هۆی غه‌زه‌ب و دل هیشان. نووکه، چ پێوه‌ندییه‌کی هه‌یه تیگه‌لاویی دوو سی وشه له پیکه‌ینانی، مه‌حه‌به‌ت زیتر و ره‌زا و غه‌زه‌ب و دوژمنایه‌تی؟ ئیلا هه‌فته‌عالا ئەمانه‌ی کردۆته سه‌به‌ب و په‌رده، هه‌تا نه‌زه‌ری هه‌رکس وه جه‌مال و که‌مالی ئەو نه‌که‌وی. په‌رده‌ی ته‌سک شیاوی نه‌زه‌ری ته‌سکه و ئەو له پشت په‌رده‌کانه‌وه، حوکم ده‌کا و سه‌به‌به‌کان پیکدین. ئەم نانه له راستی دا سه‌به‌بی حه‌یات نیه، ئیلا هه‌فته‌عالا ئەوی کردۆته سه‌به‌بی حه‌یات و قه‌وه‌تی گیان. ئاخر، ئەو جه‌ماده، له‌به‌ر ئەوه که حه‌یاتی ئینسانیی نیه - چۆن ده‌توانی ببیته هۆی زیده بوونی هیز؟ ئەگه‌ر ئەو حه‌یاتی هه‌با، خۆی پی زیندوو راده‌گرت.

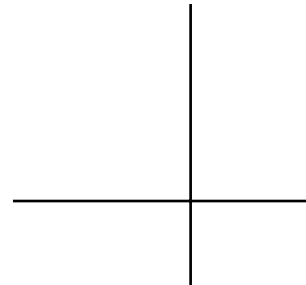
یهک راستی چاکتره له هزار شک!

ئهمه که دهلین «القلوب تتشاهد» وتهیه و قسه، حهکایه تیکه که دهیلین - لیان روون نه بوتهوه، دنا قسه چ پیویسته؟ که دل شاهیدی بدا، شاهیدی زمان چ پیویسته؟

ئهمیر نایب گوتی که «نادی - دل شاهیدی ددا، به لام دل حزکی هیه جیا و گوئی حزکی هیه جیا، چاو حزکی هیه جیا و زمان جیا: پیویستی به هرکام له وانه هیه هتا فایده زیدهتر بی.»

فهرمووی که «ئهگر دل نوقم بوونی هبی، هموو ددو دا دهفهوتین - پیویست به زمان ناکا. ئاخر، لهیلا که رحمانی نه بوو، لهش بوو، نهفس بوو، له ئاو و گل بوو. ئه شقی ئه، ئهو تیدا نوقم بوونه بوو که مهجنوونی وهها داگرتبوو و نوقمی کردبوو که محتاجی بینینی لهیلا به چاو نه بوو و پیویستیشی به دنگ و قسهی ئه و نه بوو - چونکه لهیلای له خو جیا نه ده دیت. نووکه، ئهگر جسمانییهک ئه و هیزه ی هبی که ئه شق تووشی وهها حالیکی بکا که خوئی به جیا له و نه بینئی و گشت ههستهکانی ده ئه شقی ئه و دا نوقم بن، له چاو و بیستن و بوئن و غیره - که هیچ ئه ندامتیک حزکی دیکه داوا نهکا، هموویان تیگرا ببینئی و هبی - ئهگر ئه ندامتیک لهم ئه ندامانه ههروهکی گوتمان، حزکی تهواو ببینئی، هموو له زهوقی ئه و دا نوقم دهن و داواکاری حزی دیکه نابن. ئه داواکردنه ی ههست بو حزکی دیکه، نیشاندیری ئه وهیه که ئه ندامه وهها که شیاوه حزی تهواوی وهرنه گرتوه - حزی به که موکوورپیه وه هرگرتوه. ناچار له و حهزه دا نوقم نه بوو، ههستی دیکه ی داوا ی حهز دهکا - پتر داوا دهکا، هر ههستیک حزکی جیا. ههست له رووی ماناوه گشتن، له رووی روا له تهوه جیاوان. کاتیک ههستیک نوقم بی، هموو ددو دا نوقم دهن.

چهنی میشتیک که دهفرئی، بالی دهبزوی و سهری دهبزوی و هموو ئه ندامهکانی دهبزوی. که ده ههنگوین دا نوقم بی، هموو ئه ندامهکانیشی دههستن و هیچ نابزوی. نوقم بوون ئه وهیه که ئه ده ئارا دا نه بی و ئه وهولی نه مینئی و کرداری نه مینئی و جوولهی نه مینئی - نوقمی ئاو بی - ئهگر هیشتا ده ئاو دا دهست و پهلی ده کوتئی، بهو نالین نوقم بوون، یا هاواریک دهکا «ئاها ی، خنکام!» بهمهش نالین نوقم بوون.

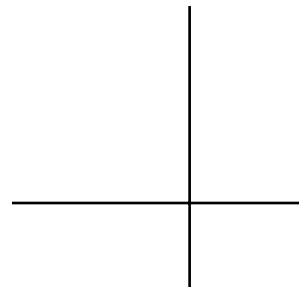

ئاخر، ئەم « انا الحق » گوتنە، خەلك پېيانوایە، داواى مەزنايەتییە. « انا العبد » گوتن، داواى مەزنايەتییە. « انا الحق » تەوازوعىكى گەرەيە. چونكە ئەمە كە دەلى « من عەبدى خودام! » دوو بوون دەسەلمىنى: يەككە خۆى و يەككە خودا. بەلام ئەوھى « انا الحق » دەلى، خۆى بەخت كىردە، خۆى بە با داوہ. دەلى « انا الحق » يانى « من نيم! گشت ئەوہ! جگە لە خودا نيە! من بە تەواوھتى عەدەمەم و هيچم! » تەوازوع لەمە دا پترە. ئەمەيە كە خەلك تيناگەن. ئەمە كە پياو بەندايتى خودا بكا، ئاخر، بەندايتى ئەو دە ئارا دايع. ھەرچەند بۆ خودايع بەلام خۆى دەبينى و كىردارى خۆى دەبينى و خوداى دەبينى. ئەو نوقمى ئا و نيە. نوقمى ئا و ئەو كەسەيە كە هيچ جوولە و كىردارىكى نەمىنى، بەلام جوولەكانى ئەو، جوولەى ئا و بى.

شېرىك رەپى ئاسكىكى دەنا. ئاسك لەو راديدەكرد. ھەتا راديدەكرد، دوو بوون ھەبوو: يەككە بوونى شېر و يەككە بوونى ئاسك. بەلام كە شېر گەيشتە ئەو و كەوتە ژېر پەنجەى زالى ئەو، لە ھەيبەتى شېر بېھۆش و بېخود بوو لە بەر شېر كەوت، ئەم ساتە، بوونى شېر بە تەنيا مايعوہ - بوونى ئاسك فەوتنا و نەما.

نوقم بوون ئەوھيە كە ھەقتەعالا بۆ ئەوليا، غەيرى ئەم خۆفە كە خەلك دەترسن لە شېر و پلېنگ و زالم. ھەقتەعالا ئەوانى لە خۆى ترساند و لى راون كىردنەوہ كە خۆف لە ھەقەوھيە، ھىمنايتى لە ھەقەوھيە، عەيش و نۆش لە ھەقەوھيە و خورد و خەو لە ھەق. ھەقتەعالا روخسارىك بەوان دەنوئى تايبەت و ھەستىپىكراو لە بىدارى دا، بە چاوى ئاوەلە - روخسارى شېر يا پلېنگ يا ئاگر - كە ئەو راستەقەينەيان بۆ دەرکەوئى كە « ئەو روخسارى شېر يا پلېنگەى كە دەبينن، ھى ئەم عالەمە نيە، روخسارى غەيبە كە نەقش كراوہ. » ھەرۆتر، روخسارى خۆى بە گەلىك جوانى دەردەخا. بىستانەكان و جۆيارەكان و حۆرييەكان و كۆشكەكان و تەعام و خەلات و ولات و شار و مەنزلى سەير و سەمەرى جۆراوجۆر. بە راستى دەزانئى كە ئەمانە ھى ئەم عالەمە نين. ھەق ئەوانە دىنئىتە زەينىوہ و نەقشيان دەكا. كەوايە لى يەقەن دەبئى كە خۆفى ئەو لە خوداويە و ھىمنايتى لە خوداويە و ھەموو راحەتى و تەماشاكەن لە خوداويە. نووكە، ئەم خۆفەى ئەو وەك خۆفى خەلك ناچئى. چونكە ئەو ئەمەى بينيوہ بئى بەلگەيە، ھەق پى نیشان دا كە ھەموو لەوہويە.

فەلسەفى ئەمە دەزانئى، بەلام بە بەلگەوہ. بەلگە قايم نيە و ئەو خۆشبيھى كە لە بەلگەوہ پىكدئى، بەقاي نايئى. ھەتا بەلگەكەى پىدەلئى، خۆش و گەرم و تازەيە، كە باسى بەلگە تىپەرى، گەرما و خۆشى ئەويش نامىنئىتەوہ. ھەرۆكى كەسپك بە

به‌لگه زانی که ئەم خانووێه به‌ننایه‌کی هه‌یه و به‌به‌لگه ده‌زانی که ئەم به‌ننایه چاوی هه‌یه و کوێر نیه، ده‌سته‌لاتی هه‌یه، بێده‌سته‌لات نیه، هه‌بوه و عه‌ده‌م نه‌بوه، زیندوو بوه و نه‌مردوه، به‌ر له‌ بینای ماله‌که ژیاوه، هه‌مووی ئەوانه ده‌زانی. به‌لام به‌به‌لگه‌وه ده‌یزانی. به‌لگه‌ش هه‌میشه‌یی نیه زوو فه‌رامۆش ده‌کری. به‌لام ئاشقه‌کان چونکه خزمه‌تیان کرد، به‌ننایان ناسی و به‌چاوی یه‌قین دیتیان و نان و نمه‌کیان پیکه‌وه خوارد و هاتوچۆی یه‌کتریان کرد، قه‌ت به‌ننا له‌ زه‌ین و بییری ئەوان غایب نابێ. که‌وایه وه‌ها که‌سیک فه‌وتاوی هه‌قه. له‌ هه‌ق ئەو دا، گونا‌ه گونا‌ه نیه، تاوان تاوان نیه، چونکه ئەو به‌زیو و فه‌وتاوی ئەوه.

پادشایه‌ک به‌ غولامه‌کانی فه‌رموو که « هه‌رکام جامیکی زی‌رن به‌ ده‌سته‌وه بگرن، ئەوه میوانه‌کان دین! » به‌ غولامه‌ تایبه‌ته‌که‌شی فه‌رموو که « جامیک به‌ ده‌سته‌وه بگره‌! »

کاتیک پادشا رووی نواند، ئەو غولامه‌ تایبه‌ته‌ له‌ دیداری پادشا بێخود و مه‌ست بوو، جامی له‌ ده‌ستی که‌وت و شکا. ئەوانی دی کاتیک ئەمه‌یان له‌و دیت، گوتیان که دیاره ده‌بێ وابکه‌ین: جامه‌کانیان به‌ قه‌ست به‌رداوه.

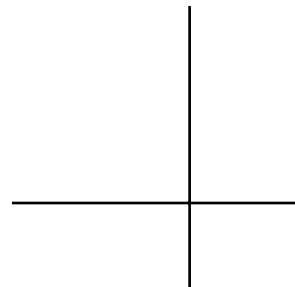
پادشا لێیان توورپه‌ بوو « بۆچ وه‌هاتان کرد؟ »

گوتیان که « ئەو که‌ تایبه‌تتر بوو وه‌های کرد. »

پادشا گوتی « ئەه‌ی گه‌وجینه‌! ئەو وه‌های نه‌کرد، من کردم. »

به‌ رواله‌ت هه‌موو ئەم کارانه، گونا‌ه بوو. به‌لام ئەو یه‌که گونا‌هه عه‌ینی تاعه‌ت بوو، به‌لگه سه‌رت‌تر له‌ تاعه‌ت و گونا‌ه بوو. خۆی، مه‌به‌ست له‌ هه‌مووی ئەوانه غولام بوو. باقی غولامه‌کان تابع و لاساکه‌ری ئەون. چونکه ئەو غولامی پادشا بوو و له‌ راستی دا، چونکه هه‌موو غولامه‌کان تابعی پادشان، که‌وایه تابعی ئەون. چونکه ئەو عه‌ینی پادشایه و غولامه‌تی له‌و دا جگه له‌ رواله‌ت نیه. له‌ جوانیی پادشا پیره.

قسه‌ی گه‌وره‌پیاوان ئەگه‌ر به‌ سه‌د شیوه‌ی جو‌راوجۆر بێ، هه‌ر یه‌که. چونکه هه‌ق یه‌که و ریگا یه‌که، دوو قسه‌ چۆن ده‌گونجی؟ به‌لام به‌ رواله‌ت دژی یه‌که دیاری ده‌ده‌ن. به‌ مانا یه‌که و جیا‌وازی له‌ رواله‌ت دایه و ده‌ مانا دا هه‌موو گرده‌کوێه. وه‌ها که میریک بفه‌رموێ که‌ خپوه‌تیک بدروون. یه‌که ریس ده‌رپسی، یه‌که گولمیخ ده‌کوئی، یه‌که به‌رگ ده‌چنی و یه‌که ده‌یدروئی و یه‌که ده‌بیری و یه‌که ده‌رزی تیده‌گی‌پری. ئەم

روخساران له روالهت دا جياوازن و جوړاوجوړ، به لام ده مانا دا گرده كوون و يهك كار دهكهن. ههروهتر نهگه له نهحوالی عالميش بفقري، ههموو بهندايه تي ههقه - له فاسق و سالح، له ياغي و ملكهچ و له ديو و فريشته.

بو وينه پادشايهك دهيهوي غولامهكاني تاقى بكاتهوه و ههليانسهنكيتي، له بهر هوپهك، ههتا بهرقه رار و نابهرقه رار دركهوي و راست پهيمان و بهدپهيمان جيا بيتهوه و بهوهفا و بيوهفا. نهو پيوستي به هانه و هاندرېك ههيه ههتا بهرقه راري نهو درېكهوي. نهگه نهبي، بهرقه راري چون دردهكهوي؟ كهوايه نهو به هانه و هان دان بهندايه تي پادشا دهكا، چونكه ويستي پادشا نهويه كه وهها بكا. بايهكي نارد ههتا وهستاوي له غهيري وهستاو بو دركهوي و ميشوولهي له درخت و باغ جيا كردهوه: ههتا ميشووله برؤن و باشوو بمين.

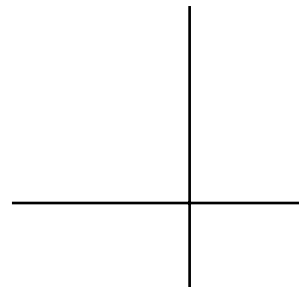
پادشايهك به كه نيزكي فهموو كه « خو پرازينهوه و خوت به غولامهكانم نيشان بده، ههتا نهمانهت و خپانه تي نهوان دركهوي! »

ئاكاري كه نيز ههچهند به روالهت گونا ه ديارى دهكا، به لام له راستي دا، بهندايه تي پادشا دهكا.

نه بهندانه چونكه خويان له عالمه دا ديت - نهك به بهلگه و تهقليد، بهلگه به چاوي بينين، بي پرده و حجاب - كه تيگرا له چاك و خراپ بهندايه تي و تاعه تي ههق دهكهن، كهوايه له ههق نهوان دا نه عالمه، قيامته. چونكه قيامت بريتي لهويه كه ههموو بهندايه تي ههق بكن و كاري ديكه نهكهن جگه له بهندايه تي نهو. وه نهوان نه مانايه هه ليره دهبين.

عالم له رووي وشهوه نهويه كه له « عارف » عاليتر بي. چونكه به خودا دهلين « عاليم » به لام ناكري پيبيلي « عارف ». ماناي « عارف » نهويه كه نهيده زاني و زاني. نهمه له ههق خودا دا ناشي. به لام به پي عورف، عارف زيده تره. چونكه عارف، بريتيه له: نهوهي كه بي بهلگه، دهيزاني، عالمي به چاوي بينين و ته ماشا بينيوه. به پي عورف، « عارف » بهمه دهلين.

دهلين « عاليم چيتره له سه زاهيد! » عاليم چون چيتر له سه زاهيد دهبي؟ ناخر، نهمه زاهيده به عيلمه وه زوهدي كرد. زوهدي بي عيلم مه حاله. ناخر، زوهدي چيه؟ له دونيا روو وهرگيتران و روو ده تاعهت و ناخرهت كردن. ناخر، دهبي دونيا بناسي و ناحه زي و بيبهقايي دونيا بزاني و لوتف و بهرقه راري و بهقاي ناخرهت و

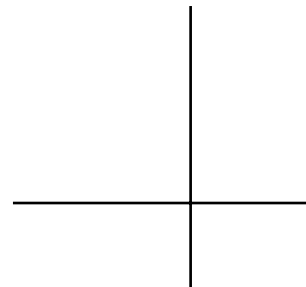

ههول بۆ تاعهت، بزانی - که « چۆن تاعهت بکهه و چ تاعهت بکهه؟ » ئهوانه هه مووی عیلمن. کهوایه زاهیدی بی عیلم مهحاله. کهوایه ئهه زاهیدهه ههه عالیمه و ههه زاهید. ئهه عالیمه که چیتره له سهه زاهیده، چۆن دهه بی؟ ده ماناکه ی نهگهیشتون، ئهوه عیلمیکی دیکهیه که دوا ی ئهه زوهه و عیلمه ی یهکهه که هه بیوو، خودا وای بۆ دانا که ئهه عیلمی دووههه به رهه می ئهه عیلم و زوههه بی. بیهشک وههه عالیمیکی چیتره له سهههه زار زاهید. وههه که پیاویکی درهختیکی چهقاند و بهری دا. بیهشک ئهه درهخته ی که بهری دا چیتره له سهه درهخت که بهری نهه دابی. چونکه ئهه درهختانه لهوانهیه به بهر نهگهه - که ئافات له ری دا زۆرن. حاجیهه که گهیشهه کابه، باشتره لهه حاجیهه ی که له بیاوان بهریوهیه - چونکه ئهوان ترسیان ههیه بگهه ی یا نهگهه ی. بهلام ئهه به ههقیقهه گهیشتوتی. یهه ههقیقهه چیتره له ههه زار شک.

ئه میر نایب گوتی که « ئهوه ی که نهگهیشتوتش هیوای ههیه. »

فهه مووی « کوا ئهوه ی که هیوای ههیه، ههتا ئهوه ی که گهیشهه؟ له ترسهوه ههتا هیمنایهتی جیاوازیی زۆره، و چ پتویستییه به جیاوازیی؟ لای هه موو کهس ئهه جیاوازییه ئاشکرایه. قسه له سهه هیمنایهتییه - که له هیمنایهتییه وهه ههتا هیمنایهتی جیاوازییه کی مهزن ههیه. فهزلی مستهفا له ئهنبیا، ئاخه، له رووی هیمنایهتییه وه. دهنا تهواوی ئهنبیا له هیمنایهتی دان و له خوڤ تپهه ریون، ئیلا پله و پایهه کی زۆر له هیمنایهتی دایه. ئیلا که عالیهی خوڤ و پله و پایهه کانی خوڤ دهکری نیشان دهه، بهلام پله و پایهه کانی هیمنایهتی بی نیشانن. له عالیهی خوڤ برون که ههکهسهه له ری خودا دا چ دههخشی: یهکیکه لهشی بهخت دهکا و یهکیکه مال و یهکیکه گیان، یهکیکه رۆزوو، یهک زهکات، یهک نوپۆ، یهکیکه ده رهکهههت، یهکیکه سهه رهکهههت. کهوایه مهزلهه کانی ئهوان نهقشکراو و دیاریکراو - دهکری ئهوان نیشان بدن. ههروهک مهزلهه کانی قوونیه ههتا قهسهه رییه دیاریکراو: قیماز و ئوپروخ و سولتان و غهیره. بهلام مهزلهه کانی دههیا له ئهنتالیه ههتا ئهسکهندهرییه، بی نیشانه. ئهوه تهنیا کهشتیوان دهیزانی، به خه لکی ویشکایی نالی، چونکه ناتوانن تپیهگهه. »

ئه میر گوتی « گوتنه کهشی، فایده ی ههیه. ئهگه هه مووشی تپینهگهه ههندیکی تپدهگهه و په ی پپدهههه و گومانی دهکهه. »

فهرمووی « ئه‌ی وه‌للا! که‌سیک له شه‌ویکی زه‌نگ دا دانیشته‌وه به‌ خه‌به‌ر، به‌و هیوایه که « به‌ره‌و رۆژ ده‌چم » هه‌رچه‌ند چلۆنایه‌تی رۆیشته‌که نازانی، به‌لام چونکه چاوه‌روانی رۆژه، له رۆژ نزیك ده‌بیته‌وه. یا که‌سیک له شه‌ویکی تاریک و هه‌ور دا، به‌ دوا‌ی کاروانیک دا ده‌روا. نازانی که ده‌گاته کوئی و بۆ کوئی ده‌چی و چه‌ندی ریگا بریوه. به‌لام که رۆژ داها‌ت، به‌ره‌می ئه‌و رۆیشته‌وه ده‌بینی. »

عیسا زۆر پیکه‌نی و یه‌حیا زۆر گریا. یه‌حیا به‌ عیسا‌ی گوت که « تۆ له مه‌کره ورده‌کانی هه‌ق زۆر هیمنی که وه‌ها پیده‌که‌نی؟ »

عیسا گوتی که « تۆ له خه‌لات و لوتفه ورده‌کانی له‌تیی هه‌ق زۆر غافل بووی که وه‌ها ده‌گری؟ »

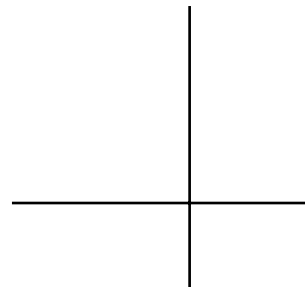
وه‌لییه‌ک له ئه‌ولیای هه‌ق له‌م رووداوه دا حازر بوو. له هه‌قی پرسی « له‌م دوانه کامه‌یان پله‌ی سه‌رت‌ه؟ »

ولام گه‌یشت که « من له‌و شوینهم که زه‌ینی به‌نده‌ی من له‌ویدییه. لای هه‌ر به‌نده‌یه‌ک من خه‌یالیک و روخساریکم، هه‌رچی ئه‌و خه‌یالم بکا، من له‌و شوینهم. »
من به‌نده‌ی ئه‌و خه‌یالم که هه‌ق له‌وئی بی. بیزارم له‌و هه‌قیقه‌ته‌ی که هه‌ق له‌وئی نه‌بی.

« خه‌یاله‌کان خاوین که‌نه‌وه، ئه‌ی به‌نده‌کانی من! - که چیگه و پله‌ی منه! »

نووکه، تۆ خۆت تا‌قی بکه‌وه له گریان و پیکه‌نین، له نوێژ و رۆژوو، له خه‌لک و خه‌لوه و غه‌یره، بۆ تۆ کامه باشته‌وه و ئه‌حوالی تۆ به‌ کام شیوه راست‌تر ده‌بی و پیشکه‌وتت پتر، ئه‌و کاره ره‌چاو بگره! تۆ مفتییه‌کت هه‌یه ده‌هه‌روون دا، فتوا‌ی مفتیانی پیراگه‌یه‌نه، هه‌تا ئه‌وه‌ی که ئه‌و ره‌زای له سه‌ره، ئه‌و ره‌چاو بگری! هه‌ر ئه‌وجۆره‌ی که ته‌بیب بۆ لای نه‌خۆش دی، له ته‌بیبی ده‌روون ده‌پرسی. چونکه تۆ ته‌بیبیکت هه‌یه ده‌هه‌روون دا و ئه‌و مه‌زاجی تۆیه - که ره‌دی ده‌کا و قه‌بوولی ده‌کا و ناچار ته‌بیبی ده‌ره‌وه له‌و ده‌پرسی که « فلان شته‌ی که خواردت چۆن بوو؟ سووک بووی؟ قورس بووی؟ خه‌وت چۆن بوو؟ » له‌وه‌ی که ته‌بیبی ده‌روون ئاگاداری ده‌کا، ته‌بیبی ده‌ره‌وه حوکمی له سه‌ر ده‌دا.

که‌وایه ئه‌سل ئه‌و ته‌بیبه‌ی ده‌روونه و ئه‌و مه‌زاجه‌ی ئه‌و. کاتیک ئه‌م ته‌بیبه‌ زه‌عیف

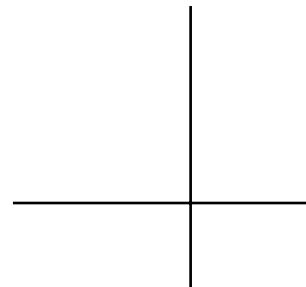
بئی و مزاج فاسد بئی له بهر زهعف، شتهکان به پیچه‌وانه ده‌بینی و نیشانه به خراب دهدا: به شه‌کر ده‌لئی تال و سرکه‌ی پی شیرینه. که‌وايه موح‌تاج به ته‌بیبی دهره‌وه هه‌یه که یارمه‌تی بدا هه‌تا مزاج وه‌ک پیشووی لی‌بیته‌وه. دواى نه‌وه، نه‌و دیسان روو له ته‌بیبی خوئی ده‌کا و فتواى له‌و ده‌وئ.

هه‌روه‌تر، مرؤف مه‌زاجی‌کی هه‌یه له رووی ماناوه، کاتیک نه‌و زه‌عیف بئی، هه‌سته‌کانی دهره‌وونی نه‌و هه‌رچی بی‌بین و هه‌رچی بی‌لین هه‌مووی به پیچه‌وانه ده‌بئ. که‌وايه نه‌ولیا ته‌بیب، یارمه‌تی نه‌و ده‌دن هه‌تا مزاجی راست بیته‌وه و دل دینی قه‌وه‌ت بگرئ.

مرؤف شتیکی گه‌لیک مه‌زنه. هه‌موو شت ده‌و دا نووسراوه. حیجاب و تاریکی ناهیلئ که، نه‌و زانسته‌ی نیو خوئی بخوینیته‌وه. حیجاب و تاریکی بریتیه له خه‌ریک بوونی جوراوجور و ته‌دبیری جوراوجور و ئاره‌زووی جوراوجور. سه‌ره‌رای نه‌مه که له تاریکی دایه و په‌رده‌ی به سه‌ر دا کیشراوه، دیسانیش شت ده‌خوینیته‌وه و ئاگاداریی لئی هه‌یه. پروانه کاتیک نه‌م تاریکی و حیجابانه نه‌مین، چلون ئاگادار ده‌بئ و چ زانستیکی ده‌ست ده‌که‌وئ.

ئاخر، نه‌م پیشانه، له جلدرووی و به‌نایی و نه‌جاری و زپرینگه‌ریی و نه‌ستیره‌ناسی و پزشکی و غه‌یره و هه‌موو پیشه‌کان، له دهره‌وونی مرؤفه‌وه سه‌ریان هه‌لداوه - له به‌رد و گل‌مه‌ت په‌یدا نه‌بوون. نه‌وه‌ی که ده‌لین قه‌له‌په‌شیک مرؤفی فی‌ر کرد که مردوو ده‌گور بنین، نه‌ویش وینه‌ی مرؤف بوو که له مه‌ل دهرکه‌وت، داواى مرؤف نه‌وی ناچار به‌م کاره کرد. ئاخر، هه‌یوانیش به‌شیکه له مرؤف. به‌شیک چون ته‌واوته‌ی فی‌ر ده‌بئ؟ وه‌ها که مرؤفی‌ک بی‌ه‌وئ به ده‌ستی چه‌پ بنووسی. قه‌له‌م به ده‌سته‌وه بگرئ. هه‌رچه‌ند دل قایمه، به‌لام ده‌ست له نووسین دا ده‌له‌رزئ. به‌لام ده‌ست به‌ نه‌م‌ری دل ده‌نووسی.

کاتیک نه‌میر دئ، مولانا قسه‌ی مه‌زن ده‌فه‌رمووی - چونکه قسه له‌وه‌ی که نه‌ه‌لی قسه‌یه نابریئ: قسه هه‌میشه به‌و ده‌گا و قسه به‌وه‌وه لکاوه. له زستان دا نه‌گه‌ر دره‌خته‌کان به‌رگ و به‌ر نه‌دن، پیتوانه‌بئ که له کار دا نین: نه‌وان هه‌میشه خه‌ریکن. زستان سه‌رده‌می ده‌خله، هاوین سه‌رده‌می خه‌رج. هه‌موو خه‌رج ده‌بین، ده‌خل

نابینن. وهها که کهسهیک میوانی بدا و خهرج بکا، ههموو ئهوه دهبینن. بهلام ئهوه دهخلهی که کهم کهمه کوی کردۆتهوه بۆ ئهوه میوانییه، ئهوه نابینن و نازانن. وه ئهسل دهخله - که خهرج له دهخلهوه دی.

ئیمه دهگهڵ ئهوه کهسهی که پتوهندییمان ههبی، دم به دم دهگهڵ ئهوه له قسه داین و یهکین و پیکهوهین - له بیدهنگی و غهیبهت و حوزوور دا. بگره له شهپیش دا دهگهڵ یهکین و ئاوقای یهکترین: ههچهند مست لیکتر دهکوتین، دهگهڵ ئهوه له قسه داین و یهکین و پیکهوهین. ئهوه به مست مهزانه! ئهوه مسته میوژی تیدایه! باوهی ناکهی؟ بیکهوه هتا بیبینی! میوژی چی؟ دوری عهزیزی چی؟ ئاخر، خهلکی دیکه جهفهنگ و نوکته و زانست دهلین - به نهزم و نهسر. ئهمه که مهیلی ئهمیر بۆ ئهم لایهیه و دهگهڵ ئیمهیه، له بهر زانست و نوکته و موعیزه نیه، چونکه له ههموو جیکهیهک لهم بابهتانه ههیه و کهم نین. کهوایه ئهوهی که منی خوڤ دهوی و تاسهه دهکا، ئهمه جگه لهوانهیه. ئهوه شتیکی دیکه دهبینی و ئهوپهری ئهوه که خهلکی دیکه بینویهتی، رووناکییهکی دیکه دهبینتهوه.

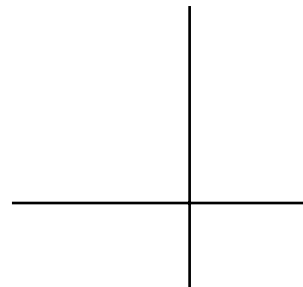
دهگێرنهوه که: پادشایهک مهجنوونی حازر کرد و گوتی که « تۆ چت بوه و چت لیتقهوماوه؟ ئابرووی خوڤ برد و له خانومان کهوتی و خراپ بووی و فهوتای. لهیلا چیه و چ چاکهیهکی ههیه؟ وهره هتا جوان و چهلهنگت نیشان بدهم و فهدای تۆی بکهم و پیتیبهخشم! »

که ئامادهیان کردن و جوانهکان به کهشم و نهشم دهکهوتن، مهجنوون سهری داخستبوو و بهر پیتی خووی چاو لیدهکرد.

پادشا فهرمووی « ئاخر، سهه ههئینه و سهیریان بکه! »

گوتی « دهترسم! ئهشقی لهیلا شمشیری ههلهکشاووه. که سهه ههئینم، سهرم دهپهڕینی. »

وهها نوقمی ئهشقی لهیلا بوو. ئاخر، کهسهی دیکهش چاویان ههبوو، لێو و لووتیان ههبوو. ئاخر، دهو دا چی دیتبوو که تووشی ئهم حاله ببوو؟

لای ئەو دوو «انا» ناگونجی!

لای ئەو دوو «انا» ناگونجی. تۆ «انا» دەلێی و ئەو «انا». یا تۆ لەبەری بمره، یا ئەو لەبەر تۆ بمری، هەتا دوویی نەمیئێ! بەلام ئەمە که ئەو بمری، ناگونجی - نه له دەرەوه، نه له زهین دا. ئەو ئەم لوتفەهی هەیه که ئەگەر گونجا، بۆ تۆ دەمرد هەتا دوویی رابی. نووکه، چونکه مردنی ئەو ناگونجی، تۆ بمره هەتا ئەو له تۆ دەرکهوئ و دوویی رابی!

دوو مهل لێک بهستن. سه ره رای هاوڕه گه زیی و ئەوه که دوو بالیان هه بوو بوو به چوار، نافرن - چونکه دوویی قایمه. به لام ئەگەر مه لێکی مردوو لهو بهستی، ده فری - چونکه دوویی نه ماوه.

هه تاو ئەم لوتفەهی هەیه که له بهر چه کچه کی بمری، به لام چونکه ناگونجی، ده لێ که «ئەهی چه کچه کی، لوتفی من گه یشتۆته گشت که س. ده مه وئ له هەقی تۆش دا چاکه ی بکه م، تۆ بمره! - چونکه مردنی تۆ ده گونجی - هه تا له شۆقی به شکۆی من به شدار بی و له چه کچه کیه تی بییه دهر و بییه هه لۆی قافی قوربه ت!»

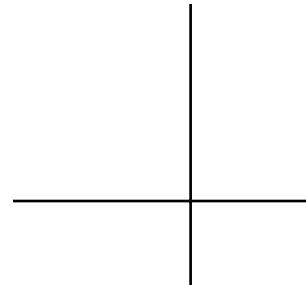
به نده یه ک له به نده کانی هه ق ئەم دهسته لاتهی هه بوه که خۆی بۆ دۆستیک بهخت بکا. له خودا ئەو دۆسته ی داوا ده کرد. خودا قه بوولی نه ده کرد. دهنگی که غه یب هات که «من نامه وئ که ئەو بیینی!» ئەو به نده یه پیی داگرت و دهستی له پارانه وه هه لنه گرت که «خودایا، ویستی ئەوت ده من ناوه، له من دهرناچی.»

له ئاکام، دهنگی غه یب هات: «ده ته وئ که ئەو رابی، سه ره بهخت بکه و بفه وتی و تۆ مه مینه وه و له عاله م دهرچوه!»

گوئی «یاره ب، رازی بووم»

وه های کرد و سه ری بهخت کرد بۆ ئەو دۆسته، هه تا به مرادی بگا.

ئەگەر به نده یه ک ئەو لوتفەهی هەبی که وه ها ته مه نیک که: روژیکی ئەو ته مه نه، ته مه نی گشت عاله م - ئەوه وئ و ئاخو - دینی، بهخت بکا، ئەو خاوه نی لوتفه، ئەم لوتفه ی نیه؟ ئەمه ت مه حال! به لام فه نای ئەو ناگونجی. که وایه، تۆ فه نا به!

دزیک داخواری داروځهیه!

همیشه داروځه له دز دهگهړی هتا بیانگری و دز له و رادهکن. ئەم شته سهیره رووی داوه که دزیک له داروځه بگهړی و بیهوی که داروځه بگری و وه چنگی بخا.

ههفتهعالا به بایهزیدی گوت « یا بایهزید، چ دهخواری؟ »

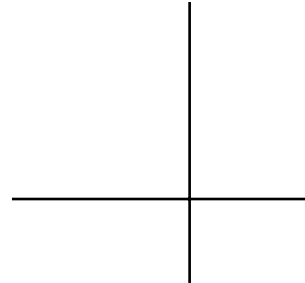
گوتی « دهخواریم که نهخواریم! »

نووکه، مرؤف دوو حالتهی پتر نیه: یا دهخواری یا ناخواری. ئەوه که هر نهخواری، ئەمه خووی مرؤف نیه. ئەمه یانی له خووی بهتال بوه و به تهواوهتی نهماوه - چونکه ئەگه مابا، ئەو خوو مرؤفایهتییهی تیدا دهبوو که بخواری یا نهخواری. نووکه، ههفتهعالا دهپهویست که ئەو کامل بکا و بیکاته شیخیکی تهواو، هتا دواي ئەوه ئەو حالتهی به سهر دابی که لهوی دوویی و جیایی نهگونجی، پیکگهیشتنیکی تهواو بی و یهک گرتن. چونکه ههموو نازارهکان لهوه پیکدین که شتیک بخواری و پیکنهیه. که نهخواری، نازار نامینتی.

مرؤف جیاوازن و ئەوان لهم ریبازه دا پله و پایهیان ههیه. ههنديک به ههول و تیکوشان دهگهنه رادهیهک که ئەوهی بیر و دهروونیان دا داواي دهکا، جیبهجیی نهکن. ئەوه ده دهستهلاتی مرؤف دایه. بهلام ئەوه که ویست و خواست ری ده دهروون نهکهوی، ده دهستهلاتی مرؤف دا نیه، ئەمه جگه له جهزیهی ههق ناتوانی لپی دوور خاتهوه.

ئیماندار ئەگه به تهواوهتی ئیمانی ههقیقی ههبی، ئەو هر ئەو کاره دهکا که ههق دهیکا - جا چ جهزیهی ئەو بی، چ جهزیهی ههق. ئەوهی که دهلین دواي مستهفا و پیغهمبهران وهی بۆ کهس نازل نابی، بۆ نابی؟ دهبی. بهلام « وهی » پینالین. ئیماندار که چاو له نووری خودا دهکا، ههمووی دهبینی - یهکه م و ناخر، حازر و غایب. چونکه له نووری خودا دا، شتیک چۆن شاراوه دهبی؟ ئەگه شاراوه بی، ئەوه نووری خودا نیه. کهوايه مانای « وهی » یه، ههچهند « وهی » پینالین.

عوسمان که بوو به خهلیفه، چوو سهر منبر. خهلک چاوهړی بوون که چ دهفهرموئ. بیدهنگ بوو و هیچی نهگوت و چاوی له خهلک بری. خهلک حالهت و

خۆشییەکیان تیکەوت که پێیانخۆش نەبوو لێدەرکەون و ئاگیان لە یەکتەر نەبوو که لە کوێ دانیشتون - که بە سەد زیکر و وەعز و خوتبە تووشی وەها حالەتیک نەدەهاتن. فایدهی وەهایان دەست کەوت و رازی وەهایان لێدەرکەوت، که بە چەند عەمەل و وەعز پێکنەدەهات.

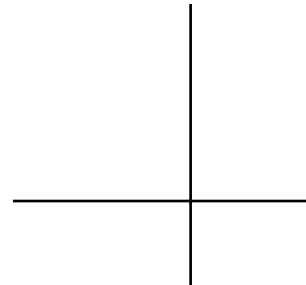
هەتا ئاخری کۆر، هەروا چاوی لێدەرکردن و قسەیی نەدەفەرموو. که ویستی بێتە خوار، فەرمووی « ان لکم امام فعال خیر الیکم من امام قوال »

راستی فەرموو. چونکه مەبەست لە قسە، فایده و ناسکییە و گۆرینی ئەخلاق بەبێ قسە، دوو هەندەیی ئەوەکه لە قسە دەستیان دەکەوت، تێاندا پێکەهات. کهوا یە ئەوەی که فەرمووی، عەینی سەواب بوو که فەرمووی. گریمان خۆی بە « فعال » دانا و ئەودەمی که لە سەر مەنەبەر بوو، کاریکی نەکرد که روالەتەکهی بە چاوی ببیندری: نوێژی نەکرد، نەچوێ حەج، سەدەقەیی نەدا، زیکری نەکرد، خوتبەشی که نەگوت. کهوا یە زانیمان عەمەل و کردەوه، هەر تەنیا ئەم روالەتە نیە، بەلکه ئەم سیمایانە سیمای ئەو عەمەلەیه و ئەو عەمەلەش گیان.

ئەمە که یەکیک سەیری ئەستێرە دەکا و رێگا دەبێ، هیچ ئەستێرەیهک قسەیی دەگەڵ دەکا؟ نا. ئیلا که هەر سەیری ئەستێرە بکا، رێی لە لاری لێک دەکاتەوه و دەگاتە مەنزڵ. هەر ئەوجۆرەیی که لەوانەیه سەیری ئەولیا یە هەق بکە، ئەوان شوینت لە سەر داخەن بێ هیچ قسە و باس و دەمەقالەیهک، بە مەبەستت بگەیی و تۆ بگەیهننە مەنزلی وەسل.

لە عالەمی خودا دا هیچ شتیک سەختتر لە تەحەمولی مەحال نیە. بۆ وینە تۆ کتیببیکت خۆیندبیتەوه و رێک و راستت کردبێ و سەر و ژیر و بۆرت بۆ دانابێ، یەکیک لە پەنا تۆ دانیشتوێ و ئەو کتیبە بە هەلە دەخوینیتەوه. هیچ تەحەمولی ئەوەت پێدەکرێ؟ ئیمکانی نیە. ئەگەر نەتخویندبیتەوه، بۆ تۆ تۆفیریک ناکا - بە هەلەیی بخوینیتەوه یا راست، چونکه تۆ هەلەت لە راست لێک نەکردۆتەوه. کهوا یە تەحەمولی مەحال خەباتیکی گەرەیه.

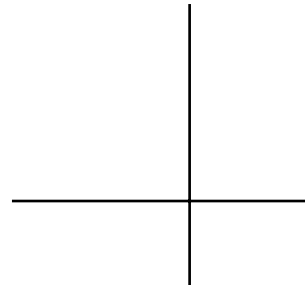
نووکە، ئەنبیا و ئەولیا لە خەبات راناکەن. یەکەم خەباتیک که کردیان، قەتلی نەفس و تەرکی ئاواتەکان و شەهوەت و خەباتی ئەکبەر بوو. که پێیگەیشتن و گەیشتن و لە پلەیی هیمنایهتی دابەزین، راست و چەوتیان لێ ئاشکرا بوو. راست لە

چهوت دهزائن و دهبینن، کهچی دیسانیش له خهباتیکی گهوره دان، چونکه ئەم خەلکە هەموو کارهکانیان چهوته و ئەوان دهیبینن و تهحهمولی دهکەن - که ئەگەر نهیکەن و بیلین و چهوتی ئەوان باس بکەن، کهسیک لایان نامینیتتهوه و کهس سلاوی موسلمانهتیان لیتاکا. ئیلا ههفتهعالا دلفرهوانیی و ههوسهلهیهکی گهورهی پیداون که تهحهمول دهکەن - له سهه چهوتیان یهکیکی دهلین، ههتا لهبهری گران نهبی و باقی چهوتیهکان دادهپوشی، بگره پهسنیشی دهکا که « ئەو چهوتیهت راسته » ههتا بهرهبهره ئەم چهوتیهانی یهک به یهک لی دوور دهکاتهوه.

هەر ئەوجۆرهی که مامۆستایهک خهت فیری مندالیک دهکا، که گهیشه رسته، مندال رسته دهنووسی و نیشانی مامۆستای دهدا. لای مامۆستا، ههموو ههلهیه و خراپ. دهگهلی به شیوهی سهنعت و سازان دهجوولیتتهوه و دهلی که « ههمووی راسته و راستت نووسیوه. بژی، بژی! ئیلا ئەم یهک وشهیهت خراپ نووسیوه. وهها دهبی! ئەو وشهیی دیکهشت خراپ نووسیوه. » چهند وشهیهک لهو دیره به خراپ ناو دهبا و پتی نیشان دهدا که دهبی وهها بنووسری و پهسنی باقی دهکا ههتا دلی نهسلهمی و نهبووریتتهوه. وه بهو پهسنه هیز دهگری و هەر ئەوجۆره، بهرهبهره فیر دهبی و یارمهتی وهردهگری.

ئینشاللا هیوادارم که ههفتهعالا مهبهستهکانی ئەمیر پیکبیتی و ئەوهی ده دلی دایه و دهیهوی و ئەو شتانهش و ئەو دهولتهش که ده دلی دانیه و نازانی که چیه، هیوادارم ئەوانیشی پیبگا - کاتیک ئەوانی دیت و ئەو خهلاتانه بهو گهیشتن، له خواست و ویستهکانی پیشووی شهرمزار بی که « وهها شتیکم لهبهر بوو، دهولت و نیعمهتیکی وهها! چهند سهیره، ئەمی من چۆن داوای ئەوانم دهکرد؟ » و شهرم دایگری. نووکه، خهلات ئەوهیه که ری ده زهینی مرؤف نهکهوی - چونکه ههرجی بیته زهینییهوه، به قهده هیمهتی ئەو دهبی و به قهرا ئەو. بهلام خهلاتی ههق به قهرا قهدری ههق دهبی. کهوایه خهلات ئەوه که شایهنی ههق بی، نهک شایهنی زهین و هیمهتی بهنده.

شوکر، مژینی مه‌مکی نیعمه‌ته!

شوکر، مژینی مه‌مکی نیعمه‌ته. مه‌مک هرچه‌ند پر بی، هه‌تا نه‌میژی، شیر نایه.

پرسی که « هۆی ناشوکرایی چیه و نه‌وهی که به‌رگری شوکره چیه؟ »

شیخ شه‌مسه‌ددین فه‌رمووی « به‌رگری شوکر، ته‌ماحی خاوه - که نه‌وهندی به‌و گه‌یشته‌وه، پتر له‌وهی ته‌ماح کردبوو. نه‌و ته‌ماحه خاوه والیکرد. چونکه له‌وهندی که ده‌دلی نابوو که‌متری پی‌گه‌یشته، بوو به‌رگری شوکر. که‌وايه، له‌عه‌یبی خۆی غافل بوو و نه‌و نه‌غده‌ی که پی‌شکه‌شیان کرد پی‌ی که‌م بوو. بی‌شک، ته‌ماحی خاوه‌ک میوه‌ی خاوه و نانی خاوه و گوشتی خاوه خواردنه. که‌وايه، بی‌شک، ده‌بیته هۆی پی‌کهاتنی عیله‌ت و پی‌کهاتنی ناشوکرایی.

کاتیک زانی شتی خراپی خواردوه، رشانه‌وه واجبه. هه‌فته‌عالا به‌حیکمه‌تی خۆی، نه‌وی تووشی بی شوکرایی کرد، هه‌تا بر‌شیتته‌وه و له‌و بی‌ره فاسده‌ رزگار بی، هه‌تا نه‌و یه‌ک عیله‌ته نه‌بیته سه‌د عیله‌ت. »

له‌ عیسیان پرسى « نه‌ی روحو‌للا! چ شتیک له‌ دونیا و ئاخ‌ره‌ت دا گه‌وره‌تر و سه‌خت‌ره؟ »

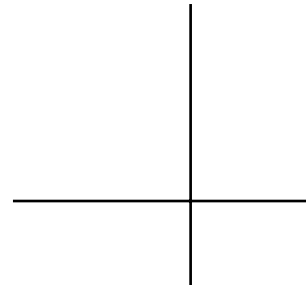
فه‌رمووی « تووره‌یی خودا. »

پرسیان « چ شتیک ده‌بیته هۆی رزگار بوون له‌ تووره‌یی خودا؟ »

فه‌رمووی « نه‌وه که غه‌زه‌بت بشکینی و تووره‌یییت دامرکینی. »

ریبازی ده‌رویشایه‌تی نه‌وه‌یه که کاتیک نه‌فس بیه‌وی شکایه‌ت بکا، به‌ پی‌چه‌وانه‌ی نه‌فس شوکر بکا و مبالغه‌ی بکا - وه‌ها که ده‌ ده‌روونی خۆی دا، مه‌حه‌به‌ته‌ی نه‌و پی‌کبینی. چونکه شوکر گوتن به‌ درۆ، داوا‌ی مه‌حه‌به‌ت کردن له‌ خودایه.

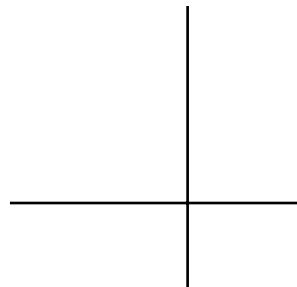
مه‌ولانای گه‌وره به‌هائ‌ه‌ددین ده‌یفه‌رموو « دوژمنایه‌تی و رق ده‌ تینه‌تی تو دا له‌ تو شاراو‌یه - هه‌روه‌ک ئاگر. که دیتت ئاورینگیک په‌ری، بیکووزه هه‌تا بچیتته‌وه عه‌دم

لهو شویننهوه که هاتوه! ئەگەر یارمەتی بدهی بە شەمچەیی ولامپک و لەفزی سزایەک،
پەرە دەگرێ و لە عەدەمیکی دیکە و دیکەوه سەررێژ دەبێ و زەحمەتە بتوانی ئەو
بنێریهوه بۆ عەدەم. «

له نێوان بەنده و هەق دا حیجاب ئەم دوویهیه و باقی حیجابەکان لەم دوویه
دەردەکەون: و ئەویش سلاّمەتی و مائە. ئەوهی که سلاّمەت و لەشساغە، دەلێ « کوا
خودا؟ من نازانم و نایبینم « هەر که ئازار پەیدا بوو، دەست بە « یائەللا، یا ئەللا! «
دەکا و دەگەل هەق هاوڕاز و هاو دەم دەبێ. کهوایه دیتت که سلاّمەتی حیجابی ئەو
بوو و هەق له ژێر ئەو دەردە شاراوە بوو؟ هەر وەتر ئەوهند که مرۆف مال و ئەنوا
ههیه، ئەسباجی مراد ئاماده دەکا و شەو و رۆژ خەریکی ئەوه. هەر که بێ ئەنوا
رووی تێکرد، نەفس کز دەبێ و بە دەوری هەق دا دەگەرێ.

هەقتهعالا، چوارسەد سال عومر و ملک و پادشایی و رابواردنی دا بە فیرعەون.
تەواوی حیجاب بوو که ئەوی لهو حەزەرتی هەقە دوور دەکردەوه. رۆژیکی بێ مراد و
دەردەسەر نەدایه، هەتا نەکا یادی هەق بکا. گوتی « تۆ خەریکی مرادی خۆت بە و
یادی ئیمه مەکه! شەوت خۆش بێ! «

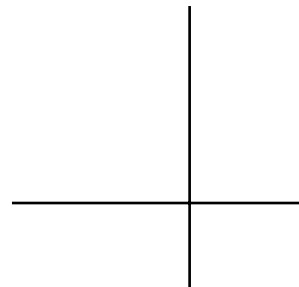

عیلمه‌کان هه‌موو نه‌قشن!

ئەو کەسانە‌ی کە گە‌لێکیان خۆ‌پێندووە و خە‌ریکی خۆ‌پێندن، پێ‌یان‌وایە کە ئە‌گەر لێ‌ره خە‌زە‌ت بکە‌ن عیلم فە‌رامۆش دە‌کە‌ن و تە‌رکە‌ دۆ‌نیا دە‌بن، کە‌چی ئە‌گەر بێ‌نه ئێ‌ره، عیلمە‌کانیان هه‌موو گیان دە‌گرن.

عیلمه‌کان هه‌موو نه‌قشن، چۆ‌ن گیان ده‌گرن؟ وه‌ها ده‌بێ‌ کە‌ قابیلیکی بێ‌گیان گیانی وه‌ خۆ‌گرتبێ‌. له‌و عاله‌مه‌ی دیکه‌، گف‌ت هه‌یه‌، بێ‌ قسه‌ و ده‌نگ. هه‌قته‌ عالا ده‌گه‌ڵ مووسا قسه‌ی کرد. ئاخ‌ر، به‌ قسه‌ و ده‌نگ قسه‌ی نه‌کرد و به‌ زار و زمان. چونکه‌ قسه‌ زار و زمانێ‌کی گه‌ره‌که‌ هه‌تا قسه‌ ده‌رکه‌وێ‌. هه‌ق پا‌که‌ له‌ لێ‌و و زار و زمان. کە‌وایه‌ ئه‌نبیا له‌ عاله‌می بێ‌ قسه‌یی و ده‌نگ، و تو‌پێژیان ده‌گه‌ڵ هه‌ق هه‌یه‌ کە‌ گۆمانی ئە‌و ئە‌قله‌ چووکە‌ به‌و نا‌گا و په‌ی پێ‌نابا. به‌لام ئه‌نبیا له‌ عاله‌می بێ‌ قسه‌یی دێ‌نه عاله‌می قسه‌وه‌ و ده‌بنه‌وه‌ مندال بۆ ئە‌و مندالانه‌. نووکە‌، هه‌رچه‌ند ئە‌و جه‌ماعه‌ته‌ کە‌ له‌ قسه‌ و ده‌نگ دا ماونه‌ته‌وه‌ و ناگه‌نه‌ ئه‌حوالی ئە‌و، به‌لام له‌و قه‌وه‌ت و هه‌رده‌گرن و هه‌لده‌دن و به‌و ئارام ده‌گرن - هه‌روه‌ک مندال هه‌رچه‌ند دایک نازانی و ناناسی به‌ وردیی، به‌لام به‌و ئارام ده‌بێ‌ته‌وه‌ و قه‌وه‌ت ده‌گری. هه‌روه‌تر هه‌ر ئە‌وجۆ‌ره‌ش کە‌ میوه‌ له‌ سه‌ر لک ئارام ده‌گری و شیرین ده‌بێ‌ و ده‌کا و خه‌به‌ری له‌ دره‌خت نیه‌، ئە‌وانیش له‌و گه‌وره‌یه‌ و له‌ قسه‌ و ده‌نگی ئە‌و، هه‌رچه‌ند نازانن و پێ‌نابن، به‌لام قه‌وه‌تی لێ‌وه‌رده‌گرن و په‌روه‌رده‌ ده‌بن.

گشت حه‌شیمه‌تیک پێ‌یان‌وایه‌ کە‌ له‌وپه‌ری ئە‌قل و قسه‌ و ده‌نگ دا، شتیک هه‌یه‌ و عاله‌میک هه‌یه‌ هه‌راو. نابینی کە‌ هه‌مووکە‌س ده‌چنه‌ لای شتیه‌کان بۆ زیاره‌ت و ده‌لێ‌ن « له‌وانه‌یه‌ ئە‌م، ئە‌و بێ‌! » راسته‌ - وه‌ها شتیک هه‌یه‌. به‌لام شوێ‌نه‌که‌ی به‌ هه‌له‌ چوون. ئە‌و شته‌ ده‌ ئە‌قل دا ناگۆ‌نجی، به‌لام وا نیه‌ هه‌رچی ده‌ ئە‌قل دا نه‌گۆ‌نجا، ئە‌و بێ‌. نیشانه‌که‌ی ئە‌وه‌یه‌ کە‌ گۆ‌تمان، هه‌رچه‌ند ئە‌و حاله‌تێ‌کی ده‌بێ‌ کە‌ له‌ قسه‌ و گف‌ت نایه‌، به‌لام له‌وه‌وه‌ ئە‌قل و گیان قه‌وه‌ت ده‌گرن و په‌روه‌رده‌ ده‌بن. به‌لام له‌ شتیه‌کان دا کە‌ ئە‌وان له‌ ده‌وری ده‌گه‌ری، ئە‌مه‌ نیه‌ و ئالوگۆ‌ریان تیدا پێ‌کناهی‌نی و به‌و ئارام ناگرن، هه‌رچه‌ند ئە‌وان پێ‌یان‌وایه‌ کە‌ ئارامیان گرتوه‌، به‌و نالێ‌ین ئارام. هه‌ر ئە‌وجۆ‌ره‌ی کە‌ مندال کە‌ له‌ دایکی جیا بۆ‌وه‌، ده‌میک لای کە‌سیکی دیکه‌ ئارامی گرت، به‌و نالێ‌ین ئارام. چونکه‌ هه‌له‌ی کردوه‌.

تهببهبهكان دهلین كه: هه رچی مهزاج پئیخۆش بوو و ئیشتیای چوه سهر، فهوهتی ده داتی و خوینی ساف دهكاتهوه - بهلام كاتیک له خۆرا پئیخۆش بی، به ههلكهوت ئەگه گلخۆریك گلی پئیخۆش بوو، بهو نالین كه بهرژهوهندیخوازی مهزاجه - هه رچه ند پئیخۆشه. ههروهتر، كهسیکی سه فرایی كه ترشی پئیخۆشه و شهكری پیناخۆشه. ئەو خۆشییی جی متمانه نیه، چونكه له بهر هۆیه كه. خۆشییی ئەوهیه كه له پێشدا، بهر له هۆ، پئیخۆش بی. بۆ وینه دهستی یهكێکیان بریوه یا شكاندوه و له ملی ههلواسیوه و له جی دهرچوه و خوار بوه. شكهسته بهند راستی دهكاتهوه و دهیهتیتتهوه سهر جیی خۆی. ئەو ئەوهی پئیخۆش نیه و ئیشتی دیتی، وهها خوار بوونیک پئیخۆشه؟ شكهسته بهند دهلی « تۆ له پێشدا ئەوهت پئیخۆش بوو كه دهستت راست بوو و بهو ئاسووده بووی و كاتیک خواریان كردهاوه، دهردهدار دهبووی و ئیشت پیدهگهیشته. ئیستا ئەگه تۆ ئەو خوارییهت پئیخۆش بی، ئەو خۆشییی درۆیه، ئەوه متمانهی پیناكردری. »

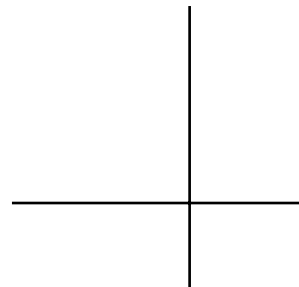
عارفیک لای نهحویییهك دانیشتبوو. نهحوی گوتی « قسه لهم سییه بهدەر نیه: یا ناوه یا فیتعه یا ههرف. »

عارف كراسی دادراند كه « هاوار به مالم! بیست سال عومر و ههول و ویستی من به زایه چوو - كه من هیوادار بهوه بووم كه بهدەر لهو سییه قسهیهك ههیه و ههولم بۆ دها، تۆ هیوای منت زایه كرد. »

هه رچه ند عارف بهو قسه و مه بهسته گهیشتبوو، ئیلا بهم شیوهیه نهحویی تهمی دهکرد.

دهگپرنهوه كه: ههسهن و حوسین به مندایی كهسیکیان دیت كه دهسنوێژ به خراب ههلهگهری و نامهشرووع. ویستیان كه به شیوهیهکی زۆر چاك، فیره دهسنوێژی بكن. هاتنه لای ئەو كه « ئەمه به من دهلی كه تۆ به خراب دهسنوێژ ههلهگهری، ههردووكمان لای تۆ دهسنوێژ ههلهگهری، بروانه كه دهسنوێژی كامه مان مهشرووعه! »

ههردوو ك لای ئەو دهسنوێژیان ههلهگرت. گوتی « رۆلهكانم، دهسنوێژی ئیوه گهلیك مهشرووعه و راسته و جوانه. دهسنوێژی منی بهسته زمان راست نهبوه. »

ئەوھند كە ميوان زياد بى، مال گەورەتر دەكەن و رازاندنەوھ پتر و تەعام پتر. نابىنى ساوا كە بالاي چووكە، بىرى ئەوئيش كە ميوانە، لايقي مالى قالبى ئەوھ، جگە لە شىر و دايەن نازانى؟ و كاتىك گەورەتر بوو، ميوانى بىر پتر دەبى، لە ئەقل و دەرک و ھەلسەنگاندن و غەيرە، مال گەورەتر دەبىتەوھ و كاتىك ميوانەكانى ئەشق بگەنى، لە مال دا ناگونجىن و مال ويران دەكەن و سەر لە نوئى بىنا ساز دەكەنەوھ. پەردەكانى پادشا و كەبەكەبەى پادشا و لەشكر و ھەشىمەتى ئەو لەو مالە دا ناگونجىن و ئەو پەردانە لايقي ئەم دەرگاىە نىن. وھەا ھەشىمەتتىكى بىحەد پلە و پايەى بىحەديان گەرەكە و ئەگەر ئەو پەردانە داكىشن، رووناكى سەر ھەلەدا و حىجابەكان لادەبا و نەئىنيەكان دەرەكەون - بە پىچەوانەى پەردەكانى ئەم عالەمە كە حىجاب پتر دەكەن. ئەو پەردانە بە پىچەوانەى ئەم پەردانەن.

كەسىك گوتى كە « ئەمە قازى ئەبوومەنسورى ھىرەوى گوتوويەتى. »

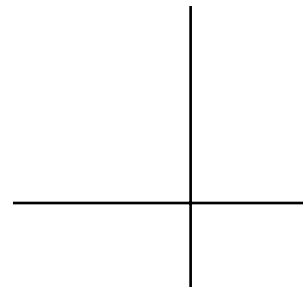
گوتى « لاپەرھىەك لە قسەكانى قازى بخوئىنەوھ! »

خوئىندىەوھ.

گوتى « قازى مەنسور داپۆشراو قسە دەكا و بە شكەوھىە و جۆراو جۆر. بەلام مەنسور تىكنەچوو، بە ئاشكرا و راشكاويى گوتى. ھەموو عالەم ئەسىرى قەزان و قەزا ئەسىرى كچى جوان. كچى جوان پەيدا دەكەن و نايشارنەوھ. »

دواى ئەوھ فەرمووى « بەندەكانى خودا كاتىك ژنىك بە چارشىوھوھ بىين، حوكم دەكەن: رووبەند لادە، ھەتا رووت ببىنم كە كىي و چى! - چونكە ئەگەر بە داپۆشراويى تىپەرى و تۆنەبىنم، دلەكوتەم دەبى كە ئەمە كى بوو و چ كەس بوو؟ من ئەوھ نىم كە ئەگەر رووى تۆ ببىنم، بىمە فىتنەى تۆ و بە تۆوھ بەستىمەوھ. خودا دەمىكە منى لە ئىوھ پاك و بىنياز كردوھ. لەوھ دلنىام كە ئەگەر ئىوھ ببىنم، ناشىوئىم و لىم نابنە فىتنە، ئىللا ئەگەر نەتانبىنم، دەشىوئىم كە ئەوھ كى بوو؟ » - بە پىچەوانەى تايفەھىكى دىكە كە ئەھلى نەفسن. ئەگەر ئەوان رووى كچ ببىن، دەبنە فىتنەى ئەوان و دەشىوئىن.

كەوايە، لە ھەق ئەوان دا، واباشترە كە روو نەكەنەوھ ھەتا نەبنە ھۆى فىتنەى ئەوان و لە ھەق ئەھلى دل دا، واباشترە كە روو بكنەوھ ھەتا لە فىتنە دەرباز بن.

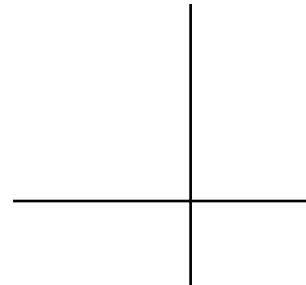

که سیک گوتی « له خارەزم، کەس ئاشق نابێ. چونکە لە خارەزم، کچی جوان
زۆرن! کە کچی جوان ببینن و دلی پیبسپێرن، هەر بە دواي ئهو دا، لهو باشتر
دەبینن، ئهو له دلیان سارد دەبیتەوه. »

فەرمووی « ئەگەر نەکرێ ئاشقی کچهکانی خارەزم بی، ئاخر دەکرێ ئاشقی
خارەزم بی کە کچی جوانی گەلیک لێیه.

ئەو هەش خارەزمی فەقره - کە جوانچاکی مەعنەویی و روخساری رووحانیی گەلیک
تێدایه: کە تووشی هەرکەس دەبی و قەرار دەگری، یهکی دی روو دەردهخا و ئەوهی
پیشوو فەرامۆش دەکەیت. کەوايه ئاشقی نەفسی فەقر دەبین کە جوانی وهای
تێدایه.»

ره‌زاگرانی مار نا، گرانی گهنج ببينه!

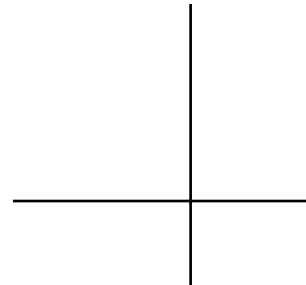
ئوه که ده‌لین « له نه‌فسی مرؤف دا شه‌پرېک هه‌یه که ده حیوان و درنده دا نیه » له‌به‌ر ئوه نیه که مرؤف له‌وان خراب‌تره. له‌به‌ر ئوه‌یه که ئه‌و خوو خراپه و نه‌فسه شه‌رپر و شوومانه‌ی که ده مرؤف دایه، هی گه‌وه‌رېکی شاراو‌یه که ده دایه - که ئه‌م ئه‌خلاق و شه‌رپر و شوومه بوون به حیجابی ئه‌و گه‌وه‌ره. وه‌ها که هه‌رچی گه‌وه‌ر گرانبایتر و گه‌وره‌تر و شه‌ریفتر، حیجابی ئه‌و پتر. که‌وايه شوومی و شه‌رپر و ئه‌خلاق خراپ له‌به‌ر حیجابی ئه‌و گه‌وه‌ره بوه و ئه‌م حیجابانه لاندین ئیلا به هه‌ول و تیکوشانیکی زور نه‌بی.

وه هه‌ول جوراوجوره. گه‌وره‌ترین هه‌ول تیکه‌لاو بوون ده‌گه‌ل ئه‌و دۆستانه‌یه که روویان ده هه‌ق کردوه و رووی خو‌یان له‌م عال‌مه وهرگیراوه. هیچ هه‌ولیک سه‌ختتر له دانیشتن ده‌گه‌ل دۆستی س‌ال‌ح نیه - چونکه ئه‌وان توینه‌ر و فه‌وتینه‌ری ئه‌و نه‌فسه‌ن.

له‌به‌ر ئوه‌یه که ده‌لین « مار چل س‌ال مرؤف نه‌بینی، ده‌بیته ئه‌ژدیها » یانی که‌سیک نابینی که بیته هوی توانده‌وه‌ی شه‌رپر و شومی ئه‌و.

له هه‌رکو‌ی قفل‌یکی زل لیده‌ن، نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه که له‌وئ شتیکی گرانبایی و گرانی تیدایه. نها، هه‌رچی حیجاب گه‌وره‌تر، گه‌وه‌ر باشتر.

وه‌ها که مار له سه‌ر گهنجه، تو ره‌زاگرانی مار مه‌بینه، گرانی گهنج ببينه.

له فهقير و اباشتره پرسيار نهكهن!

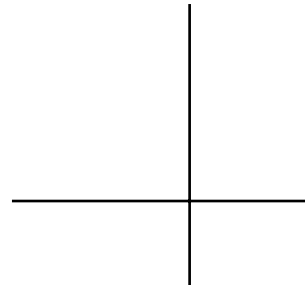
له فهقير و اباشتره پرسيار نهكهن، چونكه وهايه كه ئهوان بدهی و ناچاری بکھی كه له خوځیهوه دروځیهك ساز بکا. بۆچی؟ چونكه جسمانییهك پرسیاری لیکردوه، ئهوان له سهری پښووسته به پښی ئهقل و توانایی ئهوان ولامی بداتهوه و ولامهکهی وهها که شیاوه ناتوانی بداتهوه، چونکه ئهوان قابیل و لایقی وهها ولامیک نیه و وهها پاروویهک لایقی ئهوان لښو و زاره نیه. کهوايه ئهوان دهبی لایقی هوسهلهی ئهوان و تالعی ئهوان، ولامیکی درو ساز بکا ههتا له کۆلی بښتهوه. ههچهند ئهوان فهقير دهیللی ههقه و درو نیه، بهلام ئهوانی که ئهوان به ولامی دادهنی، قسه ئهوانیه و ههق ئهوانیه، دروځیه - بهلام لای گوځگر راسته و پتر له راستی.

دهروځشیک شاگردیکی ههبوو، سوالی بۆ دهکرد. روژیک له سوالی خوځراکی بۆ هیناوه و دهروځش خواری. شهوان، شهیتانی بوو. پرسی که «ئهوان خوځراکهت له کوځ هیناوه؟»

گوته «کچیکی جوان دایمی.»

گوته «وهللا، من بیست ساله شهیتانی نهبووم. ئهوان له بهر پارووی ئهوان بوه.»

دهروځش دهبی خو بپاریزی و پارووی ههركهس نهخوا - چونکه دهروځش له تیفه، شوپنی له سهر دادهخا و گهلیک شتی لښدهکهوځی. هه ئهوان جوځرهی که له جلی پاکی سپی، ههندیک رهشایی دهردهکهوځی. بهلام له سهر جلی رهش که چهند ساله له بهر چلک رهش هه لگه راوه و رهنگی سپی به سهر نهماوه، ئهگه ههزار چهشنه چلک و چهوریی به سهر دا بتهکی، لښدهرناکهوځی. کهوايه چونکه وهايه، دهروځش نابی پارووی زالم و ههراموځر و جسمانییهکان بخوا - چونکه شوپن له سهر دهروځش دادهخا و بیری فاسد له بهر ئهوان پاروویه لښدهرناکهوځی، هه ئهوان جوځرهی که له بهر خوځراکی ئهوان کچه، دهروځش شهیتانی بوو.

چاکه تهرکی خراپهیه!

هرچی له بازار دا دوکانیکه یا خواردنه وهیهک یا که ره سهیهک یا مه تاعیک یا پیشهیهک، سه رچاوهی هر کام له وان حاجه تیکه ده نهفسی مرؤف دا و ئه و سه رچاوهیه شاراوهیه - ههتا شتیک پئویست نه کرئ، ئه و سه رچاوهیه ناجوولتته وه و سه ر هه لنادا. هه ر ئه و جوژهی، هه ر گه لیک و هه ر دینیک و هه ر که رامه تیک و موعجیزهیهک و ئه حوالیکی ئه نبیا، هه ر کام سه رچاوهیه کیان ههیه ده رووحی مرؤف دا، ههتا پئویست نه کرئ، ئه و سه رچاوهیه ناجوولتته و سه ر هه لنادا.

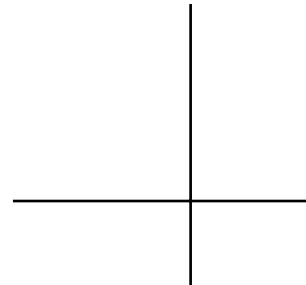
گوته: فاعلی چاکه و خراپه یهک شته یا دوو شت؟

ولام: له و روانگه وه که له کاتی شک و گومان له بهس دان، بیشک دوون - چونکه که سیک دژایه تی ده گه ل خوی ناکا و له بهر ئه وهیه که چاکه و خراپه لیک جیا ده کرینه وه. چونکه چاکه تهرکی خراپهیه و تهرکی خراپه بی خراپه مه حاله. ده برینی ئه وه که خراپه تهرکی چاکهیه له بهر ئه وهیه که ئه گه ر هاندهری خراپه نه با تهرکی چاکه نه ده کرا، که وایه دوو شت نین.

وهها که گاور گوتهیان که « یه زدان خو لقی نه ری چاکه کانه و ئه هریمه ن خو لقی نه ری خراپه کان و مه کرووه کانه. »

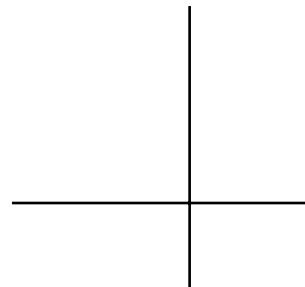
ولامان داوه که « مه حبووبه کان له مه کرووه کان جیا نین، چونکه مه حبووب بی مه کرووه مه حاله. چونکه مه حبووب زه وائی مه کرووه و زه وائی مه کرووه بی مه کرووه مه حاله. شادیی زه وائی غه مه و زه وائی غه م بی غه م مه حاله. که وایه یه کن، جوئی ناکرینه وه. »

ههتا شتیک فانی نه بی، فایده که ی ده رناکه وئی. وهها که ههتا قسه کانی ئه و فانی نه بی له نوتق دا، فایده ی ناگاته گو یگر. هه ر که س به خراپ باسی عارف بکا، به چاکه باس کردنه له راستی دا، چونکه عارف له و خدهیه رادهکا که تانه ی له سه ر بنیشی. عارف دوژمنی ئه و خدهیه. که وایه خراپو یژی ئه و خدهیه، خراپو یژی دوژمنی

عارف و پهسنکه‌ری عارف ده‌بی - چونکه عارف له وه‌ها زهم‌یک راده‌کا و راکه‌ری زهم، پهسنکه‌راوه، که‌وايه، له راستی دا عارف ده‌زانی که « ئه‌و دوژمنی من نيه و تانه‌لیده‌ری من نيه - که من وه‌ک باغ رازاوه‌م و دیوارم به ده‌وره دا کیشراو و درک و شیاکه به‌و دیواره‌ویه، هه‌رکه‌س که تیده‌په‌ری باغ نابینی، ئه‌و دیوار و پیساییه ده‌بینی و خراپه‌ی ئه‌و ده‌لی. »

که‌وايه باغ بو رقی لی‌هه‌لگری؟ ئیلا خراپه کوتن زیانی پیده‌گه‌په‌نی - که ده‌بی ده‌گه‌ل ئه‌و دیواره‌ بسازی، هه‌تا به باغ بگا. که‌وايه، به تانه لی‌دان له‌و دیواره، له باغ دوور ده‌که‌ویتته‌وه، که‌وايه خو‌ی فه‌وتاندوه.

ئەم خەلكە دەلئىن: شەمسى تەوريزمان دىت!

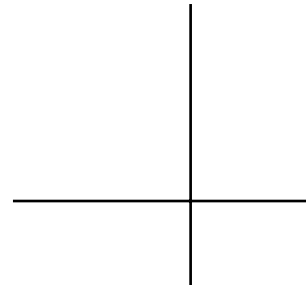
ئەم خەلكە دەلئىن كە « ئىمە شەمسى تەوريزمان دىت. ئەي خواجه، ئىمە ئەومان

دىت! »

خوشك قەحپە*، لە كوئىت دىت؟ كەسك كە لە سەربان وشترىك نابىنى، دەلئى
كە من كونى دەرزىم دىت و بەنم پىوھەرد. چاكيان گوتوھ ئەو ھەكايەتە كە پىكەنىم
بە دوو شت دى: يەك ئەوھە كە قول سەر پەنجهكانى خەنەي تىگرى، يان كوئىرىك سەر
لە دەرېجە دەرکىشى. ئەوان ھەك يەكن: دەرۋون كوئىرەكان سەر لە دەرېجەي قالب
دەردەكىشن چ بىين؟ لە پەسن و رەدى ئەوان چ پىكدى؟ لاي ئاقل ھەردوو يەكن.
چونكە ھەردووك نەياندىوھ، ھەردووك ھەتلەبىژن. دەبى بينايى پىكبىنى، دواي ئەوھ
بىين. ھەروەتر كە بينايىش پىكبى كى دەتوانى بىينى - كە ئەوان بۆيان نىھ؟
لە عالەم دا، گەلئىك ئەوليان كە بىنان و ئەولياي دىكە ھەن لەوان سەرتر كە بەوان
دەلئىن « شاراوانى ھەق ». ئەو ئەوليايانە دەپارپىنەوھە كە « خودايە، لەو شاراوانەي
خۆت، يەكمان پى نىشان بدە! » ھەتا خۆيان نەيانەوھى و ھەتا بۆيان نەبى، ھەرچەند
چاوى بىناشيان ھەبى، ناتوانن بىبين. تەنانت، خەراباتىيەكان - كە قەحپەن - ھەتا
بۆيان نەبى كەس ناتوانى پىيانبگا و بىانبىنى. كى دەتوانى شاراۋەكانى ھەق بى
ويستى خۆيان، بىينى و بناسى؟ ئەو كارە ھاسان نىھ.

فريشتهكان لەوھ تىماون كە « ئىمەش ئاشقەين، رووحانين، نوورى مەحزين، ئەوان
كە مرؤفن، تاقمىك نەوسنى خوينىژ. » نووكە، ئەو ھەموھ بۆ ئەوھىھە ھەتا مرؤف
لەرزى تىكەوئى كە فريشتهكانى رووحانى كە ئەوان نە مال و نە پلە و نە حىجابيان
ھىھە، نوورى مەحزن، خۆراكيان جەمالى خودايە، ئەشقى مەحزن، دووربىنى
چاوتىژن، ئەوان دە نىوانى رەد و ئىقرار دان ھەتا مرؤف لەرزى تىكەوئى كە « ھاوار!
من كىم و لە كوئى بناسم؟ » و ئەگەر نوورىكى لىدەر كەوت و زەوقىك رووى تىكرد،
ھەزار شوكرى خودا بكا كە « من كوا شايەنى ئەوھم؟ »

ئەوجار، ئىوھ لە قسەي شەمسى تەوريز زەوقى پتر وەرەگرن. چونكە باسپىرى
كەشتى و جوودى پياو بروايە. كاتىك باسپىر ھەبى، با ئەو بۆ شوپىنى گەورە دەبا و
ئەگەر باسپىر نەبى، قسە بايە. خۆشە ئاشق و مەعشوق دە نىويان دا ھىچ
سەخلەتتەك نەبى. ئەم ھەموو سەخلەتتە بۆ غەيرە. ھەرچى غەيرى ئەشقى بى، لەو
ھەرامە.

ئەم قەسەيەم پتر روون دەكردهوه به لام درهنگه دهبي گەلەك تەكۆشەن و گەلەك قاناو لیدەن هەتا بگەنە حەوزی دل. ئیلا قەوم مەلوولن یا وێژەر مەلوولە و بیانووی دینتەوه، دەنا ئەو وێژەرەى خەفەت لە قەوم نەرەوینى، دوو پوول ناهینى.

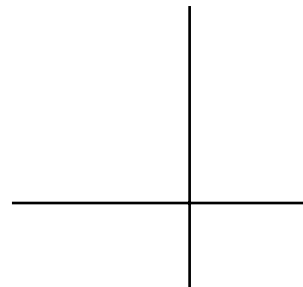
ئاشق ناتوانى هۆ بۆ باش بوونى مەعشوق لای هیچكەس بىنیتەوه و هیچكەس ناتوانى هۆ دە دلى ئاشق بنى كه بهلگه بى بۆ بوغزى مەعشوق. كهوايه روون بۆوه كه لیره پتویست به هۆ نیه: لیره دهبي داخوازی ئەشقی بى. نووكه، ئەگەر له بهیت مبالغه بكهین، له هەق ئەشقی دا ئەو مبالغهیه نیه. هەر وەرتر دهبینم كه مرید مانای خۆی به روخساری شیخ بهخشی. چونكه هەر مریدیک بۆ لای شیخ دى، له پێشدا لهبەر مانا هەلدهستى و موحتاجى شیخ دهبى.

بههائەددین پرسیارى كرد كه « لهبەر روخساری شیخ له مانای خۆی هەلناستى، بهلکه له مانای خۆی هەلدهستى بۆ مانای شیخ؟ »

فەرمووی « نابى وا بى - كه ئەگەر وابى، كهوايه دوو شیخن. »

نووكه دهبي هەول بەدهى كه ده دروون دا نووریک پیکبىنى هەتا له ئاگرى پەشیویى رزگار بى و هیمنايهتیت دەست كهوى! ئەو كهسەى كه وهها نووریکى ده دروون دا پیکهات، ئەحوالى عالەم كه پتوهندیيان به دنیاوه هیه، وهك پله و ئەمارهت و وهزارهت، وهك بهرقیک تیدهپهرى. وهها كه ئەهلى دنیا له ئەحوالى عالەمى غەیب - له ترسى خودا و له شوقى عالەمى ئەولیا - تیيان دا دەرەوشیتەوه وهك بهرق تیدهپهرى. ئەهلى هەق، به تەواوتى خودا گەراون و روویان له هەقه و خەریک و نوقمى هەقن. هەوهسهکانى دنیا، هەر وهك شههوتى پیاویكى له پیاوتى كهوتوو، رووى تیدهکا و ئۆقره ناگرى و تیدهپهرى. ئەهلى دنیا، له ئەحوالى قیامەت، به پێچهوانهى ئەوهن.

* مەولهوى كاتیک له كهسیك زۆر تووره ببا ئەو جنتیهى به سەر زار دادهات و پتیدهكوت «غر خواهر».

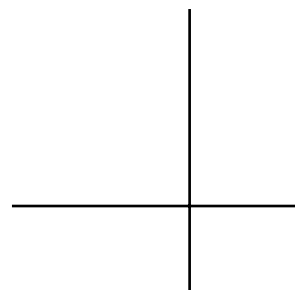
قسه‌کانی ئیمه نه‌قده!

حیسامه‌ددینی ئه‌رزهنجانی به‌ر له‌وه‌ی که به‌ خزمه‌ت فه‌قیره‌کان بگا و ده‌گه‌لیان قسه‌ بکا، به‌حسکه‌ریکی گه‌وره‌ بوو، ده‌چوو هه‌ر کوئی و داده‌نیشته، به‌ چیدی به‌حس و مونا‌قشه‌ی ده‌کرد، چاکی ده‌کرد و خوۆشی ده‌گوت، به‌لام کاتیک ده‌گه‌ل ده‌رویشان هه‌لسوکه‌وتی کرد، ئه‌و له‌ دلی دا سارد بووه.

ئه‌و عیلمانه له‌ چاو حاللی فه‌قیره‌کان یاریی و عه‌مر زایه‌ کردنه. نووکه، کاتیک مرۆف با‌لغ و ئاقل و کامل بوو، یاریی نا‌کا و ئه‌گه‌ر کردی، له‌ شه‌رمان به‌ دزی ده‌یکا هه‌تا که‌س نه‌یبینی. ئه‌م عیلم و قاوه‌قاو و هه‌وه‌سه‌کانی دونیا بایه و مرۆف خا‌که. کاتیک با‌تیکه‌ل به‌ خا‌ک بی، بگاته هه‌رکوئی، چاوه‌کان ماندوو ده‌کا و له‌ وجوودی ئه‌و جگه له‌ ناره‌حه‌تی و بو‌له‌بو‌ل شتیک پیکنا‌یه. به‌لام نووکه، هه‌رچه‌ند خا‌که، هه‌ر قسه‌یه‌ک ده‌بیسێ، ده‌گری و فرمیسکی وه‌ک ئاو ده‌رژێ.

نووکه، چونکه له‌بری با، ئاو ده‌رژێته سه‌ر خا‌ک، کار به‌ پێچه‌وانه‌ ده‌بی، بێشک. کاتیک خا‌ک ئاوی پێیگا، شیناوه‌رد و ره‌یحان و گول و گولزاری له‌ سه‌ر ده‌روئی. ئه‌م ریگایه‌ی فه‌قر ریگایه‌که که پێیدا به‌ ته‌واوی ئاره‌زووکانت ده‌گه‌ی. هه‌ر شتیک که ته‌مه‌ننای تو بی، هه‌لبه‌ت له‌م ریگایه‌ دا پیتده‌گا - له‌ تیشکانی له‌شکره‌کان و زال بوون به‌ سه‌ر دوژمه‌نه‌کان دا و داگیرکردنی ملکه‌کان و ده‌سته‌لات به‌ سه‌ر خه‌لک دا و یه‌ک گرتنی نزیکانی خو و خوۆشراویژی و ره‌وانبێژی و شتی له‌م بابه‌ته. که ریگای فه‌قرت هه‌لبژارد، ئه‌مانه هه‌موو به‌ تو ده‌گه‌ن. که‌س پێی ده‌م ریگایه‌ نه‌نا که سکالا بکا، به‌ پێچه‌وانه‌ی ریگاکانی دیکه: هه‌رکه‌س پێی ده‌و ریگایانه نا و تیکۆشا، له‌ سه‌ده‌زار، یه‌کیانی به‌ ئامانج گه‌یشته و ئه‌ویش نه‌ وه‌ها که دلی بیوه‌ی بی و ئۆقره‌ بگری. چونکه هه‌ر ریگایه‌ک ئه‌سبابیک و شیوه‌یه‌کی هه‌یه و بو‌گه‌یشته‌ن به‌و ئامانجه و ئامانج ده‌ست نا‌دا مه‌گه‌ر به‌ ریگای ئه‌سبابه‌وه و ئه‌و ریگایه‌ دووره و پر له‌ به‌لا و پر له‌ ته‌گه‌ریه. به‌شکه‌م ئه‌و ئه‌سبابانه سه‌ربزیوی بکه‌ن له‌ ئامانج!

نووکه، کاتیک پیت له‌ ریگای فه‌قر نا و هه‌ولت دا، هه‌فته‌عالا ملک و عاله‌می وه‌هات پیده‌به‌خشی که به‌ زه‌ینیشته دا نه‌هاتبی و له‌وه‌ی که پێشتر ته‌مه‌ننات ده‌کرد و ده‌ته‌ویست شه‌رمه‌زار ده‌بی - که « مخابن، من به‌ هه‌بوونی وه‌ها شتیکه‌وه، شتیکی

وهها هیچه کهم چۆن داوا دهکرد؟ »

بهلام ههفتهعالا دهلی که « ههچهند تۆ لهو پاک بوویهوه و ناخوازی و بیزاری، بهلام ئهوهم ئهوه به زهینی تۆ دا هاتبوو، لهبهر ئیمه تهرکت کرد. کهرهمی ئیمه بینههایهته، ههلبهت ئهویشت پیدهگهیهنین. »

وهها که مستهفا بهر له وهسل و ناوبانگ دهکردنی، خویشوژی و رهوانبیزی عهرهبی دهیت، تهمننای دهبرد که « منیش وهها خویشوژی و رهوانبیزیهکم ههبی! » کاتیک عالهمی غهیبی لیدهرکهوت و بوو به مهستی ههق، ئهوتلهب و ئهوتهمهنایهی له سهر دل سارد بووه.

ههفتهعالا فرمووی که « ئهوخویشوژی و رهوانبیزیهی که داوات دهکرد دامان به تۆ! »

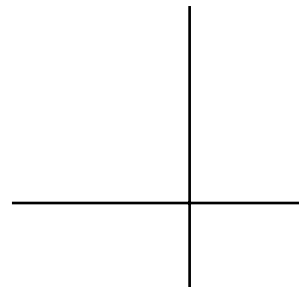
گوتی « یا رهب، به چ کارم دئی؟ بینیازم و نامهویی! »

ههفتهعالا فرمووی « غهم مهخۆ! ئهویش دهبی و بینیازیش قایمه و هیچ زهرری نیه. »

ههفتهعالا قسهی دایه که تهواوی عالهم، له سهردهمی ئهوههتا ئهم سهردهمه، له شی کردنهوهی ئهو دا چهندین بهرگیان نووسیوه و دهینوسن و هیشتاش له تیگهیشتنی کلۆن. ههفتهعالا فرمووی « سهحابه ناوی تۆیان لهبهر بیدهستهلاتی و ترسی سهر و سهسوود، به گوچکهکانیان دا دهچپاند. گهوههی تۆ وهها بلاو بکهمهوه که له سهر مناره بهرزهکان، له ههموو مهلبهندی عالهم، پینچ جار، جار بدهن به دهنگی بهرز و دهنگی خوش، له رۆژهلات و رۆژاوا دهنگ بداتهوه. »

نووکه، ههرکهس لهم ریبه دا خوئی بهخت کرد، تهواوی ئامانجهکانی دین و دونیای دهست کهوت و کهس شکایهتی لهم ریگایه نهکردوه.

قسهکانی ئیمه نهقده و قسهکانی خهلك نهقله. ئهم نهقله فرعی نهقده. نهقد ههروهک پیی مرۆفه و نهقل ههروهک قالبیکی چیوین، به شکلی ههنگاوی مرۆف. نووکه، ئهوههنگاوه چیوینهیان لهم ههنگاوه ئهسلایه دزیوه و ئهاندازهی ئهویان لهمه وهرگرتوه. ئهگهر له عالهم دا پی نهبا، ئهوان ئهوقالبهیان له کوئی دهناسی؟ کهوايه ههندیک قسه نهقدن و ههندیک نهقل و وهک یهک دهچن. ههلسهنگینهریکی دهوی که نهقد و نهقل لیک بناسیتهوه. ههلسهنگاندن ئیمان و کفر ههلهسهنگاندنه. نابینی که له سهردهمی فیرعهون، کاتیک وهکازی موسا بوو به مار و دار و گوریسی

سیحربازهکان بوونه مار، ئەو هی که هه‌سه‌نگاندنی نه‌بوو هه‌مووی وهک یه‌ک دیت و فه‌رقی پینه‌کرد و ئەو هی که هه‌سه‌نگاندنی هه‌بوو سیحری له هه‌ق جیا کرده‌وه و ئیمانی هه‌نا به هه‌وی هه‌سه‌نگاندن؟ که‌وایه زانیمان ئیمان هه‌سه‌نگاندنه.

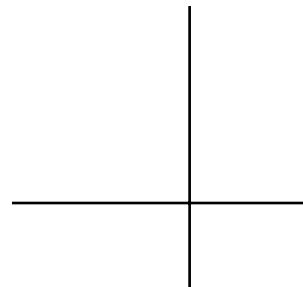
ئاخر ئەم شه‌ریعه‌ته له ئەسل دا وه‌حی بوه، به‌لام چونکه تیکه‌ل به بیر و هه‌ست و ده‌ست تیوه‌ردانی خه‌لک بوو، ئەو لوتفه‌ی نه‌ما، ئیستا، کوا ئەو له‌تافه‌ته‌ی وه‌حی ماوه؟ هه‌ر ئەو‌چۆره‌ی که ئەم ئاوه‌ی که به سه‌ر خاک دا ره‌وانه، به‌ره‌و شار. له‌و شوینه‌ی که سه‌رچاوه‌یه به‌روانه چه‌ند روون و له‌تيفه! به‌لام که بگاته شار و به باغ و گه‌ره‌ک و ماله‌کانی خه‌لکی شار دا تپه‌په‌رئ، کۆمه‌لێک خه‌لک ده‌ست و روو و پی و ئەندامه‌کان و جله‌کان و به‌ره‌کان و میزی گه‌ره‌که‌کان و پیسایی ئەسپ و یه‌ستری تیده‌کری و تیکه‌لاو ده‌بی، که به‌ولای دا تپه‌په‌ری و سه‌یری به‌کی، هه‌رچه‌ند هه‌مانه، خاک ده‌کاته قور و تینووی تیراو ده‌کا و ده‌شت شین ده‌کا. به‌لام هه‌سه‌نگینه‌ریکی ده‌وی که تیبگا ئەم ئاوه ئەو لوتفه‌ی نه‌ماوه که هه‌یبوو و شتی ناخۆشی تیکه‌لاو بوه.

بیر ئەگه‌ر خه‌ریکی یاری بی ئاقل نیه، هه‌رچه‌ند سه‌ده‌ساله‌ش بی، دیسان خاو و منداله. ئەگه‌ر مندالیش خه‌ریکی یاری نه‌بی، پیره. لیره ته‌مه‌ن موخته‌به‌ر نیه.

« یه‌کتیک له نوێژ دا نه‌عه‌ره‌ته‌ی لیبدا و بگری، نوێژه‌که‌ی باتل ده‌بی یا نا؟ »

« ولامی ئەمه دوور و درێژه. ئەگه‌ر ئەو گریانه له‌به‌ر ئەو بی که عاله‌میکی دیکه رووی تیکردوه به‌ده‌ر له هه‌ست‌پیکراوه‌کان، ئەگه‌ر وه‌ها شتیکی دیبی که له جنسی نوێژ بی و ته‌واوکه‌ری نوێژ، مه‌به‌ست له نوێژ ئەوه‌یه. نوێژه‌که‌ی دروست و ته‌واوتره. به‌لام به پینچه‌وانه ئەگه‌ر بۆ دونیا گریا، یا دوژمنیک به سه‌ری دا زال بوو له داخی ئەو گریان‌هاتی، یا ئیره‌یی برد به که‌سیک که « ئەو گه‌لێکی ئەسباب هه‌یه و من نیمه! » نوێژه‌که‌ی ناته‌واو و باتله. »

که‌وایه زانیمان ئیمان هه‌سه‌نگاندنه - که فه‌رق بکا ده نیوان هه‌ق و باتل و نه‌قد و نه‌قل. هه‌رکه‌س هه‌سه‌نگاندنی نه‌بی، مه‌ه‌روومه. نووکه، ئەو قسانه ده‌که‌م، هه‌رکه‌س هه‌سه‌نگاندنی هه‌بی که‌لکی لیوه‌رده‌گرئ و هه‌رکه‌سیک هه‌سه‌نگاندنی نه‌بی ئەم قسانه لای ئەو زایه ده‌بن. وه‌ها که دوو که‌سی شاری ئاقل و بالغ برۆن، له‌به‌ر به‌زه‌یی، به قازانجی گوندییه‌ک شاهیدی بده‌ن. به‌لام گوندی له‌به‌ر جه‌هل، شتیکی بلێ دژی هه‌ردووک، ئەو شاهیدییه هه‌یج فایده‌یه‌ک نادا و هه‌ولێ ئەوان زایه

قسه كورت بئى و پر بئى!

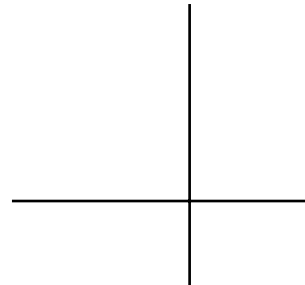
باشترینى قسه كان ئەمەيە كە فايدهى هەبئى، نەك زۆر. « قل هو الله احد » هەرچەند كەمە بە روالەت، بە لām له « بقره » هەرچەند دريژتره، سەرتره - له بابەت فايدهوه. نووح هەزار سال بانگەوازيى كرد، چل كەسى له خۆ كۆ كردهوه. مستهفا سەردهمى بانگەواز كردنى خۆ دياره چەنده بوو، چەندين ولات ئيمانين پتهيتنا، چەندين ئەوليا و ئەوتاد له ووهه سەريان هەلدا. كەوايه جيباوهر له زۆر و كەم دا نيه. مەبەست فايدهيه. بۆ هەندىك له وانهيه قسهيهكى كورت فايدهى پتر بئى هەتا دريژ. هەر ئەوجۆرهى كە تەنوورىك ئەگەر ئاگرهكەى زۆر تيش بئى، ناتوانى فايدهى ليوهرگرى و ناتوانى لىي نزيك بيهوه. بە لām چرايهكى كز هەزار فايدهى ليوهردهگرى. كەوايه دەر كهوت كە مەبەست فايدهيه. بۆ هەندىك فايده ئەمەيه كە قسه نەبيسن - بەس بە ديتن بەسيان بئى و فايدهى ليوهرگرن، بە لām كە قسه ببيسن، زيانين پتيگەيهئى.

شيخىك له هيندوستانهوه تەماى [ديتنى] گەورهيهكى هەبوو. كە گەيشته تەوريز، گەيشته سووچى دەرگاي شىخ. له ژوورهوه دەنگ هات كە « بگەرپوه! له هەق تۆ دا فايده ئەمەيه كە گەيشته بهر ئەم دەرگايه. ئەگەر شىخ ببيني زيانت پيدەگا! » قسهى كورت و بە كەلك وههيايه كە چرايهكى ئايساو، چرايهكى خاموشى رامووسى و رويشت. ئەوه له هەقى ئەو دا بەسه و ئەو بە مەبەست گەيشت.

نەبى، ئاخىر، ئەو روخساره نيه. روخسارى ئەو، ئەسپى نەبييه. نەبى، ئەو ئەشق و مەحەببەتەيه و ئەو هەميشه دەمىنتهوه. هەر ئەوجۆرهى كە وشترى صالح روخسارى وشترى هەيه. نەبى، ئەو ئەشق و مەحەببەتەيه و ئەو هەميشه يى - يه.

يەككىك گوتى كە « له سەر مناره، بۆچ تەنيا خودا پەسن ناكەن و مەحەممەدپش باس دەكەن؟ »

پتيانگوت كە « ئاخىر، پەسنى مەحەممەد، پەسنى هەقه. وینهكەى وههيايه كە يەككىك بلئى كە « خودا تەمەنى دريژ بدا بە پادشا و ئەو كەسەى كە منى بەرهو پادشا

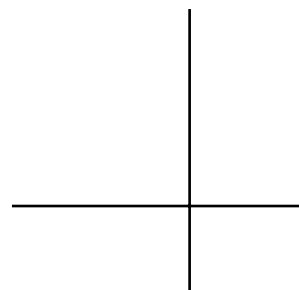

برد و ناو و چاکه‌ی پادشای به من گوت! « په‌سنی ئەو له راستی دا په‌سنی پادشایه.

ئەم نه‌بیبه ده‌لی که « شتیکم بده‌نی! من موحتاجم! یا جوببه‌ی خۆت بده به من، یا مال و جلی خۆت! »

ئەو جوببه و مال چ لیده‌کا؟ ده‌یه‌وی جلی تو سووک بی هتا تینی هتاو به تو بگا. مال و جوببه‌ی ته‌نیا ناوی. گه‌لیک شتی به تو داوه غه‌یری مال: عیلم و بیر و زانست و روانین. یانی « ساتیک، تیروانین و بیر و تیروان و ئەقل خه‌رجی من بکه! ئاخر، به‌م ئامرازانه که من پیمداوی مالت ده‌ست خستوه. » هه‌م له مه‌ل و هه‌م له داو سه‌ده‌قه‌ی ده‌وی.

ئه‌گه‌ر ده‌توانی رووت بیه‌وه له‌به‌ر هتاو، باشتر - که ئەم هتاوه ره‌شت ناکا، به‌لکه سپیت ده‌کاته‌وه. دهننا، جل سووکتر بکه، هتا چیژی هتاو ببینی! ماوه‌یه‌ک خووت به ترشی گرتوه، که‌وايه، شیرینیش به‌تاقی بکه‌وه!

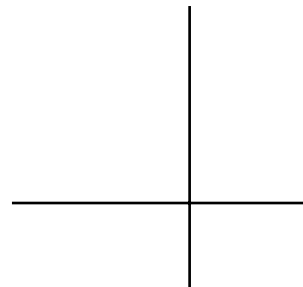

هەرچی ده لیم نموونهیه!

هەرچی ده لیم نموونهیه [مثال]، هاووینه [مثال] نیه. نموونه شتیکی دیکهیه و هاووینه شتیکی دیکه. ههفته عالا نووری خوئی به چرا ده شوپهینی بق نموونه و بوونی ئەولیا به شووشه. ئەمه بق نموونهیه، دنا نووری ئەو ده کهون و مهکان دا ناگونجی، ده شووشه و چرا دا کهی دهگونجی، رۆژه لاتهکانی شوقی ههق کهی ده دل دا دهگونجین؟ مهگەر که داواکاری بی، ده دل دا دهیبینی. هەر ئەوجۆرهی که وینهی خوئی ده ئاوینه دا دهیبینی و دنا وینهی تو ده ئاوینه دا نیه مهگەر که چاو له ئاوینه بکهی و خوئی بیینی.

ئەو شتانهی که له ئەقل دا ناگونجین، کاتیک نموونهی قسه بیینییهوه، له ئەقل دا دهگونجین و دهسه لئندریین. وهها که بلایی: کهسیک چاو ویکدهنی، شتی سهیر و سهمه ره دهیبینی و بیچم و شکل به ناشکرای دهیبینی و کاتیک چاو دهکاتهوه، هیچ نابینی. کهس پیی مهعقوول نیه و باوهری پیناکهن، مهگەر به نموونه بیهینییهوه و روون بیتهوه، ئەوهش چۆن دهبی؟ ههروهک کهسیک له خه و دا، سهدهزار شت دهیبینی که له بهخه بهری دا ناگری یهک لهوان بیینی. ههروهک موهه ندیسیک که له دهروون دا، بیری له خانوویهک کردهوه، له بهرینایی و دریژیایی و شکلی خانوو، کهس پیی مهعقوول نیه، ئیلا کاتیک شکل کهههی له سهر کاغهز بکیشیتتهوه، ده بکهوئی و کاتیک چلۆنایه تییه کههی روون بکاتهوه، مهعقوول بی. دواي ئەوه که مهعقوول بوو، خانوو بنیات بنی بهو پتودانه، ههتا ناشکرا بی. کهوايه ده رکهوت تهواوی نامه عقولهکان به نموونه، مهعقوول و ناشکرا دهبن.

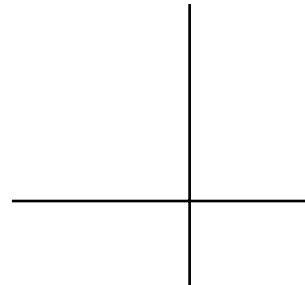
ههروهتر، ده لین که لهو عالم دا، نامهکان دهفرن - ههندیک به دهستی راست و ههندیک به دهستی چهپ - و مه لاییکه و عهرش و ئاگر و جهننهت دهبی و میزان و حیساب و کتاب. ئەوه هیچ روون نابیتتهوه ههتا ئەو نموونهیه نههیننهوه - که هه رچهند لهم عالمه دا هاووینهی نیه، ئیلا به نموونه روون ده بیتتهوه و نموونهی ئەو لهم عالمه دا ئەوهیه که شهو هه موو خه لک دهخهون - له کهوشدروو و پادشا و قازیی و جلدروو و ئەوانی دیکه. تهواوی بیرهکانیان له که لله دهفری و هیچکهس بیریکی نامینی. دیسان که سپیدهی به ره به بیان ههروهک نه فخی سوور لیدری، زه ره رهکانی

لهشې ټوان زیندوو دهکاتهوه، بیرهکانی هرکهس هرکه نامهکان - به فرین و به غار - بۆ لای کهس دهچنهوه و هیچ هلهیهکیش نابې. بیرى جلدروو بۆ لای جلدروو، بیرى فهقى بۆ لای فهقى، بیرى ئاسینگەر بۆ لای ئاسینگەر، بیرى زالم بۆ لای زالم و بیرى عادل بۆ لای عادل. هیچکس شهو وهک جلدروو دهخهوى که بهیانی وهک کهوشدروو له خه وهستی؟ نا. چونکه کار و پیشه ی ټه، ټهوه بوه، دیسان خهریکی دهپتهوه ههتا بزانی که لهو عاله میس هر وا دهبې و ټه مه مه حال نیه و لهم عاله مه دا گونجاوه. کهوايه ټه گهر که سیک ټه م نمونه یه ی بۆ دهرکهوى و بگاته بناوانه که ی، تهواوی ټه حوالی عاله می دیکه لهم دونیا یه دا بۆ دهردهکهوى و په ی پیده با و لئی ئاشکرا ده بې، ههتا بزانی که ده توانای هه ق دا هه مو شتیک ده گونجی.

گه لیک ټیسک ده گۆر دا ده بینى رزاو، ئیلا ټه وانه ی که راحه تییا ن پیدراوه خۆش و سه رمه ست خه وتوون و ئاگایان لهو له ززه ت و مه ستیه هه یه. ئاخو، ټه وه درۆی زل نیه که ده لاین « خاک وه خۆی بگری! ». نمونه ی ټه مه له عاله می هه ستی کراو دا هه یه. وه ها که: دوو کهس ده نوینیک دا خه وتوون. یه کیان خۆی له نیو جوانان و گولستان و به هه شت دا ده بینى و یه کیک خۆی ده نیو مار و گری دۆزه خ و دوویشکان دا ده بینى و ټه گهر دیسان لئی بکۆلیه وه، ده نیوان ټه وه دوانه دا نه ټه وه ده بینى و نه ټه مه. کهوايه سه یر نیه که ټه نداهه کانی هه ندیک که سیش ده گۆر دا، له له ززه ت و راحه تی و مه ستی دابن و هه ندیک له عه زاب و ئیش و ئازار؟ و هه چی ش نه ټه مه ده بینى و نه ټه وه.

کهوايه روون بۆوه که نامه عقوول به نمونه مه عقوول ده بې و نمونه وهک هاووینه نیه. هر ټه وجۆره ی که عارف، فه رعانه و خۆشیی و کراوه یی به « به هار » داناوه و گیراوی و غه م به « پاییز » ناو ده با. ده نا له رواله ت دا خۆشیی که ی وهک به هار و غه م که ی وهک پاییزه؟ ئیلا ټه وه نمونه یه - که بې ټه مه ناکری مانا بنه قشیتن و تییبگن.

قسه بکه تا بتناسنهوه!

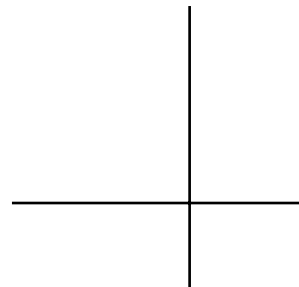
ئهگەر کهسیک له کاتی قسه کردنی ئیمه دهخهوی، ئهوه خهوه له غهفلهتهوه نیه، بهلکه له بهر هیمنایه تییه. وهها که کاروانیک به ریگایه کی به سام، به تاریکه شهویک دا دهوون و داژوین له ترسان، نهکا له دوژمنهوه به لایه کیان پینگا. ههه که وه پینی سهگ یا قووقه ی که له باب بگاته گوپیان و بگه نه ئاواپی، ئاسووده دهبن و پی راده کیشن و خووش دهخهون. له ری دا که هیچ دهنگ و هه رایه که نه بوو، له ترسان خهویان نه دههات و له ئاواپی دا، له بهر هیمنایه تی، سه ره پای سه وه و قووقه ی که له باب، ئه رخه یان و خووش، خهویان لیده که وی. قسه ی ئیمه ش له ئاوه دانی و هیمنایه تییه وه دی و هه دیسی پیغه مبه ران و ئه ولیایه: روح کاتیک قسه ی ئاشنایان ده بیسن هیمن ده بنه وه و ترسیان ده شک، چونکه له م قسه یه بوئی هیوا و ده ولت دی.

وهها که کهسیک، له تاریکه شه وه دا، دهگه ل کاروانیکه. له ترسی زور، هه رده م پیویایه که جه رده تیکه ل به کاروانه. دهیه وی که قسه ی هاورپیان بیسی و ئه وان به دهنگ بناسینتیه وه. که قسه ی ئه وان ده بیسی، هیمن ده بیته وه.

زاتی تو ناسکه. وه بهر چاو نایه. که قسه ده که ی، بویان ده رده که وی که تو ئاشنای رووحه کانی، هیمن ده بنه وه و ده سه سینته وه. قسه بکه!

له مه زرا، جانه وه ریک هه یه که له بهر وردی وه بهر چاو نایه. که دهنگ هه لپی، ئه وه ده بین به هوی دهنگییه وه. یانی خه لک له مه زرای دونیا نقوم بوون و زاتی تو له بهر لوتفی زور، وه بهر چاو نایه. قسه بکه تا تو بناسنه وه!

قسه بی پایانه، به لام له قه ده ر خوازیار داده که وی. زانست وه ک بارانه. له مه عده نی خو ی دا بی پایانه. به لام له قه ده ر بهر ژه وه ندی داده که وی. له زستان و له به هار و له هاوین و له پاییز دا، له قه ده ر پیداویستی ئه وه و پتر و که متر. به لام له وه شوینه یه وه که دی له وی بینه هایه ته. شه کر ده کاغه ز ده که ن یا عه تتاره کان ده رمان. به لام شه کر ئه وه نده نیه که ده کاغه ز دایه. مه عده نه کانی شه کر و مه عده نه کانی ده رمان بینه هایه تن و بینه هایه ت که ی ده کاغه ز دا ده گونجی؟

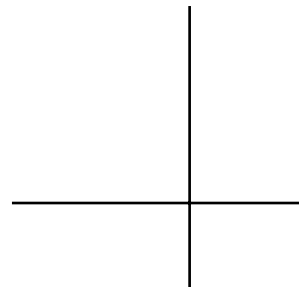
ته شهریان لیده دا که « قورئان بۆ مهحه ممه د بۆچ وشه وشه دپته خوار و سوورته
سوورته دانایی؟ »

مستهفا فرمووی که « ئەم گهوجانه چ دهبیژن؟ ئەگەر به تهواوتهی بۆم دابی، من
دهتویمهوه و نامینم. »

چونکه ئەوهی که ئاگاداره، له کهم زۆر فام دهکا و له شتیکی گهلیک و له دپریکی
دهفتهریکی. وینهکهی وها که کۆمهلیک دانیشتون، ههکایهتیکی دهبیسن بهلام یهکیکی
ئهو رووداوهی به تهواوتهی دهزانی و خوێ تیدا بهشدار بوه. له رهمزیک ههمووی
تیدهگا و زهره و سوور ههلهگه پری و له حالیک بۆ حالیک دهگۆری و ئەوانی دیکه
ئهوهندهیان که بیست [ههه ئهوهنده] تیگهیشتن، چونکه له چلۆنایهتییهکهی ئاگادار
نهبوون بهلام ئەوهی که ئاگادار بوو، لهوهنده گهلیک تیگهیشته.

گریمان چوو به لای عهتتار، شهکر زۆره، بهلام دهروانی که دراوت چهندهیناوه،
له قهدهر ئەوت دهواتی. دراو لیره هیممهت و بروایه. به قهرا هیممهت و بروا قسه
دهپری. که بۆ شهکر هاتووی، سهیری جهوالت دهکهن چهندهیه، به قهرا ئەوت بۆ
دهپتون پتوانهیهک یا دوو. بهلام ئەگه قهتاری وشتر و جهوالی مشهته هینابی،
دهفرموون که رهپتوان بینن - که « کاری ئەمه زۆر دهخایهنی و به پتوانهیهک یا دوو
پتکنایه » وها، مرۆقیکی ههیه که دهریاکان بهشی ناکهن و مرۆقیکی ههیه که چهنده
دلۆپی بهسه و زیده لهو زیانی پیدهگهیهنی. و ئەمه تهنیا له عالهمی مانا و زانسته و
حیکمهت دا نیه. له ههموو شت دا وههایه - له مال و زیر و مهعهدهنهکان دا گشتیان
بینههایهت و بیبنن، بهلام له قهدهر پتویستی کهس دادهکهون، چونکه پتر لهو
ههلهناگری و شیت دهبی. نابینی له مهجنوون و له فرههاد و له ئاشقهکانی دیکه دا
که وه کیو و سارا کهوتن، له ئەشقی ژنیکی؟ چونکه شههوهت لهوهی که پتویستی
ئهو بوو، پتریان تیکرد و نابینی که ملک و مالیان پتر ده فیرعهون کرد، داوای
خودایهتی کرد؟

قسهی گشتیی ئەمهیه: ئەگه نوورت ههیه، مرۆقایهتییت نیه. مرۆقایهتی داوا
بکه! مهبهسته ئەمهیه. باقی درێژ دادرینه. قسه که زۆری دهرازینهوه مهبهسته
فرامۆش دهکری.

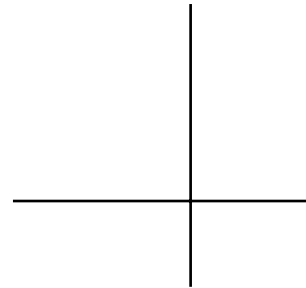
به ققالیک ژنیکی خوښ دهویست. به کلفه تی خاتوون دا رایسپارد که من وهام و
ئاوام و ئاشقم و دهسووتیم و ئارامم نیه و زولمیکی زورم لیدهچی و دوی وهام بوو و
دویشهو وهام لیگوزهرا ... کولیک کولی دلی هله لږشت.

کلفه ت هاته وه خزمه ت خاتوون. کوتی « به ققال سلاوت ده گه یه نیتتی و ده لئی که
وهره هه تا ئاوا و وه هات لیبکه م! »

کوتی « وا به ساردیی؟ »

کوتی « نه و دریزی گوت، به لام مه به ست نه مه بوو. »

نه سل مه به سته، باقی سه ریشه یه.

فەرھەنگۆک

باسپیر: پارچەپەك كه له ئەستوونەگی گەمی و كەشتی دەبەستن بۆ كەلك وەرگرتن له هیزی با .

بەقا: ١- باوەر . ٢- باقی، مانەوه .

تەمیز: کاری ھەلسەنگاندن و ھەلبژاردن و جیا کردنەوهی شاز و چاك له ناشاز و خراب، تەشخیس

جوببە: بالاپۆشیکی فش و درێژ .

چەرخى فەلەك: فەلەك، دونیا .

حاجەت: داوا، پێداویستی

حاجەتخانى: ئاودەست، توالت

حەلیم: ئاشیك كه به گەنم و گوشت سازى دەكەن و گوشتەكه دەبێ زۆر بكوڵی و ھەلابەھەلا بێ .

حیجاب: پەچە، رووبەند، رووپۆش

خوداوەندگار: لەقەب و نازناوی مەولەوی

خۆبەگەمزان: كەسێك كه خۆی پێ زۆر نەبێ و سەرەپرای گەرەبێ له پله و زانست دا خۆ به چووك دابنێ .

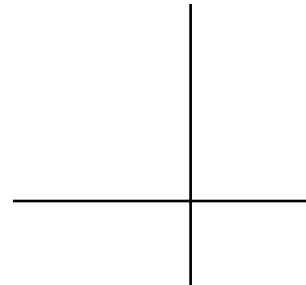
خەرابات: قەحپەخانى، خرابەخانى

رەباب: ئامپێرێكى كۆنى مۆسیقا وەك تەنبوور كه پێشتر به نینۆك یا زەخمە لێدەدرا و له دوایی به ئارشە ژنیویانە .

رەبەن: كەسێك كه تەركى دونیا دەكا و ژن ناخوازێ .

زێدەرەویی: ئیفرات

سەماع: دەست و پێ راوەشانندن و جەزم و حالەت و سەمای سۆفییەكان

عالم: دۇنيا، جىھان

عالم: زانا، تىگەشتوو

غەزەن: مەبەست

قاروورە: شووشەيەكى چووك وەك مىزئەدان كە مىزى تىدەكەن بۇ مەعائىنە.

قايم: بەستە، وابەستە، گرئدا

قول: رەش پىست، قولە رەش

كاشۇ: داردەستى گۆيىن

كل: پايەى پرد، بناغەى پرد.

كەردار: چاروئدار، خەربەندە

كەلوو: قاپۇغى ھەندىك دانەوئەى وەك نۆك و پۆلكە و لوبيا...

گوپرەش: گياندارىكى گواندارى كىويىە، بە قەرا رىويىەك دەبى، لە رەگەزى پشيلە و لە جسنى يووزپلینگە و لە شوپنى گەرمى ئاسيا و ئافرىقا دەژى، تووكى سەر پشتى خەنەيى و بن زگى سىپىە، گوچكەكانى تەواو رەشە و نىوہكەى سىپىە، گونرەش.

گوران: نوتفە بەستەن، خۇ گرتن و ھاتنە وجود.

لۆك: وشتى نىر

لەوح: ھەر شتىكى پانى وەك تەختە و گل و شتى لەم بابەتە كە بۇ نووسىن كەلكى لىوہرگرن، دەپ.

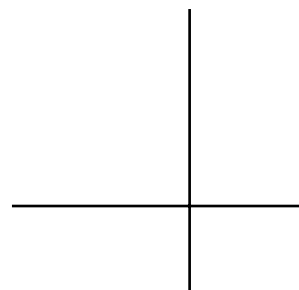
لەوحى مەحفوز: چلۆنايەتى ھەلەدان و ئالوگۆپى و داھاتوو و ھەرچى كە لە جىھان دا دەردەكەوئى و پىشتەر خودا ديارىي كرددو و پاراسراوہ.

مشە: زۆر، گەلئك

نوئىزى دوانە: نوئىزى بەيانى كە دوو رەكەعەتە.

نەبى: پىغەمبەر

ھەستە: باج، خەراج، زەربىە

هق: ۱- ههفتهعالا، خودا. ۲- ماف

ههفتهعالا: خودای تهعالا، خودا

ههلوینی: جوړیک قهیسی شیرین

ئوستورلاب: ئامرازیکی ئهستیرهناسان بوه، بۆ ئهاندازه گرتنی بهرزایی و دووریی ئهستیرهکان و چلوئنایهی هه لکه وتنیان و کاروباری دیکه ی فهلهک.

ئهدان: کۆی بهدەن، له شهکان، بهدەنهکان.

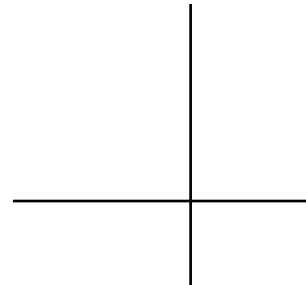
ئهغیار: غهیر، بیگانه، نهیار

ئهقلی جزوو: مه بهست له ئهقلی جزوو، ئهقلیکه ناتهواو. ئهقلیکه که کهموکووریی و کهمایهسی ههیه و زۆربهی خه لک دهگریتتهوه. ئه م رادهیه له ئهقل بۆ ناسین و تیگه یشتن و فامینی مهسه لهکان و شتهکان تهواو نیه، چونکه هه میشه له شک و گومان دادهبی و ئه و شک و گومانه تیگه لای ئهقل دهبی و بناغه ی ئیستدلالهکانی ئهقل سست و بیه یز دهکا.

ئهقلی کولل: ئهقلیکه پیگه یشتوو و تهواو که موحیت به سه ر هه موو شتیک و مهسه لهیه که و راستی و دروستییهکانی به تهواوتهی بۆ ده رده که وئ و تییدهگا. ئه م ئهقله به بروای مهولهوی تایبهتی هه لبژاردهکان و نزیکهکانی خودایه که ئهنبیا و ئهولیا و پیاوچاکان و شیخی راست و عهبدی موخلیس دهگریتتهوه.

ئهوتاد: چوارکس که له چوار لایهنی زهویین و خودا له بهر خاتری ئه و چوارکسه دنیا دهپاریزی. (له رۆژهه لات: عبدالرحمن، له رۆژاوا: عبدالودود، له باشوور: عبدالرحیم، له باکوور: عبدالقدوس) هه رکات یهک له م چواره بمرن که سیکه دیکه دهبیته جیگریان.

یهرغوو: دادخوایی (وشهیهکی مهغولی)

ناونامه

ئادهم: يه كه مړوځ و ميړدى هه ووا. به پي تهورات خودا به پينج روژ زهوى و ئاسمانى خولقاند و روژى شه شه م كه سيكي هاووينه خوى له خاك ساز كرد.

خودا، جبره يلى نارده سهر زهوى هه تا هندیك خاك بينى، خاك يكي تهر و ويشك، رهش و سپى، سوور و زهره و سهوز، سويز و شيرين، هه تا ئادهمى لى ساز بكا. خاك هينده پاراوه هه تا ئه و ئهركهى نه خاته سهر، جبره يلى به زهوى پيداها و گه راوه. خودا ميكا يلى و له دوايى ئيسرافىلى نارد و ئهوانيش ده سبه تال گه رانه وه. له ئاكام خودا عيزرايلى نارد و ئه و ئه مره كهى به جى گه ياند. (ههر له بهر ئه وه عيزرايلى ئهركى گيان كيشانى مړوځيشى پيسپيردراوه.)

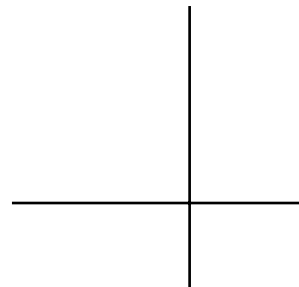
خودا چل روژ بارانى خه فته تى به سهر ئه و خاكه دا باراند و يهك ساعته بارانى شادى، له دوايى پالاوتى و له به شه پالاوته كه ئادهمى خولقاند و له پاشماوه كهى دارى خورما. پاشان ئادهمى برده به هه شت و له په راسوى چه پى هه وواى خولقاند و جگه له بهرى دره ختيك - سىو يا گنم - هه موو شتى لى حه لال كردن.

له ئاكام ئيبليس - دهر كراوى خودا - رپى ده به هه شت كه وت و ئادهم و هه وواى هه لفرى واند. ئه وان له بهرى ئه م دره خته يان خوارد و چاو گوپيان كراوه و چاك و خراپيان ليك كرده وه و بوونه غه نيمى خودا و ههر له بهر ئه وه له به هه شت دهر كران و هه لديرانه سهر گوى زهوى. جبره يلى، نووسين، كشتوكالى، خانوو ساز كردن و هه ندىك شتى ديكهى فير كردن.

ئادهم نو سه د و سى و نو سال ژيا. دواى مه رگى فريشته كان شينيان بو گيړا و مانگ و هه تا و شه ش شه و روژ گيران.

بايه زيد: بايه زيدى به ستامى (طيفور بن عيسى بن سروشان) مه شه وور به سولتانه لعاره فین له مه شاخى زور گه و رهى سوڤيه. بايه زيد له يه كه م كه سانتيك بوه كه برواى به وه حده تى وجود و فنا فى الله بوه.

بايه زيد چند سال بهر له حه للاج ئيدعاى « سبحانى ما اعظم شانى » كرد بوو و كوتبووى: شه ننى من له مه حه ممه د سهر تره و توش پتر له وه كه له ژير فرمانت دابم

دهبى فهريمان له من بيهى... ئادهم، خوداى خووى به پاروويهك فروشت ... بهههشتى
تو لهيستوكى مندا لانه...

بايهزید کوتى قسهى چواركهس گه لىك شوينيان له سهر دانام.

يه كه م: مندا لىك كه چرايهكى ئايساوى به دهسته وه بوو و به ريگايهك دا
دهرؤيشت. پرسيم « رؤلّه ئه و رووناكويهت له كوئى هيناوه؟ » فووى له چرا كرد و
كووژانديه وه و کوتى « ئهى شىخ! تو له پيشدا پيمبلى ئه و رووناكويه بو كوئى چوو
ههتا پيتبلىم له كوئوه هيناومه. »

دووهم نيره مووكيىك له ريگايهك دا به نزيك من دا تيده په پرى، خووم لى لادا.
كوتى « ئهى شىخ خو بو له من لادهدهى كه ئاخري كارى من و تو ديار نيه كه
چيمان ليدى! »

سيههم، ژنيكى جوان داواى يارمهتى بو ميتردهكهى ليده كردم، پيمكوت له پيشدا
رووت داپوشه و له داواى داواكهت باس بكه. ولامى دامه وه « ئهى شىخ من له
خوشه ويستى ميتردهكه م كه مهخلووقه وهها شيت و شهيدام كه خه بهرم له داپوشيني
رووى خووم نيه. تو كه ئيدعاى خوشه ويستى خالهق دهكهى چونه ئاگات له رووى
دانه پوشر اووى من ههيه؟ »

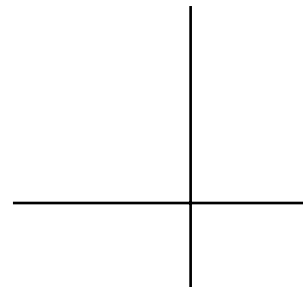
چوارهم، مهستىك له رى دا به لا دادههات. كه گهيشتمه لاي كوتم « پيت قورس
داگره بلا نه كهوى! » كوتى « ئهى شىخ تو وريا به و پيت قايم داگره ههتا له ريگاي
غهفلت نه كهوى، زانا و بينا ئه وه! »

ههروهتر ده لى: خه لك له دهريايهكى بيتنه هايهت دان. خو دوور خستنه وه له وان
كهشتييه. ههول بده ههتا له م كهشتييه دا نيشته جى بى و لهشى بهسته زمانت له م
دهريايه رزگار كهى!

بهغدا: پيتهختى خه ليفه كانى عه بياسى و پيتهختى ئيستاي عيراق.

بهنى ئيسراييل: ناوى گشتى قه ومى يه هوود. ئيسراييل ناوى يه عقووب - ي
پيغه مبه ره و به به رهى ئه و كه هه مان عيبرانى يا جووله كه كانن، بهنى ئيسراييل
دهكوترى.

بههائهددين وهلهد: باوكى مه ولانا، كه به سولتانه عوله ما به ناوبانگه. خه لكى به لىخ

و له سه‌ردهمی خوئی دا له زانست و فەزل دا پله و پایه‌یه‌کی گه‌وره‌ی هه‌بوه. گۆیا له‌بەر نێوانناخۆشی ده‌گه‌ڵ مه‌حه‌مه‌دی خارەزمشا یا به‌ قسه‌یه‌کی دیکه‌ پێشبینی شالاو و هێرشێ مه‌غوول، به‌لخ جێ ده‌هێلێ و روو له‌ قۆنیه‌ ده‌کا و له‌وێ ده‌گیرسێته‌وه. ئه‌وسه‌رده‌مه‌ مه‌وله‌وی گۆیا چارده‌ ساڵه‌ بوه.

ده‌گێرینه‌وه:

مه‌حه‌مه‌دی خارەزمشا سه‌ره‌رای پادشایه‌تی، مریدی به‌هائەددین بوو و هه‌میشه له‌ مه‌جلسه‌که‌ی حازر ده‌بوو. روژێک خارەزمشا ده‌چێته‌ سه‌ردانی به‌هائەددین. کۆمه‌ڵێکی یه‌کجار زۆر ده‌بینی که‌ بۆ زیاره‌ت هاتبوون. خارەزمشا ده‌گه‌رێته‌وه و کلیل و که‌ره‌سه‌ی پادشایه‌تی بۆ به‌هائەددین ده‌نێری و ده‌لی: « له‌ ئه‌سبابی ده‌وله‌ت هه‌ر ئه‌وانه‌مان لایوو و ئه‌وانیشمان بۆ ناردی! »

په‌روانه: مو‌عینه‌ددین په‌روانه له‌ نزیکان و مریدانی مه‌وله‌وی. ماوه‌یه‌ک پله و پایه‌دار و وه‌زیر بوه و یارمه‌تی مه‌غوله‌کانی داوه‌ به‌لام له‌ دوایی به‌ تاوانی هاوکاری و ده‌ست تێکه‌ڵ کردن ده‌گه‌ڵ میسر به‌ دژی مه‌غوله‌کان، ده‌گه‌ڵ سی و شه‌ش که‌س له‌ یاران و دۆستانی ده‌یگرن. مه‌غوول له‌ داخان په‌روانه له‌ت و کوت ده‌که‌ن و ده‌ مه‌نجه‌ڵ دا گۆشتی ده‌کولێن و هه‌رکه‌س هه‌ندیکی لێده‌خوا.

تووقات: شارێکه‌ له‌ روژه‌ه‌لاتی باکووری قۆنیه‌.

هه‌جج‌ا: (ابن یوسف بن حکم ثقفی) سه‌رداری سپای عبدالملک بن مروان که‌ ده‌سته‌لاتیکی زۆری هه‌بوو و گه‌لیک زوڵم و زۆری کردوه و به‌ مه‌نجه‌نیق ماله‌ خودای وێران کردوه. هه‌روه‌تر دامه‌زرێنه‌ری شاری واسیت بوه.

ده‌رویشیکی دو‌عاگیرا له‌ به‌غدا سه‌ری هه‌لدا.

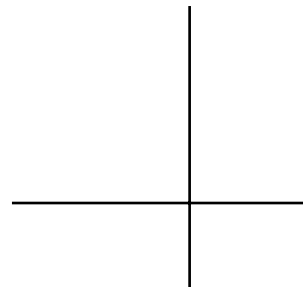
هه‌جج‌ا یوسفیان ناگادار کرد.

بانگی کرد و کوتی « دو‌عایه‌کی به‌ خێرم بۆ بکه‌! »

کوتی « خودایه‌ گیانی بستینه‌! »

کوتی « بۆ خاتری خودا ئه‌مه‌ چ دو‌عایه‌که‌؟ »

کوتی « ئه‌مه‌ دو‌عایه‌کی به‌ خێره‌ بۆ تۆ و هه‌موو موسلمانان! » (گولستانی سه‌دی)

هه‌للاج: (ابو مغيث حسين بن منصور هلاج - مهنسووري هه‌للاج -) عارفي به‌ناويانگ كه له‌به‌ر ئه‌نه‌لههق (من خودام) به ده‌ستووري حامد بنى عه‌بباس وه‌زيرى عه‌بباسى (له سالى ٩٢٢ ى زايىنى له به‌غدا) ده‌ست و لاقىيان برى، له داريان دا و مه‌يته‌كه‌يان سووتاند و خو‌له‌ميشه‌كه‌شيان به ده‌جله داكرد.

مه‌رگى هه‌للاج وهك وئنه‌يهك بۆ بئبه‌زه‌بى ده‌سته‌لاتداران و به هه‌ند نه‌گرتنى مه‌رگ به‌ناويانگه:

... برديان هه‌تا بىكوژن

سه‌دهه‌زارىك كو بىوونه‌وه و ئه‌و به سىزده به‌ندى گرانه‌وه به كه‌شم و نه‌شم ده‌رؤيشت.

كوټيان « ئه‌و ناز و غه‌مز به چيه ؟ »

كوټى: « ده‌چمه ژوانگه، بۆقه‌تلگه. »

پيى له سه‌ر پله‌ى په‌يژه دانا.

كوټيان « ئيدى ئىستا ؟ »

كوټى « ئيمه هى سه‌رين و بۆ سه‌ر ده‌چين، ميعراجى پياوان له سه‌ر داره! »

هه‌ركه‌س به‌ردىكى تىگرت. شىبلى - هاوړى و هاوړاى - بۆ هاوده‌نگى و هاوړه‌نگى گلمه‌تىكى

پيدا‌دا. مهنسوور ئاخىكى كرد.

پرسىيان « له‌و هه‌موو به‌رده ئاخىكت نه‌كرد له‌و گلمه‌ته ئاخر له چى بوو ؟ »

كوټى « ئه‌وان نازانن و مه‌عوورن، له‌به‌رم گران هات له‌مه كه ده‌يزانن و نابن بىكا! »

ده‌ستىيان برى.

خوئنه‌كه‌ى له رووى خو‌ى هه‌لسوو.

كوټى « خوئنىكى زۆرم له‌به‌ر رۆيوه، ده‌زانم ده‌بى رووم زه‌رد بووى، بلا پىتسانوانه‌بى له ترسانه،

خوئىم تپه‌ه‌لسوو هه‌تا به رووسوورم ببين! سووراوى پياو خوئنه‌كه‌ى خوئيه‌تى! »

پىيان په‌راند.

چاويان هه‌لكوئى.

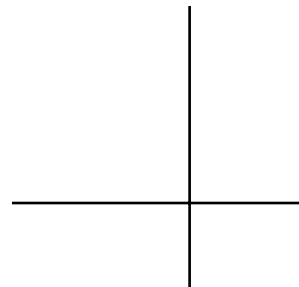
زمانىيان برى و له داريان دا.

ئىواره بوو كه سه‌ربان برى. بزه‌يه‌كى هات و گىانى دا.

كه‌لاكه‌كه‌يان سووتاند نه‌كا فتنه‌يه‌ك پىكىئى و خوئله‌ميشه‌كه‌يان به ده‌جله داكرد.

هيسامه‌ددىنى چه‌لبى: (هسام الدين حسن بن محمد بن حسن) كورپكى

كوردى خه‌لكى ئوروميه كه بنه‌ماله‌كه‌ى كوچيان كرده قوئيه. باوك و باپىرى شىخى

فەتیان بوون. حیسامەددین هیشتا بالغ نەببوو کە باوکی دەمری و تەواوی مەشاخ و گەرەپیاوان بانگەوازی دەکەن بەلام ئەو راست روو لە مەولهوی دەنی و مال و خزمەتکار و پیاوان و خۆی لە ئیختیار مەولهوی دەنی و هەرچی دەست دەکەوێ و هەرچی لالاکان و لاوەکانی دەریدین پێشکەشی مەولانای دەکا وەها کە دەنگیان لی بەرز دەبیتەوه کە « چ نەماوه جگە لە ئیمە » دەلی « ئەلحەملای، ئەوه ئیوہشم رزگار کرد لە ئەشقی مەولانا ». مەولهوی دوای مردنی سەلاحەددینی زەرکووب روو لە ئەشقی چەلەبی دەنی و هەموو داهاات و مالی دە مست دەنی و وەها کە لە ئازیزترین کەسانی خۆشتر دەوێ و کۆریکی ئەوی لیتەبا مەولهوی گەرم دانەدەهات و قسەیی نەدەکرد. مەسنەویی مەعنەوی بەرەمی گرانبایی مەولهوی ئاکامی هەول و ئەشقی چەلەبیبە لە ماوهی پازدە سال دۆسیایەتیان دا .

روژیک ئەمیر تاجەددین حەفتاهزار دەرەمی بۆ دەنیری. دەرەموێ بیدەن بە حیسامەددین. سوڵتان وەلەدی کوری دەلی کە « چمان دە مال دانیه و هەرچیمان بۆ دی بۆ حیسامەددینی بەرێ دەکەن، ئەدی ئیمە چ بکەین؟ » دەرەمووی « بەهائەددین وەللا بیللا تەللا ئەگەر سەدەهزار کامیلی زاھید تووشی تەنگانە بین و مەترسی فەوتانیان هەبی و ئیمە تاقە نائیکمان هەبی، ئەویش بۆ حەزرتی چەلەبی دەنیرم. »

جبرەیل: وشەیهکی عیبرییه بە مانای « پیاوی خودا یا هیزی خودا », لە ئیسلام دا یەک لە چوار فریشتەکانی نزیکی خودایە و ئەمینی وەحی. جبرەیل دەگەڵ پیغەمبەرەکان پیوهندیی هەبوو و وەحی خودای بۆ هیناون. ئادەمی فیترە کشتوکالی کرد و ئاسنی پیناساند. دانیالی فیترە لیکدانەوهی خەون کرد. مزگینتی لە دایک بوونی یەحیا و عیسی دا بە زەکەریا و مریەم. داودی فیترە زری سازکردن، کرد...

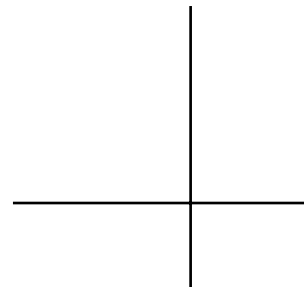
جۆنید: (ابوالقاسم جنید بن محمد بن جنید) عارفی بەناوبانگ. سی جار بە پێیان چۆتە حەج و لە بەغدا کۆچی کردووە.

لە جۆنید دەگێرنەوه:

لە بەغدا دزیکیان لە دار داوو. جۆنید چوو پیش و پیتی ماچ کرد.

پرسیاریان لیکرد.

کوئی « هەزار رحمتی لیبی کە لە کاری خۆی دا مەرد بوو و مرد، ئەوئەند لە سەر ئەم کارە سوور بوو کە سەری لە سەر دانا! »

خدر (خزر): هه‌ندیک به یه‌کیک له پیغه‌مبه‌ره‌کانی به‌نی ئیسراییلی داده‌نین و هه‌ندیک به یه‌کیک له به‌نده‌کانی خودا وه‌ک لوقمان که گه‌لیک زانیاریی هه‌بوه و ناوی له قورئان دا نه‌هاتوه. خدر دهستی به ئاوی حه‌یات راگه‌یشتوه و له‌به‌ر ئه‌وه هه‌تا قیامه‌ت زیندووویه و له لیقه‌ومان دا یارمه‌تی خه‌لک و ری ئیونبوان دهدا.

زه‌که‌ریا: یه‌کیک له پیغه‌مبه‌رانی به‌نی ئیسراییل و باوکی یه‌حیا. کاتیک مریه‌م زگی به عیسا پر بوو، زه‌که‌ریا تاقه که‌سێک بوو که سه‌ری دهدا. جووله‌که ته‌مای کوشتنی ئه‌ویان گرت و رای کرد. له کاتی هه‌لاتن دا، دهنگ له دره‌ختیکه‌وه هات که وه‌ره ئیو منه‌وه. دار شه‌ق بوو و زه‌که‌ریای وه‌خۆ گرت و ویک هاته‌وه. شه‌یتان چاوی پیکه‌وت و داوینی جله‌که‌ی گرت هه‌تا له دهره‌وه دیاری بکا. کاتیک جووله‌که هاتن، شه‌یتان که خۆی کردبوو به به‌شه‌ر، پرسیاری پیریکی به وه‌ها ناو و نیشانی لیده‌که‌ن. شه‌یتان ده‌لی سی‌حربازی وام نه‌دیوه، ئه‌و دره‌خته‌ی شه‌ق کرد و چوه ئیو ئه‌م دره‌خته‌وه و سووچی داوینی دیاره، جووله‌که به پێشنیاری شه‌یتان دره‌خت ده‌پرن و به مشار و شه‌قه دووله‌تی ده‌که‌ن.

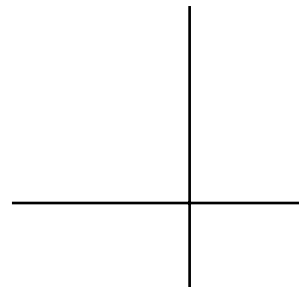
سوله‌یمان: کوری داود پادشای به‌نی ئیسراییل که ناوی ده قورئان دا هاتوه. سوله‌یمان یه‌که‌مین په‌رستگای عیبرانی له ئورشه‌لیم ساز کرد. له‌به‌ر زانایی به ناوبانگه و زمانی گیاندارانی زانیوه و با له فه‌رمانی ئه‌و دابوه.

سولتان مه‌حموود: سیه‌ه‌مین پادشای غه‌زنه‌ویی. سی و سی‌سال پادشایه‌تی کرد و په‌نجاویه‌ک سال ژیا.

سولتان وه‌له‌د: کوری گه‌وره‌ی مه‌له‌وی که به ناوی باپیری (به‌هائه‌ددین وه‌له‌د) کراوه. سولتان وه‌له‌د جگه له نووسراوه‌کانی خۆی، یادداشتی له قسه‌کانی مه‌وله‌وی و شه‌مس هه‌لگرتوته‌وه و فیه‌ماقیه به‌ره‌می ئه‌رک و هه‌ولێ ئه‌وه.

سولتان وه‌له‌د هه‌میشه ده‌گه‌ل باوکی بوه و مه‌وله‌ویش زۆری خۆش ویستوه. دوا‌ی مه‌رگی باوک ده‌بیته خه‌لیفه و جیگر و یه‌ک له مه‌شایخی ته‌ریقه‌تی مه‌وله‌ویییه و گۆره‌که‌شی له قۆنیه لای گۆری باوکییه‌تی.

سه‌موود: هۆزیکێ بوتپه‌رست بوون له باکووری مه‌دینه ده‌ژیان له سه‌رده‌می سالف. سه‌موود بۆ موعجیزه داوایان له سالف کرد که له کی‌و وشتریک به بی‌چووکه‌یه‌وه بینیته ده‌ر. به فه‌رمانی خودا به‌رد قه‌له‌شا و وشتر و بی‌چوو ده‌رکه‌وتن.

خه لک تاوانی سیحریان لیدا و کاتیک وشتری سألخ چوو سهر کانی و ههموو
ئاوهکهی خواردهوه، سهریان بری و لهپر دهنگیکی به قهو له ئاسمان بهرز بؤوه و
ههموو له ترسی ئهو دهنکه مردن و هؤزهکهیان به تهواوهتی فهوتا.

سه مه رقه ند: شاریکی به ناوبانگ له ئاسیای ناوهندیی و سهر به ئوزبه کستان.

سه نایی: شاعیر و عارفی به ناوبانگی سدهی شه شهمی کؤچی خه لکی غه زنهین.
سه نایی له پئشدا شاعیری دهرباری غه زنهوییه کان ده بی و له دوایی دهست له م کاره
هه لدهگری و پشت له دونیا و دونیایی دهکا و روو له عیرفان و سه فهر دهنی.

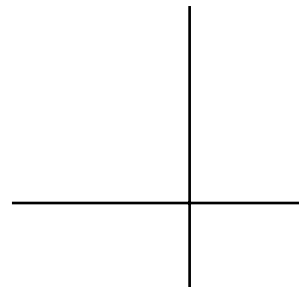
سهید بورهانه دینی موحه قیق: (سهیدی سرزان) شاگرد و مریدی شیخ
به هانه دین وهله (باوکی مهولهوی) له بهلخ، که دوایی روو له قونیه دهکا و نو سال
خهریکی ته ربیهت و پیگه یاندنی مهولهوی ده بی. گؤیا ههر له بهلخ باوکی مهولهوی،
ئهو بی به سهید سپاروده که پییگه یه نی. له سهید کتیبیک به جی ماوه به ناوی
مه عارف که یادداشتی قسه کانیه تی:

ئاخر هه به و ئاخویر.

ههر گایهک که ده ئاخویر دا بی بزانه که بز کیردی قه سسابه. ههر گایهک که گاسنی بکیشی ده ئه مان
دایه. ئه گهر لهو گایه روون بباوه که ئاخویر دهیگه یه نیته کوئ گاسن کیشانی بی زه حمهت نه ده بوو و نیر
بؤی ده بوو به راحتگی گیان. نووکه ههر ئالیکیکی ده ئاخویری گای بکن، چه ورا بی مه نجه له نه چاکه له
ههق گا دا... که وایه ههرکات له ئاخویر دا ئالیکیکی زؤرت دیت مه لئ که « ئه وه چاکه یه له ههق من
دا! » که ئه وه بز برینی سهره، لمبؤز له ئاخویر هه لگره.

شه دداد: پادشایهک که داوای خودایه تی ده کرد له سه رده می داود دا. شه دداد
باغ و کؤشکیکی ساز کرد هاوتا و هاووینهی به هه شت، به لام کاتیک ویستی پی دهو
باغه نی، مرد و باغیش وه بن لم کهوت.

شه مسی ته ورزیی: (شمس الدین محمد بن علی بن ملکداد) عارفی به ناوبانگ و
خه لکی ته ورزیی که زؤربهی ژبانی له سه فهر دابوه و کؤمه لیک زانا و گه وره ی سه ده می
خوی دیوه. له دیداریک ده گه ل مهولهوی ئاگوگؤریکی بنه رته تی تیدا پیکدینی وها که
مهولهوی واز له وه عز و مرید و مه درسه دینی. له شه مس نووسراوه و کتیبیک به
دهسته وه نیه و ته نیا کؤمه لیک وتاری له پاش به جیماوه که یادداشتی قسه کانیه تی
که ویده چی مهولهوی و کوره کهی به هانه دین و حیسامه دینی چه له بی لیان

هه لگرتیتهوه و به ناوی مهقالاتی شه مس بلاو بوتهوه:

ئه گهر یهک له چوار بهشی حه شیمهت، گشتیان لایهک بن و من له لایهک، ههر موشکلینیکی که هه یانبی، هه مووی جواب دهدهمهوه و هیچ لیبراناکه م و قسهی ناسوورینم و نایهینم و نایهیم. ئه هلی ئه م چاره گه حه شیمهته ههر ئیشکالیک که بیلین، جوابی حازر دهده زنهوه ده ئیمه دا، له هه رچی که ئه وان پیتیان گران بوه.

جواب له سه ر جواب، چاره له سه ر چاره ده بی، قسهی من: ههر پرسیاره ی ده جواب و حوجهت که ده هیچ کتیبیک دا نه نووسرابی به و ناسکیی و به و چیژه. وه ها که مه ولانا ده فهرموئی « له وه تی ده گه ل تو ئاشنا بووم، ئه و کتیبانه له بهر چاوم بی زهوق بوون. »

شیخ سه لاهه ددین زه رکوب: (سه لاهه ددین فرهیدون) کابرایه کی ئوومی خه لکی قونیه که سه ره تا مریدی سهید بوره انه ددینی موحه قیق بوو و له دواپی له کۆرکی وه عزی مه وله وی نه عره ته یه کی لیدا و به پیی مه ولانا وه نووسا و ماچ بارانی کرد.

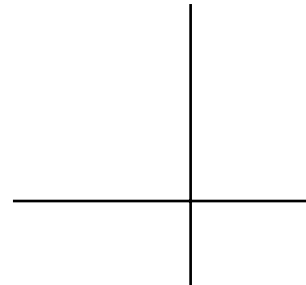
دوا ی ون بوونی شه مس مه وله وی دلی به سه لاهه ددینه وه نا و کردیه وه خه لیفه و چیگری خۆی. خه لک به دژایه تی هه ستان که کابرایه کی بیسه واد که ته نانه ت به هه له ش قسه دهکا و له بری قفل ده لی قلف و به فه قهت ده لی فه ته ق کردوویه تی خه لیفه، دیسان شه مس سه ر و سه واد و زمانی هه بوو. مه وله وی گوپی نه دایه ئه و قسانه و بیباکانه ئه شقی خۆی له هه موو چیگه یه ک ده رده بری. ۷۱ غه زه لی مه وله وی به ناوی سه لاهه ددین کۆتایی پیده ئی.

ده گپرنه وه مه وله وی له ئه شقی سه لاهه ددین به قفل و فه قه تی ده کوت قلف و فه ته ق ته نانه ت له شیعریش ده به کاری دینا.

یهک کوتی « مه لانا ئه وانه هه له ن! »

فه رمووی « تو راست ده که ی به لام ئیمه له زمان مرجه عیکه وه که ده بیسین دروستن. »

شیخ ئیبراهیم: قوتبه ددین ئیبراهیم، یه کتیک له مریده کانی باوکی مه وله وی که له به لخوا وه ده گه ل پیری خۆی سو لئانه عوله ما، هاتبوو قونیه.

عاد: قهومیکی به ناوبانگ له بالابه‌رزیی و هیز دا، گۆیا پییان به زهوی ره‌قهن دادابا هه‌تا چووکیان رۆ ده‌چوون و ته‌مه‌نیان که‌متر له هه‌زار سالّ نه‌بوه، خودا هوودی نارده‌ سه‌ر ئه‌و قه‌ومه که ئیمان بیئن و ئه‌وان که پشتیان به هیز و ده‌سته‌لاتی خوین به‌ستبوو کوتیان کئی به ئیمه ده‌ویرئ. هوود کوتی فوویه‌کی خودا بۆ ئیوه به‌سه و تووکی لیکردن. خودا بای سه‌سه‌ری نارده‌ سه‌ریان و به‌هوت شه‌و و هه‌شت رۆژان یه‌کسه‌ره هه‌موانی فه‌وتاند.

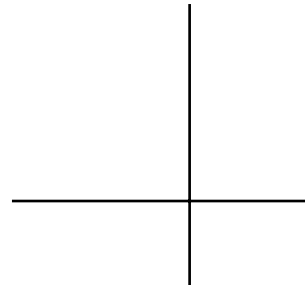
عومه‌ر: خه‌لیفه‌ی دووه‌م، له پێشدا کافر ده‌بی و ته‌مای کوشتنی مه‌حه‌مه‌د ده‌گری و له دوایی ئیمانی پندینئ. حه‌فسه (حفصه) کچی عومه‌ر ژنی پیغه‌مبه‌ر بوه و یه‌کیک له ژنه‌کانی عومه‌ریش به ناوی ام کلثوم کچی عه‌لی بوه، پیاویکی به زیبک و زاگون بوه و دوای ئیمان هینانی ئه‌و ئیسلام ئاشکرا ده‌بی و قه‌وه‌ت ده‌گری. له ته‌واوی شه‌ره‌کان دا ده‌گه‌ل بوه و ئیران و میسر و سووریه‌ی گرتوه و له ئاکام به ده‌ست ابولوعولء ده‌کوژئ.

عه‌بباس: کوری عبدالمطلب و ئامۆزاری پیغه‌مبه‌ر. به‌ر له کۆچ، بوو به موسلمان به‌لام شاراره رایگرت. له ئاخری ته‌مه‌نی دا چاوی کویر بوو و له مه‌دینه کۆچی دوایی کرد.

عیسا: کوری مریه‌م و یه‌ک له پیغه‌مبه‌رانی خاوه‌ن کتیب. له به‌یتوله‌حم ده‌ ته‌ویله‌یه‌ک دا له دایک بوه. ریکه‌وتی له دایک بوونی روون نیه و چهنده سه‌ده دوایی به پتی لیکدانه‌وه‌یه‌ک سال و رۆژی له دایک بوونیان دیاری کردوه.

عیسا پیاویکی ئارام و ئاشتیخواز بوه و یارمه‌تی شیت و نه‌خۆش و لئقه‌وماوانی داوه. ده‌سته‌لاتداری یه‌هوود له ترسی پیکه‌ینانی ئالۆگۆری و فه‌وتانی خوین پیلانی بۆ ده‌گیرن و له ئاکام دوای ئه‌تک و سووکایه‌تییه‌کی زۆر ویرای دوو دز له سه‌ر ته‌پکیک به ناوی جومجومه له خاچی ده‌ده‌ن.

فه‌ره‌اد: یه‌کیک له قاره‌مانه‌کانی چیرۆکی خوسره‌و و شیرین. فه‌ره‌اد غه‌نیمی خوسره‌و بوو و شیرینی خۆش ده‌ویست. خوسره‌و به‌لینی دا که ئه‌گه‌ر فه‌ره‌اد کپوی بیستوون هه‌لکه‌نی شیرین به‌و ده‌سپیرئ. فه‌ره‌اد پشت به‌ستوو به ئه‌شق ئه‌و کاره‌ی لا هاسان ده‌بی. کاره‌که‌ی نزیک ته‌واو بوون ده‌بی که پیریتژنیک لینی په‌یدا ده‌بی و به درۆ خه‌به‌ری مه‌رگی شیرینی پیده‌دا. فه‌ره‌اد له تاوان قولینگ ده‌ستی له سه‌ری خۆی ده‌دا و ده‌مرئ.

فیرعهون: نازناوی پادشاکانی کۆنی میسر بوه. فیرعهونی سه‌ردهمی مووسا ناوی رامسیسی دووهه‌م بوه.

فیرعهون له ئەستیره‌ناسانی بیست که مندالێک په‌یدا ده‌بی و ئەو ده‌فه‌وتینی. له‌به‌ر ئەوه‌ ده‌ستووری دا ه‌هر مندالێک که له‌ دایک ده‌بی، بیکوژن، دایک و باوکی مووسا، ئەویان ده‌ زه‌مبیلێک نا و به‌ ئاویان دادا. ئاسیه، ژنی فیرعهون له‌ ئاوی گرت‌ه‌وه و به‌ خێری کرد و به‌مجۆره‌ مووسا له‌ مائی فیرعهون پینگه‌یشت.

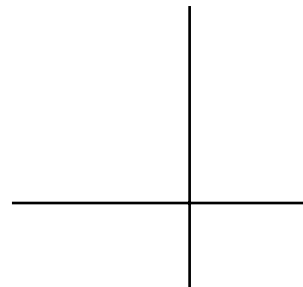
کاتیک که مووسا و قه‌ومه‌که‌ی له‌ ده‌ست زولمی فیرعهون رایانده‌کرد و گه‌یشتنه‌ رووباری نیل، مووسا به‌ ئەمری خودا، وه‌کازی له‌ نیل دا و نیل لێک کراوه و رینگای بو‌ کردنه‌وه‌ ه‌ه‌تا تیپه‌رن و تیپه‌رین. به‌لام کاتیک له‌شکری فیرعهون گه‌یشتنه‌ نیل و ئەوانیش ویستیان تیپه‌رن، نیل ویک هاته‌وه و فیرعهون و له‌شکره‌که‌ی نو‌قم کرد.

ه‌ه‌ندیک له‌ سو‌فیه‌ پیا‌نویه که فیرعهون له‌ ده‌روون دا ئیماندار بوه و شه‌وانه‌ زنجیری ده‌ مل کردوه و عیباده‌تی خودای کردوه به‌لام به‌ روا‌لت له‌ روژ دا داوای خودایه‌تی کردوه.

قابیل: کوری ئاده‌م و ه‌ه‌وا. قابیل ده‌گه‌ل خوشکی دوانه‌ی خۆی « ئیقلیما » له‌ دایک بوو و داوی ئەوان ه‌ابیل ده‌گه‌ل خوشکی دوانه‌ی خۆی « لبودا » له‌ دایک بوون. کاتیک قابیل و ه‌ابیل با‌لغ بوون، ئاده‌م ئیقلیمای دا به‌ ه‌ابیل و لبودای دا به‌ قابیل. قابیل کوتی من ئیقلیما خوشکی هاو‌زا و دوانه‌ی خۆم ده‌وی که له‌ جوانی دا هاوتای نیه. ئاده‌م کوتی که‌وايه‌ قوربانی بکه‌ن و قوربانی ه‌هرکه‌س قه‌بوول کرا ئیقلیما هی ئەوه. قوربانی قابیل قه‌بوول نه‌کرا و له‌ داخان ته‌مای کوشتنی براکه‌ی گرت و له‌ ئاکام روژیک که له‌ سه‌ر کی‌ویک برای به‌ خه‌وتوویی دیت؛ به‌ردی ده‌ست دایه و ه‌ابیلی کوشت. داوی کوشتن سه‌رگه‌ردان ده‌خولاه و نه‌یده‌زانی ده‌گه‌ل که‌لاکه‌که‌ی چ بکا. له‌په‌ر دوو قالاو له‌به‌ر چاوی ده‌ستیان به‌ شه‌ر کرد و یه‌کیان ئەوی دیکه‌ی کوشت و که‌لاکه‌که‌ی ده‌ بن خاک نا و قابیلیش ه‌هر ئەو کاره‌ی کرد و ه‌ابیلی ناشت.

قاف: کی‌ویکی ئەفسانه‌یی که پینجسه‌د فه‌رسه‌خ به‌رزه، به‌ ده‌وری زه‌وی دا کی‌شراوه و له‌ زه‌رجه‌د پیکه‌هاتوه و کاتیک ه‌ه‌تاو لی‌یده‌دا ئاسمان شین ده‌بی. گۆیا ه‌یلا‌نه‌ی سیمر له‌ دوندی ئەو کی‌وه‌یه.

قۆنیه: شاریکه‌ له‌ تورکیه‌ی ئیستا، شوینی به‌شی زۆری ژیا‌نی مه‌وله‌وی و

گۆرهكهي.

كووفه: شارئكه له باشووري عيراق كه به دهست سهعدي وهقاس بنيات نراوه.

لووت: برازاي ئيبراهيم و له پيغه مبه راني بهني ئيسراييل. قهومي لووت خهلكئكي نيرباز (لهوات) بوون. روژئيك خودا، جبره ييلى به دوازه فريشته وه به نه ناسياويي نارده لاي لووت. خهلك دهيانه ويست خهريكي ئه و فريشتانه بن و له واتيان دهگه ل بكن، به لام لووت بهري گرتن و شهري دهگه ل كردن. لووت تووكي له قهومي خوئي كرد. به فرماني خودا لووت و ئيماندارهكاني له شار دهركه وتن و دواي ئه وه شاري بهرده باران كرد و ويران بوو و وه بن زهوي كهوت. ژني لووتيش له بهدكاران بوو و ئه ويش دهگه ل قهومي لووت بهرده باران كرا و فهوتا.

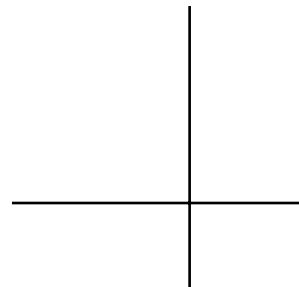
لهيلا: مه عشووقه ي قهيس. كچي مه هدي بني سهعديا بني مه هدي ربيعه كه هه ر له منداليه وه مه جنووني خووش دهويست. باوكي رازي نابي و كچه كه ي به زوريي دهدا به كابرايه ك. لهيلا هه تا ئاخو خوئي وه دهست مي رده كه ي نادا و له ئاكام له بهر خه م و خه فته دهمري.

مريهم: داكي عيسا و كچي عيمران. باوكي نه زري كردبوو كه منداله كه ي بكاته مجيوري به يتولوقه ددهس. منداله كه به كچ دهرچوو و چونكه كچ بو مجيور نه ده بوون، خودا ئه مري پئكره كه له په نا مزگه وتي داني. له هه ژده ساله يي بي نزيكي له پياو زكي پر ده بي. جووله كه بوختاني ده خه نه سه ر و ئه ويش ته ما ده گري كه بي دهنگ بي و قسه يان ده گه ل نه كا، له بهر ئه وه خاموشي ره چاو ده كا و دم ويكده ني. له ئاكام عيسا ده زي و له لانكه دا وه قسه دي و ئه و تاوان و بوختانه له سه ر داكي لاده دا.

مه جنوون: قهيس بني عامر، كه له دوايي له بهر ئه شق و گيرو ده يي به لهيلا شيت (مه جنوون) ده بي و روو له بيابان ده كا و ده بيته هاو ده مي گيانداران. كاتي ك خه به ري مه ركي له يلاي پي ده دن، ده چي ته سه ر قه به ركه ي و ئه وه نده شين و روو ده كا و پي هه لده لي هه تا گيان دهدا و به جوانه مه ركي دهمري و هه ر لاي قه به ري لهيلا ده يني ژن.

مه ككه: يه كي ك له شاره به ناوبانگه كاني عه ره بستان كه مزگه وتي الحرام و كابه ي لي هه لكه وتوه و رووگه ي مو سل مانانه.

بنياتي ئه م شاره ده گه رپته وه سه ر سه ر ده مي ئيبراهيم. له سه ده ي چواري كو چي

دا به دست قهرامته (قرامطه) ویران کراوه و له سدهی دهومیس له ژیر دهسته لاتی عوسمانییه کان دابوه.

نهمروود: پادشای کهلده (بابیل) له سهردهمی ئیبراهیم دا .

نهمروود داوای خودایهتی دهکرد و دهیهویست دهگهل خودای ئیبراهیم به شهی بی. سندووقیکی ساز کرد و له چوار لاهه گۆشتی به سهر نهیزهوه کرد و چوار سیسارکهی برسیشی لی بهست. سیسارکهکان بهرهو گۆشتهکه دهفرین و سندووقهکیان هه لکیشا، که بهرز بۆوه، نهمروود تیریکی به خوداوه نا و خودا تیرهکهی خویناوی کرد و بۆی فری داوه. نهمروود پییوابوو که خودای بریندار کردوه.

نهمروود ئیبراهیم دهگری. ناگریکی گهلک گهوره ساز دهکا به لام کهس ناویری له بهر تین و تاوی نریک بیتهوه و ئیبراهیمی تیباوی. شهیتان مهنجهنیقیاں فییر دهکا و ئهوان به مهنجهنیق ئیبراهیم ده ناگر داوین، به لام به ئهمری خودا ناگر دهبیته شیناوهرد و گولستان.

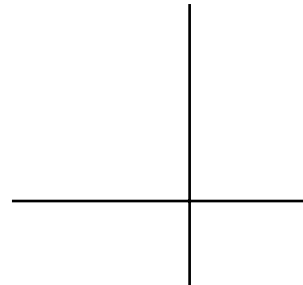
نهمروود، جاریکی دیکه تهمای شهیری دهگهل خودای گرتهوه و خودا میشوولهی ده سهر کردن و له شکرهکهی فهوتاند و میشوولهیهکیش چوو ده تفنکیهوه و به میشکه سهریهوه نووسا و کوشتی.

واسیت (واسط): شاریکه له عیراق که به ئهمری ههجاج بن یوسف بنیات نراوه و له سهردهمی بنی امیه پیتهخت بوه. چونکه له نیوان و هسهتی کووفه و بهسره هه لکهوتوه ئه ناویان پیداوه.

وهکانی مووسا: داردهستی دهست مووسا بوه و له ئاست ماری سیحربازهکانی فییرهون فری داوهته سهر زهوی و بوته ئهژدیها و ههموو مارهکانی قووت داوه. ههروهتر وهکانهکهی له بهرد داوه و ئاوی لییه لهقولاوه و بهنی ئیسراییل لهو ئاوهیان خواردوتهوه.

هامان: وهزیری فییرهون له سهردهمی مووسا. فییرهون ئهمری پیکرد که بورجیکی زۆر بهرز ساز بکا ههتا له سهرهوهی ئهوه به سهر خودای مووسا دا زال بی.

هابیل: کوری ئادهم و ههوا. (بروانه: قابیل)

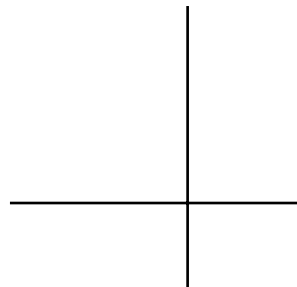
یوسف: خوشه‌ویستترین کوری یاقوب. یاقوب دوازده کوری هه‌بوو که یوسف و بنیامین له به‌ره‌یه‌ک و ده‌یه‌که‌ی دیکه له به‌ره‌دایکیکی دیکه بوون. یوسف یه‌کێک له جوانترین به‌شه‌ره‌کانی سه‌ر رووی زه‌وی بوه و خودا به‌شیک له جوانی خوئی به‌هه‌خشیوه، هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه روخساریان به‌ مانگ شوپه‌اندوه. زبراکانی ئیره‌یی پیده‌به‌ن و ته‌مای فه‌وتاندنی ده‌گرن و له‌ ئاکام ده‌ چالاوئیکی داوین و کراسه‌که‌ی به‌ خوئینی مه‌ر خوئناویی ده‌که‌ن و بۆ باوکیان ده‌به‌نه‌وه و ده‌لین که‌ گورگ خواردوووه‌تی. له‌ لاشه‌وه کاروانیک ریی دم چالاه‌وه ده‌که‌وی و یوسف ده‌ردینه‌وه و ده‌گه‌ل خوئیان ده‌یبه‌نه‌ میسر و له‌به‌ر لیکدانه‌وه‌ی خه‌ونی فیرعه‌ون که‌ قه‌راره‌ ویشکه‌سالی و قاتی دابی ده‌بیته‌ عه‌زیزی میسر و له‌م که‌ین و به‌ینه‌ش دا زله‌یخا ئاشق و گیرۆده‌ی ده‌بی و چیرۆکه‌که‌ی به‌ ناویانگه‌.

کاتیک خودا ئاده‌می خوئفاند، ته‌واوی به‌ره‌کانی داها‌تووی خوئی له‌ خه‌و دا دیت. خوئی دیت که‌ مات و سه‌یرانی مرۆقئیکی له‌ راده‌به‌ده‌ر جوانه‌. به‌ژن و بالایه‌کی ریکوئیک، روخساریکی وه‌ک مانگ، پرچی لوول و په‌ریشان له‌ سه‌ر شاننه‌کانی. ئاده‌م له‌ خودای پرسی: ئه‌مه‌ کئیه‌؟ خودا له‌ ولام دا کوتی: ئه‌مه‌ یوسفه‌. نووری چاوی تو و ئاوئینه‌ی دلئ تو. ریزی بگره‌!

یونس: کوری مه‌تتی له‌ به‌ره‌ی هوود. یونس بیست سال بانگه‌وازیی خودای تاکانه‌ی بۆ خه‌لکی نه‌ینه‌وا کرد و ئاکامی نه‌بوو و ئازاریان ده‌دا. یونس تووکی لیکردن و خودا هه‌ورئیکی سووری نارده‌ سه‌ریان که‌ گری ئاگری لیده‌بووه. کاتیک ئاگر گه‌مارۆی دان، یونس له‌ خودا تووره‌ بوو و به‌ تووره‌یی سواری که‌شتی بوو و رویشت. تووفان و فه‌رته‌نه‌ که‌شتی داگرت و کوتیان ده‌بی تاوانباریکمان تیدابی. سی جار پشکیان هه‌لاویشت و هه‌ر سی جار وه‌به‌ر یونس که‌وت. که‌ ئه‌وه‌ی دیت خوئی ده‌ ده‌ریا هاویشت. ماسیه‌ک قوتی دا و یونس ده‌ زگی ماسی دا توّبه‌ کرد و پاراوه‌. خودا توّبه‌ی قه‌بوول کرد و ماسی له‌ به‌ستینیک فری دا. خه‌لکی نه‌ینه‌وا به‌ پیی دا که‌وتن و پارانه‌وه‌. خودا لئیان خوڤ بوو و یونس به‌ خوڤیه‌وه‌ گه‌راوه‌.

یه‌حیا: کوری زه‌که‌ریا له‌ پیغه‌مبه‌رانی به‌نی ئیسراییل که‌ له‌ سی ساله‌یی به‌ پیغه‌مبه‌رایه‌تی گه‌یشت و دوا‌ی په‌یدا بوونی عیسا په‌ره‌ی به‌ ئایینی وی دا. یه‌حیا عیسا‌ی ته‌عمید دا و دوا‌ی عرووجی عیسا کوژرا.

ئه‌بووبه‌کر: (ابوبکر عبدالله بن ابی قحافه‌) یه‌که‌م خه‌لیفه‌ی ئیسلام. باوکی

نایشی. دوو سال و سى مانگ خه لافه تی کردوه.

ئهبووجهل: (خاوهنى جهل) لهقه بيك كه پيغهمبهر و موسلمانه كان به عمرو بن هشام بن مغيره - يان دابوو له بهر دژايه تی ئهو دهگه ل ئيسلام. ئهبووجهل خالی عومهر بوو.

عومهر كه ئيسلام دينی روو له ماله خالی - ئهبووجهل - دهكا و دهركای دهكوتی و خالی به خیر هاتنی دهكا و عومهر دينی خزی ناشكرا دهكا و دهلی « لا اله الا الله و ان محمد رسول الله ». ئهبوو جهل دهلی « چ ناهزت هیتاوه » و دهركای له سهر دادهخا.

ئهتابك: موجه ددين ئهتابك، زاوای موعينه ددين پهروانه له نزيكان و مريدهكاني مهولهوی بوه.

ئهكمهله ددين: هه كيميكي زانا و موریدی مهولهوی بوه و له كاتی نهخوشی دا چاوه دیریی له مهولهوی کردوه و پييراگه يشتوه.

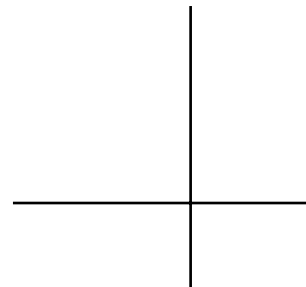
ئهمير نايب: ئه مينه ددين ميكايبيل كه به شیوهی « نايب » يان « ئهمير » يش هاتوه، يهك له گه وره پياوان و له دوستانی مهولهوی بوه.

ئهنگوستيلهی سولهيمان: دهسته لات و حكومهتی سولهيمان به سهر مروف و گيانله بهران له بهر ئهنگوستيله يهك بوو كه ده قامکی دابوو و له بن نه قيمه كهی ناوی خودا نه قش كرابوو. روژيک ديويك به فيل و تهله كه ئهم ئهنگوستيلهی ليدهر فينی و چل روژان له جيات سولهيمان دهسته لات به دهسته وه دهگرئ ههتا له ئاكام به تهگبیری وهزيره كهی دهستی به ئهنگوستيله كهی راده گاته وه.

ئيبراهيم: پيغهمبهری خودا كه هزار و پينجسه د سال بهر له زاين ژياوه. خوشه ويستی خودا بوه و له لايهن دينه كانی ديكه شه وه به خوشه ويستی وه باسی كراوه.

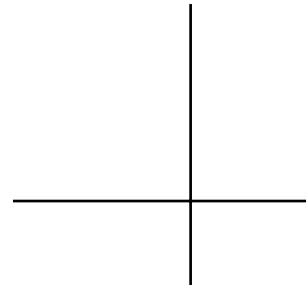
ئيبراهيمي ئهدهم: يه كيک له سوفی به ناويانگه كان كه له پيشدا پادشا بوه و له دوايي دهستی له تاج و تهخت هه لگرتوه و وه شوين عيرفان كه وتوه.

ئيبليس: فرشته يه کی نزیکي خودا كه سوچه دی بو ئادهم نه برد و ههر له بهر ئه وه خودا له دهركای خوی دهريکرد. به فرشته یی ناوی عهززيل بوو و دواي دهركران، ناوی بوو به ئيبليس.

هەندیک سوۆفی، شەیتان بە «سلطان العارفین» دادەنێن و پێیانوایە کە خودا
خۆی ویستی کە ئیبلیس فریو بخوا. دواى دەرکران داواى لە خودا کرد هەتا قیامەت
زیندوو بمینیتەوه و باشتەری خولقاوی خودا فریو بدا. ئیبلیس بە یارمەتی مار و
تاوس ریی دە بەهەشت کەوت و حەوواى فریو دا.

ئیسماعیل: کورێ ئیبراهیمی خەلیل و ھاجەر، (باپیرەى عەرەبەکان)، کە بە پێی
رەوايەتی موسلمانان باوکی دەیه‌ویست بۆ خودا قوربانی بکا.

له کاتی وەرگیران و پیداجوونهوهی ئەو کتێبه دا، جاروبار ههستم دهکرد که پێوهندییهک ده نێوان روانگهی مهولهوی و زهردهشتی نیچه دا ههیه. تاویک رادهمام و چاوم له سووچیکی کتێبخانهی ژوورهکهم دهکرد له **وههای گوت زهردهشت** ...

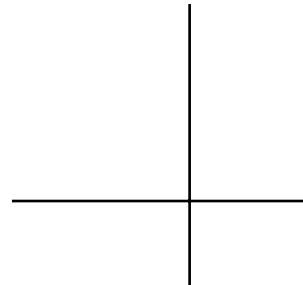
نیچه لایهنی تاریکی مهولهوی - یه. ئاوا بوونی ههتاوه. « من دهبی ئاوا بم، ئەوانهی که دهمهوی بۆ لایان داگهڕیم. وههای دهست پیکرد ئاوا بوونی زهردهشت! ». دهستپێکی نیچه شهوه و له لایهنی رهش و تاریک ددهوی. بهشهکهی وا دراوه. قهشهیهکی رهشپۆشی ئالمانی که فرچکی به تاریکی گرتوه و تیشکی ههتاوی رۆژهلاتی وینهکهوتوه، زهمهته له تینی تاوینهری ههتاو بدوی. له شهو ددهوی. « ئاخ، بریا تار و شهوپهنگ بام! ئەوهم دهمزانی که چلۆن مهکی نوور بمژم! »

شهو رازه. روالهتهکان رازن. خشپیهک دل وه خورپه دینێ و سێبهریکی چووک، ترسیکی گهوره دهخولقینێ. خهڵک و بهشیکی زۆری بوونههر خهوتوون و پهچهیهک به سه ر یار و نهیار دا کشاوه. نیچه ریبواری ئەو شهوهیه و ئاگری به دیاری هیناوه، ئەویش نهک ئاگریک بۆ خو گهرم کردنهوه، بهڵکه بۆ سووتاندن، بۆ ئاگر ههگیرساندن.

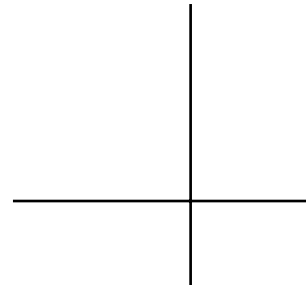
لهم شهوه دا نیچه به دواي کهسیکهوه، سهرووتر له خو، پیغهمبریك. پهنا بۆ خهڵوه دهبأ و خهیاڵی بهرزهمرۆف ددهوژیتهوه و وهپێ دهکهوی ههتا پهیامی ئەم بهرزهمرۆفه به مرۆف رابگهیهنی...

کهچی ژبانی مهولهوی، بهشی زۆری روونای و ههتاوه. ئەنگووتنی مهولهوی له بهرهبهیان دایه. راز لیره روالهت نین، لیره دهروونهکان شاراوهن. تهنانهت بهرزهمرۆفی مهولهویش ناوی شهمس - ه و نهک به خهیاڵ، که به ئاشکرا دی و شۆق دهخاته سه ر نهین و رازهکانی دهروون.

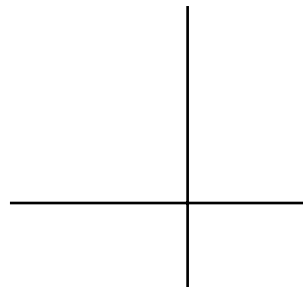
نیچه ریبواری تاریکی و ویلی بهرزهمرۆف و مهولهوی ههتاوونشین و هاودهمی شهمس.

« شهو هه رچه ند دژی رۆژه، به لام یارمه تیده ری ئه وه و یه ک کار ده کهن. ئه گهر هه می شه شه و با، هیچ کاریک جی به جی نه ده بوو و پیکنه ده هات و ئه گهر هه می شه رۆژ با، چاو و سه ر و می شک زه ق ده مانه وه و شیت ده بوون و بیکه لک. که وایه له شه و دا، ده حه سین ه وه و ده خه ون و هه موو ئه ندامه کان، له می شک و بیر و ده ست و پی و چاو و گوئی، هه موویان هی ز ده گرن و رۆژ ئه و هی زانه خه رج ده کهن. که وایه ته وای و دژه کان له چاو ئیمه دژ ده نوینن - له چاو زانا، هه موو یه ک کار ده کهن و دژ نین. »

۲۳۹

۲۴.

